

†
DILYNIA
CHRIST,

a elwir yn gyffredin

Thomas a Kempis.

Gwedi ei gyfieithu'n Gymraec ers
talm o amser ynol Editiwn
yr Awdur gan

H U W O W E N

Gwenynoc ym Môn, Esq;

LLUNDAIN,

Gwedi ei imprintio ar gôst I. H.

MDCLXXXIV.

LLYFRGELL
GENEDELAETHOL
CYMRU

At lawn Ardderchoc

Vicounti ac Arglywyddi,

Baropetti a Marchogion

Hybarchus,

Boneddigion ac Vchelwyr Parchedig,
ac at holl Drigianolion mwynion

MON.

PETH anresymmol y
fyddai ceisio nêb
amgenach na chw-
ychwi y Monwysion llawn
Ardderchoc , Hybarchus,

A

Par-

Parchedig a mwynion i
amddiffyn, i achlesu ac i
fod yn nodded i'r Cyfie-
thiad ymma; gan fod y
Cyfieithydd o'r un Wlad
ac o'r un Gwaed a'rhan
fwyaf ohonochwi, ac mor
anwyl-garedic i bawb o'ch
Hynafiaid chwi yn ei am-
ser ef, ac y tybygid, nad
oedd moi' gymmar i'w ga-
el arhyd holl ardalau Cym-
ru. Ynddiau nid oedd y
pryd hynny vngwr ym
Môn a gai fwy groesaw-
calon yn Neuaddau Ba-
ronhil, Presaddfed, Bodé-
on, &c. nac a gai Huw
Owen Gwenynoc Capten
Tale-

Talebolion: a rhyfedd pa-
faint oedd caredigrwydd y
bobl gyffredin tuacatto.
Cymaint oedd ewyllys
da a chariad gwyr ei Gym-
mwed eihun arno, a'i fod
ef trwy eu gwîr fodd
hwynt yn gallu rhifo deu-
cant a phedwar-ugain mi-
lwr yn ei Fyddin Drain.
Y rhai yr oedd ef gwedi
eu trainio a'i dyscu mor
gywreigall ymmhob Trefn
a Dyscybliaethau milyriol
a darfod iddo'n amser Tyr-
feydd cyffredinol y Wlâd,
a'i gwaith campus hwynt,
wneuthur nid ychydic o
gywilydd a gwradwydd

ar Gaptenniaid y pum
Cymmydau eraill i'w glôd
eihun a'i ganmoliaeth ma-
wr. Ac oherwydd ei dde-
alltwriaeth rhagorol a'i
gywreinrwydd yn y Cy-
freithiau, (yr hyn nis dy-
scodd gan nebvn Athro a-
rall ond efe eihun, gartref
yn ei Studi eihunan: lle
hefyd y dyscodd fedru de-
all yn llwyr ddigon Ffren-
gec, Hispanec, Italec a
Dwts, ac yntau y pryd-
hynny'n wr priod ac yn
Dad plant) ei gymmydo-
gion obobparth a gyrchent
atto, megis at y Cyfre-
thwr godidoccaf i gael
Cyn-

Cyngor yn rhâd, ac i gael
tynnu a scrifennu eu Gwei-
thredoedd yn ffyddlon.
Nid oedd fawr leoedd cy-
frifol y pryd hynny ym
Môn, lle nid oeddid yn
cadw ac yn prisio'n werth-
fawr waith ei ddwylo ef.
Diammeu yw, tra fo'r un
Syr Huw Owen yn meddi-
annu Bodeon nas gollyngir
yn anghof y Trefn rhago-
rol a osododd ef ar yr
Estdad honno. Ac am y Dos-
parth a wnaeth ef ar Estdad
Marqwes cyntaf Caerfran-
gon (i'r hwn y bu vgain
mlynedd yn Secretari o'r
ffyddlonaf ac yn fynychi

yn Ben-Controwler ty i-
ddo) mae achos i ammeu
nad ydys yn cofio megis y
dylid , ddarfod iddo dref-
nu'r cwbl yn y modd ac y
gellid chwanegu'r Ardre-
thion i fil o bunnau bob
blwyddyn yn fwy nac o'r
blaen : a hynny heb lei-
hâu dim o'r Estd-ymgyn-
nal cynnefin , na gwasgu'r
Tenantiaid , na gyrru rhai
eraill i ymdynnu â hwynt
am eu Ffermau i'w dinistr
eugilydd. Oherwydd yr
hyn beth , y byddau arfer
fod yr ymrafael a'r anghyt-
tundeb mwyaf rhyngtho
ef a'r Arglwydd cynnilgar
hwn-

hwnnw, tra fai'r naill yn
mynnu cael y maint mwy-
af, a'r llall yn pleidio'n
daer dros y tlodion gwein-
niaid rhag iddynt ddioddef
gormod traus. **Gwaith yn-**
ddiau o drugaredd anaml
i'w gael yn y dyddiau hyn
gan swyddogion cyffelyb
Gwyr-Mowrion y rhai sy'n
arfer cynffonlonni a gwe-
nieithu eu Meistri ar bob
gair a gweithred cyn be-
lled, a bod llaweroedd o-
honynt gwedi casglu cym-
maint o arian, a gallu pwr-
cašu mewn ychydic amser
tiroedd o werth llawer
cant, a rhai o werth mwy

na mil o bunnau'n y flwy-
ddyn. Eithr efc nis cynnu-
llodd (er ei fod ef yn gyn-
nil iawn) mewn vgain
mlynedd gymmaint ac a
brynnai vn bwth neu ar-
ddan: ond gwario a wna-
eth ardrethau ei estad ei-
hun i faehtumio eihunan
a'i wâs yn y gwychedra yr
oedd ei swydd a'i le'n go-
fyn. Arwydd digon eglur
ei fod ef yn caru Duw'n
fwy na'r byd ymma. Nid
oedd cf chwaith yn gofalu
ac yn ymboeni'n vnic i
wneuthur daioni amserol
i'w gymmydogion , eithr
hefyd er eu llês tragicwy-
ddol

ddol hwynt, ef a gyfan-
soddodd amryw Draetho-
dau duwiol, a phan nid
oedd ef etto ond 27. oed
ef a gyfieithiodd yn Gym-
raec *Lyfr y Resolusion* ynol
Editiwn diweddaf a chy-
flawnaf yr Awdur eihun
(obobtu i ddec arvgian
mlynedd cyn i *D. Davies*
brintio rhan ohono) a gwe-
di hynny *Vincentius Liri-
nensis*, y rhai ysgatfydd a
gaant ryw amser weled y
goleuni cyhoedd, gan eu
bod rwön wedi dyfod i'n
dwylø ni gyda'r Llyfr An-
gelol ymma, yr hwn a wel-
som yn dda ar y cyntaf ei
osod

osod allan yn brintiedic,
nid yn vnic er llês i bawb
o'r Cymru: eithr hefyd er
Coffa parhaus am ein Cy-
faill tra anwyl-garedic, gy-
da'r hwn y buom fyw yn
hîr amser yn-Ghastell Rha-
glan. Yn siccr rydym yn
cydnabod ddarfod ini wrth
ei baratoi i'r Print, yn
ambell fannau newid peth
o'i areithion Gwynedd ef,
er mwyn gwneuthur yr
holl ymadrodd yn rhwy-
ddach ymmhob cwr o
Gymru. Erhynny nid y-
dym yn ammeu, na bydd
gwîw genyfch chwi am-
ddiffyn a noddi Gwaith
eich

eich Cydwladr canmole-
dic a'ch Câr tra hynod. Yr
hyn beth yn vnic yw go-
styngeddlawn Arch a Dy-
muned

Eich tra gostyngedic
Weision

O gymmydog aeth,
Castell Rhaglan:

J. H.
S. J.

Rhy.

RHYBYDD.

GAN fod llawer o wyr duwiol dyscedicers talm o amser wedi cyfieithu'r Llyfr euraid ymma'n Gymraec, sef y T. A. Mathew Turbervil o Gastell Penllin ym Morganwg o sanctaidd Grefydd S. Bened, a'r T. A. Thomas Jeffreys o'r Llechwedd isaf yn agos i Aberconwy o Gymdeithas yr Iesu, a Mr. Huw Parry duwiol Offeiriad Secular (rhan yn unig o waith yr hwn a welsom) a bod Duw riwöners llawer mwyn nac ugain mlynedd wedi eu cymmeryd pob un ohonynt atto ef, cyn eu bod yn gallu printio eu Cyfieithiadau, iawn i ninnau eu coffa hwynt ymma, a'i canmol am eu bryd a'i hewyllys da o wneuthur llës i'r Cymru.

Y Cy-

T
r
y
R
K
t
S
y
E
a
L

Y Cyfieithydd at y Cymro mwynlan.

MA E ymddadleu ac ym-
ryson mawr rhwng y
rhai dyscedic, pwy y fu Awdur
y Llyfr tra rhagorol ymما.
Rhai a fynnant mai Thomas a
Kempis Canon Regular a gwr
tra duwiol o wlad Geldria yn
Stad Holland y oedd yn byw yn
y flwyddyn 1440. a'i gwnaeth ef.
Rhai eraill a ddywedant mai'r
dyscedic Joan Gerson Cange-
llwr Paris y fu fyw'n y flwy-
ddyn 1420. a'i cyfansoddodd.
Rhai eraill a daerant mai
Joan

Joan Gersen neu Gessen A-
bad sanctaidd yn byw yn-Gwlad
Germania ambell gant o flyny-
ddoedd oflaen y ddau eraill
oedd y gwir Awdur. Ac mae
pob plaid obonynt yn dwyn rbe-
symmau credadwy, tēg a gwe-
ddol i brofi eu neilltuol opinio-
nau. Ond o'm rhan i, pettwn i'n
deilwng i ddangos fy meddwl
ymysc Dysceidwyr mowrion, mi
a ddywedwn ynhy, os rhyw
ddyn a'i gwnaeth ef, mai
Thomas a Kempis oedd y
gwr. A bynny a wnaun ober-
wydd y rbesymmau eglur y mae
Heribertus Rosweyodus Ho-
landwr gwedi eu gosod ar
lawr.

Ond prwybynac y fu'r Aw-
dur, byd yspys i'r Cymro de-
fisionol, mai Llyfr ysprydol tra-
rba-

rhagorol yw bwn, yn llawn o
nefolion ddyfseidiaethau rhyfe-
ddol, ac yn wâg o bob ystyriae-
thau a geiriau ofer, y fù bobam-
ser o'r ddwy Oes ddiweddaf
byn, mewn cyfrif mawr gan y
dynion mwyaf eu sancteiddrw-
ydd, a chan bwlb yn ceisio
dyfod obyd i dduwioledeb per-
ffeithlon: yn gymaint a'i fod
ef yn ddodren wastadol ac me-
gis anbepcor yn eu teiau, a'i
cellau, a'i poccedau bwynt. A
pha ryfedd, bod dynion san-
ctaidd a Christianogion yn gw-
neuthur mawr gyfrif obono,
gan fod yr Anffyddloniaid eu-
bunain yn ei brisio'n anfeidrol?
Ynddian fe a gaed Brenin neu
Emerodr Morocco yn gwneu-
thur cymaint cyfrif o'r Llyfr
ymma wedi eu gyfieithu yn iaith

gy-

gyffredin y Turciaid, a pheri
ei osod ag anrhydeddus barch
yn ei Librari eihun, gan wneu-
thur my y pris obono, nac o'i
boll lyfrau Mabometanaidd.

Arfer ditbau, y Cymro mwyn-
lan, yn ddyfal y llyfr euraid
ymma, a thi a elli gael w-
bredd o broffit ysprydol wrtho.
Os dolur neu afiechyd corph y
fōn dy flino, ti a gai ddigon o
gyffur yn bwn. Os colledion by-
dol, angharedigrwydd Ceraint,
malais Cymmydogion, gwrtbw-
yneb Meistri, &c. y fyddant yn
molestu dy feddwl, nid rhaid
iti ond darllain peth yn bwn,
ac ynyman, ti a gai esmwytb-
der calon a lonyddwch. Os
bydd temptasiwnau balchder,
aflendid cnawdol, glothineb,
diogi, digofaint, &c. yn pwy-
fōn

so'n dôst arnat, agor y Llyfr
ymma wrth ddamwain, a thi a
gai yno gymmellion digonol i'th
tynnu oddiwrth y cyfryw be-
chodau, ac i'th wthio rhagot i
amgofleidio' rhinweddau gwr-
thwyneb, Byrrarblyn byrra, pa-
drallodau bynnac corph neu en-
aid y fo'n gwasgu arnat, ti a
elli gael yn y Llyfryn bwn ddi-
gon o gyngor, comffordd a
rbwymedi i'w herbyn: o'r byn-
leiaf i'w bysgafnbâu hwynt, ac
i gael mwyn llês wrth eu dio-
ddef.

Mae pob un o'r Llyfrau byn-
yn cynnwys amryw bennodau,
pob pennod yn cynnwys amryw
baragraphau, pob paragraph
yn cynnwys amryw iwersi, a
phob gwers yn cynnwys rhyw
Wirionedd mawr, Dysceidiaeis,
Gweddi

Gweddi neu Gyngor llesol iawn
i'w gwybod, i'w hystyried, i'w
cofio, ac i'w cyflawni. Ambynni
mi a'th gyngorwn di er mwyn
cael mwyn llês wrth ei ddarllain,
nas darlenni ond un pennod by-
chan o'r unwaith, neu banner
neu'r drydedd ran o'r pennod y
fo hîr: gan ddarllain bynnyn
arafus ac yn astudiol, a chan
ystyried pob Gwirionedd yn
llwyr, ac a bryd i gyflawni pob
cyngor.

Ond am y iv. Lyfr, da fydd
iti bob tro cyn myned i dder-
byn y Cymmun bendigedic,
ddarllain yn arafus ac yn dde-
fisionol un pennod o bwnnw,
byd onid eli trosto igyd: a
gwesti bynnyn ei ddechreus o
newydd. Ac os cymmuno a
wnai'n fynych, pa unbynnae y
to

vn so bynny aïn gorborol aïn
w ysprydol (bynny yw, yn dy ew-
ny yllys a'th feddwl yn vnic, yr
yn byn sy ddefostwn llesfawr
in, iawn, ac a ellir ei wneuthur
by- beunydd) digon y fydd darllain
ier vn Paragraph yn arafus. Ac
y fellyn ddiammeu ti a gai lês a
y'n liddamwch ohono. Yr byn pan
an digwyddo iti, attolygaf ar-
yn mat weddio tros

Dy anwyl-garedic frawd
yn Jesu Christ,

H. O.

D. I.

A

circ
rhy
arfe
gw
dal

DILYNIA'D CHRIST
a elwir yn gyffredin
Thomas a Kempis.

Y Llyfr Cyntaf.
Rhybyddion da i fyw'n
ysprydol.

PENNOD I.

*Am ddilyn Christ a dibrisio pob gwa-
gedd bydol.*

Neb sy'n fy nilyn i, nid
yw'n rhodio'n y tywyll-
urch, John 8. 12. medd
ein Harglwydd. Dymma
ciriau Christ, a'rhai y mae ef yn ein
rhybyddioni i ddilyn ei fuchedd a'i
arferau ef, os mynnwn ni gael ein
gwîr oleuo, a'n gwared rhag pob
dallineb calon.

B AII-

2 *Thomas a Kempis.* L. I.

Amhynny bydded ein gofal pennaf ni am fyfyrion ar fuchedd Jesu Christ.

2. Mae dyscediaeth Christ yn rha-gori ar holl ddyscediaethau y Sanct, a'r neb y fai ag yspryd gantho a gai yno Fanna cuddiedic.

Ond mae'n digwydd fod llawer-oedd with synych wrando'r Efangel heb glywed ond bychan o ewyllysch-want ynddynt euhun : oblegid nad oes mo yspryd Christ ganthynt.

Eithr y neb a fynno ddyall geiriau Christ yn hollawl, ac yn berffaith, rhaid iddo ynanad dim geisio cyflunio ei fuchedd a buchedd Christ.

3. Pa lês iti allael ymresymmu'n ddoeth am vchel ddirgeleddion y Drindod, os byddi di heb ostyng-eiddrwydd i ryngu bodd i'r Drindod sendigedic.

Ynddyau nid geiriau vchel a doethion a wna ddyll yn sanctaidd ac yn gyfion, ond buchedd rinweddol a wna ddyn yn hoff, ac yn gyimureradwy gerbron Duw.

Gwell gennyfi ymglywed edifoir-wch ynof, na medru ei ddiffinio.

Pet-

Pettiti'n gwybod y Bibl igyd allan o lyfr, ac adroddion yr holl Philosofyddion, pa lês a wnai'r cwbl iti heb gariad Duw a'i râs?

Gwagedd gwageddau, a gwagedd yw'r cwbl, ond caru Duw a'i wasanaethu ef yn ymnic.

Dymma'r doethineb pennaf, gan ddibrifio'r byd, cyrchu at deyrnas y Nêf.

4. Gwagedd ganhynny yw casglu cyfoeth a golud darfodedic, ac ymddiried ynddynt.

Gwagedd hefyd yw ceisio mawrhaad, ac ymgodi i stâd vchelfraint.

Gwagedd yw dilyn trachwantau'r cnawd, a chwennychu'r peth am yr hwn gwedi hynny y bydd rhaid dioddef poenau tra blîn.

Gwagedd yw dymuno byw'n hîr, hebb ddim gofal am fyw'n dda.

Gwagedd yw ystyried y bywyd presennol ymima'n ymnic, a bod heb ragweled y pethau sy'n dyfod.

Gwagedd yw caru'r hyn sy'n myned heibio'n suan a megis mewn moment, a bod heb geisio niynd ar frys

4 *Thomas a Kempis.* L. I.

Ir fann lle mae llawenydd tragicwyddol yn parhau.

5. Cofia'n fynych ddihareb y Scrythur Lân : *Ni chaiff na llygad ei ddigoni wrth weled, na chlûst ei lenwi wrth glywed.* 1 Cor. 2. 9.

Cais ganhynny dynnu awydd dy galon oddiwrth bethau gweledic, a throi dyhunan tuac at y pethau sydd anweledic. Am fod y fawl sy'n dilyn eu trachwantau cnawdol, yn diwyno ac yn anrheithio eu cydwybod, ac yn colli grâs Duw.

P E N. II.

Bod yn rhaid i ddyn feddwl yn ostyngedic amdano eibunan.

I. **M**AE pob dyn wrth ei natur yn mynnu cael gwybod, ond pa lês a wna gwybodaethi heb ofn Duw ?

Yn wir ddiau gwell ydyw hwfmon gwladaidd gostyngedic y fo'n gwasanaethu Duw, na Philosophyd bâlch

balch diofal am ei enaid y fo'n astudio treigl a chwyl y Nefoedd.

Mae'r neb a fo'n gwybod eihun yn dda, yn wael yn ei olwg eihunant, ac heb gymmeryd dim difyrrwch o gael ei ganmol gan eraill.

Pettwn i'n gwybod pob peth yn y byd, ac heb fod mewn cariad perffaith, pa lês a wnai hynny imi yngwydd Duw, yr hwn a'm barna fi ynol fyn-gweithredoedd?

2. Paid a cheisio gwybod gormod, am fod mawr wasgar meddwl a thwyll yn hynny.

Da gan y rhai gwybodus gael eu cyfrif felly, a'i galw'n bobl ddoethion.

Mae llawer o bethau, gwybod y rhai nis gwnaond bychan, neu ddim o lês i'r enaid.

Ac mae'r dyn yn ffö1 drosben, a fo'n gofalu am ddim arall na'r hysy'n perthyn i'w jachawdwriaeth tragywyddol.

Nid yw llawer o siarad yn digoni chwant y galon, ond mae buchedd dda'n diddanu'r enaid; a chydwybod lân yn peri ymddiried mawr yngwydd Duw.

3. Oba faint mwy a gwell yr wyt yn gwybod, gorthrymmach o hynny y cai di dy farnu, oddiethr iti fyw yn sancteiddiach.

Am hynny gochel ymfalchu oherwydd pabynnac gelfyddyd neu ddyfseidiaeth y so gennyt: eithr yn hyttrach ofna oherwydd y gwybodaeth a gefaist.

Ostybied yr wyt, dy fod ti'n gwybod llawer, ac yn dyall yn dda jawn: bydd yn yspys hefyd iti, fod llawer mwy o bethau nad wyt yn gwybod dim amdanynt.

Paid a meddwl yn falch, eithr yn hyttrach, bydd yn barod bobamser i gydnabod dy anwybodaeth, Pam y mynni di gael dy gyfrif yn well na rhai eraill; gan fod llawer yn fwy eu dysc nathydi, ac yn fwy cywraint yny gyfraith?

Os tydi a fynni wybod a dyscu dim ar dy lês, cais fod ynddiwybod gan bawb, a'th gyfrif yn ddiddym.

4. Dymma'r wers vchaf a goreu ei llês, bod gan ddyn wîr wybodaeth ohono eihun, a diystyru a dibrisio ei-hunan.

Bod

Bod heb wneuthur dim cyfrif oho-no eihun, a meddwl yn dda bobamser ac yn wiw am rai eraill, sy ddoethineb mawr ac vchel berfffeiddrwydd.

Pettiti'n gweled rhyw yn yn pe-chu'n amlwg, neu'n gwneuthur rhyw ddrwg mawr: erhynny ni ddyliti gyfrifo dyhun yn well: oblegid nas gwyddost pahyd y gelli barhau mewn ystat dda.

Mae pawb ohonom ni yn weinion: eithr ni ddyliti gyfrifo neb yn wan-nach nac yn freuach na thydi dyhunan.

P E N. III.

Am ddyscediaeth y gwirionedd.

I. **G**Wyneifyd y neb y fo'r gwiri-onedd eihunan yn ei ddyscu, nid a ffigurau, ac a lleferydd yn myned heibio, ond megis y mae ynddo eihun.

Mae'n tybied ni a'n synhwyrau cnawdol, yn ein twyllo ni'n fynych, ac heb ganfod ond ychydic.

Pa lès a wna ymryson mawr am faterion tywyll cuddiedic, oblegid y rhai ar ddydd y Farn, ni chawn ni mo'n ceryddu am nad oeddem yn eu gwybod?

Ffolineb mawr ydyw, gan ddiofalu a'n bethau llesfawr ac angenrheidiol, bwrw ein bryd a'n meddwl o'n gwirfodd ar bethau ofer a niweidiol, gan fod a polygon gennym, ac erhynny heb fod yn gweled.

2. Pa rhaid i nyhi wrth adroddion arhefymmau Logic?

Mae'r neb wrth yr hwn y mac'r Gair tragicwyddol yn llafaru, yn rhydd oddiwrth lawer o opiniwnau.

O'r gair hwnnw y mae pob peth yn llafaru, a'r cwbl sy'n dangos hwnnw, a hwnnw yw'r dechreuad sy'n llafaru hefyd wrthym ni.

Heb hwnnw nid oes neb yn deall, nac yn barnu'n iawn.

Y neb, i'r hwn y mae pob peth yn yn, yr hwn sy'n tynnu'r cwbl at yn, ac yn canfod y cwbl yn yr yn hwnnw, a ddichon fod o galon ddiogel, a pharhau'n heddychol yn Nuw.

O Dduw y gwirionedd! gwna fi'n
vn a thi mewn cariad perffaith di-
baid.

Blin gennyfi'n fynych ddarllain a
chlywed llawer o bethau: ynoti y
mae'r cwbl yr wyfi'n eu mynnu, ac
yn eu hewyllysi.

Tawent a sôn pawb o'r Doctorion,
nad ynganent y creaduriaid oll yn dy
wydd di: llafara di'n vnic wrthyfi.

3. Pa mwyaf y bo neb yn vn ac ef
eihun, a pho symlaf oddimewn: mwy
ohynny a goruchaf pethau a gaiff ef
eu deall, oherwydd y caiff ef dderbyn
goleuni a gwybodaeth oddiuchod.

Nis gwasgarir pûr, syml a gwasta-
dol yspryd mewn llawer o orchwyli-
on: am ei fod ef yn gwneuthur y
cwbl er anrh ydedd i Dduw; ac yn
ceisio bod yn rhydd ynddo eihun
oddiwrth bob amcanion ofer a gwâg.

Pwy sy'n dy rwystro ac yn dy a-
flonyddu di'n fwy, na drwg anwydau
dy galon anfarweiddiedic di dyhun?

Dyn da defosionol a ddospartha
ymlaenllaw y gweithredoedd oddi-
mewn, y fo rhaid iddo eu gwneuthur
oddiallan.

Ac nis tynnant hwy ef i drachwantaui duedd camweddol, eithr ef a'i cyfeiria hwynt ynol ewyllys iawn re-swm.

Pwy sy mewn ymdrech mwy a dewrach, na'r neb sy'n ceisio gorchfygu eihunan.

A hyn a ddylai fod ein helynt a'n trafferth ni, sef gorchfygu einhunain; a mynd beunydd yn gryfach ac yn ddewrach na nnyi einhun: a cherdded rhagom yn beth gwell bobamser.

4. Mae rhyw a'mhuredd yn gymysc a phob perfffeiddrwydd yn y bywyd ymima: ac nid oes dychymmyg neu wybodaeth a ddelo i'n pen ni heb ryw dywyllwch ynddo.

Gwybod dyhunan yn ofstyngedic, sy'n siccrach ffordd i syned at Dduw: nac uchel astudio dyscediaethau.

Nid oes dim bai ar ddyscu, neu geisio gwybodaeth syml o ryw beth, yr hyn ohono eihun sy dda, a gwedi crdeinio gan Dduw: eithr mae'n rhaid bobamser, gwneuthur mwy cyfrif o gydwybod dda, ac o fuchedd rinweddol.

Ond

Ond oblegid bod mwy o ddynion yn ceisio cael gwybodaeth nac sy'n ceisio byw'n dda : amhynny mynach y mae'n hwy'n cyfeiliorni, ac heb gael dim neu ond bychan iawn o lês.

5. O ! pe bai dynion yn cymine-ryd cymaint gofal am ddiwreiddio beiau, ac am blannu rhinweddau ynddynt eu hun, ac y mae'n hwy wrth godi ammheuon, ac wrth gynnal dadleuau, ni fyddai mor cymaint drygau a scandalau ymmyc y bobl, na chymaint o afreolaeth yn y Monachlogydd.

Yn ddiau pan ddelo dydd y Farn, nis gofynnir gennym, pafaint a ddarllennasom, ond pafaint a wneuthom : nis gofynnir pa cyn decced y darfu i ni lafaru, ond mor dda a rhinweddol y buom fyw.

Dywed imi, ple mae'r Doctorion a'r Meistri mowrion hynny a oeddit yn eu hadnabod, pan yr oeddent etto'n byw ac yn rhagori yn eu dysciediaethau ?

Mae rhai eraill ynawr yn meddianu eu Prebendau a'i Personoliaethau hwynt,

hwynt, ac nis gwn i, os ydynt yn meddwl am y rhai y fuont: pan oeddent hwy'n byw roeddent yn ymddangos yn rhywbeth, ond rwon nid oes sŵn amdanynt.

6. O! mor fuan y mae gwâg-ogoniant a rhagorfraint bydol yn myned heibio? O! na buasai eu buchedd hwynt yn cydgordio a'i gwybodaeth, yna y dyscasent ac y darllen-nasent yn dda.

Pafaint nifer o ddynion yn y byd, sy trwy wâg-wybodaeth yn cael eu colli, am nad ydynt yn gofalu am wasanaethu Duw?

Ac oblegid eu bod yn dewis cael eu cyfrif yn wyr mowrion enwog yn hytrach na bod yn wyr goftyngedic, amhynny mae'n hwy'n difannu yn eu meddyliau euhun.

Yn wîr, mawr yw'r neb sydd a mawr gariad perffaith gantho.

Yn wîr, mawr yw'r neb sy'n fychan ynddo eihun, ac heb wneuthur dim cyfrif o uchaf brigyn pob parch ac anrhydedd bydol.

Yn wîr, call a synhwyrol yw'r neb
a brisio

a brisio bob peth daearol megis tomm
a baw ermwyn ynnill Christ.

Ac yn wir doeth yw'r neb a wnelo
ewyllys Duw, ac a ymwrthodo a'i
ewyllys eihun.

P E N. IV.

*Am bwylledd a rhagweled ein gwei-
thredoedd.*

I. **N**I ddylid coelio pob gaïr a
ddywedir: na dilyn pob
annog a wnelir arnom: ond mae'n
rhaid ystyried y peth megis y mae ef
gerbron Duw.

Och y fi! mynychach y credir ac
y dywedir y drwg na'r da am vnarall:
cymaint ydyw ein gwendid ni.

Ond nis credant dynion perffaith
yn hawdd bob yn y fo'n chwedleua:
oblegid eu bod hwy'n gwybod, fod
gwendid dynion bobamser yn go-
gwyddo tuac at y drwg, ac mae digon
hawdd yw llithro mewn geiriau.

2. Callineb mawr yw gochel bod

yn

yn fyrbwyll, ac yn rhy chwidr wrth wneuthur y peth bynnac y so.

Ar yr hyn hefyd y mae'n perthyn; peidio a chredu pob rhyw eiriau a ddywedo dynion, a gochel bwrw ynyman i gluftiau rhai eraill y pethau a glywyd neu a gredwyd.

Cymmer gyngor gan ddyn synhwyrol y so a chydwybod dda gantho: a chais dy ddyscu gan un gwell na thydi'n hyttrach na dilyn dy ddychymygion dyhun.

Mae buchedd dda'n gwneuthur dyn yn synhwyrol yngwydd Duw, ac yn gywraint yn llawer o bethau.

Pafaint mwy y bo dyn yn oстыnedig ynddo eihun, a mwy parod i wneuthur ewyllys Duw: synhwyro-lach ohynny y bydd ef ymmhob peth, a heddyachach.

P E N. V.

Am ddarllain y Scrythur Lân.

R Haid ceisio'r gwirionedd yn y Scrythur Lân, ac nid yma-droddion pereiddiol. Rhaid

Rhaid darllain yr holl Scrythur a'r yn yspryd ac y gwnaed hi.

Ny ddylem geisio llês wrth ddarllain y Scrythur Lan, yn hytrach na manylder adroddion.

Ni a ddylem ddarllain llyfrau defensionol a syml, mor ewyllysgar a rhai vchel a mawr eu dysc.

Nad anfoddhed di awdurdod y Scrifenwr, pa yn bynnac y fo ai bychan ai mawr o ddysc: eithr tynned, hoffi y pŵr gwirionedd, tydi i ddarllain.

Na chais ofyn, pwy a ddywedodd hyn neu'r llall, eithr ystyria pabeth a ddywedwyd.

2. Mae dynion yn myned heibio: ond gwirionedd ein Harglwydd a barhâ'n dragwyddol.

Mae Duw'n llafaru wrthym yn amryw fodion heb ddim derbyn wyneb.

Mynych y mae'n cuwriowsdra yn ein rhwystro ni wrth ddarllain y Scrythur Lân, pan fyddom yn mynnu dyall a chwilio'n fanwl, lle y dylem syndros y peth yn syml.

Os tydi a synni gael llês, darllain yn estyn-

ostyngedic, yn syml ac yn ffyddlon, ac na chais byth dy gyfrif yn ddyn dyscedic a gwybodol.

Gofyn yn ewillysgar, a gwrando'n ddifstaw adroddion dynion sanctaidd: ac nad anfoddhêd di diarebion yr Henafiaid, gan nas llafarwyd hwynt heb achos.

P E N. VI.

Am chwantau a gwynniau afreolus.

1. **P**Abryd bynnac y bo dyn yn chwennychu rhywbeth yn afreolus, ef y fydd ynymian yn aflo-nydd ynddo eihun.

Ni orphwys y balch a'r cybydd vnamser.

Y tlawd a'r gostyngedic o yspryd a drigant mewn amledd o heddwch.

Buan y temptir y neb sydd etto heb farweiddio eihun yn berffaith, ac a orchfygir mewn pethau bychain a gwael.

Anodd gan y gwan o yspryd, a'r neb syd etto megis yn gnawdol, ac yn gogwydd

gogwydd tuac at wynniau cîg a gwaed, droi eihun yn hollawl oddiwrth drachwantau daearol.

Amhynny mynch y bydd blîn gantho ymwrthod a hwynt: hawdd hefyd gantho ddigio pan ddelo dim gwrthwyneb yn ei erbyn.

2. Ac os daw ohyd i'w drachwant, ef a flina ynyman oherwydd ei gydwybod euog: ac am ddarfod iddo ddilyn ei wynn eihun, yr hyn ni wna ddim llês iddo, i gael yr heddwch yroedd yn ei geisio.

Amhynny gan wrthsefyll, gan attal, a gwrthwynebu'n trachwantau y ceir gwîr heddwch calon, ac nid wrth eu dilyn a rhoi ffordd iddynt.

Nid oes dim heddwch ganhynny yn-ghalon dyn cnawdol, neu'r neb y fo'n dilyn pethau oddiwallan, ond yn y dyn gwreflog ysprydoł.

P E N. VII.

Am ochelyd gwâg obaith a balchder.

1. **O** Fer yw'r neb a roddo ei obaith ar ddynion, neu yn y creaduriaid.

Na fydded cywilydd arnat wasanaethu rhai eraill er mwyn Jesu Christ: a dangos dy fod yn dlawd yn y byd ymma.

Na hydera arnat dyhun, ond gofod dy obaith ar Dduw.

Gwna'r hyn wyt yn ei allu, a Duw a ddaw i'th gymmorth di.

Nad ymddirieda yn dy wybod dyhun, nac yn-ghyfrwysder undyn byw: ond yn-grâs Duw, yr hwn sy'n helpu'r gofutyngedic, ac yn gofutyng ei-ddio'r beilchion y fo'n ymddiried ynddyn euhunain.

2. Na fydd falch o'th gyfoeth os ydynt gennyt; nac o'th garedigion o achos eu golud: ond gogonedda'n Nuw yn vnic, yr hwn sy'n rhoi'r cwbl, ac vwchben y cwbl yn ceisio rhoddi eihunan iti.

Na

Na fydd falch oherwydd maint neu bryd a gwedd dy gorff, yr hyn a lygrir ac a wrthunir ag ychydic o gle-fyd.

Na chymmer wâg ddifyrrwch yn dy synhwyr a'th ddoniau eraill naturiol, rhag anfodloni Duw, i'r hwn y mae'n perthyn y cwbl ac fy gennyt trwy natur.

3. Na chyfrifa dyhun yn well na rhai eraill, rhag ofn cael dy farnu'n waeth yngwydd Duw, yr hwn sy'n gwybod yr hyn oll sy'n nyn.

Na fydd falch o'th weithredoedd da : oblegid fod barnedigaethau Duw'n amgenach na barnedigaethau dynion : am fod y peth lawer gwaith yn ei ddigio ef, sy'n rhyngwedd i ddynion.

Od oes dim daioni ynot, coelia fod llawer mwy'n rhai eraill, er mwyn cadw gostyngeiddrwydd ynot.

Ni bydd drwg iti, gyfrifo dyhunau yn waeth na neb arall yn y byd : ond mae'n ddrwg mawr iti brifio dyhun yn well na rhyw unarall, perthon na bai ef ond yn gwaed iawn.

Mae'r

Mae'r gostyngedic mewn heddwch parhaus: ond yn-ghalon y dyn balch mae eiddigedd a mynch lîd.

P E N. VIII.

Am ochelyd gormod cymdeithgar i wch neu ffamiliaredd.

I. **N**A agor dy galon wrth bob dyn: ond traetha dy negesau wrth ddyn pwyllog y fo'n ofni Duw.

Bydd yn anfynych gyda phobl ieuangc a dieithraid.

Na wenicutha y rhai goludoc: ac na ddangos dyhun o'th foddyngwydd gwyr mawr a dyledogion.

Cyfeillacha dyhun gyda'rhai gostyngedic a'r syml, gyda'rhai wfydd a defosionol: ac a hwynt traetha am y pethau a ddichon adeiladu y naill y llall.

Na fydd rhy gymdeithgar neu'n ffamiliar ag yn ferch, ond yn gyffredinol gorchymmynna bob merch ddai-onus i Dduw.

Cais

Cais fod yn gymdeithgar a Duw'n vnic, ac a'i Angelion ef, a gochel gydnabyddiaeth dynion.

2. Rhaid bod cariad perffaith gennyt tuac at bawb, ond nid cymmwys yw, fod carwriaeth gennyt attynt, neu ffamiliaredd a hwynt.

Mae'n digwydd weithiau, i'r fôn y fydd am ryw yn, wneuthur iddo ddifgleirio'n rhyfeddol, ond pan ddelir i'w adnabod yn bresennol, ni bydd ef mor gymmeradwy gerbron ein golwg ni.

Yr ydym yn meddwl weithiau, ein bod ni'n rhyngu bodd i rai eraill wrth ein cyfeillach a hwynt: ac erhynny rydym yn hyttrach yn eu hanfoddha'u hwynt, oherwydd y drygioni y mae'n hwy'n ei ganfod ynom ni.

P E N. IX.

Am fod yn wfydd ac yn ostyngedig.

1. **P**Eth mawr iawn ydyw, gallu aros yn wfydd-dod, a byw tan bennaeth heb fod dyn o'i eiddo eihun.

Llawer

Llawer gwell yw byw'n ostyngedic tan vnarall, na bod yn bennaeth.

Mae llawer yn byw'n vfydd-dod o angenrhaid yn hytrach, nac o gariad am fyw'n grefyddol: a mae'rheini'n byw'n fiñ, a hawdd ganthynt gwyno a murmuro. Ond nis gallant gael rhydd-did meddwl ac enaid: oddi eithr iddynt o waelod eu calon er mwyn Duw ddarostwng eihunain.

Rhêd ymma, rhêd accw, ac nis cai mor llonyddwch, ond mewn vfydd-dod gostyngedic tan lywodraeth Pennaethion.

Mae meddwl a dychymmyg-am newid y man a'r lle gwedi twyllo llaweroedd.

2. Gwîr yw, fod pob un yn ewy-llysgar i ddilyn ei feddwl eihun, a bod yn well gantho y fawl y fo o'r un meddwl ac yntau.

Eithr os ydyw Duw gyda'n ni, rhaid ini weithiau ymwrthod a'n meddwl eihun, er mwyn cael daioni heddwch.

Pwy sy mor synhwyrol, a bod yn gallu gwybod pob peth yn llwyr?

Amhynny nad ymddirieda ormod yn

yn dy feddw1 dyhun: ond bydd fod-lon hefyd ac yn ewyllysgar i glywed meddw1 rhai eraill.

Os da yw dy feddw1 di, ac y ga-dewi hwnnw ermwyn Duw, ti a gai-fwy llês o hynny.

3. Canys rhynych y clywais, mae gwell a diogelach yw gwrando a chymmeryd cyngor, na'i roi.

Geill ddigwydd hefyd fod meddw1 pob vñ yn dda; eithr gwrthod cyttuno a bodloni rhai eraill, pan fo rhefwm ac achos yn gofyn, sydd arwydd o falchder a chyndynrwydd.

P E N. X.

Am ochelyd gormod siarad.

I. **G**ochel gymaint fyth ac a elli, ddyndwrdd y werin a phob rhawd o bobl: oblegid fod siarad am ddrafferthau bydol, yn rhwystro llawer iawn, er bod y fôn amdanyst yn syml ac heb feddw1 drwg.

Oherwydd buan y llygrir ac y caethiwir ni a gwagedd.

Mi-

Mi'fynnwn pettafwn lawer gwaith wedi tewi a sôn, ac heb fod ymmyf dynion.

Ond pam yr ydym mor ewyllysgar yn siarad, ac yn chwedleua wrth ein gilydd; gan nas dychwelwn ond yn amfynych i ddistewi, heb friwo'n cydwybod?

Amhynny'rydym mor ewyllysgar yn chwedleua oherwydd ein bod gan siarad y naill wrth y llall yn ceisio ymddiddanu'n gilydd, ac yn dymuno efwythiâu'n calon wedi ei blino ag amryw feddyliau.

A da iawn gennym siarad a meddwl am y pethau'rydym yn eu hoffi ac yn eu dymuno fwyaf, neu am y rhai sy fwyaf i'n herblyn.

2. Eithr och y fi! lawer gwaith yn ofer ac yn ddiles: oblegid bod y diddanwch ymma oddiallan, yn achos o golled digon fawr o'r diddanwch duwfawl oddimewn.

Amhynny rhaid gwilio a gweddio rhag colli'r amser yn ddiogus.

Os rhydd yw iti siarad, a bod hynny'n gymmwys, siarada am y peth a deilada dy gymydog.

Drwg

Drwg arfer a diofalwch am lês ein henaid sy'n peri i'n esgeluso gwar-chad ein tafod.

Er hynny da iawn i gael llês ysprydol, yw cydymddiddan defosionol am bethau duwiol: yn enwedig lle bo cymdeithion o'r un meddwl, ac o'r un yspryd yn cydfiarad ynghyd gan gyfeillachu'n Nuw.

P E N. XI.

Am geisio heddwch, ac am fod yn wrcsog i gael llês ysprydol.

I. **L**awer o heddwch a allem ei gael, oni bai'n bod ni yn ymdrafferthu a geiriau ac a gweithre-doedd rhai eraill, ac a phethau nid ydynt yn perthyn ddim i nyni.

Pafodd y geill ef barhau chwaith hîr yn heddwch, yr hwn sy'n gwtnio eihunân i negessau a gofalon rhai eraill? yr hwn sy'n ceisio achosion oddi-allan? yr hwn nid yw ond yn fychan neu'n anfynych, yn cynnull ei feddyliau atto, i ystyried eihun oddiunewn.

C Gwy-

26 *Thomas a Kempis.* L.I.

Gwyneubyd y rhai syml, canys mae heddwch mawr ganthynt hwy.

2. Pam y bu rhai o'r Seinct mor berffaith ac mor synniedigawl ar bethau ysprydol?

Am ddarfod iddynt farweiddio'n llwyr eu trachwantau daearol: ac amhynny roeddent o waelod eu calon yn gallu glynw wrth Dduw, ac edrych yn ddirwyltr arnynt eu hunain.

Rydym ni'n gadael i'n chwantau bydol wasgu gormod arnom, ac yn gofalu'n rhy fawr am bethau darfoddedig.

Anfynych hefyd y gorchfygwn yn bai'n hollawl: ac nid ydym yn gwrefig i geisio proffit ysprydol beunydd: amhynny yr ydym yn parhau ynllwyr glaeas ac yn oerllyd.

3. Pettein ni gwedi marw'n hollawl ini ein hunain, ac heb ein rhwystr oddimewn; yna y gallem ymglywed duwfawl betiau, a phrofi peth myfyrdod nefawl.

Y cwbl a'r mwyaf rhwystr ydyw, nad ydym yn rhydd oddiwrth ein gwyniau a'n trachwantau cnewadol, ac

nas ceisiwn syned i mewn i berffaith
ffordd y Seinct.

Oblegid pan` ddelo gwrthwyneb
bychan i ymgyarfod a ni, rhy fuan y
bwrir ni i lawr, ac y troir ni i geisio
cyffur gan ddynion.

4. Pettem ni'n gwneuthur ein go-
reu, megis gwyrdewr i sefyll yn yr
ymladd : ynddiau ni gaem weled
cyminhorth ein Harglwydd o'r nef yn
dyfod arnom.

Oherwydd ei fod ef yn barod i
helpu'r sawl y fo'n ymladd yn wrol;
ac yn gobeithio'n ei râs ef : ac yn
danfon achos ini i ymladd fel y ga-
llom orchfygu.

Os cyfrifwn fod proffit ein buchedd
grefyddol, yn sefyll ynvnic ar y gwar-
chadaethau hyn sydd oddiallan, buan
y bydd diwedd o'n duwioldeb ni.

Eithr gosodwn y fwyall ar y bôn,
fel gwedi'n glanhau o'n gwynniau, y
gallom feddiannu meddwl heddych-
lon.

5. Pettem ni'n diwreiddio ond yn
bai bob blwyddyn : buan y byddem
yn ddynion perffaith.

Ond iŵon tydym yn gweled y gwrthwyneb, a'n bod ni'n wêl ac o burach ein cydwybod yn nechreu ein hymarweddiaid crefyddol, nac arol llawer blwyddyn o'n proffesiwn.

Ein gwreis a'n proffit ysprydol a ddylai chwanegu beunydd: ond yn awr fe a welir yn beth mawr, os bydd gan ddyn ran o'r gwreis y fu ganitho ar y cyntaf.

Pettem ni yn gweithio'n nerthol ac yn fiorddrych yn y dechreu, yna y gallem wneuthur y cwbl wedi hymyn rhwydd ac yn llawen iawn.

6. Blîn ydyw gadael y pethau y syddem yn arfer eu gwneuthur, ond blinach yw mynd yn erbyn ein hewyllys einhun.

Eithr oddi eithr iti orchfygu pethau ysgafn a bychain, pabryd y ceidi y maes ar y pethau y fo calettag?

Sâf yn erbyn dy duedd drwg yn y dechreu, a gollwng ynanghof dy arserau beius: rhag iddynt dy ddwyn di bob ychydic i fwy anhawsder.

Oh! pettiti yn yfryied, pasaint o heddwch a wnaid iti cyhun, ac o lawenydd

enydd i eraill wrth ymddwypn dyhun-
an yn dda, rwyf yn meddwl y byddit
yn ofalach i gësio proffit ysprydol.

P E N. XII.
Am les Adfyd.

I. **D**a ydyw ini weithiau gae~~g~~
peth blinderau a gwrthwyne-
bau: am eu bod yn fynych yn peri i
ddyn droi i mewn atto eihunan, a
gwybod ei fod ef ymma mewn deo-
liad, ac na ddylai ef ddodi ei ymddi-
ried ar ddim ac sydd yn y byd.

Da ydyw ini weithiau, fod rhai
eraill yn dywedyd yn ein herbyn, a'i
bod hwy'n meddwl yn ddrwg ac ar
gam amdanom ni, er ein bod ni'n
gwneuthur ac yn meddwl yn dda.
Oblegid fod hynny'n ein cadw ni'n
fynych mewn gostyng-eiddirwydd, ac
yn ein hamddiffyn ni rhag gwâg
falchder.

Canys y pryd hynny, goreu y cei-
siwn a'i Dduw'n dyf i ini oddi mewn,
pan fo dynion eddiallan yn ein dibri-

sio ni, ac heb fod yn ein coelio ni.
¶ 2. Amhynny se a ddylai dyn ddio-
 gelu eihunan yn Nuw, yn y modd ac
 na bo rhaid iddo geisio nemmor o
 gyffur gan ddynion.

Pan y bo dyn o ewyllys da'n cael ei
 ofidio, neu'i demptio, neu'i flino â
 meddyliau drwg, yna a dyall ef fod
 Duw'n Iwyr angenrheidiol iddo, heb
 yr hwn, y gwêl, nas geill ef wneuthur
 dim da.

Yna y tristhâ ef, y cwynfanna, ac y
 gweddia oherwydd y trueni a'r blinedd
 y mae ef yn eu dioddef.

Yna y bydd blin gantho fyw'n hwy,
 ac y dymuna gael marw: fel y caffo
 ei ymddattod a bod gyda Christ.

Yna hefyd y cenfydd ef yn llwyr, nas
 gellir cael diogelwch perffaith, na he-
 ddwch cyflawn yn y byd ymma.

P E N. XIII.

Am wrthsefyll temptatiwnau.

I. **T**RA fyddom fwy'n byd, nis
 gallwn mor bod heb flinder
 a themptasiwn. Am-

Amhynny y mae'n scrifennedig yn Job : *Milurriaeth* neu demptatiwn *yw bywyd dyn ar y ddiear*, Job 7.1.

Ac amhynny pob yn a ddylai fod yn ofalus ar ei demptatiwnau, a gwilio mewn gweddiau, rhag i'r Cythraul gael lle i'w dwyllo : yr hwn nid yw'n cysgu vnamser nac yn heppian, eithr yn myned o amgylch gan geisio'r neb a allo i'w lyncu.

Nid oes neb mor berffaith a sanctaidd, nad yw weithiau mewn temptasiwn, ac nis gallwn fod hebddynt yn hollawl.

2. Erhynny mynchy mae temptasiwnau yn lesol iawn i ddyn, perhon a'i bod yn flin ac yn ofidus : oblegid ynddynt y gostyng-eiddir, y purir ac y dyscir dyn.

Fe a aeth yr holl Seint trwy lawer o drallodau a themptasiwnau, ac a gowsant lês mawr ynddynt.

A'r fawl ni allasant ddioddef temptasiwnau a aethant yn reprofedic, a ddarfu amdanynt, ac a gollwyd oddi wrth Dduw.

Nid oes yn Order mor sanctaidd,

nac un fann mor ddirgel , lle nid oes temptasiwnau a gwrthwynebau.

Ni bydd dyn yn gwbl ddiogel rhag temptasiwnau tra fytho fyw: am fod y peth ynom ni , a'r hyn y temptir ni, er pan y ganwyd ni mewn pechod.

Pan elo yn blinder neu demptasiwn heibio, fe a ddaw vnarall yn ei le: a rhywbeth y fydd gennym i'w ddioddef bobamser, am ein bod ni wedi colli daioni ein dedwyddwch dechreuo'l.

Mae rhai'n ceisio ffo rhag temptasiwnau , ac yn cwympo'n drymmach ac yn waeth ynddynt.

Nid wrth gilio a ffo'n vnic oddiwrthynt, y mae ini eu gorchfygu hwynt: ond trwy wir ostyng eiddiwydd ac ymddioddef a down ni i fod yn gryfach ac yn ddewrach na'n gelynnion oll.

4. Pwybynmac a'i gochelo hwynt oddiwallan yn vnic, heb eu tynnu ifinydd wrth y gwraidd ni chaiif hwnnw nemmor o lês : ie fe a dry'r terntasiwnau yn eu-hol yn gynt atto : a fe a gaiff

gaiff glywed eihunau yn waeth naç o'r blaen.

Bobychydic, a thrwy ddioddefgarwch gyda hir ymmynedd, a chymorth Duw y gorchfygi di hwynt yr well na thrwy dy lymder dyhun, gan fod yn rhy daer ac yn fforddrych.

Cais gyngor ynfynych mewn temptatiwn: ac na fydd yn rhy daer a llym wrth vnarall yn ei brosedigeth: ond bydd fwyn wrtho gan roddi cyflur iddo, megis y dymuniti dyhunau.

5. Dechreu pob drwg demptasiwn yw anwadairwydd meddwl, a bychan o ymddiried yn Nuw.

Oblegid megis y gyrr y gwynt a'r tonnau ymma ac accw y llong y fo heb lyw iddi: felly y temptir mewn amryw foddion y dyn llacc diosfai y fo gwedi gadael ei fwriad da.

Y tân a brawf yr haiarn, a themptasiwn y dyn cyfion.

Nis gwyddom ynfynych pabeth a allwn: ond mae temptasiwn yn dangos pabeth ydym.

Rhaid gwilio erhynny, yn bennaf ar ddechreuad y temptasiwn: am fod

yn haws gorchfygu y gelyn y pryd-hynny, os nadir iddo ddyfod i mewn i'r porth : ond sefyll yn ei erbyn, cyn gynted ac y dechreuuo guro wrth ddrws yr enaid. Amhynny y dywedodd yn :

Saf ynerbyn y dechreuadau : rhy hwyr y ceisir meddyginaeth pan fo'r clefyd gwedi mynd yn drech.

Canys yngyntaf meddwl syml a ddaw i'r cof : gwedi hynny dychymmyg cryf : yna difyrwch a drwg ymgystro, a chydsynniad.

Ac felly y mae'r gelyn melltigedic bobychydic yn dyfod i mewn yn hollawl, am nas sesir yn ei erbyn ef ar y dechreu.

Ac o bafaint hwy y bo dyn yn ddiog i'w wrthsefyll ef : gwannach o hynny y bydd ef beunydd, a chryfach y fydd y gelyn yn ei erbyn ef.

6. Mae rhai'n dioddef y temptasiwnau llymmraf ar ddechreu eu troad at Dduw : ac eraill yn y ddiwedd.

Eithr rhai a gânt eu molestu â themptasiwnau agos trwy holl amser eu bywyd.

Nid

Nid yw rhai'n cael eu temptio ond yn ddigon yscraf, ynol doethineb ei gyfiawnder a'i ragluniaeth ef, yr hwn sy'n ystyried cyflwr a haeddeditaethau dynion, ac yn ordeinio'r ewbl ermwyn iachawdwriaeth ei Ethioledigion.

Amhynny nad anobeithiwn ddum, pan y temptir ni, ond gweddiwn ar Dduw'n daerach, ar fod yn wiw gantho ein cadw ni ymmhob gofid a blinedd : yr hwn yn diau, ynol gair S. Pawl, *A drefna'r temptatiwm yn y modd ac y byddom abl i'w ddioddef.*

I Cor. 10. 13.

Gostyngiiddiwn ganhynny ein heneidiau tan law Duw ymmhob temptasiwn a blinfyd : oherwydd ei fod ef yn cadw ac yn dyrchafu y rhai gostyngedig o yspryd.

8. Mewn temptasiwnau a thrallodau y profir dyn, ac y gwybyddir pa-faint y mae ef wedi proffitio : ac yno y mae mwy haeddiant, a rhinwedd yn ynddangos yn well.

Nid peth mawr yw bod yn dduw-iol ac yn wresog mewn deioiwn, pan

fo

fo dyn heb ymglywed ynddo eihun na blinedd na thymder : ond os yn amser gwrthynеб a gofid, yr ymddug ef eihun yn ddioddefgar, mae gobaith o broffit mawr ynddo.

Mae rhai yn cael eu cadw rhag teinptasiwnau mowrion, a'i gorchfygu'n sychyn yn y rhai bychain : fel gwedi eu gofynngeiddio, nad ymddiriedant byth ynddynt eihun mewn temptasiwnau mowrion, gan eu bod yn dangos eihunain cyn wan ned yn y rhai sy mor ysgafn a bychain.

P E N. XIV.

Am ochelyd barnau byrbwyll.

I. **T**RO dy olygon attat dyhuanan, a gochel farnu gweithredoedd rhai eraill. Mae dyn wrth farnu rhai eraill yn gwneuthur peth ofer, yn camgymmeryd ynfynych, ac yn pechu'n hawdd : ond wrth farnu eihunan a chwilio ei gydwybod, fe a wna bobamser beth da iawn a llesol.

Megis y byddwn yn hoffi'r peth, felly'n

felly'n fynych y barnwa arddano: oherwydd fod dijgel gariad arnom einhun, gwedi dwyn-iawn farnu oddiwrthom.

Pettai Dduw bobamser yn bâr amcan ein hewyllys ni, nid aflenyddid ni mor hawdd gan wrthsefyll ein meddwl.

2. Ond mynch y mae rhywbeth oddimewn yn guddiedic, neu hefyd oddiallan yn digwydd, yr hwn sy'n ein tynnu ni gydag ef.

Mae llawer yn guddiedic yn ceisio euhunain yn eu gweithredoedd, ac heb wybod mo hynny.

Fe a dybygid eu bod hwy'n sefyll mewn heddwch da, tra fo pethau yn mynd ynol eu hewyllys a'i meddwl hwy: ond os digwyddant yn amgennach nac y mynnent hwy, buan yr ânt yn drift ac yn aflenydd.

Oherwydd amrywiaeth meddwl ac opiniwnau, mynch y cyfyd anghytundeb rhwng cyfeillion a thriganiolion yr yn drêf, rhwng pobl grefyddol a desfisionol.

3. Anodd yr ymadawir a hên arfer,
ac

ac nid oes neb yn fodlon i ganfod ymmhellach nac y mynnō ef ei hun.

Os wyt i'n pwyso'n fwy ar dy re-swiñ a'th ddyfalwch dyhun, nac ar rinweddol vfydd-dod i Jesu Christ, anfynych a hwyr y byddi'n ddyn wedi ei lewyrchu o'r nēf: am fod Duw'n mynnu gennym ddarostwng einhunain yn berffaith iddo ef, a thrwy gariad tanbaid amdano, hedeg vwchben pob rheswm dynol.

P E N. XV.

*Am y gweithredoedd a wneir mewn
Cariad perffaith.*

1. **N**I ddylid, nac er dim yn y byd, nac er mwyn cariad ar vndyn pwybynnac y fo, gwneuthur rhyw ddrwg: ond er mwyn un y fai mewn rhaid, fe a ddylid gadael gwaith da weithiau heb ei wneuthur, neu'n hyttrach ei newid ef am un y fai'n well.

Oblegid nad ydys wrthynny'n co-lli'r gwaith lwnnw, ond yn ei gyf-newid

newid ef am yn o fwy haeddiant.

Heb gariad perffaith ni thâl y gwaith oddiallan ddim : ond beth-bynnac a wnelir trwy gariad perffaith, er bychaned ac er gwaeled y fo, y fydd ynymian yn lesfawr ac yn firwythlon.

Am fod Duw'n ystyried o bafaint ewyllys da y bo dyn yn gwneuthur peth, yn hyttrach na pafaint a wnelo.

2. Mae ef yn gwneuthur llawer, y fo'n caru llawer.

Mae ef yn gwneuthur llawer, a wnelo'r peth yn dda.

Mae ef yn gwneuthur y peth yn dda, y fo'n gwafanaethu'r cyffredin-rwydd yn fwy na'i ewyllys eihun.

Llawer gwaith y mae'r peth yn ymddangos megis cariad perffaith ; ac nid yw ond cnawdolrwydd : oblegid anfynych y bydd tuedd naturiol, ewyllys dyn eihun, gobaith am gael tâl, neu chwant cael rhyw gymmwynas, heb fod yn gymthysg a'r peth.

3. Nid yw'r neb sydd a gwîr gariad perffaith gantho, yn ceisio eihun mewn dim yn y byd : ond ymmhob peth mae ef yn chwennych gogone-ddu Duw'n vnic.

Nid

Nid yw ef chwaith yn cefnigennu neb: am nad ydyw yn ceisio dim llawer ydd neilltuol iddo eihun, ond yn chwennychu cael gwynfyd yn Nuw v'wchben pob peth.

Nid yw ef yn pennu dim daioni ar yn dyn, ond ar Dduw'n hollawl, o'r hwn y mae'r cwbl yn dyfod, fel y mae'r gofer o'r ffynnon: yn y rhwn y mae'r holl Sainct yn gorffwys yn orphennol, ac yn meddiannu ei agoniant ef.

Oh! pe bai gan ddyn yn wrechionnen o gariad perffaith, ynddiau ef a gai weled pob peth daearol yn llawn o wagedd.

P E N. XVI.

Am ddioddef beiau a methiant rhai erasill.

1. **R** Haid i ddyn yn ddioddefgar ddwyn yr hynnis gallo mo'i emendio ynddo eihun neu'n vnarall, hyd oai welo Duw'n gda drefnu'r peth yn amgenach.

Me-

Meddwl mai gwell yw felly, ermwyn dy brofi di: ac iti arfer dioddefgarwch, heb yr hwn nid oes fawr brîs ar ein haeddiannau ni.

Ti ddylit erhynny weddio'n erbyn y cyfryw rwystrau, i Dduw deilyngu dy gymmorth di, fel y gelli ddioddef yn ddaionus.

2. Os gwedi yn rhybydd neu ddaau, ni bydd dyn yn fodlon, na ddos i ymryson ac i ymdaeru ac ef: ond gorchymmyn y cwbl i Dduw, fel y gwneler ei ewyllys ai anrhymdedd ef, yr hwn a fedr yn gymmwys droi'r drwg yn dda.

Cais ddwyn beiau rhai eraill yn ddioddefgar, a'i gwendidau hwynt o ba fath bynnac y byddont: oblegid fod ynotithau lawer peth sy raid i eraill eu dioddef.

Onis gelli di wneuthur dyhunian y cyfryw ac a fynnit, pafodd y mynni di gael unarall wrth dy fodd di?

Da gennym gael rhai eraill yn berffaith, ac etto ni fynnwn ni emendio mo'n beiau einhunain.

3. Ni fynnwn i rai eraill gael eu cery-

ceryddu'n llym , ac ni fynnwn ni ddim, i nyni gael ein ceryddu.

Mae'n chwith gennym weled he-laeth rydd-did rhai eraill , ac erhynny ni fynnwn ni mor neccâu ini y peth y fyddom yn ei geisio.

Ni fynnwn wasgu rhai eraill â rheolau caeth , ac nis mynnwn ni cinhunain ddioddef ein gwahardd rhag dim.

Ac felly mae'n amlwg mor anfynych y mynnwn ein pwyslo yn yr un cloriau a'n cymydoc.

Pe bai pawb yn berffaith , beth y fyddai y pryd hynny i'w ddioddef gan eraill erauwyn Duw?

4. Ond rwön mae Duw gwedi trefnu'n llyn , fel y dyscom ddwyn beichiau y naill y llall : oblegid nid oes neb heb ddifyg arno, nid oes neb heb ei faich, nid oes neb yn ddigonol iddo eihun, nid oes neb yn gwbl call i gyfarwyddo eihun : ond mae'n rhaid ini ddioddef eingilydd, diddanu eingilydd, cymmhorth eingilydd, dyscu a rhybyddio eingilydd.

Eithr pataint yw rhinwedd pob un, a
welir

welir yn well ar achlysur adfyd ac anghydfod.

Oblegid nid yr achlysurau sy'n gwneuthur dyn yn wann: ond mae'n hwy'n dangos pabeth ydyw ef.

P E N. XVII.
Am fuchedd grefyddol.

1. **R**haid iti ddyscu torri dy ewy-llys a gorchfygu dyhunan yn llawer o bethau, os mynni di gael cyttundeb a heddwch wrth fyw gydag eraill.

Nid peth bychan yw byw yn y Monachlogydd, neu mewn cynlleidfa a byw yno heb ddim achwyn amdano, a pharhâu yn ffyddlon hyd at angeu.

Gwyneifyd a fytho fyw yno'n dda, ac a wnelo ddiwedd dedwydd.

Os mynni di fyw'n iawn, cael llés, a chynnyddu, dwg dyhun megis dieithrynn pellennig ar y ddaeear.

Rhaid iti fod yn fiol ermwyn Christ os mynni di fyw mewn buchedd grefyddol.

2. Ni

2. Ni wna'r Wîsg ac Eilliad y pen fawr lês: ond newid moesau ac arferau, gydag hollawl farweiddio'r anwydau drwg sy'n gwneuthur dyn yn wir grefyddol.

Y neb y fo'n ceisio dim arall ond Duw'n vnic, a iachawdwriaeth ei enaid, nis caiff ond gofid a dolur.

Ni eill hesyd sefyll yn hîr heddychol, y neb ni fo'n ceisio bod yn lleiaf oll, ac yn ofstyngedig i bawb.

3. I wafan aethu y daethost di, nid i reoli: bid yspys iti, mai i ddioddef, ac i weithio y galwyd arnat, ac nid i fod yn segur ac i chwedleua.

Ymma ganhynny y profir dynion, megis yr aur yn y fiwrmes.

Ymma ni all neb sefyll, oddieithr iddo o waedod ei galon ofstyngedio eihunant ermwyn Duw.

.bi.

P R N. XVIII.

Am esamplau y Tadau Sanctaidd.

1. **E** Drych ar fywiol esamplau y Tadau Sanctaidd yn y rhai yr

yr oedd crefydd a gwir berffeithrwytd yn disgteirio, a thi a gai weled nad yw ond bychan, ac ond agos dim yr hyn yr ydym ni'n ei wneuthur.

Och y fi ! pabeth yw'n buchedd ni i'w chynmhau a'i buchedd hwy ?

Yr oedd y Seint ac Anwylion Christ yn gwasanaethu'n Harglwydd mewn newyn a syched, mewn anwyd a noethni, mewn poen a blinder wrth wilio ac ymddyrio, mewn gweddiau a myfyrdodau sanctaidd, mewn erlid mawr, a llawer o ammharch a farhaad.

2. Oh ! pafaint ac mor drymmion oedd y trallodau a ddioddefodd yr Apostolion, y Merthyri, y Confessoriaid, y Gwyryson a'r lleill igyd a fynnasant ganlyn arol Christ ?

Oblegid eu bod hwy'n cashâu eu bywyd yny byd ymma, ermwyn safio eu heneidiau yn y bywyd tragicwydol.

Oh ! mor erwin a thlawd oedd buchedd y Tadau sanctaidd yn yr anialwch ? cyhyd a thrymmed oedd temptasiwnau a ddioddefasant hwy ? mor aml ac mor danbaid oedd y gweddiau a offrymmasant i Dduw ? mor galed

galed yr oeddent yn dirwestu ac yn ymprydio ? mor ddirfawr oedd eu Sanctaidd eiddigedd a'i gwrës hwynt i gael ynnill ysprydol ? mor nerthol yr ymladdasant i ddofis'r cnawd ? mor bûr ac vñion oedd y bryd yr oeddent yn ei ddal tuacat Dduw ?

Trwy'r dydd yr oeddent yn gweithio, ac yn treulio'r nôs gan hirbar-hâu mewn gweddiau, perhon nad oeddent wrth weithio yn peidio a gweddio ar feddwl.

3. Yr oeddent yn gwario'r holl amser yn lesol : yr oeddent yn gweled pob awr yn ferr wrth weddio ar Dduw ; a o dra melysrywydd myfyr-dod hwy a ollyngent luniaeth y corph ynanghof.

Yr oeddent yn gwrthod pob cy-foeth, pob parch, pob anrh ydedd, pob cymdeithas lawen, a charedigrwydd ceraint : nid oeddent yn chwennych cael dim o'r byd, prin y cymmerent bethau angenrheidiol i fyw, a blîn oedd ganthynt wasanaethu'r corph yn ei eisiau.

Tlodion ganhynny oeddent o be-thau

thau daearol, ond cyfoethogion iawn
mewn grâs a rhinweddau.

Oddiwallan yr oeddent yn anghen-nus : ond oddimewn yn cael eu llen-wi a'i llonni a grâs ac a diddanwch ysprydol.

4. Dieithron oeddent ac eftirniaid i'r byd, ond anwylion cyfagos a chyfeillion cartresol i Dduw.

Yn eu gwydd euhun yr oeddent megis yn ddim, ac yn ddibris ac yn ddiy-ityr gan ybyd ymma : ond yngwydd Duw yn werthfawr ac yn anwylgu.

Yr oeddent yn sefyl mewn gwir
ostyngeiddrwydd, yn byw mewn
symi vfydd-dod, yn rhodio mewn ca-
riad perffaith a dioddefgarwch: ac
amhynny yr oeddent beurnydd yn my-
ned rhagddynt yn yr yspryd, ac yn
cael grâs gerbron Duw.

Rhoddwyd hwynt yn esampl i'r holl bobl grefyddol: a hwy a ddylent ein hannog ni'n fwy i gynnuddu mewn rhinweddau na holl nifer y rhai lledtwym goglear i ymollwng yn yr yspryd.

yr ho'll ddynion crefyddol yn nechreu eu sanctaidd Institwsiwn hwynt?

Pafaint oedd eu defosfrwn hwy wrth weddio? pafaint yr oeddent yn ceisio rhagori y naill y llall mewn rhinweddau? mor fanwl y dilynennt eu trefn crefyddol? pafaint oedd eu parch hwynt tuacat eu Penaethion, a'i hufydd-dod tan ddisgyblaeth eu meistri ymmhob rhyw beth?

Mae eu hól-traed hwynt, sydd eto'n parhâu, yn testiolaethu mai gwir berffaith a sanctaidd ddynion oeddent, y rhai gan filwrio mor fywiog a orchfygafant y byd.

Mawr a welir rwön, os bydd rhyw yn heb fod yn drofeddwr: os neb trwy ddioddefgarwch a eill fyned trwy'r hyn a gymmerodd arno.

6. Och ar glaearedd a diosfalwch ein cyflwr ni, am ein bod ni cyn gyned yn flin gennym fyw oddiogi a musgrelli.

Oh! na bai ewyllys am geisio cynnyddu mewn rhinweddau heb fod gwedi cyfgu'n hollawl ynoti, yr hwn a welait yn fynych lawer o esamplau y rhai defosionol.

P E N.

P E N. XIX.

Am weithredoedd Crefyddwr da.

I. **B**ulchedd dyn crefyddol a ddylai
ttdisgleirio a phob math o
rinweddau: fel y bytho cyfryw oddi-
mewn ac y mae'n ymddatigos oddi-
maes.

A da yr haeddai, fod llawer mwy
oddimewn, nac ydys yn ei ganfod
oddiallan: am fod Duw'n gweled e'n
calon, yr hwn a ddylem ei anhyde-
ddu'n fawr iawn ymmha le bynnac y
byddom, ac megis Angelion rhodio
mewn purdeb yn ei olwg ef.

Pob dydd y dylem adnewyddu ein
bwriad da, a chyffroi einhunain i fod
yn wresog, megis pettem heddyw
gyntaf wedi troi at Dduw, a dywē-
dyd:

Cymmhorth fi, O fy Arglwydd
Dduw, yn fy mwriad da, ac y i dy
sanctaidd wasanaeth di: a dyro i mi
heddyw ddechreun berfleithlon, am
nad yw ond dim yr hyn a wrieuthyn
byd yn hyn. D 2. Ynol

2. Ynol ein bwriad y bydd rhedfa ein cynnydd, a rhaid bod llawer o ddyfalwch gan y neb y fo'n mynnu proffitio.

Ond os bydd y neb y fo'n bwriadu'n ddewr ac yn wrol, lawer gwaith yn ddiffygol a beth a wna'r neb nid yw'n bwriadu ond yn anfynych ac yn anwadal?

Trwy amryw fodion erhynny y mae gadael ein bwriad da ni'n digwydd: ac odid y bydd tippyn o esgeuluso'n duwiol arferau yn myned heibio heb ryw golled.

Mae bwriad y rhai cyfion yn dibennu ar râs Duw, yn hyttrach nac ar eu synwyr hwy euhun: ac ynddo ef y mae'n hwy yn ymddiried bobamser, pabeth bynnac a amcanant.

Canys dyn sy'n bwriadu, ond Duw sy'n dosparthu, ac nid oes yn nyn ei flor dd eihunan.

3. Os i wneuthur daioni i vnarall, neu er mwyn llê: ein cymydog, y gadewir rhyw ddefosiwn arferol heb ei gyflawni, hawdd y fydd wedi hynny dylod ohyd i'r firwyth a'r llês.

Ond

Ond os o ran blinedd yspryd a diog i neu ddiofalwch y gadewir yn hawdd ryw waith da heb ei wneuthur, digon beius y fydd, colledic a miweidiol y clywir. Gwnawn gymaint fyth ac allom o egni, erhynny hawdd y methwn yn llawer o bethau.

Ac etto mae'n rhaid bobamser bwriadu rhwybethi yn neilltuol ac ynbenaf ynerbyn y pethau sy'n ein rhwystro ni fwyaf.

Rhaid ini chwilio a threfnu eisiau gweithredoedd yn gystal oddiallan ac oddimewn, oblegid fod pob un o'r ddaun angenrheidiol ini i fyned rhagom mewn rhinweddau.

4. Onis gelli di recolectio dyhun bobamser, etto gwna hynny ambell weithiau, o'r hyn lleiaf unwaith yn y dydd, sef y nos a'r bore.

Y bore bwriadan dda, a'r hwyr chwilia dy gydwybod, pa beth a wnaethost ar feddwl, gair a gweithred: oblegid dy fod ysgaffydd, yn y rheini'n fynych wedi digio Duw a'th gymydoc.

Gwregysa dyhun megis gwr ynerbyn

byn drygioni'r Cythraul: cadw rhag glothineb, a thi a orchfygi'n haws bob drwg duedd y cnawd.

Na fydd unamser yn hollawl segur: ond naill ai'n darllain, ai'n scrifennau, ai'n gweddio, ai'n myfyrno, ai'n gwneuthur rhywbedd ar lès y cyffredin-rwydd.

Eithir rhaid trin gweithredoedd corphoral yn bwyllog, ac nid ydynt i'w cymmeryd gan bawb yn gymanfusr neu o'r vnwaith.

5. Ni ddylid dangos oddiallan y ddefosiwnau nid ydynt cyffredin: oblegid gwell y gwnair yn ddîrgel yr hyn nid yw'n gynnefin.

Erhynny gochel fod yn ddiog i gyflawni pethau cyffredin: ac yn rhygt barod i wneuthur yr hyn y fo hoff gennyt: ond wedi gorphen yn llwyr ac yn ffyddlon yr hyn sy delydus ac a erchwyd, os bydd ennyd gennyt, gwna'r hyn a fynni, fel y mae dy ddefosiwn yn gofyn.

Ni eill pawb arfer yr vnryw exersisiau; ond mae'r naill yn gwasanaethu yn, a'r llall yn addasach i vnarall.

Mae

Mae amryw exersisiau hefyd yn rhyngu bodd ini ynol yr amryw amseroedd : am fod rhai yn ein bodloni ni ar ddyddiau gwyl, a rhai eraill ar ddyddiau gwaith.

Mae'n rhaid wrth y rhain yn amser temptasiwn, ac wrth y rheini 'n amser heddwch a gorhwyys.

Da gennym y rhai hyn pan fyddom yn drift, a gwell gennym feddwl am bethau eraill pan fyddom yn llawen yn ein Harglwydd.

6. Ar y prif Wyliau mae'n rhaid adnewyddu'n duwiol arferau : a gosyn cyfrwng y Seinct a gweddiau taerach.

Gwnawn fwriadau da o Wyl i Wyl, megis pettem y pryd hynny i-fyned allan o'r byd ymma, ac i fynd i fynu i'r Wyl dragwyddol.

Ainhynny ni ddylem barotoi ein-hunain yn ofalus ar amseroedd da, ac ymarwedd einhun a mwya defosiwn, a chadw pob duwiol arferau'n ddyfaliach : megis rhai'n disgwyl ar fyrdar, cael taledigaeth gan Dduw am ein gwaith.

7. Ac os oedir hynny, coeliwn nad ydym etto'n barod, a'n bod ni'n anheilwng o gymaint gogóniant ac a ddatcuiddir ynom ni ar yr amser sy wedi ei appwyntio, a cheisiwn baro-toi ein hunain yn well i farw.

Gwyneifyd y gwâs (medd yr E-fangylwr S. Lwcas) *yr hwn pan dde-lo ei Arglwydd ef a gaisff yn gwilio, amen, meddaf i chwi, ef a'i gesyd ef ar y cwbl o'i ddaeoedd, Luc.12.43.*

P E N. XX.

*Am hoffi bod wrtho eihun, ac yn
ddistaw.*

1. **C**AIS amser cyfaddas i edrych amdanat dyhuni, a meddwl yn fynych am yr amryw ddaeoedd a gefaist gan Dduw.

Gad heibio bethau cuwriows.

Darllain y matterion a berant gy-studd calon ynot, yn hyttrach nac ym-drafferthau a helbul.

Os tydi a gedwi dyhun rhag gor-mod siarad, a rhag ofer amgylchro-dio,

dio, megis hefyd rhag clywed newyddion, a'r son a'r chwedlau cyffredin; ti a gai ddigon o amser cyfaddas i fyfyrio'n dduwiol.

Roedd y rhai mwyaf o'r Sainct, pan allent yn arfer gochel cyfeillach dynion, ac yn dewis byw mewn dirgelwch gyda Duw.

2. Vn a ddywedodd: cynnifer gwaith ac y bum ymmlith dynion, mi a ddychwelais oddiwrthynt yn llai dyn. Mynych yr ydym yn profi hyn yn wir gwedi hir-ymsiarad.

Haws yw tevi'n hollawl, na gochel troseddu mewn geiriau.

Haws yw, i ddyn ymguddio 'gar-tref, na dwyn eihun fel y dylai oddi-cartref.

Y neb ganhynt y fo'n ceisio mynd yn ddyn rhadlawn ac ysprydot, a ddy-lai gyda'r Jesu ochel tyrfa'r bobloedd.

Ni all neb rodio allan yn ddiofa!, ond y fo da gantho gadw gartref.

Ni all neb siarad yn ddiofa!, ond y fo da gantho dewi.

Ni all neb orchymwyn yn ddiofa!, ond y neb a ddysgodd yn dda vfydd-hau.

3. Ni all neb lawenhau'n ddiofal, onis bydd testiolaeth cydwybod dda gantho.

Erhynny roedd diofalwch y Saint bobamser yn llawn o ofn Duw.

Ac nid oeddent yn llai gofalus a gostyngedic ynddynt euhun, am eu bod yn disgleirio mewn rhinweddau mawr a grâs.

Eithr diofalwch y rhai annuwiol sy'n codi allan o'i balchder a'i rhyfyg hwynt, ac o'r diwedd yn eu twyllo hwynt yn anfeidrol.

Byth nad addaw ddiofalwch iti dyhun yn y bywyd ymma, perhon a'th fod yn Grefyddwr da, neu'n Feudwy duwiol.

4. Llawer gwaith y bu y rhai goreu ynol barn dynion, fwyaf mewn pergyl: oherwydd eu gormod hyder hwynt.

Amhynny da ydyw ar le's llawer, nad ydynt yn hollawl heb demptasiwnau, eithr yn fynych yn dioddef curo ac ymgyrch y gelyn: rhag i-ddynt fod yn rhy ddiofal: rhag mynd yn falch: rhag llithro hefyd yn rhwyddach

ddach i gymmeryd y diddanwch sydd oddiellan, neu ryw cyffur bydol a darfodedig.

Oh ! mor dda a happys y fyddai cydwybod y neb, nad a, ymamer i geisio diddanwch darfodedig, nad elai byth i ymdrafferthu a'r byd ?

Oh pafaint y fyddai heddwch ac efmwythdra'r neb a fwriad ymamaith bob gwâg ofalwch, ac a feddyliai'n vnic am bethau duwfol a, da, ar le's ei enaid, ac a osodai ei holl obaith ar Dduw ?

5. Nid oes neb yn deilwng i gael cyffur nefol, oddiethr iddo ymarfer eihun yn ddyfal yn fanstaidd ediferwch,

Os mynni di edifarhâu o waelod dy galon, dos i mewn i'th orweddle, a gyrr allan oddiwrthyt bob tyrfa'r byd, megis y mae'n scrifennedic : *Edifarhewch yn eich gorweddle oedd.* Psal. 4. 5. Yn dy gell y cai di'r hyn, a golli'n synych wrth fod allan ohoni.

Os tydi a drigi'n dda'n dy gell, hi fydd yn felus ac yn hoff iti : ond onis parhei di yniddi, hi fydd yn flin ac yn wael gennyt.

D 5 Os

Os cadw i mewn yn dy gell a wnae,
a thrigo'n rida ynddi ar ddechreu dy
droad at Dduw, hi fydd wedi hynny'n
gyfeilles hoffiti, ac yn ddiddanwch
tracymheradwy.

6. Mewn distawrwydd a llony-
ddwch y mae'r enaid defosionol yn
proffittio ymmhob grâs a daioni, ac
yn dysgu dirgeleddion y Scrythurau
Sanctaidd.

Yno y mae ef yn cael llifeiriannau
oddagrau, â rhai y geill ef olchi bob
nôs a glanhau eihupan: fel y bo'n
anwylach gerbron ei Greawdr, o ba-
faint pellach y bytho o bob trwst a
helbul bydol.

Y neb ganhynny a dynno eihun
oddiwrth ei gysellion a'i gydnabyddi-
on, Duw a'i Angelion a neshâant atto.
Gwell yw i ddyn ymguddio, a go-
falu amdano eihun, na gan esgelusô
eihunan, gwneuthur gwyrthiau ac
arwyddion rhyfeddol.

Peth canmoledic yn nyn ysfrydol
yw mynd allan ynanfynych, gochel
rhag cael i weled, a bod heb fynnu
myned i edrych ar ddynion.

7. Pam y mynni di edrych ar y peth nid yw cyfreithlon iti ei gael? mae'r byd a'i drachwantau, a'i ddigri-fwch oll yn passio heibio'n ddisym-mwth.

Mae trachwantau cnawdol yn tynnu dyn i rodio i'maes ac o amgylch: ond pan fo'r awr wedi darfod, beth y mae'n ei ddwyn adref, ond trymder cydwybod a gwasgar y spryd?

Mynych y mae llawen syned allan, yn perid ychwelyd trist: a digrif noswyliad yn gwneuthur boregwaith pridd.

Felly y mae pob llawenydd cnawdol yn dyfod i mewn yn ddigrif ac yn esmwythi dêg: ond o'r diwedd mae ef yn brathu aë yn llidd.

Beth a ell i di ei weled mewn llé arall, nad wyt yn ei weled ymma? wele'r Nef a'r Ddaear, a'r holl Elementau, canys o'r hain y gwnaed y ewbl.

8. Beth a ell i di ei weled yn wman, a all barhau chiwaith hir tan yr haul?

Ai coelio yr wyt y gelli a'i gael dy ddigo-

ddigoni ? eithr ni elli mor cyrhae-
ddyd at hynny.

Pettiti'n gweled y cwbl o'r pethau
presennol ymما, beth y fyddai hyn-
ny igyd ond golwg ofer ?

Cod dy olygon ifynu tuagat
Dduw'n yr ucheleroedd, a gweddia
ar Dduw am gael maddeuant o'th be-
choda'u a'th gamweddau.

Gad bethau ofer i rai ofer : eithr
tydi gwilia ar y pethau a orchymmyn-
nodd Duw iti.

Caúa dy ddrws arnat, a galw ar yr
Jesu dy Anwylyd cu attat.

Triga gydag ef yn dy gell, oble-
gid nis cai di gymaint o heddwch
yn unman arall.

Pettasiti heb fyned allan, aē heb
wrando dim o'r son a'r chwedleuau
ofer a glywaist, ti y fuassisit yn well, ac
inewn heddwch da. Er pan y bu di-
fyr gennyt ryw amser glywed newy-
ddion, rhaid iti am hynny ddioddef
cythryfwl calon.

P E N. XXI.

Am gyfudd calon ac edifeirwch.

1. **O**S mynni di gynnyddu mewn duwioldeb, cadw dyhun yn ofn Duw: ac na fydd chwaith yn rhydd, ond dal dy holl synhwyrau tan drefn rhinweddol, ac na ymollwng dyhun i ofer lawenydd.

Dyro dyhun i gymmeryd cyfudd calon, a thi a gai ddefosiwn.

Mae cyfudd calon yn dwyn llawer o ddaeoedd ini, y rhai y mae gormod rhydd-did yn eu colli'n fuan.

Peth rhyfedd yw, bod dyn yn gallu gwirlawenhâu vnamser yn y bywyd ymma: ac yntau'n meddwl am, ac yn ystyried ei ddeoliad daearol, a'r cynnifer beryglon y mae ei enaid ynddynt.

2. Oherwydd ein calon anwadlwch, a'n bod ni'n ddiofal am ein camweddau, nid ydym yn clywed doluriau'n heneidiau: eithr mynch yr ydym yn chwerthin yn ofer, pan wrth

wrth reswm da, y dylem wylo'n ffiwch.

Nid oes gwir rydd-did, na llawenydd da, ond mewn ofn Duw gyda chydwybod lân.

Gwyneifyd y neb a allo fwrw ymaith bob rhwystr s'yn ei drawsdynnu, ac a ddichon ymroddi eihun i vndeb sanctaidd cyfudd calon.

Gwyneifyd y neb a allo wrthod pob peth a ddichon drymhâu, a brychu ei gydwybod ef.

Yndrecha'n wrol, arfer drwg a orchfygir aig arfer da.

Os medri di ymadael a dynion, hwy a'th adawant dithau i wneuthur dy weithredau dyhun.

3. Paid a thynnu attat negesau rhai eraill, ac na ddyrysa dyhunan yn achosion dy Henafiaid a'th Benaethion.

Bydded dy olwg di bobamser arnat dyhunan ya gyntaf, a rhybyddia dyhunan yn neilltuol, oflaen dy holl anwylion eraill.

Onid wyt yn cael ffiasor dynion, na fydd drîst amhynny, ond bidd yn cddrwg gennyt, nad wyt ya byw'n ddi-

ddigon da, nac yn edrych amdanat dyhun yn ofalus, megis y gweddai i wâs Duw, ac i ddefosionol ddyn o grefydd ymarwedd eihun.

Gwell yw'n fynych, a diogelach i ddyn, na bo gantho lawer o ddiddanwch yn y byd ymma, ynol y cnawd yn enwedic.

Ond nyni sydd ar y bai o'n bod ni heb gael cyffur gan Dduw, neu heb glywed hynny ond ynanfynych: oblegid nad ydym yn ceifio cyftydd calon, nac yn bwrw ymماith yn llwyr y cwbl o'r diddanwch sydd oddiallan ini.

4. Cydnebydd dy fod ti'n annheilwng o bob cyffur oddiwrth Dduw, ac yn hyttrach yn haeddu llawer o go spedigaeth, a helbul.

Pan fo dyn yn llwyr edifeiriol, yna y bydd yr holl fyf yn flin ac yn chw erw iddo.

Mae gan ddyn da, ddigon o achos i alaru a goficio.

Oblegid os ystyria ef eihunan, neu os meddwl a wna am ei gymydoc, fe a'feill wybod nad oes neb ymma heb flinedd a gofid.

Ac

Ac o bafaint manylach yr ystyria
ef eihunau, mwy o hynny y, fydd ei
ddolur calon ef a'i ofid.

Achofion o wir edifeirwch a chy-
studd calon yw, ein beiau a'n pecho-
dau ni, yn y rhai gwedi ymblygu
ynddynt yr ydym yn gorwedd cyn
drymmed, ac nas gallwn fyfyrion dim
ar bethau nesol.

5. Pettiti'n meddw1 yn synyachach
am dy farwolaeth, nac am fyw'n hîr,
diammeu y ceisit wella dy fuchedd yn
llawer prysurach.

Pettiti hefyd o waelod dy galon yn
ystyried y poenau y fyddant yn Vffern
neu'n y Purdan, i'rwyfi'n creda, y dio-
ddefit boen a dolur yn ewyllysgar, ac
nâd ofnit ddim gerwinder.

Ond oblegid nâd yw'rhai hyn yn
myned at y galon, a'n bod ni etto'n
caru difyrwch a gwynniau bydol,
amhynny yr ydym yn parhau'n oer-
llyd ac yn ddiog iawn.

6. Llawer gwaith y mae tlodi'r
yspryd yn achos o fod y corph, truan
yn achwyn mor hawdd.

Gweddia ganhynnyn' ostyngedic
ar

ar ein Harglwydd roddi ohono iti yf-
pryd edifeirwch , a dywaid gyda'r
Prophwyd, *Portha fi, O Arglwydd
â bara dagrau, a dyro ddiod imi'n
nagrau meŵn mesur,* . Psal. 79. 6.

P E N. XXII.

Am ystryed trueni dynol.

1. **T**RUAU WYT AC ANNEDWYDD YM-
MHA LE BYNNAC Y BYDDI,
ODDIETHR ITI DROI DYHUN AT DDUW.

PAM YR WYT YN AFLONYDD, AM NAD
YW'R PETH YN DIGWYDD MEGIS Y MYN-
NIT, AC YR EWYLLYSIT? PWY SY'N CAEL
POB PETH YNOL EI EWYLLYS? NID SYFI,
NA THYDI, NAC VNDYN ARALL AR Y DDAEAR.

NID OES NEB YN Y BYD HEB RYW OSID
NEU GYFNGDER, ER EI FOD EF YN FREN-
NIN NEU'N BAP.

Pwy, meddi di , sydd oreu ei gy-
flwr ? YNDDIAU Y NEB A DDICHO N DDIO-
DDEF RHYWBETH ERMWYN DUW.

2. LLAWER O'RHAU GWEANION , AC
O'RHAU LLESG A MUSGRELL, ADDYWEDANT:
WELE, DDAED YW BYWYD Y DYN ACCW ?
MOR

mor gyfoethog yw ef ? mor fawr, mor alluog, mor wîch a bonneddic ?

Eithr ystyria'r daoedd nefol, a thi a gai weled, nad yw'r hell bethau amserol hyn ond dim, ond pethau anwadal, ac yn hyttrach yn trymhâu ac yn llwytho dyn ; am nas gellir eu meddiannu hwynt heb ddygn ofn a gofal.

Nid dedwyddwch dyn yw, cael llownder o bethau bydol : ond digon iddo gael mesur cymmedrol ohonynt.

Ynwîr trueni a gofid ydyw byw ar y ddaear.

Obafaint mwy y bo dyn yn ceisio bod yn ysprydol, chwerwach ohynny y fydd y bywyd ymma iddo : am ei fod ef yn clywed yn well, ac yn canfod yn amlyccach yr amryw ddiffyg sydd yn y llygredigaeth dynol.

Oblegid fod bwytta, yfed, gwilio, cysgu, gorhwy, gweithio, a gwasa-naethu'r lleill o'n haagenrheidiau naturiol, yn drueri mawr ynddianu ac yn flinedd i ddyn defosionol, a synnai fod yn ddigaeth ac yn rhydd oddiwrth bob pechod.

3. Canys mae angenrheidiau'r corph yn y byd hwn, yn gwasgu ac yn pwysio'n drwm iawn ar y dyn ysprydol.

Amhynny y mae'r Prophwyd yn cresu'n ddefosionol am gael ei ryddhâu oddiwrthynt, gan ddywedyd: *Gwared fi, O Arglwydd o'm hangenrheidiau.* Psal. 24. 18.

Eithr gwae hwynt hwy, y sawl nid adnabyddant eu trueni: ac yn chwaneb gwae hwynt hwy, y sawl sy'n caru eu trueni a'i bywyd llygredic.

Oblegid fod rhai yn caru'r bywyd ymma'n gymmaint (er nad oes ganthynt wrth weithio neu gardotta ond prin yr hyn sydd angenrheidiol) a phê gallent fyw ymma bobamser, byth ni phrisient ddim am deyrnas Dduw.

4. Oh ddynion ynfyd ac o galon anffyddlon, gwedi eu claddu cyn ddyfned yn y ddaear, ac nad oes ganthynt na blâs nac ymglywed am ddim ond pethau cnawdol!

Eithr annedwydd ddynion hwy a gaant o'r diwedd mewna trymder calon a chwierwedd anfeidrol glywed mor

mor wael ac mor ddiddym oedd y peth a garasant mor afreolus.

Ond *nid* oedd Sainct Duw a defensionol anwylion Christ yn edrych ar y pethau sy'n bodloni'r cnewd, ac yn blodeuo'n wych neu'n llwyddo'n yr amser ymma: eithr roedd eu gobaith oll a'i hamcan hwynt ar geisio daeodd tragywyddol.

Roedd eu holl chwant, a'i hiraeth hwynt yn cyrchu tuac ifynu at bethau parhaüs ac anweledic, rhag i ferch am yr hyn a welir, eu tydnu hwynt at y pethau isaf, falwaf a gwaelfaf.

Paid, y mrawd anwyl, a bwrw heibio y gobaith sy gennyt o gael llês ysprydol: mae digon o amser gennyt etto, *nid* yw'r awr etto wedi myned heibio.

5. Pam yr wyt yn mynnu qedi dy fwriad da? Côd ifynu, ac ar y mynodyn ymma dechreu, a dywaid: **Rwön** y mae'r amser i weithio, **rwön** y mae'r amser i ymladd, **rwön** y mae'r amser cyfaddas i wella sy muchedd.

Pan fyddi mewn rhyw flinedd a gofid, yna y bydd yr amser i ynnill ac i ryglyddu.

Rhaid

Rhaid iti fyned trwy dān a dwfr cyn
dyfod i esmwythdra.

Oddieithr iti drechu arnat dyhun,
nis gelli orchfygu dy ddrwg arferau.

Tra fyddom yn dwyn y corph
breuol hwn, nis gallwn mōr bod heb
bechod, na byw heb flinedd a dolur.

Gwŷch y fyddai gennym gael es-
mwythdra, a bod yn rhydd o bob
trueni : ond oblegid ein bod ni trwy
bechod wedi colli ein gwiriondeb, ni
a gollasom hesyd wir ddedwyddwch.

Amahynny rhaid ini fod yn fodlon, a
disgwyl trugaredd Duw : hyd onid
elo a'i wiredd heibio, ac y llyncer y
marwoldeb ymma gan fywyd.

6. Oh pafaint yw gwendid dynion,
sy bobamser yn pwyslo at ddrygioni !

Heddyw ti a gyffesi dy bechodaau,
ac yforu ti a wnaï eilwaith y rhai a
gyffesaist.

Rwön y bwriadu ochel, ac arol awr
ti a wnaï'r peth, megis pettasaist heb
wneuthur dim bwriad.

Da iawn ganhynnny, y dylem ni
oslyngeiddio einhunain, heb ddim
meddwl uchel byth aindrom ein-
hun ;

hun ; oblegid ein bod ni cyn wanned ac mor anwadal.

Buan hefyd y gellir colli trwy ddio-falwch, yr hyn a mawr waith ond braidd a gaed trwy râs.

7. Beth a ddaw o honom ni o'r diwedd, y rhai ydym yn oeri, ac yna llaccâu cyn gynted.

Gwae nyni os ceisiwn droi o orphwys bellach, megis pettem mewn heddychdra a diogelwch, lle nid oes gronyn o arwydd sancteiddrwydd yn ein holl ymarweddriad ni.

Da ac angenrheidiol y fyddai, ein dysgu ni eilwaith megis Nofisiaid daison ymmhab moesau ac arferau rhagorol, fel y byddai gobaith ysgatfydd o emendio peth, ac o gael mwy llês ysprydol.

P E N. XXIII.

Am fyfyrlo ar farwolaeth.

1. **B**uan iawn y derfydd amdanati ymma : amhynny edrych pa-fodd yr wyt yn byw : heddyw y bydd dyn

dyn yn byw, ac yforu ni bydd mwy golwg o hono.

A gwedi ei gymmeryd ef allan o'n golwg, buan yr a ef allan o'n meddwl ni.

Oh pafaint yw trymder a chaledi calon dyn, am nad yw'n meddwl ond am y pethau presennol hyn, ac heb fod yn hyttrach yn rhagweled y rhai a ddaw.

Ti a ddylit ddwyn dyhun ymmhob gweithred, a meddwl megis pettit i farw ynyman.

Pe bai cydwybod dda gennyt, ni fyddai fawr ofn marw arnat.

Gwell yw gochel pechod, na cheisio ffo rhag angeu.

Onid wyt i'n barod i farw heddyw, pafodd y byddi di yforu?

Dydd ansertain yw yforu: a phwy a wyr, y cai di weled yforu?

2. Pa lês a wna byw'n hîr, a gwell a ein buchedd cyn lleied?

Och! nid yw byw'n hîr bobamser yn emendio, ond yn fynych yn chwanegu'r bai.

Oh na bâem gwedi byw'n dda, end tros yn diwrnod yn y byd hwn!

Mac

Mae llawer yn cyfrif y blynnyddoedd er pan y troasant i wasanaethu Duw, ond yn fynych bychan yw ffrwyth eu gwellhâad hwynt.

Os peth dychrynnedig yw marw, mwy enbydus ond antur y fydd byw'n hwy.

Gwyneifyd y neb fo ac awr ei an-geu bobamser yn ei olwg, ac y fo beunydd yn paratoi eihunant i farw.

Os gwelaisit ryw amser ddyn yn marw, cofia fod yn rhaid i tithau fyned yr yn ffôrdd.

3. Pan fo hi'n fore, tybia na' chai di mor byw hyd yr hwyr.

A phan elo hi'n hwyr, na feiddia addaw iti y cai di weled y bore.

Bydd barod ganhynny bobamser, a byw'n y modd ac nas caffo angen bythi dy orddiwes di'n ammharod.

Mae llawer yn marw'n ddifym-mwth, ac heb feddwl amhynny. Oblegid ar yr awr nis tybir amdani, y daw Mab y dyn, Luc. 12. 40.

Pan ddelo'r awr ddiweddaf honno, ti a ddechreui feddwl yn llawer amgenach am dy holl fywyd a aeth heil-bio;

bio: a bydd yn edifar iawn gennyt ddarfod iti fod mor ddiofal ac mor esgeulus.

4. Mor ddedwydd a synliwyrol yw'r neb, sy'n ceisio byw ynawr yn y modd, ac y byddai dda gantho gael eithun pan ddelo angeu.

Oherwydd dymma'r pethau a wna ymddiried mawr o farw'n ddedwyddlawn: sef, dibrisio'r byd yn llwyr, gwresog chwennych am gynnyddu mewn rhinweddau, hoffi'r trefn crefyddol, poen a llafur penyd, parodwydd i vfyddhâu, a dioddef pob rhyw wrthwyneb ermwyn Christ.

Ti elli wneuthur llawer o ddaiioni tra fyddi'n iach, ond gwedi clafychu, nis gwn pabeth a elli ei wneuthur.

Nid oes nemmor yn mynd yn well trwy glefyd: felly hefyd odid y neb a sancteiddier wrth bererindotta llawer.

5. Nad ymddifeda'n dy gyfeillion a'th gymmydogion, ac na oeda dy iachawdwriaeth hyd yr amser a ddaw: oblegid cynt y gollyngant dynion di droscôf, nac yr wyt yri meddwl.

E

Gwell

Gwell yw rhagweled yrwön mewn amser, a danfon peth daioni o'n blaen; na gobeithio am gymmorth rhai eraill arol angeu.

Os tydi nîd wyt yn gofalu amdanat dyhun ynawr, pwy a gymmer ofal amdanati'n yr amser a ddaw.

Rwön mae'r amser yn werthfawr iawn. Rwön y mae dyddiau iachadwriaeth. Rwön y mae'r amser yn gymeradwy.

Eithr och y fi nas treulit hynny'n well, â'r hyn y gellit haeddu byw'n dragwyddol.

Fe a ddaw'r amser, pan y chwennychi gael yn dydd, neu yn awr, ac nis gwn, y cai di dy ddymuned.

6. Ow ! sy anwylfrawd, o bafaint perygl y gelii di rwön wared dyhun ? o bafaint braw y gelli gael dy ryddiau, os tydi y fyddi rwön bobamser yn ofni, ac yn disgwyl angeu ?

Cais fyw rwön yn y modd, ac y gelli ar awr angeu lawenhâu'n hytrach, nac ofni.

Dysg ynawr farw i'r byd, fel y geili y pryd hynny ddechreu byw gyda Christ. Dysg

Dysg rwön ddibrifio pob peth darfodedic, fel y gelli y pryd hynny sy ned yn rhwydd at Christ.

Cospa dy gorff ynawr a phenyd, fel y bytho gennyt y pryd hynny gyflawn a diogel ymddiried.

7. Oh ffrol ! pam yr wyt yn meddwl, y cai di fyw'n hîr, lle nid wyt yn sicr o gael byw yn diwrnod.

Pa aneirif o ddynion yn meddwl y caent fyw'n hîr, a gowsant ea twyllo, a'i cippio o'i cyrph yn ddifymmwth ?

Pa sawl gwaith y clywaist ddywedd : fod yr yn hwnnw wedi cael ei ladd â chleddyf, y llall wedi ei foddi, vnarall gan syrthio o le uchel gwedi torri ei wddwg, vnarall a ddarfu am-dano wrth fwyta, y llall wrth chwareu.

Vnarall y fu farw'n y tân, vnarall o'r cowyn, vnarall a lladdwyd ag arf o ddur, vnarall gan ladron penffordd, ac felly diwedd pob yn ydyw marw, a bywyd dynion sy'n myned ym'maith megis cyfgod yn ddifynnwth.

8. Pwy a gofia amdanati wedi iti

farw, a phwy a weddia trosot? Iddo, iddo, f'anwylyd cu, gwna rwön gymmaint ac a elli: oblegid nas gwyddost pabryd y bydd rhaid iti farw: ni wyddost chwaith bethi a ddaw ohonot wedi marw.

Tra fo amser gennyt, casgla it ddaeoedd tragediwyddol.

Na feddw I am ddim, ond a'm dy iachawdwriaeth: gofala'n vnic am y pethau, sy'n perthyn i Dduw.

Gwna rwön garedigion iti, gan anrhydeddu Sanct Duw, a chan ddi-lyn a dynwared eu gweithredoedd hwynt: fel pan ddarfyddo amdanat yn y bywyd hwn, y cymmerant hwy ti i'r pabellau tragediwyddol.

9. Cadw dy hyn megis pererin a dieithrynnar y ddaear, i'r hwn nid oes dim yn perthyn o helynt y byd ym-ma.

Cadw dy galon yn rhydd, a chod hi ifynu tuacat Dduw, oblegid nad oes iti ymri na dinas, nā thrigfa bár-hâus.

Cyfeiria tuac yno dy weddiau, dy vcheriediau, a'th gwynfan beunyddol; fel

fel y gallo dy enaid arol angeu haeddu myned yn ddedwyddawn at Dduw. *Amen.*

P E N. XXIV.

Am y Farn fawr a chospedigaethau pechod.

1. **Y**Mmhob peth meddwl am dy ddiwedd, a phafodd y bydd rhaid iti sefyll gerbron yr Iustus llym a garw: i'r hwn nid oes dim yn guddiedic: yr hwn nis bodlonir ag anrhegion, a'r hwn ni dderbyn dim escusodion, ond a farna fel y bo cyfion.

Oh! bechadur annedwydd a disynhwyrol, pabeth a attebi i Dduw'n gwybod dy holl ddrygioni di, yr hwn wyt weithiau'n ofni wyneb dyn diglon?

Pam nad wyt yn rhagddarbod iti dyhun yn erbyn dydd y Farn, pan nis geill neb gael ei esgusodi gan arall, na'i amddiffin: ond pob un y fydd yn ddigon o faich iddo eihuanan.

Rwon mae dy boen di'n broffit-

tiol, dy ddagrau'n gymmeradwy, dy wylofain yn hoff i'w glywed, dy edfeirwch yn bodloni Duw, ac yn pûro dy enaid dithau.

2. Mae Purdan mawr a buddiol gan ddyn dioddefgar, yr hwn gan cdioddef cam, sy'n dolurio'n fwy am ddrygioni vnarall, nac am y niweid a wnaed iddo ef: yr hwn a weddia'n ewyllysgar tros y fawl sy'n ei flino ac yn ei orthrymmu ef: yr hwn o wae-lod ei galon a faddeua eu beiau i eraill: yr hwn nid oeda osyn maddieuant gan vnarall: yr hwn a drugarhâ'n gynt nac y digia: yr hwn yn fynych a drecha arno eihun, ac a geisia ddarostwng ei gnawd yn hollawl i'w yspryd.

Gwell yw pûro'n pechodau ymma, ac ymwrthod a'n camweddau, na'i cadw hwynt i'w glanhâu'n y Purdan arol hyn.

Ynddyiau rydym yn twyllo einhunain a'r cariad didrefn ac anresymol sy gennym at ein cnawd.

3. Pabeth a ddifa'r tan hwnnw. ond dy bechodau di?

Pafaint

Pafaint mwy' rwyt rwön yn arbed dyhun, ac yn dilyn y cnawd: trymmach y fydd y gospedigaeth a gai ei dioddef, a mwy deunydd rwyt yn ei gadw i'w losgi arol hyn.

Yn yr hyn y pechodd dyn fwyaf, y caiff ei gospî'n drymmach. Yno y caiff y rhai diog eu pigo à symbylau tanllyd, a'r glythion afferw a gât eu poeni à syched ac à newyn anfeidro!

Yno y caiff y rhai anllad, a'r sawl a ddilynodd ddrythyllwch a mwythau'r cnawd eu trochi mewn pîg tanboeth, ac megis cwn cynddeiriog yn gytirreulic wyllt o dra dolur hwy a vdant.

4. Ni bydd yn pechod, na chaff e boen priodol.

Yno y caiff y rhai beilchion eu llenwi, à phob cywilydd, mefl a gwradwydd: a'r cybyddion a gât eu gwasgu à thlodi tost a gofidus.

Yno y bydd yn awr yn flinach mewn poen, na chan mlynedd ym-ma, yn y penyd gort'arymmraf.

Yno nid oes dim gorhwy, na dim diddanwch i'rhai damnedic: ond ym-ma fe a fyddir weithiau'n peidio ac

ymboeni a blino, ac yn cael cyffur gan gyfeillion ac anwylion.

Bydd yn ofalus rwon ac yn edifeiriol am dy bechodau; fel y gelli fod ar ddydd y Farn yn ddiofal, ac yn ddifraw gyda'r Gwynfydedic.

Oblegid y pryd hynny y rhai Cyfion a safant mewn hyder a diogelwch mawr, yn erbyn y fawl a'i blinodd ac a'i gorthrymmodd hwynt.

Yna y caiff ef sefyll i farnu, yr hwn rwon sy'n bwrw eihun yn ostyngedic tan farnedigaethau dynion.

Yna y bydd ymddiried mawr gan y tlawd a'r dyn gostyngedic: ac yr ofna o bobparth, ac yr arfwyda'r dyn balch.

5. Yna y gwybyddir mai call a doeth yn y byd ymma oedd y neb, a ddysgodd fod yn fiol, a chael ei ddi-barchu er mwyn Christ.

Yna y bydd yn dda ac yn hoff pob blinder ac adfyd a oddefwyd yn ddio-ddefgar, a phob anwiredd a geua ei safn.

Yna y llawenhâ pob dyn desosional, ac y tristhâ pawb o'rhai anghrefyddol.

Yna

Yna y bydd mwy llawenydd y cnawd a gospwyd, na phettasai wedi cael ei seithrin bobamser mewn mwythau.

Yna y disgleiria y dillad gwael, ac y tywylla'r dillad main fidanaidd.

Yna y bydd mwy canmol am y bwth tlawd, nac am y Plas goreuoc.

Yna y gwna dioddefgarwch gwaftadol fwy o lês, na'r holl alluedd bydol.

Yna y clodforir vfydd-dod gwirion, yn fwy na holl gyfrwysder bydolion.

6. Yna y gwna pûr a glân gydwybod ddyn yn fwy hyfryd, na Philosophyddiaeth ddyscedic.

Yna y gwnair mwy cyfrif am ddi-brisio a diystyr u cyfoeth, nac am holl drysor dynion daearol.

Yna y gwna fwy diddanwch y Weddi ddefosionol a wnaethoſt, na'r pryd llovnaf o fwyd mwythus melysber.

Yna y bydd gwell gennyt am dewi a son a chadw gosteg, nac am hir chwedleua a rhugl ymadroddion.

Yna y bydd mwy pris am weithre-

E 5 doedd

doedd Sanctaidd, nac am lawer o dêg ymisiad a geiriau perareithus.

Yn y bydd buchedd galed a phenyd garw'n rhynghu bedd, yn fwy na phob difyrrwch daearol.

Dyfod ddioddef ychydic o boen rwön, fel y gelli y pryd hynny gael dy wared rhag poenau trymmach anfeidrol.

Profa'n gyntaf ymma, pabeth a ell i ddioddef arol hyn.

Os ychydic o wŷn a gofid a' th'wna di rwön mior 'annioddefgar, beth a' wna tan i Viterbi arol hyn?

Wele! yn ddiau nîd oes iti gael dau lawenydd, sef ymddyfyr tru'n y byd hwn, a gwedi hynny teyrnasu gyda Christ.

7. Pettasiti wedi byw bobamser hyd yn heddyw mewn parch a phob math o ddifyrrwch mawr: pa lês a' wna'r cwbl iti, pe bai rhaid iti ynawr farw yn ddioged?

Nid yw'r cwbl ganhynny ond gwa- gedd, heblaw caru Duw, a'i wasanae- thu ef yn vnic.

Oblegid nad yw'r neb sy'n caru Duw

Duw o waelod ei galon, yn ofni na marw, na chospedigaeth, na barn, nac Uffern: am fod Cariad perffaitn yn peri i ddyn fyned' at Dduw'n ddio-fal.

Ond nid rhyfedd fod y neb, sy'n ddifyr etto gantho bechu, yn ofni marw a chael ei farmu.

Da erhynny yw, oni bydd cariad ar Dduw yn dy firwyno di, ath lestair rhag gwneuthur drwg, o'r hyn lleiaf fod o'n Uffern yn'dy attal di.

Ond y neb a fwria ofn Duw heibio, nis gall hwnnw sefyll chiwaith hîr mewn daioni: eithr buan a syrthia i faglau'r Diawl.

P E N. XXV.

Am wrefig wellbau ein luchedd oll.

I. **G**Wilia, a bydd ofalus ar wa-snaethu Duw: a meddwl yn synych, i babet y deuthost, a phibant y darfi iti ymadael a'r byd? ond i syw i Dduw, ac i fod yn ddy nysprydol?

DOS

Dôs rhagot ganhynny'n wrol i gael
llês i'th enaid : oblegid ar fylder ti a
gai gyflog am dy boen : a gwedi
hynny ni bydd nac ofn, na dolur o'th
amgylch, nac o fewn dy ffiniau di.

Rhaid iti gymmeryd ychydic o
boen twön, a gwedi hynny ti a gai
orphwys mawr, iē ti a gai lawenydd
tragywyddol.

Os tydi a wasanaetha Dduw'n ffy-
ddlon ac yn ofalus, fe fydd yntau'n
ddiammeu'n ffyddlon, ac yn hael i
roi taledigaeth i tithau.

Rhaid bod gobaith da a diogel
gennyt, y cai di orfod a gorchfygu :
ond ni ddyliti gymmeryd sicreidd-
rwydd o hynny, rhag ofn bod yn
eddifraw a mynd yn falch.

2. Pan yr oedd rhyw yn ammhe-
us, yn drwm-drîst yn fynych rhwng
ofn a gobaith, ac ynwaith yn gy-
flawn o brydd-der, wedi gofod ei-
hun mewn gweddi'n ostyngedic ar ei
liniau oflaen rhyw Allor yn yr Eg-
lwys, ef a ddechreuodd seddwl yn-
ddo eihun fel hyn, gan ddywedyd :
Oh! pt gwyddwn, y parhewn i etto

yn-gwasanaeth Duw! Ac ynyman fe a glybu'r ateb duwfawl oddimewn iddo, fel hyn : Beth pēt̄iti'n gwybod hynny ? pabeth a wnaid ? gwna rwön, y pēth a wnelit y pryd hynny, a thi fyddi'n ddigon diofal.

Ac ynddioed gan gael cyffur ar hynny, a'i gomfforddi, fe a ymrodd-odd eihun i ewyllys Duw, a'r anwa-dalrwydd trym̄drift hwinnw a beidi-odd.

Ac nis mynnodd mwy oser-yma-rol, pabeth a ddoi ohono : ond yn hyttrach ef a geisiodd ymosyn, beth yw cymmeradwy a pherffaith ewyllys Duw i ddechreu a gorphen pob gorchwyl da.

3. *Gobeithia'n ein Harglwydd, a gwna ddaioni*, medd y Prophwyd : *a thriga ar y tir, a tbi a borthir a'i gyfoeth ef.* Psal. 36. 3.

Vn pēth sy'n rhwystro llawer rhag eynnuddu mewn rhinwedd, a dyfal emendio eu buchedd : sef gerwinder y boen, a'r caledi wrth ymladd.

Ynnddiau, y rheini oflaen pawb e-saill, sy'n cynnyd u fwyaf mewn rhinweddau,

weddau, y rhai sy'n ceisio gorchfygu'n wrol y pethau a'i bliniant fwyaf, a'rhai y maent hwy'n eu gwrthwynebu fwyaf.

Oblegid yno y caiff dyn y lles mwyaf, ac yr haedda'r grâs amlach, lle bo ef fwyaf yn gorchfygu eihun, ac yn marweiddio eihunan yn yr yspryd.

4 Ond nid oes mor cymaint gan bob un i'w orchfygu ac i'w farweiddio.

Erhynny y neb y fo'n lew ac yn osalus, y fydd a mwy gallu gantho i broffittio mewn daioni (er bod mwy drwg anwydau gantho i'w meistroli) nac unarall tirion a mwyn, eithr araf ac oerllyd i syned rhagddo mewn rhunweddau.

Deubeth yn bendifaddeu, sy'n ein helpu ni'n fawr iawn i wella'n buchedd: sef tynnu einhunain yn fforddrych oddiwrth y drygion, at yr hwn y bo natur yn ein gogwydd ni: a'c ieisio'n daer y daioni y fo inwyaf arnom ei eisiau.

Gochel dithau hefyd, a chais orchfygu

fygu ynot dyhun, yr hyn sy'n dy an-foddhâu di yn rhai eraill.

5. Cais lês ysprydol ymmhob peth: megis, os gweli neu os clywi' ryw esamplau da, gwresoga i ddynwared y rheini.

Ond os gweli di rywbeth ar fai'n neb arall, gochel dithau wneuthur hynny; neu os gwneuthost, cais ddifeio'r peth ynyman.

Megis y mae dy lygad di'n gwi- lied ar rai eraill, felly y mae'n hwy-thau'n marcio arnat tithau.

Mor hoff a hyfryd yw, gweled gwresog a duwiol frod yr mwynion, hynaws ac athrolithgar yn cyfannieddî neu'n trigo ynghyd!

Mor drîst a blîn yw, gweled rhai eraill yn rhodio'n anhhrefnus: heb fod yn gwneuthur y peth y galwyd hwy iddo!

Mor ddrwg a niweidiol i ddynion yw, esgeuluso perwyl eu galwadi-gaeth: a gosod eu bryd ar y pethau nis gorchymmynwyd iddynt!

6. Cofia'r gorchwyl a gymmraist arnat, a gosod lûn Christ wedi

wedi ei groeshoelio o flaen dy feddwl.

Da y gelli di gywilyddio wrth edrych ar fuchedd Jesu Christ: oherwydd nas ceisiaist yn well gyflunio dyhun iddo ef: er dy fod ers hir amser yn rhodio arhyd ffôrdd Dduw.

Dyn crefyddol a ymarfero eihun oddifrif, ac yn ddefosionol yn Sancteiddlawn fuchedd a dioddefaint ein Harglwydd, a gaiff yno bob peth y fo ar ei lês, ac yn angenrheidal iddo: ac ni bydd rhaid iddo geisio dim y fo da allan o'r Jesu.

Oh! pedo'i'r Jesu Croeshoeliedic i'n calon ni, mor suan a mor ddigonol y caem ein dyscu ymmhob gwirionedd?

7. Dyn crefyddol a fo gwresog yn yr yspryd, a ddwg yn fwynaidd, a wna, ac a ddioddefa bob peth a beri iddo.

Dyn crefyddol esgeulus, claeas, ac oerllyd sy mewn blinedd ar flinedd, ac yn dioddef cyfngder o bob part: am nad oes dim cyffur gantho oddi mewn, ac nad yw'n beiddio ceisio'r hyd sydd oddi allan.

Dyn

Dyn crefyddol y fo'n byw allan o drefn ei Grefydd, sy mewn perygl mawr o golli ei enaid.

Y neb a fo'n ceisio pethau rhyddach ac esmwythach; y fydd bobamser mewn cyfyngder: oblegid, naill ai hwn, neu'r llall, neu'r cwbl y fydd yn yn ei anfoddhâu ef.

8. Pafodd y mae cynnifer o rai crefyddol eraill yn gwneuthur, y rhai sy'n byw'n ddigon caeth tan drefn manachlogol?

Anfynych y mae'n hwy'n rhodio allan, caled y mae'n hwy'n byw, tlawd a gwael yw eu lluniaeth, garw yw eu dillad hwynt: mae'n hwy'n gweithio llawer, yn siarad ychydig, yn gwilio'n hîr, yn codi'n fôr, yn hwyhâu gweddiau, yn darllain yn fynych, ac yn cadw eu hunain ymhob trefn crefyddol.

Ystyria'r Carthwsianod a'r Cisterianod, a'r ménch eraill, a'r Lleianod o amryw Grefyddau, pafodd y mae'n hwy'n codi bob nôs i ganu moliant a Psalmau i Dduw.

Amhynny gwrthun y fyddai iti ar amser

amser mor sanctaidd fod yn ddiog, pan fo cymaint lliaws o bobl grefyddol yn dechreu gawri moliannau i Dduw.

9. Oh! na baem ni heb ddim a-rall gennym i'w wneuthur, ond moliannu ein Harglwydd Dduw, a'n calon oll ac a'n genau.

Oh! na baiti syth heb eisiau na bwytta, mac yfed, na chyfsgu: ond bobamser yn gallu moliannu Duw, gan ymroddi dyhun a'th holl astudrwydd yn vnic ar bethau ysprydol: yna y byddit lawer dedwyddach nac yr wyt ynawr, pan y mae'n rhaid iti wasanaethu'r cnawd ar gynnifer achosion.

Gwae nyni na bai'r angenrheidiau hyn heb fod: ond ynvnic bod yn rhaid, rhoi lluniaeth ysprydol i'r enaid, yr hyn (ysywaethherddo) nid ydym yn ei brofi ond yn ddigon anfynych.

10. Pan fo dyn wedi dyfod i gyflwr cyfryw, ac na bo'n ceisio cyifur o vnrhyw greadur pabyinnac, yna y bydd ef gyntaf yn dechreu'n berthfaith, cym-

cymmeryd diddanwch yn Nuw: yna hefyd y bydd ef yn fodlon iawn, beth bynnac yn y byd a ddigwyddo iddo.

Yna ni bydd ef nac yn llawen oherwydd dim mawr, nac yn drîst oherwydd dim bychan: eithr ef a rydd eihunant yn hollawl a'i holl ymddiried ar Dduw, yr hwn sy bobpeth ymmhobpeth iddo ef: i'r hwn, ynddiao, nid oes dim yn colli, nac yn marw, ond mae pob peth yn byw iddo, ac yn ei wasfanaethu ef ar amnaid ynddioed.

II. Cofia bobamser dy ddiwedd, am na ddymchwel eilwaith yr amser a gollwyd.

Heb ddyfalwch a gofal byth nis gelli di gael rhinweddau.

Os dechreui di fod yn glaear, ti a ddechreui fod yn ddrwg dy sutt.

Ond os tydi a ymroddi dyhun i fod yn wresog, ti a gai heddwch mawr, ac a gai glywed dy boen yn esinwythach, oherwydd grás Duw, a chariad ar rinwedd.

Mae dyn gwresog a gofalus yn barod i bob peth.

Mwy poen yw gwrthsesyll drygion, beiau a drwg anwydau, nac yw ymboeni ar weithredoedd corphorol.

Y neb ni ochelo feiau bychain, a syrthia bobychydic i rai y fo mwy.

Ti fyddi lawen bob nos, os treuli di'r dydd yn dda.

Gwilia arnat dyhun, cyfrôa dyhun, rhybyddia dyhun, a phabedh bynnac a ddelo i rai eraill na esgeulusa di dyhunau.

Ti a gynnyddi mewn daioni yn gymaint ac y byddi yn drechach arnat dyhun.

Diwedd y Llyfr I.

DI-

DILYNIA D'CHRIST

Yr Ail Lyfr.

Rhybyddion yn tynnu at y pethau sydd oddimewn i ddyn.

PENNOD I.

Am ymarweddiaid ysfrydol.

A E Teyrnas Dduw oddimewn i chwi, Luc. 17:21: medd ein Harglwydd. Tro dyhun o waelod dy galon at ein Harglwydd, a gâd y byd annedwydd hwn, a'th enaid a gaiff esmwythdra.

Dysc ddiystyr u'r pethau sydd oddi-llan, ac ymrôddi dyhun i'rhai sydd oddimewn, a thi a gai woled teyrnas Dduw'n dysod ynot.

Canyg

Canys Teyrnas Dduw yw llawenydd a heddwch yn yr yspryd Glân, yr hyn nis rhoddir i'rhai anweddus.

Christ a ddaw attat, gan ddangos ei ddiddanwch iti : os tydi a baratoa drifga deilwng iddo oddimewn.

Mae ei holl ogoniant ef, a'i degwch oddimewn iddo, ac yno y mae ef yn bodloni eihunari.

Mynych yr ymweli ef a'r dyn ysprydol, hyfryd y fydd ei ymddiddan ef â hwnnw, hoff iawn ei gyffur, mawr ei heddwch, rhyfeddol aruthr ei gymdeithas a'r cyfryw ddyn.

2. Iddo enaid ffyddlon, gwna dy galon yn barod i'r Priod fab ymma : fel y delo attati, ac y teilyngo drigo ynoti.

Canys felly y mae ef yn dywedyd : *Os cár nêb fyfi, ef a geidiw fyn-gair, a'm Tâd a'i cár yntau, a nynni a dâcuwn atto, ac a wnaawn ein trigfa gydag ef, Joh. 14. 23.*

Dyro le ganhynny i Christ yn dy galon, a nad i neb arall ddyfod i mewn.

Pan fo Christ gennyt, rwyt yn gyfaethoc, a mae hynny'n ddigon iti. Efe y fydd dy ddarparwr di, a'th raglaw ffyddlon ymmhob peth, fel na bo rhaid iti ymddiried yn nynion.

Canys buan y newid dynion, ac arfyr amser y methant: ond Christ a erys yn dragwydd, ac a saf gyda ni hyd y diwedd yn ddiogel.

3. Nid oes mor mawr ymddiried i'w roddi yn nŷn gwan a marwol, er ei fod yn lesol ac yn garedic iti: ac ni ddyliti gymmeryd mawr driftwch oherwydd ei fod ef weithiau yn dy erbyn di, ac yn dy wrthddywedyd.

Y fawl y fo gyda thi heddyw, y foru a allant fod yn dy erbyn: ac o'r gwrthwyneb, myrych y troant megis yr awel.

Dod dy holl ymddiried yn Nuw, ac ofna a châr ef: E fe a ettyb trofoti, ac a wna bob peth o'r goreu.

Nid oes dinas gennyt ymma a barhâ: ac ymraha le bynnac y byddi, pererin wyt a dieithryn; ac ni orphwysi vnamser, oddieithr iti fod yn un â Christ.

4. Pam yr wyt yn edrych o'th amgylch ymma, gan nad y fan ymma yw dy orphwysfa di?

Yn y Nefoedd y mae rhaid iti dringo, ac edrych ar bob peth daearol megis wrth fynd heibio, a'i diystyru hwynt.

Mae pobpeth yn passio ymmaith, a thithau gyda hwynt.

Gochel lynn wrthynt, rhag i'i gael dy ddal ynddynt a'th golli.

Bydded dy feddw1 gyda'r Goruchaf, a chyfeiria dy weddi at Christ yngddibaid.

Onis medri ystyried vchel a nefoli-on bethau, gorhwyys yn Nioddefaint Christ, ac yn ei sanctaidd archollion ef triga yn ewyllysgar.

Oblegid os rhedeg yn ddefosionol a wmai i archollion a gwerthfawr Blanodau'r Jesu, ti a gai glywed cysfur mawr yn dy ofid a'th flinedd: ac ni bydd fawr waeth gennyt fod dynion yn dy ddiystyru di, a thi a ddioddefi'n hawdd ddrwg absen a geiri-
au goganus.

5. Christ hefyd a gafodd ei ddiystyrus gan ddynion yn y byd ymma: ac y fu mewn angenrhaid o'r mwyaf, gwedi ei adael gan ei gydnabiddiaid a'i garedigion yn-ghanol ammarch, farhaad a geiriau gogarius.

Christ a fynnai ddioddef, a chael ei ddibrifio; ac a achwyni di rhag neb?

Roedd llawer yn gwrthwynebu, ac yn rhoi drwg absen i Christ; ac a fynni di gael pawb yn garedigion ac yn gymmwynaswyr iti?

A phabed y coronir dy ddioddef-garwch di, oddieithr i ryw wrthwyneb ddyfod arnat?

Onis mynni ddioddef dim gwrthwyneb, pafodd y gelli di fod yn anwyl i Christ?

Dioddefa gyda Christ, ac er mwyn Christ, os mynni di deyrnasu gyda Christ.

6. Pettiti vniwaith yn mynd i mewn i ymyscaroedd yr Jesu, ac yn profi peth o'i gariad tanbaid ef: yna ni fyddai waeth gennyt nac am yrhynt y fai cymmwys, nac am y peth y fai

F anghyw-

anghymmwys iti? ond yn hyttrach da y fyddai gennyt ddioddef am-harch a dibris: am fod cariad ar yr Jesu'n peri i ddyn ddiystyru eihunan.

Y neb a fo'n caru'r Jesu a'r Gwitionedd, ac yn gwbl ysprydol oddimewn, ac yn rhydd o bob drwg an-nwydau a moesau annhresfnus, a eill yn rhwydd droi eihun at Dduw: a chan godi eihun yn yr yspryd gorwch eihunan a ddichon a mawr law-enydd enaid orphwys yn Nuw.

7. Y neb sy'n ystyried pob peth, megis y mae'n hwy, nid megis y dywedir eu bod; sy'n wir synhwyrol, ac wedi cael ei ddyscu'n fwy gan Dduw, na chan ddynion.

Nid rhaid i'r neb, a fedro fyw'n ysprydol oddimewn, gan wneuthur bychan gyfrif o'r pethau sydd oddi-allan, geisio na lle, nac amser i ymarfer aetbau defosionol.

Dyn ysprydol oddimewn a dry'n rhwydd, ac yn fuan atto eihun: am nad yw ef vnamser yn bwrw eihunan allan yn llwyr.

Nid yw'r gwaith oddi-allan, na'r gor-

görchwyl angerirheidiol tros yr amser yn ei rwyistro ef: ond fel y bo'r pethau'n digwydd, felly y mae ef yn cymmhwyso eihun. iddynt.

Ni bydd waeth gan y neb, y fo'n
drefnus, ac yn dda ei luniaeth oddi-
mewn, am wynebwedd gwrthnysic
a niunudiau rhyfeddol dyaion era-
ill.

Rhwystrir a gwasgarir dyn yn ei yspryd yn gyrraint, ac y bo ef yn tynnu pob helynt a negesau atto.

8. Pettiti'n iawn, ac yn bûr lân,
fe a ddigwyddai pob peth yn dda iti,
ac ar dy lês.

Dyna'r achos y mae llawer peth yn dy anfoddhâu, ac yn dy gythry-blu di, oblegid nad wyt etto gwedi marw'n hollawl iti dyhun, na gwedi dy ddidoli oddiwrth holl bethau dae- arol.

Nid oes dim yn brychu, yn plygu,
ac yn maglu dyn yn gymaint, a
bydr ac atlan gariad ar y creaduri-
aid.

Os gwrtiodi di gymmeryd cyffur oddiallan, ti a ell i'nyried pothau ne.

100 *Thomas a Kempis. L.II.*
fol, a mynch ymlawenhâu oddi-
mewn.

P E N. II.
Am ddarostwng iselaidd.

1. **N**A wna fawr gyfrif am bwy
y fo trofot, nac am bwy y
fo'n dy erbyn: ond cais, a gofala am
fod Duw gyda thi ymmhob peth a
wneli.

Bydded cydwybod dda geranyt: a
Duw a'th amddiffynna di'n ddiogel.

Oblegid nas gall na malais na
gwrithnawsedd dyn wneuthur drwg
i'r neb y fo Duw'n ei gymmhorth.

Os medri di dewi a fôn, a dioddef:
yn ddiammeu ti gai weled cymorth
Duw gyda thi.

E fe a wyr yr amser, a'r modd i'th
waredu di: ac amhynny rhaid iti
ymroddi dylun ifynu iddo ef.

Duw piat gwared, a chadw dyn
rhag pob cywlydd a gwradwydd.

Mynch y mae'n dda iawn ar ein
llês ni, i'n cadw mewn mwy go-
styn-

styngiiddrwydd, fod rhai eraill yn gwybed ein beiau, ac yn ein ceryddu ni.

3. Pan fo dyn yn gostyngiiddio eihunan am ei fe thiant a'i feiau : yna y bodlona ef rai eraill yn rhwydd, ac y gwna iawn yn hawdd i'r sawl a fo'n ddigllon wrtho.

Mae Duw'n amddiffyn ac yn gwaredd y dyn gostyngedic : mae ef yn caru ac yn cyffuro'r gostyngedic : mae ef yn rhoi grâs mawr i'r gostyngedic : ac wedi iddo dioddef ei wasgu a'i orthrymmu, Duw a'i cyfyd ef i glôd a gogoniant.

I'r gostyngedic y mae Duw'n datcuddio ei gyfrinachoedd, ac a mwynnder mawr yn ei wahodd, a'i ddenu ef atto eihun.

Gwedi i'r gostyngedic dioddef mefl a gwaradwydd, ef y fydd yn ddigon bodlon : oherwydd ei fod yn sefyll yn Nuw, ac nid ar y byd.

Na feddwl dy fod wedi cynnyddu dim mewn daioni, oddieithr dy fod yn cyfrif dyhun yn is ac yn waelach na neb arall.

P E N. III.

Am ddyn daionus heddychol.

I. **C**Adw dyhunan yn heddychol, ac yna ti a elli heddychu rhai eraill.

Dyn heddychol a wna fwy o l̄s, na dyn dyscedic iawn.

Dyn digllōgar a dry y da hefyd yn ddrwg, ac a goelia'n hawdd ddrwg am vnarall.

Dyn heddychol a dry bob peth yn dda.

Ni thybia'r neb a fo'n gwbl heddychol ddrwg am neb; ond y neb y fo'n anfodlon, ac yn gythryblus ynddo eihun y fydd yn llawn ac yn flin o amryw ddrwg-feddyliau: ni fydd ef eihunan yn llonydd, ac nis gâd i rai eraill fod yn llonydd.

Fe a ddywed yn fynych yr hyn ni ddylai ei ddywedyd: ac nis gwna mor peth y fyddai rheittiach iddo ei wneuthur.

Fe a ystyria'r peth a ddylai rhai eraill

eraill ei wneuthur, ac a esgeulusa's
hyn a ddylai ef eihunan ei wneu-
thur.

Amhynny bydded gofal gennyt yn
gyntaf amdanat dyhunan : ac yna
y gelli di'n gyfion fod yn eiddigus am-
ddiêd dy gymmydoc.

2. **Ti a wyddost yn dêg esguso,** a
rhoi lliw hardd ar dy weithredoedd
dyhun : ac nis mynni dderbyn escu-
fodion rhai eraill.

Jownach y fyddai iti gyhuddo dy-
hunan, ac esgusodi dy frawd.

Os mynni di gan eraill gyd-ddwyn
a thydi, cyd-ddwg dithau ag eraill.

Edrych, cyn belled yr wyt etto
oddiwrth wîr gariad perffaith a go-
styngiiddrwydd, yrhai ym mhwy
bynnac y byddant, nis medra'r dyn
hwnnw na digio, na forri wrth neb,
ond wrtho eihunan.

Nid peth mawr yw byw gyda'rhai
daionus a'rhai mwynion: mae hyn-
ny'n naturiol ac yn hoff gan bawb :
ac o wîr fod y mynnai pob dyn fod
yn heddychol, a mwy y càr y fawl,
y fo'n cyttuno ag ef.

Ond medru byw'n heddychol gyda'rhai a flonydd, cyndyn, gwrthnyfig, neu'rhai afreolus y fo'n eim gwrthwynebu ni, sy waith mawr canmoldic aruthr, a gwrol.

3. Mae rhai a gadwant euhun yn heddychol, ac y fyddant fyw'n heddychol gydag eraill.

A mae rhai ni fedrant na bod naewn heddwch euhunain, na gadael rhai eraill mewn heddwch: mae'n hwy'n flîn yn fynych i rai eraill, ond yn flinach bobamser iddynt euhunain.

A mae rhai'n cadw euhunain yn heddwch; ac yn ceisio dwyn rhai eraill i heddwch.

Erhynny mae'n holl heddwch ni'n y byd annedwydd ymma, yn sefyll yn hyttrach ar ymddioddef goftynge-dic, nac ar fod heb ymglywed dim gwrthwyneb.

Y neb a fedro ddioddef oreu, sy mewn mwyaf heddwch. Hwnnw fydd yn Oresgynnwr arno eihun, yn

Arglywydd ar y byd, yn Anwylyd i Christ, ac yn Etifedd y Nef.

PEN.

P E N. IV.

*Am feddwl pûr, ac ewyllysfryd
syml.*

I. **A** Dwy aden y codir dyn ifymu
oddiar wagedd daearol, sef,
a symlwydd ac a phurdeb.

Symlwydd a ddylai fod yn ein bryd,
a phurdeb yn ein hawydd a'n serch ni.
Symlwydd sy'n cyfeirio at Dduw: a
phurdeb sy'n ymafael ynddo, ac yn
profi ei felusrwydd ef.

Nid oes yn weithred dda a'th rwy-
stra di, os tydi y fyddi oddimewn yn
rhydd oddiwrth serch ac awydd an-
nhresnus.

Pettiti heb geisio nac amcanu dim
arall ond bodloni Duw, a gwneuthur
llês i'th gymydoc, ti fyddit yn gwbl
rhydd oddimewn.

Pettai dy galon di'n iawn: yna
pob ~~creadur~~ y fyddai'n ddrych bu-
cheedd iti, ac yn lyfr o ddysciediaeth
sanctaidd.

Nid oes yn creadur mor fychan ac

mor wael, nad ydyw'n gofod allan ddaioni Duw.

2. Pettiti'n wîr ddaionus ac yn bûr, yna ti a ellit weled a dyall pob peth yn ddirwystr.

Calon bûr a ddichon dreiddio i'r Nêf, ac i Vffern.

Or vnrhyw ac y bo dyn oddi-mewn, y barna ef oddiallan.

Os oes llawenydd yn y byd, ynddau mae hwnnw gan y dyn sy bûr ei galon.

Os oes gofid a blinedd yn vnlle, drwg-gydwybod a wyr oreu ple mae hynni.

Megis y mae'r haiarn a ddodir yn y tân, yn colli ei rwd, ac yn mynd yn gwbl tanbaid: felly mae'r dyn a droddo'n hollawl at Dduw, yn diosg eihun o'i holl wendid, a'i fusgrelli yfrydol: ac yn troi'n ddyn newydd.

3. Pan fo dyn yn dechreu claearu, yna yr osna ef lafur bychan, ac a gymmera'n ewillysgar y cyffur y fo oddiallan.

Ond pan fo dyn yn dechreu gorchfygu eihunau, ac yn rhodio'n wrwl arhyd

arhyd ffordd Dduw : yna ni wna
ond bychan gyfrif o'r peth oedd o'r
blaen yn flin iawn iddo.

P E N. V.

Am ystyried arnom einhunain.

I. **N**id oes ini mor ymddiried
gormod arnom einhunain ;
oherwydd bod ynfynych eisiau grâs a
deall arnom.

Nid yw'r goleuni sydd ynom ni
ond ychydig, a buan y colli'r hynny
trwy'n diofalwch ni.

Mynych hefyd yr ydym heb ysty-
ried, mor ddall yr ydym oddimewin.

Mynych y gwnawn ddrwg, ac yr
esgusodwn hynny'n waeth.

Gwŷn a drwg-anwyd y fydd we-
thiau'n ein cynhyrfu ni, a ninnau'n
tybied mai zel a bryd da yw'r peth.

Ni a geryddwn rai eraill am be-
thau bychain a man : a gadawn fynd
heibio yn ddisôn y beiau mowrion
sydd ynom ni einhunain.

Digon buan y clywn ac y cyfrifwa
yr

yr hyn yrydym ni'n ei ddioddef gan rai eraill : ond pafaint y mae rhai eraill, yn ei ddioddef gennym ni, nid ydym yn ystyried.

Y neb a ystyrio'n dda ac yn iawn ei weithredoedd eihun, ni chaiff hwnnw weled achos i farnu'n dôst am rai eraill.

2. Dyn ysprydol oddimewn, a brisia'n fwy gymmeryd gofal amdan o eihun, nac am holl bethau eraill : a'r neb y fo'n gwilio'n ofalus arno eihun, a daw a sôn yn hawdd am rai eraill.

Byth ni byddi di'n ddyn ysprydol a defosionol, oddieithr iti dewi a sôn am rai eraill, gan gymmeryd gofal pendifaddeu amdanat dyhun.

Os tydi a ddisgwyli arnat dyhun, ac ar Dduw, ni wna fawr gynwrf ynot yr hyn a weli ac a glywi oddi-allan.

Ple'r wyt, pan nid wyt yn bresennol gyda thi dyhun ? a gwedi chwilio a chwalu pob peth, pa lês gan ddiofalu amdanat dyhun a gefaist ?

Os mynni di gael heddwch a gwîr vndebyd gyda Duw, rhaid iti ddibrifio pob

pob peth arall, a gosod dyhunan yn-vnic oflaen dy olygon.

3. Ti a gai ganhynny lawer o lês ysprydol, os cedwi di dyhun yn segur o bob gofalon bydol.

Ti a fethi'n fawr, os gwnai dy gyfrif o ddim bydol.

Na fydded dim yn fawr, dim yn vchel, dim yn hoff, dim yn gymmeradwy gennyt, ond Duw'n vnic, a'r hyn sy'n perthyn i Dduw.

Cyfrifa'r cwbl yn wagedd, pa gysfur bynnac a ddelo iti o ryw greadur.

Enaid a garo Dduw, a ddibrisia bob peth tan Dduw.

Duw'r hwn yn vnic sy'n dragwyddol, ac yn anfeidrol, ac yn llenwi pob peth, yw cyffur yr enaid, a gwîr lawenydd y galon.

P E N. VI.

Am lawenydd cydwybod dda.

1. **G**ogoniant dyn da yw, bod testiolaeth cydwybod dda gantho.

Bydded

Bydded cydwybod dda gennyt, a thi y fyddi lawen bobamser.

Cydwybod dda a eill ddioddef llawer iawn, a mae hi'n llawen iawn yn-ghanol gwrthwynebau.

Cydwybod ddrwg y fydd bobamser yn ofnus ac yn aflowydd.

Ti a gysgi'n esmwyth, os dy galon ni fydd yn dy geryddu di.

Na lawenhâ, ond gwedi gwneuthur rhywbeth da.

Nid oes mor gwîr lawenydd yn amser gan y rhai drygionus, ac nid ydynt yn clywed dim heddwch oddi-mewn iddynt: Am *nq d oes mor heddwch i'rhai anwireddus*, Efai 48. 22. medd ein Harglwydd.

Ac os dywedant: Rydym yn heddwch, ni ddaw mor drygau arnomni: a phwy a feiddia wneuthur niw eid i nyni? na choelia hwynt: oblegid yn ddisymmwth y cyfyd digofaint Duw, a'i gweithredoedd hwynt a wneir yn ddim a'i meddyliau hwynt a fethant ac a ddarfyddant yn llwyr.

2. Nid peth caled i'r neb sy'n caru,

ru, yw gogoneddu mewn gofid: canys gogoneddu felly, yw gogoneddu yn-Ghroes ein Harglwydd.

Byr yw'r gogoniant a'r glod a roddir ac a gaer gan ddynion.

Mae tristwch bobamser yn cyd-ganlyn gogoniant bydol.

Mae gogoniant y rhai da yn eu cydwybodau, ac nid yn-genau dynion.

Mae difyrrwch y rhai cyfion am Dduw ac yn Nuw: a'i llawenydd hwynt sydd am y gwirionedd.

Ni phrifia'r neb, sy'n caru'r gwir a'r tragwyddol ogoiant, am y gogoniant bydol a'r darfodedic.

A'r neb sy'n ceisio gogoniant bydol, neu heb fod yn ei ddibrisio o waelod ei galon, sy'n dangos yn amlwg nad yw ef yn caru'r gogoniant nefol.

Mae mawr esmwythder calon gan y neb, nid yw nac yn ceisio clod, nac yn ofni anglod.

3. Hawdd y bydd ef bodlon a heddychol, cydwybod yr hwn sy'n bûr ac yn lân.

Ni

Ni fyddi di'n ddim sancteiddiach os canmoler di : nac yn ddim gwaelach os gog aner di.

Yr hyn wyt, hynny ydwyt : ac nis gellir dywedyd yn-gwirionedd dy fod ti'n fwy, nac yr wyt yn-gwydd Duw.

Os edrychi'n iawn ar yr hyn wyt oddimewn ynot dyhun, ni fydd fawr waeth gennyt, pabeth a ddywed dynion amdanat.

Mae dyn yn gweled yr wyneb : ond mae Duw'n edrych ar yr hyn sy'n y galon. Mae dyn yn canfod y weithred, ond mae Duw'n gwybod y bryd a'r meddwl.

Gwneuthur yn dda bobamser, a meddwl yn wael amdano eihunant, sy'n arwydd o enaid gostyngedic.

Bod heb fynnu cymmeryd cyffur o vnrhyw greadur, sy'n argoel o burdeb mawr, ac o ymddiried oddimewn.

4. Y neb nid yw'n ceisio dim testiolaeth trosto eihun oddiallan, sy'n dangos ei fod ef gwedi ymroddi eihunant yn hollawl ar Dduw.

Canys nid y neb sy'n canmol eihun,

bun, *sy gymmeradwy* (medd S. Pawl) *ond y neb y mae'n Harglwydd yn ei ganmol*, 2 Cor. 10. 18.

Rhodio gyda Duw oddimewn, a bod heb ddim ewyllysfryd at y pethau sydd oddimaes ini, yw cyflwr dyn gwîr-ysprydol.

P E N. VII.

Am garu'r Jesu vwchben pob peth.

1. **G**Wyneifyd y neb sy'n dyall, pabeth yw caru'r Jesu, a di-brifio eihunan ermwyn yr Jesu.

Rhaid gadael anwylyd ermwyn anwylyd: oblegid fod yr Jesu'n mynnu ei garu'n vnic vwchben pob peth arall.

Caru'r creadur sy beth twyllodrus ac anwadal.

Caru'r Jesu sy beth ffyddlon a hir-barhâus.

Y neb a ogwydda ar y creadur, a syrthia gyda pheth llithredic.

Y neb a gofleidia'r Jesu, a ddiogelir yn dragywydd.

Cara

Cara efe, a gwna efe yn anwylyd iti, yr hwn gwedi i bawb ymadael a thi, ni ymâd ef ddim a thi, ac nis gât iti fynd i' th golli o'r diwedd.

Rhaid iti rywamser gael dy wahanu, mynni na fynni, oddiwrth bawb.

2. Cadw dyhun gyda'r Jesu'n fyw ac yn farw: a gorchymmynna dyhun i'w ffyddlondeb ef, yr hwn gwedi i bawb eraill fethu, a ddichon yn vnié dy helpu di.

Mae dy anwyl garedic di o gyfryw natur, ac nas myn ef fod yn gyfrannoc a neb arall: eithr ef a fyn gael dy galon di iddo eihun ynvnic, ac eistedd ynddi megis Brenin ar ei Thrôn eihunan.

Pettiti'n medru gwaghâu dyhun ynlân o bob creadur, fe a fyddai'n dda gan yr Jesu drigo gyda thi.

Tî gai weled y cwbl agos wedi ei golli, pa ymddiried bynnac a roddi'n nynion.

Na ymddirieda, ac na ddyro dy bwys ar gorsen wyntog: Canys pob cnaud sy fel glaswelltyn, a'i holl o-goniant

goniant a gwympa, ac a fetha me-
gis blodeu y glaswelltyn.

3. Buan y cai di dwyllo, os edry-
chi ynvnic ar yr ymddangos a wna
dynion oddiallan.

Oblegid os tydi a geisi dy gyffur
a'th ynnill ynddynt hwy, nis cai di'n
fynych ond dy golled.

Os ceisi di yr Jesu ymmhawb, yn-
ddiau ti a gai'r Jesu ynddynt.

Ond os tydi a geisi dyhun yn-
ddynt, ti a gai dyhun hefyd, ond i'th
adwyth a'th ddinistr dyhun.

Oblegid mwy o ddrwg a wna dyn
iddo eihun, onisceisia ef yr Jesu, nac
a eill y byd igyd, a'i holl elynnion
wneuthur iddo.

P E N. VIII.

Am ymgyfeillach caredic a'r Jesu.

I. **P**an fo'r Jesu'n bresennol gyda
ni, pob peth y fydd yn dda:
ac ni welir dim yn anodd: ond pan
fo'r Jesu heb fod gyda ni, fe a fydd y
cwbl yn galed,

Pan

Pan fo'r Jesu heb fod yn llafaru o ddimewn, ni bydd ein cyffur ni ond nod gwael: eithr os dywed ond yn gair ynnic, fe a gair clywed cyffur mawr.

Onis cododd Mair Magdalen ynyman o'r lle yr oedd hi'n wylo, pandaidd ydywedodd Martha wrthi: *mae'n fy Meistr gwedi dyfed, ac yn galw amdanati* & Jo. 11. 28.

Dedwydd yw'r awr, pan fo'r Jesu'n galw o ddagrau i lawenydd yfrydol.

Mor sych a mor galed wyt heb yr Jesu? mor anghall a mor wag-ofer wyt, os ceifi ddim allan o'r Jesu? onid mwy colled yw hynny, na phetti'n colli'r holl fydd?

2. Pa lês a wna'r byd iti heb yr Jesu?

Bod heb yr Jesu sydd vffern gofid-lawn; a bod gyda'r Jesu, yw Paradwys hyfrydlawn.

Os bydd yr Jesu gyda thi, nis geill yn gelyn wneuthur niweid iti.

Y neb a gaffo'r Jesu, a gaiff drysfor da, ié da vwchben pob daeodd.

A'r

ru o A'r neb a gollo'r Jesu, a gyll or-
ononod, a mwy na'r holl fyd.

gain Tlottaf oll yw'r neb sy'n byw heb
yssuer Jesu : ar cyfoethoccaf oll yw'r
neb sy'n byw'n dda gyda'r Jesu.

yny- 3. Peth mawr yw medru byw gy-
panda'r Jesu, a medru cadw gyda'r Jesu,
ae'n fy ddoethineb mawr.

also Bydd heddychol a gostyngedig, a
fe a fydd yr Jesu gyda thi.

Je- Bydd ddefosionol a llonydd, a fe
yf-rys yr Jesu gyda thi.

Buan y gelli di yrru'r Jesu i ffo o-
yr addiwrthyt, a cholli ei râs ef, os mynni
fer bwyso a llaesu tuacat bethâu bydol,
i? ac at y rhai sydd oddiallan iti.

et- Ac os tydi a'i gyr ef i ffôrdd oddi-
wrthyt, ac a'i colli ef felly, at bwy
yr ei di, a phwy a geisi'n anwylddyn
iti?

Heb ryw anwylddyn nis gelli'n
iawn mor byw : ac oni bydd yr Je-
su'n anwyl iti vwchben pawb, ti fy-
ddi'n rhy drîst ac yn ddigalonog.

Ffôl ganhynny y gwnai di, os
ceisi di ymddiried neu ymlawen
hau'n neb arall.

Rhaid

Pan fo'r Jesu heb fod yn llafaru o-ddimewn, ni bydd ein cyffur ni ond gwael: eithr os dywed ond yn gair ynvnic, fe a gair clywed cyffur mawr.

Onis cododd Mair Magdalen ynyman o'r lle yr oedd hi'n wylo, pan ddywedodd Martha wrthi: *mae'n Meistr gwedi dyfed, ac yn galw amdanati* c. Jo. I I. 28.

Dedwydd yw'r awr, pan fo'r Jesu'n galw o ddagrau i lawenydd yfrydol.

Mor sych a mor galed wyt heb yr Jesu? mor anghall a mor wag-ofer wyt, os ceisi ddim allan o'r Jesu? onid mwy colled yw hynny, na phet-titi'n colli'r holl fyd?

2. Pa lês a wna'r byd iti heb yr Jesu?

Bod heb yr Jesu sydd vffern gofid-lawn; a bod gyda'r Jesu, yw Paradwys hyfrydlawn.

Os bydd yr Jesu gyda thi, nis geill yn gelyn wneuthur niweid iti.

Y neb a gaffo'r Jesu, a gaiff drysor da, ié da vwchben pob daeodd.

A'r

A'r neb a gollo'r Jesu, a gyll ormod, a mwy na'r holl fyd.

Tlottaf oll yw'r neb sy'n byw heb i
yr Jesu : ar cyfoethoccaf oll yw'r
neb sy'n byw'n dda gyda'r Jesu.

3. Peth mawr yw medru byw gyda'r Jesu, a medru cadw gyda'r Jesu,
fy ddoethineb mawr.

Bydd heddychol a gostyngedic, a
fe a fydd yr Jesu gyda thi.

Bydd ddefosionol a llonydd, a fe
etrys yr Jesu gyda thi.

Buan y gelli di yrru'r Jesu i ffo o-
ddiwrthyt, a cholli ei râs ef, os mynni
bwys o a llaesu tuacat bethâu bydol,
ac at y rhai sydd oddiallan iti.

Ac os tydi a'i gyr ef i ffôrdd oddi-
wrthyt, ac a'i colli ef felly, at bwy
yr ei di, a phwy a geisi'n anwylddyn
iti ?

Heb ryw anwylddyn nis gelli'n
iawn mor byw : ac oni bydd yr Je-
su'n anwyl iti vwchben pawb, ti fy-
ddi'n rhy drift ac yn ddigalonog.

Ffôl ganhynny y gwnai di, os
ceisi di ymddiried neu ymlawen
hau'n neb arall.

Rhaid

Rhaid dewis cael yr holl fydd yn ein herblyn, yn hyttrach na chael yr Jesu yn ddigllon wrthym.

O'r holl garedigion ganhynny, bydded yr Jesu'n vnic yr Anwyl-garedic pennaf.

4. **Carwn bawb ermwyn yr Jesu :** eithr carwn yr Jesu er ei fwyn eihu-nan.

Yr Jesu Christ yn vnic sydd i'w garu'n bennaf oll, yr hwn yn vnic sy ddaionus a ffyddlon vwchben pawb o'n caredigion.

Er ei fwyn ef, ac ynddo ef, rhaid ini garu'n gelynnion yn gyfhal a'n caredigion; a rhaid ini weddio arno ef trostynt igyd, gydnabod o bawb ohonynt ef, a'i garu.

Byth na chais dy gannol, neu dy garu'n fwy na neb arall: oblegid i Dduw'n vnic y mae hynny'n perthyn, i'r hwn nid oes neb cyffelyb.

Na chais chwaith, fod calon neb yn llawn ohonoti: ac na fydded dy galon dithau yn llawn o neb arall; ond bydded yr Jesu'n bennaf ynoti, ac ymunhob dyn da.

5. Bydd

5. Bydd burlan a thydd oddi-mewn, heb ymblethu neu ymddy-ryssu yn rhyw greadur pabynnac y fo.

Mae'n rhaid iti fod megis yn noeth, a bod dy galon yn burlan gennyt tuagat Dduw, os mynni di ystyried a gweled a phrofi, mor be-raidd yw ein Harglwydd.

Ac ynddiau nis gelli mor dyfod i hyn, oddieithr i'w râs ef dy rag-flaenu a'th dynnu di atto: fel gwedi gwrthod ac ymadael a'r cwbl, y ceffi'n vnic dy vno ag efe'n vnic.

Oblegid pan fo grâs Duw gwedi dyfod i mewna i ddyn, yna y geill ef bob peth: ond pan elo'r grâs hwn-nw ymmaith, yna ni bydd ef ond tlawd a gwan, a megis wedi ei adael yn vnic i'w fflangellu.

Ac amhynny ni ddyliti mor diglonni, nac anobeithio: ond sefyll yn waftad-fodlon i ewyllys Duw, a dioddef pob peth a ddigwyddo iti er moliant i Jesu Christ: oblegid arol y gauaf y daw'r hâf, arol y nos y daw'r dydd, ac arol temhestl y daw hindda.

P E N. IX.

*Am fod heb ddim cyffur ymmhob
peth.*

1. **N**id peth blîn yw bod heb y
cyffur a gair gan ddynion,
pan fo gennym yr hyn a gair gan
Dduw.

Peth mawr yw, a pheth mawr
iawn ydyw, bod heb na chyffur gan
ddyn, na chyffur gan Dduw: ac er-
mwyn Duw bod yn ewillysgar i
eddioddef anghyflwr calon: a bod
heb geisio eihun yn vrhyw beth, ac
heb edrych ar ei haeddiant eihun.

Pa beth mawr ydyw. os byddi'n
llawen pan ddelo grâs Duw attat?
mae pawb yn chwennych yr awr
honnó.

Digon esmwyth y marchoga'r neb,
y fo grâs Duw'n ei ddwyn.

A pha ryfedd, nad yw ef yn clyw-
ed ei bwys, yr hwn y mae Duw holl-
alluoc yn ei ddwyn, ac a arweinir
gan y twysoc pennaf.

2. Da gennym gael rhywbeth yn gyffur, ac anodd gan ddyn adael a gwrthod eihunan.

Y bendigedic S. *Lawrens* a orchfygodd y byd gyda'i sanctaidd Escop: am ddarfod iddo ddibrifio'r cwbl, oedd yn ymddangos yn ddifyr yn y byd: a gadael hefyd yn ewyllysgar ermwyn **Christ** tynnu oddiwrtho pennaf Escop Duw S. *Sixtws*, yr hwn yr oedd ef yn ei garu'n ddifawr.

Cariad ar Dduw ganhynny a orchfygodd gariad ar ddyn: ac yn lle cyffur gan ddyn ef a ddewisodd yn hyttrach fod yn fodlon i ewyllys Duw.

Felly dysc dithau ermwyn Duw, ymadael a rhywbeth angenrheidioi, ac a rhyw ddyn anwyl garedic iti.

Ac na fydd yn rhy drist, pan fo rhyw anwylddyn yn ymadael a thi gan wybod, y bydd rhaid ini igo'r diwedd gael ein gwahanu y naill bddiwrth y llall.

3. Rhaid i ddyn yndrechu llawer, ac yn hir, cyn y dysco orchfygu eihun yn llwyr, a thynnu ei holl awyddfryd at Dduw.

Pan fo dyn yn sefyll arno eihunan, hawdd iddo lithro i geisio cyffur gan ddynion.

Eithr ni bydd y neb y fo'n caru Christ oddisrif, ac yn dilyn rhinweddau'n astudiol, yn mynnu diddannion cyffelyb, nac yn ceisio difyrion corphorol: ond yn hyttrach blinderau trymmion, a llasuriau ~~aled~~ er mwyn Christ.

4. Amhynny pan roddo Duw gysfar y sprydol iti, derbyn ef a mawr ddiolch: ond cosia mai rhédd Duw ydyw, ac nid dy haeddiant di.

Na fydd falch, na fydd rhy lawen, ac na hydera'n ofer: ond yn hyttrach bydd fwy gostyngedic am y grâs a gesaist, bydd fwy gochelgar hesyd a mwya osnius yn dy holl weithredoedd, oblegid yr â heibio yr awr honno, a themptasiwn a ddilyna.

Pan ddygir cyflur oddiarnat, na snobeithia ynyman: ord â gostyng-eiddrwydd ac â diolchgarwch disgwyl am gael dy ymweled o'r Nêf: oblegid Duw a ddichon drachefn soddi cyflur helaethach iti.

Nid

Nid peth newydd yw hynny, nac amgenach na'r hyn sydd arferedic i'r sawl sy'n rhodio arhyd ffordd Dduw: oblegid y cyfryw gyfnewid y fu'n synych yn y Seintiau mowrion a'r hên Brophwydi.

5. Amhynny rhyw yn pan yr oedd
gras gydag ef, a ddywedodd: *Yn fy
llownder dywedais, ni'm syflir fi'n
dragymbydd*, Psal. 29. 7.

Önd pan yr oedd grâs heb fod
gydag ef, mae ef yn arddodi'r hyn
yr oedd yn ei ynglywed ynddo ei-
hunan, gan ddywedyd: *Troist dy*
wyneb oddiwrthyf, a myfi a'm cy-
thryblwyd, Ver. 8.

Ac erhynny yn ghanol y newidiadau
hyn, nid yw ef yn anobeithio, ond
yn gweddio'n daerach ar ein Här-
glwydd, gan ddywedyd: *Llefasf at-
tasi, O Arglwydd, ac attolygaf ar
fy Nuw i.* Ver. 9.

O'r diwedd mae ef yn cael ffrwyth ei weddi, ac yn testiolaethu ei fod gwedi cael ei glywed, gan ddywyd: *Mae'n Harglarydd wedi gwrando arnaf: mae ef wedi cymme-*

*ryd trugaredd arnaf: ein Har-
glwydd a ddaeth yn gymmborth-
wywr imi, Ver. 11.*

*Eithr ymmha beth? Ti a droaist
yn-galar (medd ef) yn lawenydd imi,
ac a amgylchais*t* fi â diddanivch,
Ver. 12.*

Os felly y gwnaed a'r Seinftiau mowrion, nid rhaid i ninnau sy wael a gweinion mor anobeithio, os byddwn weithiau mewn gwrës, weithiau mewn claearedd ysprydol: am fod yr yspryd yn dyfod ac yn mynd ynol bodd ei ewyllys da ef. Amhynny y mae Job sanctaidd yn dyweddyd: *Yr wyt yn ei ymweled ef y bore, ac yn ddisymmwth ti a'i profi ef, Job 7. 18.*

6. Ar babeth ganhynny y gallaf obeithio, neu ymhabeth y gallaf ymddiried, ond ynvnic ymawr drugaredd Duw, ac yn-gobaith am ei râs ef?

Canys pa yn bynnac y fo, ai bod dynnion da gyda myfi, ai brodyr desisionol, ai cyfeillion ffyddlon, ai llyfrau sanctaidd, ai traethodau têg, ai mwyn-gan a hymnau peraidd; bychan

bychan o lês, bychan o ddifyrrwch a wna' rhain igyd, pan fythwyf heb râs oddiwrth Dduw, a gwedi'm gadael yn fy ysprydol dlodi fyhun.

Yna ni bydd gwell rhwytmedi na dioddefgarwch, ac ymwrthod â mi fyhun yn ewyllys da Duw.

7. Erioed nis cyfarfais â dyn mor grefyddol a duwiol, oddiwrth yr hwn ni thynnid y grâs ymnia weithiau, ac yn yr hwn ni byddai gwreis ysprydol yn lleihâu.

Nis cipiwyd yr un o'r Sanct cyflwynh tua'r Nef, ac ni lewyrchwyd ef yn gymaint, nas cafodd yn gynt neu hwyrach ei demptio.

Oblegid nid yw ef yn deilwng i fyfyrrio'n vchel ar Dduw, yr hwn ni chafodd ermwyn Duw ei flino a rhyw drallod neu a flonyddwch.

Am fod y temptasiwn y fo o'r blaen, yn arwydd o gyffur yn dyfod.

Oherwydd cyffur nefol a addewir i'r sawl a brofir a themptatiwn; *Tr neb a orchfygo* (medd ef) *y rhoddaf fwyta o bren y bywyd*, Apoc. 2. 7.

8. Eithr y grâs nefol a roddir,

fel y bo dyn yn ddewrach, ac yn fwy nerthol i ddioddef gwrthwynebau.

Mae temptasiwn hefyd yn canlyn, rhag iddo fynd yn rhy falch.

Nid yw'r Diawl yn cyfugu, na'r cnawd gwedi marw: amhynny yn ddibaid paratôa dyhun i ymladd: am fod gelynnion ar y llaw ddeheu, ac ar y llaw afferwy, y rhai ni fyddant byth yn llonydd.

P E N. X.

Am fod yn ddiolchgar am râs Duw.

I. **A**m yr wyt i yn ceisio es-mwythdra, gan dy fod gwe-di dy eni i gymmeryd poen a llafur?

Dyro dyhun i ddioddef yn hyttrach, nac i gael cyffur: i ddwyn dy Groes yn hyttrach, nac i gael llaw-enydd.

Canys pwy o'r dynion bydol sy, na fynnent o'i gwîr fodd gymmeryd cyffur a llawenydd ysprydol, pettent bobamser yn gallu ei gael?

Am

Am fod cyffurau ysprydol yn llawer gwell, na phob mwythau'r byd, a holl ddifyrion y cnawd.

Oblegid fod yr holl ddifyrion bydol, naill ai'n bethau gwâg, neu'n bethau bryntion: Eithr dioddanion ysprydol yw'r vnic bethau hyfryd a gonef, yn tyfu o rinweddau, ac wedi eu tywallt gan Dduw i'r calonau pûr a glân.

Ond nid oes neb a eill bob amser ynol ei ewyllys eihun, swynhâu'r cyffurau ysprydol hyn, am nad yw amser temptasiwn chwaith hir ya peidio.

2. Ond mae gau rydd-did yr enaid, a bod dyn yn ymddiried gor mod arno eihun yn rhwystro'n fawr yr ymweled o'r Nef.

Da y gwna Dduw wrth roddi'r grâs o gyffur: eithr drwg y gwna dyn, am nad yw'n ailroddi'r cwbl gyda diolch i Dduw.

Dyna'r achos na ddichon rhoddion grâs lifo imewn ini: sef oherwydd ein bod ni yn annio'chgar, ac heb dywallt y cwbl ynol i'r ffynnon ddechreuol.

Canys mae grâs bobamser yn ddy-
ledus i'r fawl a roddo ddiolch yn dei-
Iwng amdano: a dygir oddiar y dyn
balch, yr hyn a arferir ei roddi'r go-
styngedic.

3. Nid wyfi'n mynnu'r cyffur, a
ddyocco edifeirwch oddiarnaf: ac nid
wyfi'n chwennych y myfyrdod a'm
gwnelo'n falch.

Oherwydd nad yw pob peth vchel
yn Sanctaidd: na phob peth melus
yn dda: na phob awydd-fryd yn bur-
ian: na phob peth hôff yn gymme-
radwy gerbron Duw.

O'm gwirfodd y cymmerwn y
grâs a'm gwnelai yn fwy ofnus ac yn
ostyngedic, ac yn barottach i ymwr-
thod a myfi fyhun.

Y neb si gwedi ei ddysgu â dawn
o râs, a gwedi ei hyfforddi wrth
ddioddef ei dynnu oddiwrtho, ni
feiddia hwnnw bennu dim daioni ar-
no eihun: ond yn hyttrach ef a gy-
faddefa ei fod ef yn dlawd ac yn
noeth.

Dyro i Dduw yr hyn sydd eiddo
Duw: a phenna arnatithau yr hyn
sydd

sydd eiddo di dyhun : hynay yw, dyro ddiolch i Dduw am ei râs : eithr bod y bai'n vnic arnati, a'th fod di'n haeddu cospedigaeth ddyledus am y bai.

4. Cais bob amser yr hyn y fo isaf a gwaelaf : a rhoddir iti'r hyn y fo vchaf a'r goreu : oblegid nas gall yr vchaf sefyll heb yr isaf.

Mae'r Sanct sy fwyaf yngwydd Duw, yn waelaf yn eu gwydd eu-hunn : ac o bafaint mwy gogoneddus, mwy gostyngedic o hynny ydynt.

Nid yw'r fawl sy'n llawn o'r gwirionedd ac o'r gogoniant nefol, yn chwennych gwâg glod y byd ymama.

Ni ddichon y fawl sy gwedi eu feilio a'i cadarnhâu yn Nuw, mewn modd yn y byd fod yn falch.

Ac nid yw'r fawl sy'n bwrw'r cwbl ar Dduw, bethbynnac a gowsant, yn ceisio gwâg glod gan eigilydd : ond mae'n hwy'n chwennych y gogoniant sydd o Dduw'n vnic : a chael o Dduw ei foliannu ynddynt hwy, ac yn eu holl Sanct goruwch pob peth, ac yn tynnu bobamser at hynny.

5. Bydd ddiolchgar ganhynny am y doniau lleiaf: a thi y fyddi deilwng i gael rhai mwya.

Cymmer y lleiaf hēfyd megis pe bai'r mwya; a'r dawn gwaelaf megis petta'i'r godidoccaf.

Os edrychir ar deilyngdod y Rhodwr, ni welir yn dawn yn fychan neu'n rhy wael: canys nid bychan yw'r hyn, a roddir gan Dduw goruchaf.

Pettai ef yn rhoi poenau a gwialennodau, liwy a ddylent fod yn gymmeradwy, oblegid ei fod ef bobamser yn gwneuthur er ein iachawdwriaeth ni, y peth bynnac a adawo ef ddigwydd ini,

Y neb a synno gadw grâs Duw ynddo eihun, bydded yn ddiolchgar am y grâs a roddwyd, yn ddioddefgar am y grâs a dynnwyd oddiwrtho. Gweddied iddo ddychwelyd, bydded ochelgar a gostyngedic rhag ei golli,

P E N. XI.

*Am fychaned yw'r nifer o'r sawl
sy'n caru Croes Christ.*

1. **M**ae llawer 'rwön gan yr Je-
su, o'r sawl sy'n caru ei
deyrnas nefol ef, ond nid oes nem-
mor yn dwyn ei Groes ef.

Mae llawer yn mynnu cael cyffur
ganthro, eithr nid oes ond nemmor yn
mynnui dioddef blinfyd trosto.

Mae llawer o gyfeillion bwrdd
ganthro, ond nid oes ond nemmor o
gyfeillion dirwelt.

Mae pawb yn mynnu bod yn
llawen gydag ef: ond nid oes ond
nemmor yn mynnu dioddef rhyw-
beta trosto.

Mae llawer yn dilyn yr Jesu hyd at
dorri'r bara gydag ef: ond nid oes
ond nemmor yn ei ddilyn ef i yfed
caregl ei ddioddefaint.

Mae llawer yn anrhydeddu ei
Wyrthiau ef. ond nid oes ond nem-
mor yn dilyn c wilydd ei Groes ef.

Mae

Mae llawer yn caru'r Jesu, hyd y digwyddo gwrtiwynebau.

Llawer a'i canmolant ac a'i bendithiant ef, tra y caffant ryw gyffurau gantho.

Ond os yr Jesu a ymguddia eihun oddiwrthynt, ac a'i geidw hwynt dros ychydic: hwy a fyrthiant naill ai i ymgwyno, neu i ormod digallondid.

2. Ond mae'r fawl sy'n caru'r Jesu er mwyn yr Jesu, ac nid er mwyn rhyw gyffur iddynt euhun, yn ei fendiffio ef ymmhob cyfyngder calon a gofid, yn gyntal ac yn y cyffur mwyaf.

A phe bai ef byth heb roi cyffur iddynt; erhynny hwy a'i molianent bobamser, ac a ddiolchent iddo bobamser.

3. Oh! pafaint a wna cariad purian ar yr Jesu, yr hwn ni fo wedi ei gymryd gan rhyw lês, neu â chaniad anano eihun?

Ond gweision-cyflod y dylid galw pawb o'r fawl, sy bobamser yn ceilio cyflur?

Cnd

Ond ydynt hwy'n dangos, eu bod yn caru eu hunain, yn hytrach na Christ, y rhai sy bobamser yn meddwl am eu mael a'i llês euhun?

Ple y cair y fawl, a wasanaetho Dduw'n rhâd?

4. Anaml y cair dyn mor ysprydol, a bod yn noeth ac yn rhydd o bob chwant daearol.

Canys ple cair dyn gwîr dlawd o yspryd, ac heb ddim ynddo o gariad annhhrefnus tuac at y creaduriaid? o hîr-bell ac o eithafoedd terfynau'r byd y mae gwerth hwnnw.

Pe rhoddai dyn ei holl gyfoeth, etto ni fyddai hynny ddim.

A phe gwnai benyd mawr, etto ni fyddai hynny ond ychydic.

A phe doi ohyd i bob gwybodaeth, etto fe fyddai ymmhell.

A phe bai rhinwedd mawr, a defosiwn llawn gwrefog gantho, etto fe fyddai llawer yn eisiau arno: sef, yn peth pennaf angenrheidiol iddo.

Beth yw hynny? gwedi gadael y bob peth gadael oliono â fe eihunam, a my-

a myned yn hollawl allan ohono eihun, a bod heb gadw dim ynddo o gariad neilltuol tuac atto eihunan.

A gwedi iddo wneuthur y cwbl o'r pethau sydd i'w gwneuthur, meddwl nas gwnaeth ddim a dàl son amdano.

5. Nad ystyried yn fawr, yr hyn a ellid ei gyfrif yn fawr: ond yngwirionedd dywedded: mai gwâs anfuddiol ydyw, megis y mao'n Ceidwad yn dywedyd: *Gwedi i chwri wneuthur y cwbl a orchymynnyd i chwri, dywedwch mai gweision anfuddiol ydym*, Luc. 17. 10.

Yna a geill ef fod yn wîr dlawd ac yn noeth o yspryd: a dywedyd gyda'r Prophwyd: *Canys unic yduryf a thlaurd*, Psal. 24. 16.

Erhynny nid oes neb yn gyfoeth-occach, neb yn gadarnach, neb yn rhyddach na'r fawl, a fedro ymadriel a'i hunan ac a'r cwbl oll, a gofod ei-hun yn y llê isaf a gwaeiaf.

P E N. XII.

Am ffordd-fawr y Groes sanctaidd.

1. **C**ALED A GARW YMAE LLAWER YN CYFRIF Y GAIR YMMA: *Imwada dybunan, côd ifynu dy Groes, a dilyn fyfi*, Matth. 16. 24.

Ond llawer calettagh a garwach y fydd clywed y gair diweddaf hwnnw: *Ewch y rhai melltigedic i'r tan dragwyddol*, Mat. 25. 41.

Oblegid y sawl sy rwön yn ewy-llysgar yn clywed ac yn dilyn gair y Groes, ni chant y pryd hynny glywed y farn o golledigaeth dragwyddol.

Arwydd hwn y Groes y fydd yn yr wybr, pan ddelo'n Harglwydd i farnu.

Yna holl weision y Groes, a gy-fluniasant euhun i'r Croeshoeliedic yn eu bywyd, a gyrchant at Christ ein Barnwr â mawr ymddiried.

2. Pam ganhynny yr ofni di ddwyn y Groes, a'r hon yr eir i fuddiannu teyrnas?

Yn

Yn y Groes y mae iachawdwriaeth, yn y Groes y mae bywyd, yn y Groes y mae amddiffyn rhag ein gelynnion.

Yn y groes y mae tywallt melysder nefol: yn y Groes y mae cadernid calon, yn y Groes y mae llawenydd ysprydol.

Yn y Groes y mae vchder rhinwedd: yn y Groes y mae perflieiddra sancteiddrwydd.

Nid oes nac iachawdwriaeth i'r enaid, na gobaith am fywyd tragedywyddol, ond yn y Groes.

Côd ifynu ganhynny dy Groes, a chanlyn yr Jesu, a thi a gai sylled i fywyd tragedywyddol.

Efe a aeth o'r blaen gan ddwyn ei Groes, ac y fu farw ar y Groes trofoti: fel y dygit tithau dy Groes, ac fel yr hoffit farw ar y Groes.

Oblegid os cydfarw a wnai ag ef, ti a gai fod yn gyfrannog o'i ogoniant ef.

3. Wele ar y Groes y mae'r cwbl yn sefyll, ac ar farw arni hi y mae'r cwbl yn bod: ac nid oes ffôrdd arall i fyw-

i fywyd, nac i gael gwir heddwch yspryd, ond ffordd y Groes sanctaidd, a beunyddol farweiddio'r cawd,

Rhodia lle mynni, cais y peth bynnac a fynni: ac nis cai yn vchelach ffordd vchod, na diogelach fferdd isod, na ffordd y Groes sanctaidd.

Trefna a dospartha'r cwbl yno! dy fryd a'th ewyllys: ac nis cai ond bod rhywbeth bobamser i'w ddioddef, naill ai o fodd neu o anfodd: ac felly ti a gai Groes bobamser.

Oblegid ti a gai glywed naill ai dolur yn dy gorff, neu ti a gai ddioddef blinder yspryd yn dy enaid.

4. Weithiau Duw a ymâd â thi: weithiau dy gymmydog a'th flina di: a'r hyn sy chwaneg, mynch y byddi di flîn iti dyhunan.

Ac erhynny nis gelli di ag vnrhyw rhwymedi, neu gyffur gael dy wared, neu leihâu dy flinedd: ond tra y gwelo Duw fod yn dda, mae'n rhaid iti dioddef,

Oblegid fod Duw'n mynnu genyt ddyfscu dioddef gofid heb ddim cyffur, a darostwng dyhunan iddo ef yn

yn hollawl, a myned rhagot i fod yn
fwy gostyngedic trwy'r blinedd-

Nid oes neb yn gallu ymglywed
ya ei galon dioddefaint Christ cyn
dosted, a'r neb i'r hwn y digwyddodd
dioddef y cyfelyb.

Mac Croes ganhynnny bobamser yn
barod, ac yn dy ddisgwyl di ymmhob
man.

Nis gelli di mor diangc rhagddi, i
ba le bynnac y cili : oblegid i ba le
bynnac yr ei : ti a ddygi dyhun gyda
thi, ac yno ti a gai dyhunan bobam-
ser.

Tro dyhun tuac ifynu, tro dyhwa
tuac i wared, tro dyhun tuac allan,
tro dyhun tuac imewn, ac yn yr holl
leoedd hyn ti a gai Gross.

Ac mae'n rhaid iti gadw dioddef-
garwch ymmhob man, os mynni di
gael heddwch oddimewn, a haeddu
coron dragwyddol.

5. Os tydi a ddygi dy Groes yn
ewillysgar, hi a'th ddwg dithau, ac
a'th arweina i ddiwedd dymunedic :
sef i'r fan lle bo diwedd o bob dio-
ddef, er nas bydd hynny ymma.

Os

Os o'th anfodd y dygi di dy Groes, hi fydd yn faich iti, ac wrth hynny ti a flini dyhun yn fwy : ac erhynny fe' fydd yn rhaid iti ei dioddef hi.

Os bwrw ymmaith a wnai vn Groes, ynddiammeu ti a gai vnarall, ac yscatfyd vn y fo llawer blinach.

6. Ai tybied yr wyt, y gelli di ddiangc yr hyn, nis galloedd dyn crioed synd heibio iddo ? pa vn o'r Sainct y fu yn y byd heb groes a gofid ?

Ynddiau ni bu Jesu Christ ein Harglwydd, vn awr heb ddolur ei ddioddefaint tra fu ef fyw.

Roedd yn rhaid (medd ef) i Christ ddioddef a chodi o feirw i fyw, ac fally myned imewn i'w Ogoniant,
I. 24. 26.

phafodd y ceisi di amgenach ffordd, na'r ffordd-fawr ymma, yr hon ffordd y Groes sanctaidd ?

7. Nid oedd holl fywyd Christ a Croes a Merthyrddod ; ac a fynni di esmwythdra a difyrrwch ?

Rwyt ar gam, rwyt ar gam, os tydi a geisi ddin amgenach na dioddef

ddef blinderau ; oblegid fod ein holl fywyd marwol ymma yn llawn o drueni a gofidiau : ac wedi ei amgylchu obobtu â Chroesau.

Ac o bafaint mwy y bo dyn wedi cynnyddu'n yr yspryd , trymmach croesau a gaiff ef : am fod cariad ar Dduw'n chwanegu poen ei ddeoliad ef.

8. Ond erhynny, nid yw'r neb y fo fel hyn mewn amrwy foddion yn flin , heb yr esmwythdra o gael cyffur gan Dduw : oblegid ei fod ef yn clywed llês mawr yn dyfod iddo wrth ddioddef ei Groes.

Canys wrth ddarostwng eihun tani hi o'i wir fodd, mae ef yn troi holl faich y blinder yn ymddiried o gael cyffur gan Dduw.

Ac o bafaint mwy y bo'r cnawd trwy flinedd yn gwisgo, ac yn gwaethygu : mwy o hynny y cryfheir ei yspryd ef â grâs oddimewn.

Ac weithiau y cadarnheir ef ag ewyllys i ddioddef trallodau a gofid (er mwyn cyflunio eihunan â Chroes Christ) yn gymaint, ac nas mynnai ef

ef fod heb ddolur a blinedd: am ei fod yn meddwl, ei fod ef yn fwy cymmeradwy gerbron Duw, o bafaint mwy a thrymmach gofidiau y mae'n dichon eu dioddef erddo.

Nid rhinwedd dyn, ond grâs Christ sy'n gallu, ac yn gwneuthur hyn mewn cnawd gwan a breuol: sef cyrchu ohono trwy wrës yspryd at, a charu'r peth y mae'n ei ffo, ac yn ei ffieiddio bobamser trwy natur.

9. Nid peth ynol tuedd dyn yw dwyn y Groes, caru'r Groes, cospi'r corph a'i ddarostwng ef: cilio rhag cael ei barchu a'i anrhydeddu, dioddef dirmyg ac ammharch yn fodlon: dibrifio eihun a dymuno cael ei ddiystyr: goddef pob gwrthwynebau gyda cholledion, a bod heb chwennych dim llwyddiant yn y byd ym-mâ.

Os edrych a wnai arnat dyhunari, ti a gai weled, nad wyt'i'n gallu dim o'r pethau cyffelyb.

Ond os tydi a ymddiriedi'n Nuw ein Harglwydd, y byd a'r cnawd a ddarostyngir i'th ewyllys, ac i'th lywodraeth di.

Ac

Ac ni bydd rhaid iti chwaith ofni'r gelyn, y Diawl; os tydi y fyddi wedi dy arfogi â fflydd, a gwedi dy arwyddo â Chroes Christ.

10. Dyro dyhun ganhynny megis gwâs daionus a ffyddlon, i ddwyn yn wrol Croes ein Harglwydd a groeshoeliwyd er dy fwyn di.

Paratôa dyhun i ddioddef llawer o wrthwynebau ac amryw golledion yn y bywyd annedwydd ymma: oblegid felly y digwydd iti ymimha le bynnac y byddi: ac felly y cai ymimha le bynnac y llechi.

Mae'n rhaid bod felly: ac nid oes naodd amgenach i ddjangc rhag bli neddau drygau a dolur, na bod yn ddioddefgar.

Yfa garegl ein Harglwydd â mawr awydd, os wyt yn chwennychu bod yn anwyl iddo, a chael cyfran gydag ef.

Gorchymnynna gyffurau i Dduw: gwnaed ef a'r cytfelyb fel y gwelo fod yn oreu.

Ond tydi dyro dyhun i ddioddef blinderau, a chyfrifa hwynt fel pettent

tent y cyffurau mwyaf: oblegid nad yw dioddefiadau yr amser presennol ymma'n deilwng i haeddu'r gogonian sydd i ddyfod, perhon a'th fod yn gallu dioddef y cwbl dyhunan.

11. Gwedi iti ddyfod i'r cyfryw gyflwr, ac y byddi'n ymglywed ynot dyhun, fod dioddef trallodau er mwyn Christ yn beth hyfryd a difyr iti: yna cyfrifa fod y cwbl yn dda gyda thi, oblegid dy fod wedi cael Paradwys ar y ddaear.

Tra fo blin gennyt ddioddef, a thra fyddi'n ceifio gochel hynny; ti fyddi'n ddrwg dy sutt: a'r blinder a'th ddilyna di ymmhob man, oddiwrth yr hwn yr wyt yn ceisio diangc.

12. Os tydi a ymroddi dyhun i'r hyn a ddylit, hynny yw, i ddioddef a marw iti dyhun: buan yr â'r cwbl yn well gyda thi, ac y cai di heddwch.

Pettiti'n cael dy gippio gyda S. Pawl i'r drydedd Nef, ni fyddit er-hynny'n siccr nas cait ddioddef rhyw wrthwyneb. *Myfi* (medd yr Jesu) *et ddangosaf iddo, pafaint bethau sy raid iddo eu dioddef er fy mwyn i,* *Act. 9. 16.* Dio-

Dioddef ganhynny yw'r peth sydd etto ynol iti i'w wneuthur, os caru'r Jesu sy dda gennyt, a'i wasanaethu ef yn dragwyddol.

13. Mi fynnwn pettiti'n deilwng i ddioddef -rhywbeth ermwyn ehw'r Jesu : pafaint gogoniant y fyddai hynny i tydi ? pafaint llawenydd i holl Sanct Duw ? pafaint hefyd o adeiladaeth i'th gymydoc ?

Mae pawb, yn wir, yn canmol dioddefgarwch : eithr och yfi ! mor anaml ydyw'r fawl sy'n mynnu dioddef.

Iawn yw, y dylit fod yn fodlon i ddioddef peth ermwyn Christ, gan fod llawer yn dioddef pethau trymmach a gerwinach ermwyn y byd.

14. Bydded yspys iti, ynddai, fod yn rhaid iti fyw buchedd farwoledic. Ac o bafaint mwy y byddi farw iti dyhun, mwy o hynny y byddi di fyw i Dduw.

Nid oes neb yn addas i graffu ar, nac i amgyffred nefolion bethau, bddieithr iddo ddaroltwng eihunant i ddioddef gwtthwylnebau ermwyni Christ. Nid

Nid oes dim mor gymmeradwy i Dduw, na dim mor iachusol i tlithau, na dioddef yr fodlon ermwyn Christ.

A phettiti i ddewis, ti a ddylit yn hyttrach chwennych dioddef gwrthwynebau ermwyn Christ, na chael dy ddiddanu â llawer o gyffurau: oherwydd y byddit felly'n debuccach i Christ, ac i'w holl Sanct ef.

Canys nid yw'n haediant ni, na llês ein stâd ni'n sefyll ar lawer o gyffurau a melysder ysprydol: ond yn hyttrach ar ddibddef trymderau mowrion a gofidiau.

15. Pettasai ddim i arall gwell, a miwy ar lês iachawdwriaeth dynion, na dioddef: ynddiau Christ a ddyfasai hynny ar air ac esampl.

Canys efe a gynghbrodd yr eglwîi Ddifyblion yn ei ganlyn, a phawb eraill a'i dilynent et, i ddwyn eu Croes, gan ddywedyd: *Os myn neb ddyfod ar fy ôl i, ymriaded a'i nuan, a choded ei Groes, a chaniyned fi*, Mat. 16. 34.

146 Thomas a Kempis. L.II.

Gwedi ystyried ganhynny a chwilio'r cwbl, býdded hwn ymma y diweddglô gorphenol : *Oblegid trwy lawer o orthrymderau y mae'n i'r haid mi fyned i deyrnas Dduw,*
Act. 14. 22.

Diwedd yr asl Lyfr.

DL

DILYNIA D CHRIST

Lyfr III.

Am gyffur yfrydol.

PENNOD I.

Am ysprydol ymadrodd Christ a'r
enaid ffyddlon.

M I a wrandawaf, pabeth
y mae'n Harglwydd
Dduw'n ei ddywedyd
ynof.

Gwyneifyd yr enaid, y fo'n clywed
ein Harglwydd yn llafaru ynddo, ac
yn derbyn gair o gyffur o'i enau ef.

Gwyneubyd y clustiau, y fo'n derbyn fwn y lleferydd duwfawr, ac heb fod yn gwrando dim o drwst, husting a sifial y byd ymma.

Gwyneubyd yrddiau y cwestiau, y H 2 rhai

rhai nid ydynt yn clywed dim lleferydd oddiellan, ond yn gwrando'r gwirionedd yn eu dyscu hwynt oddinewn.

Gwyneubyd y llygaid, sy gwedi eu cau i bethau oddimaes, ac yn edrych ar y pethau ysprydol sydd oddimewn.

Gwyneubyd y fawl, sy'n myned imewn i bethau ysprydol, ac yn ceisio trwy ymarfer beunyddol ddarparu fwyfwy i ddeall cyfrinachau nefol.

Gwyneubyd y fawl, sy'n chwennych gwasanaethu Duw, ac yn ysgwyd pob rhwystr bydol oddiwrthynt.

Ystyria hyn ymma, O fy enaid, a chaua ddrysau dy.chwantau cnawdol: fel y gelli wrando, pabeth y mae d' Arglwydd Dduw'n ei lafar wrtho.

2. Hyn y mae d' Anwyl-garedic yn ei ddywedyd: myfi ydwyt dy iacawdwriaeth di, dy heddwch, dy fywyd.

Cadw dyhen gyda myfi, a thi a gei heddwch.

Gàd

Gâd i pob peth darfodedic synd oddiwrthyt ; cais bethau tragicwyddol.

Beth yw'r holl bethau darfodedic, ond pethau hudol a sommiedic ? a pha lês a wna'r holl greaduriaid, os y Creawdwr a ymadaw à thi ?

Amhynny gan fwrw'r cwbl heibio, rhyng a fodd i'th Greawdwr, a bydd ffyddlon iddo ef, fel y gelli gael gwîr ddedwyddwch.

P E N. II.

Bod y Garirionedd yn llafaru oddi-mewn heb ddim swn geiriau.

I. **L**lafara, Arglwydd wrthyfi, canys mae dy wâs yn gw-rando. Dy was di ydwyfi : dyro i'm ddyall, fell y gallwyf wybod dy deftiolaethau di.

Gogwydd fyn-ghalon i wrando geiriau dy enau di : megis gwâlith deillied dy ymadrodd i'm henaid i.

Plant Israel a ddywedasant gynt wrth Foesen : *Llafara di wrthym a*

ni a wrandarn: eitbr na lafared
ein Harglwydd, rhag mawr o honom
yscatfydd, Exod. 20. 19.

Nid felly, O Arglwydd, nid felly:
ond yn hyttrach gyda'r Prophwyd
Samuel, yr wyf yn oftyngodig ac yn
hiraethlawn yn attolwg arnat; *Lla-
fara di, O Arglwydd, canys mac dy
mās yn gwrando*, i Reg. 3. 10.

Na lafared Moysen wrthysf ddim,
nac vnarall o'r Prophwydi, ond yn
hyttrach llafara di, O Arglwydd, ym-
ysprydoliaethwr yr holl Brophwydi:
oblegid tydi'n vnic hebddynt hwy a
elli fy nyscu i'n berfffeithlon: eithr
hwynt hwy hebōti, ni allant wneu-
thur dim ll̄s.

2. Hwy, ynddiau, a allant lafa-
ru'r geiriau: ond ni allant roi dim
o'r ymysprydoliaeth.

Tēg y dywedant, ond a thydi'n
tewi, nid ennynnant hwy y galon.

Llēn a roddant hwy, ond tydi a
agori'r ystyr. Mae'n hwy'n gesod dir-
geleddion ger ein bron, ond tydi
sy'n agoryd deall y fawl a feliwyd.

Mae'n hwy'n cyhoeddi gorchym-
mynion:

mynnion : ond tydi sy'n rhoi cymorth iw, cyflawni.

Mae'n hwy'n dangos y ffordd : ond tydi sy'n rhoi nerth i rodio ar-hyd-ddi.

Mae'n hwy'n gweithio'n vnic oddi-allan : ond tydi sy'n athrawu ac yn llewyrchu'r calonnau.

Mae'n hwy'n gwlychu oddimae : ond tydi sy'n rhoi'r ffirwythlondet.

Mae'n hwy'n llefain a geiriau, ond tydi sy'n rhoddi'r dyall i'r clywed.

3. Na lafared *Mes'en* ganhynnny wrthyfi, ond tydi, O Arglwydd ty Nuw i, yr hwn wyt y Gwirionedd tragywyddol : rhag marw ebonof ond odid, a bod heb ddim lles, os oddi-allan y rhybyddir fi'n vnic, heb sy enyangu oddimewn.

Rhag bod i'm barnu y gair a glywais, ac nis gwneuthym : yr hyn a wybuum, ac nis cerais : yr hyn a gradais, ac nis cedwais.

Llafara di ganhynnny, O Arglwydd, canys mae dy was yn gwrando : oblegid gennyt i y mae geiriau'r hywyd tragywyddol.

Llafara wrthyfi, er mwyn cyffur
pabyllac i'm henaid, ac er mwyn
emendio fy holl fuchedd: a hefyd er
mwyn moliant a gogoniad iti, ac
i'th anrhydedd tragedywyddol di.

P E N. III.

*Bod geiriau Duw i'w gwrando â
gostyngesiddrwydd: ac nad oes
ond nemmor yn ystyried hynny.*

1. **G**Wrando syn-geiriau i fy
Mâb, geiriau tra perei-
ddlon, ac yn rhagori pob gwybo-
daeth Philosophyddion a Doethion y
byd ymma.

Ys sprayd a bywyd yw syn-geiriau i,
ac nid i'w hystyried â synwyr dyn.
Ni ddylid eu tymnu hwynt i wâg ho-
ffedd, ond eu gwrando â gosteg, a'i
derbyn â gostyngesiddrwydd cy-
flawn, ac â mawr awyddfryd ca-
lon.

2. A dywedaïs: gwyneifyd y neb
a ddysgi di, O Arglwydd, ac a'i
athrewi yn dy gyfraith di: fel y gw-
nai

nai esmwythdra iddo yn y dyddiau dychrynnedig; ac' nas gadewir ef yn ddigarad.

3. Myfi, medd ein Harglwydd, a ddyfcais y Prophwydi o'r dechreuad, ac hyd ynawr nid wyf yn peidio a llafaru wrth bawb.

Ond mae llawer yn fyddar i'm lleferydd i: a dywedais.

Mae llawer yn gwrando'r byd yn ewyllyscarach, na Duw: yn rhwyddach i ddilyn trachwant eu cnawd, nac i fodloni Duw.

Mae'r byd yn addo pethau darfodedic a bychain, a gwasanaethir ef a mawr awydd: twyfi'n addo'r pethau goruchaf, a'rhai a barhaint byth, ac nid yw calonnau dynion yn cyffro arhynny.

Pwy sy'n fyn-gwasanaethu i a chymaint gofal, ac y gwasanaethir y byd? pwy sy'n vfuuddhâu i myfi, megis yr vfuuddheir i'r byd a'i berchennogion? Bydded cywilydd arnat Sidon, medd y môr. Ac os gofynnir yr achos, gwrando paham.

Am Breebend fechan neu am ychydig

dic o rent Eglwysic, rhedir ffordd
faith ar frŷs mawr: ermwyn cael
bywyd tragicwyddol, gan lawer
braidd y codir y troed vnwaith o-
ddiar y llawr.

Pris a gwerth gwael a geisir yn
daerlyd: am ddernyn o arian y
bydd ymryson digywilydd: am ryw-
beth ofer, ac am addewid bychan, ni
bydd blin ganthynt ymboeni ddydd
a nos.

4. Eithr, och rhag cywilydd! am
ddaiori anghyfnewidiol, am gyflog
anfeidrol, am yr anrhŷdedd gor-
chaf a'r gogoniad a beru byth, mae'n
fis ganthynt gymeryd tippyn o
boen.

Bydded cywilydd ganhynny arna-
t y gwas diog achwyngar, am eu
bod hwy'n bu'r ottach i w' colledi-
gaeth, nac yr wyt i gael bywyd.

Mae'n hwy'n llawenach am wa-
gedd, nac yrwyti am y Gwirionedd.

Ynddiati, mae'n hwy weithiau'n
cael eu siommi o'i gobaith: ond nid
yw fy addewid i yn twyollo neb, nac
yn g. diel i'r sawl a ymddwiedo yn
fy ned yn wâg.

Yr

Yr hyn a addewais, mi a'i rho-daf: yr hyn a ddywedaig, mi a'i cyflawnaf: eithr os parhao neb yn ffyddlon erhynny hyd y diwedd yn fyn-ghariad i.

Myfyr yw talwr yr holl ddynion da, a phrofwr caled yr holl rai defolionol.

5. Yscrifenna fyn-geiriau i yn dy galon, a meddylia amdanyst ym ddyfal: oblegid y byddant yn angenrheidiol i'n amser profedigaeth.

Yr hyn nid wyt yn ei ddeall wrth ddarllain, tia gei ei wybod yn nydd yr ymweled.

A dau fodd yr arferaf ymweled am etholedigion, a themptasiwn ac a chyflur.

A dwy Wers yr wyf yn eu datlai'n beunydd iddynt: y naill gaa geryddu eu beiau hwynt, ar llall gan eu cynggori hwynt i gynnyddu mewn rhinweddau.

Y neb sydd a'm geiriau i gantho, ac yn eu dibrisio hwynt, mae gan-cho'r neb a'i barna ei ar y dydd diweddaf.

Gweddi

*Gweddi i ofyn grâs i fod yn
ddefosionol.*

6. O fy Arglwydd Dduw, tydi wyt yr holl ddaioni a allaf ei ddy-muno. A phwy ydwyfi sy'n beiddio llafafu wrthyt?

Myfi ydwyf dy weisyn di tra tlawd, a'th bryfedyn gwael: llawer tlottach a gwaelach, nac yr wyf yn gwybod, ac yn llafas u ei ddywedyd.

Cofia erhynny, O Arglwydd nad wyf ond dim, nad oes ond dim gen-nwyf, nad wyf yn gallu dim.

Tydi'n vnic wyt yn ddaionus, yn gyfion ac yn sanetaidd: tydi a elli wneuthur pob peth, a elli adferu'r cwbl, a elli gyflawni'r cwbl, gan a-dael y pechadur yn vnic yn wâg o bob daioni.

Cofia dy drugareddau dyhun, a llenwa fyn-ghalon a'th râs, yr hwn nid wyt yn mynnu fod dy weithre-doedd yn wâg.

7. Pafodd y dioc'lefas fyhun yn y bywyd gofod i hwn, oddicithr i

mi gael s yn-ghalonni am nerthu a' th
drugaredd ac a' th râs di ?

Na thro dy wyneb oddiwrthyf :
na fydd yn rhy hîr heb ddyfod i
ymweler a myfi : na thynn dy gus-
fur oddiwrthyf, rhag i'm henaid fod
megis fychdir iti.

O Arglwydd , dysc imi wneuthur
dy ewyllys di : dysc imi ymarweddû'n
deilwng ac yn ostyngedic ger dy fron
di : canys tydi yw fy noethineb i, yr
hwn wyt yn fy adnabod i'n llwyr ber-
ffaith, a thi oeddit yn fy adnabod cyn-
dechreu'r byd, a chyn fyn-geni ar y
ddaeas.

P E N. IV.

Bed yn rhaid ini fy iw mewn gwiri-
onedd a gostyngeddrwydd yn-
gwydd Duw.

1. **F**Y m âb , rhodia mewn gwiri-
onedd yn fyngwydd i, a chais
fyfi bobamser yn symdrwydd dy ga-
lon.

Y neb y fo'n rhodio'n fyngwydd i
mewn

mewn gwirionedd, a gaiff ei amddiffyn rhag drwg yngyrch, a'r gwirionedd a'i gweryd ef rhag twyllwyr, a gogan-ciriau y rhai anwireddus.

Os y gwirionedd a'th rhyddhâ di, ti fyddi'n gwbl rhydd, ac ni bydd waeth gennyt am wâg ciriau dynion.

Arglwydd, gwîr ydyw megis y dywedaiſt, felly, attolygaf arnaf, bydded i myfi. Dysged fi dy wirionedd di, ac amddiffyned, a chadwed fi hyd ddiwedd dedwyddlawn.

Gwareded fi rhag pob drwg awydd, a chariad annrhefnus : a myfi a rodiſ gyda thi mewn mawr rydd did calon.

2. Mi a ddysgaf iti (medd y Gwirionedd) y pethau sy gyfion, a'r hyd a ryng a fodd i myfi.

Meddwl am dy bechodaù a mawr brydd-der ac edifeirwch : ac na chyfrifa dy fod ti'n rhwybeth oherwydd dy weithredoedd da.

Ynddiau pechadur wyt, yn tueddu i lawer o ddrwg annwydau a þeiau, a gwedi dyrys u ynddynt.

Ohe-

Ohonot dyhun yr wyt bobamser yn cyrchu at ddim : buan y llithri di, buan y gorchfygir di, buan y cythryblir di, buan y methi.

Nid oes dim gennyt yn yr hyn y gelli ogeneddu, ond mae llawer am yr hyn y dylit ddibrifio dyhunian : oblegid dy fod ti'n llawer gwannach, nac yr wyt yn medru ei ddyall.

3. Ganhynny na ymddangosed dim yn fawr iti o'r cwbl a wnae.

Nad ymddangosed dim iti'n anfeith, dim yn werthfawr, dim yn rhyfeddol, dim yn wiw i'w gyfrifo ; dym yn vchel, dim yn wir gantmole dic, a dim iti i'w ddymuno, ond yr hyn sy'n dragwyddol.

Vwchben pob peth bydded yn dda gennyt y Gwirionedd tragedywyddol, a bydded yn ddrwg gennyt bobamser am dy ddirfawr waeledd dyhun.

Na ofna ddim yn fwy, na seia ddim yn fwy, na fioa rhag dim yn fwy, na rhag dy gamweddau a th beehodau dyhun; y rhai a ddylent dy-anfoddhau di'n fwy, na'r colledion pabyntiach.

Mae rhai heb fod yn rhodio'n bur-wirion yn yngwydd i, eithr gan fod rhyw rodres a rhyfyg ynddynt, hwy a fynnant wybod fyn-ghyfrinachau i, a deall goruchel bethau Duw, gan ddiofalu eu hunain a'i cadwedigaeth.

Mynych y mae'r hain am eu balchder a'i rhodres yn Iithro i broffedi-gaethau, ac i bechodau mowrion, a minnau'n eu gwrthwynebu hwynt.

4. Ofna farnedigaethau Duw, ar-swyda ddigofaint yr Hollalluoc. Ac na chwilia weithredoedd y Goruchaf, ond hola'n fanwl dy anwireddau, dy-hun. ymminhafaint y pechaist, a phafawl gweithred dda a esgeulufaist.

Mae defosiwn rhyw rai yn eu lly-frau'n vnic, a rhai eraill yn eu lluniau, a rhai eraill yn arwyddion a ffigurau oddiallan.

Mae rhai a myfi ganthynt ar eu ta-fod, eithr nid oes ond ychydic oho-nof yn eu calonnau hwynt.

Mae rhai eraill a'i deall wedi ei lewychu, ac a'i hawydd wedi ei bu-ro, bobamser yn ceisio ac yn tynnu at bethau tragic:wyddol : blin gan-thynt

thynt glywed sôn am bethau daearol, trist ganthynt wasanaethu angrheidiau natur : a'rhai hyn yw'r fawl sy'n clywed, pabeth y mae y-spryd y Gwirionedd yn ei lafaru ynddynt.

Oherwydd ei fod ef yn dyscu i-ddynt ddibrifio pethau daearol, a charu pethau nesol : diystyru'r byd, a chwennych y nef ddydd a nos.

P E N. V.

*Am ryfeddol ymweithiad Cariad
ar Duw.*

1. **B**ENDITHIAF DI, Y TÀD NEFOL,
TÀD EIN HARGIWyDD JESU
CHRIST, AM DDARFOD ITI DEILYNGU
MEDDWL AMDANAFI DRUANDDYN.

TÀD Y TRUGAREDDAU A DUW POB
DIDDANWCH, DIOLCHAF ITI, YR HWN WYT
AMBELL WEITHIAU A'TH GYFFUR YN FY NI-
FYFRU I, YR HWN WYF YN ANNHEILWNG O
BOP DIDDANWCH.

BENDITHIAF DI BOBAMSER, A GOGO-
NEDDGF, GYDA'TH UNICANEDIC FAB A'R
YSPRYD

Yspryd Glân y Diddanydd dros oesoedd oesoedd.

O fy Anglwydd Dduw, Cariad sanctaidd fy onaid, pan ddeliti i'm calon, fe a lawenychia'r cwbl sydd ynof.

Tydi wyt fyn-gogoniant i, a gorfoedd yn-ghalon.

Tydi wyt fyn-gobaith a'm noddia yn nydd fy adfyd a'm trallod.

2. Ond oblegid nad wyt etto ond gwan mewn cariad, ac yn ammherffaith mewn rhinwedd; amhynny angenrheidiol i'm gael fy nerthu a'm cyfluro gennyt: ymwed yntau'n fynych â myfi, ac athrawa fi â dysciediaethau sanctaidd.

Gwared fi rhag gwynnau drwg, ac iachâ fyn-ghalon o bob chwantau annrhefnus: fel gwedi fy iachâu ond dimewn, a'm puro'n llwyr, y byddaf addas i garu, cadarn i ddioddef, a dianwadal i barhâu.

3. Peth mawr yw Cariad, daiori mawr anfeidrol: sy'n vnic yn ysgafnhâu pob baich trwm, ac yn ddi-flin yn dioddef pob blinder, a phob anwaftad yn waftad.

Ob-

Oblegid ei fod ef yn dwyrra baich heb faich, yn gwneuthur pob chwerrw'n felus ac yn dda ei flas.

Mae Cariad ar yr Iesu'n beth gwych bonheddio, yn gyrru dyn i wneuthur gweithredoedd mowrion: ac yn ei annog ef i chwennych y pethau pffeithiaf.

Cariad sy'n mynni myned tuac ifynu, a bod heb ei ddal ynol gans ddilid o pethau gwaelion.

Cariad a syn fod yn rhydd, ac yn ddigaeth o bob chwariant bydol, rhag rhwystro ei olwg oddi mewn, rhag iddo ymddyrys i eithunian mewn thyw fwyniant darfoddedig, neu ei fwrw i lawr a rhyw aries.

Nid oes dim melysach na chariad, dim cadarnach, dim vchelach, dim amlach, dim hyfrydach, dim lownach na gwell nac yn y niwf nac ar y ddaear: am fod Cariad yn dyfod o Dduw, ac nis gall ef mor gorhwyys, ond yn Nuw vwchben pob peth cedic.

4. Mae'r Caredig ddyn yn hedeg, yn rhedeg, ac yn llawnenu; mae ef yn

yn rhydd, ac nis gellir ei 'ddal ef.

Mae ef yn rhoi'r cwbl am y cwbl, aë mae'r cwbl gantho yn y cwbl: am ei fod vwchben y cwbl yn gorllewys yn y Goruchaf yn, o'r hwn y mae'r cwbl yn goferu ac yn lliso.

Nid yw ef yn edrych ar y rhoddion, ond tuagat y rhoddwr y mae ef yn troi vwchlaw pob daoedd.

Nis gwyr Cariad lawergwaith ddim mesur, ond ef a wresoga vwchben pob mesur.

Nid yw Cariad yn clywed ei bwnn, ni wna ef ddim cyfrif o'i boen: mae ef yn mynnu hwy, nac a eill ei wneuthur: nid yw ef yn achwyn fod y peth yn ammhosibl, am ei fod yn meddwl, fod pob peth yn boffibl ac yn rhwydd iddo ef.

Mae ef yn abl ganhynnny i bob peth, ac ef y gyflawnia ac a ddwg lawer i ben: lle bo'r neb nid yw'n caru, yn diffygio ac yn methu.

5. Mae Cariad yn gwilio, ac wrth huno nid yw'n cysgu.

Gwedî blin nid yw Cariad yn di-

diffygio, gwedi ei gyfyngu nid yw'n gyfwng, gwedi ei ddychrydnu nid yw mewn cythryfwl : ond megis fflam fyw, a flagl danllyd ef a dyr tuag ifynu, ac a a rhagddo'n rhwydd.

Os oes neb yn caru, ef a wyr hwyanw pabeth y mae'r gair ymma yn ei lefain.

Llef mawr yn-ghlustiau Duw yw tanbaid gariad yr enaid, sy'n dywed yd: Fy Nuw i a'm Cariad: tydi ydwyt igo i myfi, a unioau wyf igo i tithau.

6. Helaetha fi yn dy gariad, O Arglwydd, fel y dyscaf a'm calon brofi felased peth yw caru, a thoddi a nofio mewn cariad.

Meddianried Cariad fyfi, gan fy nied rhagof ifynu goruwch fyhunan, o dra gormod gwres, a difymorwthi goll synwyr a syndod.

Canwyf gân Cariad; Dilynaf di f' Anwyl-garedic i'r Vchelder, methed sy enaid ar dy foli di, gan orfleddu o dra Cariad.

Canmolwyf di'n fwy na myfi fy hun, ac nid myfi fy hun ond oherwydd

wydd tydi: ac ynoti pawb o'r fawl a'th garant di, megis y gorchym-mynna Cariad yn llewychu ohonoti.

7. Mae Cariad yn gyflym, yn ddiragith, yn bûr, yn ddifyr ac yn hyfryd: yn gadarn, yn ddioddefgar, yn ffyddlon, yn bwyllog, yn amynneddus, yn wrol, ac heb fod yn amser yn ceisio eihunian.

Oblegid lle bo neb yn ceisio ei-huh, yno y mae hwnnw yn cwympo oddiwrth Gariad.

Mae Cariad yn ochelgar, yn ofstyn-gedic ac yn gyfion: nid ym ysmala, nid yn ysgafn na smeddfaeth, nac yn ymhel gwageddau; yn sobr, yn ddiwair, yn ddianwadal, yn llonydd, ac yn gwarchad ar ei holl synhwy-râu.

Mae Cariad yn ofstyngedic ac yn vfydd i'w Bennaechion: yn wael ac yn ddibris yn ei olwg eihun, yn ddefosionol ac yn ddiolchgar i Dduw, yn ymddiried ac yn gobcithio ynddo ef, i'w hefyd pan fo Duw'n anfoddog wrtho: oblegid heb ddoluriad nis gellir byw yn-ghariad.

8. Y neb

3. Y neb n̄id yw'n barod i ddiodef pob peth, ac i sefyll wrth ewyllys ei Anwyl-garedic, n̄id yw hwn-hw'n deilwng i'w alwn' Gariadwr.

Rhaid i'r Gariadwr er mwyn ei Anwyl-garedic ysagofteidio pob peth caled a chwerw: a pheidio a throi oddiwrtho ef oherwydd y gwrthiwynebau a ddigwyddo.

P E N. VI.

Am brofi gwir gariadwr.

1. **F**Y Mâb, n̄id wyt i etto'n Gariadwr e dadarn a phwyllog.

Pam hymny fy Arglwydd?

Am dy fod ti o achos ychydig o wrthwyneb yn methu, ac yn gadael y daioni a ddischreuaist, ac yn eisio diddanwch yn rhy awyddus.

Gariadwr cadarn a llaf yn ei brofedigaethau, ac ni s̄yn ef gymmeryd cyfrwys gynghorion y gelyn: megis yr wyf yn ei foddhâu ef yn ei lwyddiant, selly n̄id wyf yn ei anioddhâu yn ei wrthwynebau.

2. Nid

2. Nid yw Cariadwr pwylloc yn ystyrio rhodd yr Anwyl-garedic, yn gymaint a charedigaeth y rhoddwr.

Mac ef yn edrych ar yr ewyllysfryd, yn hytrach nac ar brîs y peth, ac yn gofod yr hell roddion islaw y Rhoddwr.

Nid yw Cariadwr bonheddic yn gorhwyd ar y rhodd, ond arhaf i wchben pob rhodd.

Nid yw'r cwbl erbynny wedi ei golli, os byddi di weithiau heb fod yn meddwl amdanafi ac am fy Sainct, yn gyfal ac y mynnit.

Gwaith y grâs presennol yw'r ewyllysfryd hwnnw da a melsus, y fydd gennyt weithiau, a rhyw dammed prawf o'r Wlad nefol: ar yr hwn nid oes iti tñor ymbwysol gormod: am ei fod yn tñynd ac yn dyfod.

Eithr ymladd yn erbyn y drwg gyffredau a fo'n digwydd yn y meddwl, a diystyrir phansiau y sb'r gelyn yn eu dwyn argof i ddyn, sy'n rymwedd lawr oelidog, ac yn sylgyddiant mawr.

3. Na chythryblent di ganhynny y drygion ffanfiau am y matterion babynnac a fwrir ynoti.

Cadw dy fwriad cadarn, a'th amcan vniōn tuac at Dduw.

Nid twyll yw, dy fod ti weithiau'n cael dy gippio i vchelder rhyfeddol, a'th fod ti ynyman yn dychwelyd i arferol wageddau dy galon.

Oblegid o'th anfodd yr wyt yn dioddef y rheini, yn hyttrach nac yn eu peri hwynt: a thra syddi'n eu cashau, ac yn eu gwrtiwynebu hwynt, haeddiant i'w hynny ac nid colled.

4. Bid hyspys iti fod yr hēn Elyn yn ceisio rhwyltro'n hollawl y chwant sy gennyt i wneuthur daioni, ac yn gwneuthur ei oreu i'tla droi di rhag ymarfer pob rhyw weithredoedd da: sef, rhag anrhyydeddu y Sainct, rhag duwiol ffyfrio ar fy Nioddefaint i, rhag llesol feddwl am dy bechodau, rhag gwarchad ar dy galon, rhag bwriadu'n ddiogel ar gynnyddu mewn rhinweddau.

Llawer o ddrygion feddyliau a swrw ef ynoti, i beri blinedd a dy-chryn arnat, ac i'th dynnu di rhag gweddio a darllain pethau duwiol a sanctaidd.

Blin gantho ef Gyffes ostyngedic, a phe gallai, fe a wnai iti beidio a derbyn y Cymmun sancteiddlawn.

Na choelia ef ddim, ac na fydded gwaeth gennyt amdano, er ei fod yn tynych yn gofod rhwydau ei dwyll o'th flaen.

Bwrw di arno ef y meddyliau drwg, a'r pethau aflen, y fynho ef yn en gwanu ynoti. Dywaid wrtho.

Dos ymmaith yspryd aflen, bydded cywilydd arnat ddihiryn brwnt, digon aflen wyt, yr hwn wyt yn bwrw y cyfryw bethau i'm clustiau i.

Dos i fiored oddiwrthyfi y twyliwr gwaethaf, ni chai di ddim cyfran ynoti: eithr Jesu a gaiff fod gyda myfi, megis Rhyfelwr cadarn, a tinydi a gai sefyll yn llawn o gywilydd ac o wradwydd.

Taw a son, a gofega: ni wrandawaf arnat ddim ond hynny, er dy

dy fod ti'n egnio llawer i'm blino a i'm molestu i: ein Harglwydd yw fyn-goleuni a'm iachawdwriaeth i, pwyl a ofnaf?

Pe bai gwersyllau'n sefyll i'm herbyn, nid ofnai fyn-ghalon. Ein Harglwydd yw fyn-ghymmrorthwywr a'm rhybrynnwr i.

5. Ymdrecha fel milwr da: ac os weithiau y cwympi o wendid, cymmer eilwaith nerch a grym gwrolach nac o'r blaen, gan ymddiried y cai di râs amlach gennyfi: a gochel yn fawr wâg ymsodloni a balchder.

Oherwydd hynny, y synthiasant llawer i amryfusedd, ac a lithrasant i ddallineb agos dirwymedi,

Bydded dinistr y rhai, beilchion hyn a ryfygasant mor ffôl arnynt eu hunain yn rybydd iti, ac yn achos o eityngeiddrwydd gwaftadol.

P E N. VII.

*Am guddio grâs tan gaeqd go-
styng eiddriwyd.*

I. **F**Y mân, gwell iti a diogelach ydyw, cuddio'r grâs sy gennyt o fod yn ddefosionol, heb fod yn falch ohono, na gwneuthur dim son nac ystyried mawr amdano: ond yn hyttrach dibrifio dyhun, megis dyn annheilwng i gael y cyfryw ffafor.

Ni ddylid glymu'n dynnach wrth yr affectiwn presennol sydd ynawr, yr hwh a ellir yn fuan ei newid i'r gwrthwyneb.

Cofia pan syddi a grâs gennyt, mor druan ac mor dlawd yr arferi fod heb râs.

Nid yw proffit buchedd y sprydol yn unic yn bod, pan syddi a grâs di-danwch gennyt: ond pan fyddi'n ostyngedic, yn ymddiwad, ac yn ddioddefgar yn goddeu ei dynnu oddiwrthyt: trwy nas byddi'n ddiolal y prydhyrny ar weddio, ac nas

gu-

gadewi'n hollawl dy weithredoedd arferedic eraill fyned heibio'n ddi-lês.

Ond megis yr wyt yn medru ac yn deall oreu, y gwneli o'th wîr fod yr hyn sydd ynoti: ac nad esgeulusi dyhun yn gwbl oherwydd y sychder a'r blinfyd meddwl yr wyt yn eu glywed.

2. Mae llawer, pan na bo pe-thau'n digwydd iddynt ynol eu bodd, y syddant ynymian yn annioddefgar ac yn ddiog.

Canys nad yw ffordd dyn bobamser yn ei allu eihun: ond Duw piau rhoddi a diddanu, pan fynno ef, a'r maint a fynno, ac i'r neb a fynno, megis y bo'n rhyngu bodd iddo ef, ac nid yn amgenach.

Rhyw rai ammhwylllog, ermwyni cael grâs defosiwn, a gollasant eu hunain: oherwydd eu bod hwy'n mynnu gwneuthur mwy nac oe-ddent yn gallu, heb ystyried mesur eu bychander euhun, ond gan ddi-lyn ewyllys eu calon yn hytrach, na rheol rhefwm.

Ac oblegid ddarsfod iddynt ryfugu mwy, nac oedd yn rhyngu bodd i Dduw, buan amhynnny y collasant ei râs ef.

Hwy, a wnaed yn dlawd, ac a adawyd yn wael, y oeddent yn gwneuthur eu nyth yn y Nef: fel gwe-di eu gostyngciddio, a'i gwneuthur yn dlodion, y dysgent ehedeg nid a'i hesgill euhun, ond gan obeithio tan fy adeinydd i.

Y fawl sydd etto'n newyddion ac yn anghyfarwydd ar ffordd Dduw, oddieithr iddynt reoli euhunain â chyngor y rhai pwyllog, a allant yn hawdd gael eu twyllo, a'i dryllio'n chwilfriw.

3. Ond os dilyn eu meddwl euhun a fynnant yn hyttrach, na chaelio rhai eraill hîr eu hymarfer, enbyd y fydd eu diwedd hwynt; oddieithr iddynt gael eu tynnu'n ol o'i bwriad a'i dychymmyg euhun.

Odid y myn y fawl, sy'n tybied euhunain yn gall, ddioddef eu rheoli'n ostyngedie gan rai eraill.

Gwell yw gwybod bychan ac ychyd-

ychydic o ddyall gyda goflyngeiddrwydd, na thryforau mowrion o ddyscediaethau gyda gwâg ymfodloni.

Gwell iti feddu llai, na llawer o'r hyn y gelli fod yn falch.

Nid digon pwyllog y gwna'r neb a ymroddo eihunau yn hollawl i lawenydd, gan ollwng drosgof ei dloidi o'r blaen, a sanctaidd ofn Duw, yr hwn a ofna golli'r grâs a roddwyd iddo.

Nid digon rhinweddol chwaith y mae ef yn meddwl, yr hwn yn amser gwrthwyneb neu'r trymder pa-bynnac, y fo'n rhoi ffôdd i anobaith, ac yn tybied ac yn ystyried a llai o ymddiried ynofi, nac y dylai.

4. Y neb a fynno fod yn rhy ddio-fal yn amser heddwch, yn fynych a gair yn amser rhyfel yn rhy ddiglonnog ac yn ofnus.

Pettiti'n medru bod yn oflynge-dic, ac yn fychan ynot dyhun, ac yn gallu trefnu'n gymneidrol a rheoli dy yspryd, nis cwympid cyn gyned i brygyl a chamwedd.

Cyngor da ydyw, pan syddi'n wresog o yspryd, meddwl ohonot, pabeth a ddaw, wedi i'r goleuni hwnnw fyned heibio.

Yr hyn pan y digwyddo, meddwl y dichon ddychwelyd eilwaith y goleuni a dynnais i oddiwrthyt dros amser, er rhybydd i tydi, ac er gogoniant i minnau.

5. Gwell lawergwaith y fydd y cyfryw brosedigaeth, na phettiti ynol dy todd yn llwyddo bobamser.

Oblegid nad yw rhyglyddiannau i'w prisio wrth hyn, sef wrth fod dyn yn cael mwy o Weledigaethau, neu o ddiddanion, neu am ei fod yn gywraint yn y Scrythurau Glân, neu gwedi ei osod mewn grâdd vchelach.

Ond os bydd ef wedi ei seilio ar wir ostyng-eiddrwydd, a gwedi ei lenwi â chariad ar Dduw: os bydd ef yn ceisio gogoniant Duw'n burlan ac yn hollawl bobamser: os bydd ef yn cyfrif eihunan yn ddim, ac mewn gwirionedd yn dibrisio eihun, gan fod yn dda gantho gael ei ammarchu hesyd, a'i ostyng-eiddio

ddio gan rai eraill yn hyttrach, na'n
anrhydeddu,

P E N. VIII.

*Am ddibrifio einhunain yngolwg
Duw.*

I. **A** Lafaraf wrth fy Arglwydd, a
minnau'n llwch ac yn
lludw? os cyfrifaf fyhun yn ddim
gwell, wele, yr wyt'i'n sefyll i'm her-
byn; a'm hanwireddu i a ddywe-
dant gywir destiolaeth, ac nis gallaf-
eu gwrth-ddywedyd.

Eithr os myfi a ymwaefaf fyhun,
ac a gyfrifaf fyhunan yn ddim, ac a
fethaf wrth brifio fyhun, ac a wnaef
fyhun (megis yr wyf) igyd yn lwch,
dy râs di a drugarhâ arnaf, a'th ole-
uni y fydd gyfagos i'm calon, a
phob prîs a chyfrif ohonof fyhun, er
lleied y fo, a fudda i waelod fy
niddym fyhun, ac a dderfydd yn dra-
gywyddol.

Yno yr wyt'i'n dangos imi fyhun,
pabeth ydwyf, pabeth y fûm, ac o

ba le y deuthum : canys nid wyf ond dim, ac nis gwybuum.

Os gadewir fi i myfi fyhun, wele, nid wyf ond dim, a gwendid igyd : eithr os tydi yn ebrwydd a edrychi arnaf, gwneir fi ynyman yn gadarn, a llenwir fi a llawenydd newydd.

A rhyfedd iawn ydyw, fy mod yn cael syn glodi mor ddisymmwth, a'm cofleidio gennyt i mor ddaionus, yr hwn wrth fy mhwys fyhun, ydwyf bobamser yn myned tua'r llawr.

2. Dy gariad ti sy'n gwneuthur hyn, gan fy rhagflaenu i a'th râs, a'm cymmhorth mewn cymaint o angenrheidiau, a'm cadw hefyd rhag peryglon gorthrwm, am gwared (i ddywedyd y gwir) rhag aneirif o ddrygau.

Oblegid wrth ddrwg garu fyhun, mi a gollais fyhun ; ac wrth dy 'geisio di ynvnic, a'th garu'n burlan, mi a gefais fyhun a thithau hefyd, ac o dra cariad mi a wneuthum fyhun yn ddyfnach yn ddim.

Am dy fod ti, Oh anwylaf garedig, yn rhannu imi vwchben pob haeddiant

ddiant, ac vwchben yr hyn o'l wyf yn beiddio ei ofyn, neu'i obaith.

3. Bydd di fendigedic fy Nuw i: oblegid er fy mod i'n anheilwng o bob peth da, etto nid yw dy fone-ddigrwydd a'th ddaioni di bythi yn peidio a gwneuthur da, i'r sawl sy hefyd yn anniolchgar, a gwedi troi ymmaith ymm!hell oddiwrthyt.

Tro nnyi attati, fel y bydd o n ddiolchgar a gostyngedic, a defosionol: canys tydi yw ein iachawdwriaeth ni, ein rhinwedd a'n cader-nid.

P E N. IX.

*Bod yn rhaid bwrv'r cerb! ar
Dduw, megis ar y diwedd gor-
phennaf.*

1. **F**Y mab, myfi a ddy!wn fod dy ddiwedd di eit yaf a go:p ien-naf, os tydi a synni fod yn wir dde-dwydd.

A'r bawriad ymma y parir c'yd y ewy-llysfryd di, sy'n sychynch wedi ei gam-droi

droi attati dyhun, ac at y creaduri-aid.

Oblegid os tydi a fynni geifio dyhunan yn rhywbeth, yr wyt ynyman yn methiu ac yn crino.

Bwrw di'r cwbl ganhynny 'n bennaf arnafi; canys myfi yw'r neb a roddais y cwbl.

Yityria'r cwbl felly, megis pe-thau'n deillio o'r daioni goruchaf: ac amhynny, rhaid bwrw'r cwbl arnafi, megis ar eu dechreuad hwynt.

2. Ohonofi y mae'r bychan a'r mawr, y tlawd a'r cyfoethog, megis o ffynnon fyw, yn cael dwfr byw.

A'r sawl am gwafanaethant fi, o'i gwîr fod ac yn rhwydd, a dderbyniant râs am râs.

Ond y neb a fynno ymogoneddu allan ohonofi, neu ymddifurru yn rhyw ddaioni neilltuol, ni chaiff hwnnw ei gadarnhâu mewn gwir lawenydd: na'i ymledu yn ei galon: eithr ef a rwystrir ac a gyfyngir yn amryw fodion.

Ni ddylli gwnynt fw̄w dimi daioni arnati dimi, na þwrw ihi-
swedd

nwedd ar vndyn: eithr dyro'r cwbl ar Dduw, heb yr hwn nid oes dim yn nyn.

Myfi a roddais y cwbl, myfi a fynaf eilwaith gael y cwbl, ac â mawr lymder yr erchaf roddi diolch.

3. Dymma'r gwirionedd, â'r hwn y gyrrir gwâg ogonedd i ffo.

Ac os y grâs nefol gyda gwîr gariad a ddaw i mewn, ni bydd na chenfigen na chyfngder calon: ac ni chaiff cariad neilltuol amdanom einhun ddim meddiant ynom.

Oblegid fod cariad ar Dduw'n gorchfygu'r cwbl, ac yn helaethu holl nerthoedd yr enaid.

Pettiti'n wîr ddoeth, ti fyddit lawen ynofi'n vnic, ynofi'n vnic y gobeithit: am nad oes neb yn dda ond Duw'n vnic: yr hwn fydd i'w gannol goruweh pob peth, ac i'w fendiffithio ymmhawb.

P E N. X.

*Mai peth hyfryd yw gwafanaethu
Dut gan ddibrisio'r byd.*

1. **L**afaraf ynawr drachefn, O
Arglwydd, ac ni thawaf a
son: dywedaf yn-glustiau sy Nuw,
sy Arglwydd i, a'm Brenin, yr hwn
sydd yn yr uchelder.

Oh Arglwydd ! pafaint yw am-
ledd dy felysrywydd, a guddiaist i'r
fawl sy'n dy ofni di ? eithr pabedi
ydwyd i'r fawl sy'n dy garu di ? pa-
beth i'r fawl sydd a'i holl galon yn
dy wasanaethu di ?

Ynddiau, peth melus annhraetha-
dwy yw myfyrio arnati, yr hyn beth
yr wyt yn ei roddi i'r fawl a'th ga-
rant di.

Wrth hyn yn beanaf y dangosaist
imi felusder dy gariad : oherwydd
pan nid oeddwn yn bod, ti a'm gw-
neuthost fi : a phan oeddwn wedi
cyfeiliorni ym mhell oddiwrthyt, ti
a'm dygaiſt fi ynol, fel y gwafanae-
thwn

thwn di: a gorchymmynaist imi dy
garu di.

2. Oh ffynnon o gariad dibaid !
pabeth a ddywedaf armdanati ?

Pafodd y gallaf dy ollwng di yn-
anghof, yr hwn a deilyngait feddwl
amdanafi ? ië hefyd pan oeddwn
wedi fy llygru a'm colli.

Ti a wnaethost drugaredd a'th
wâs tuhwnt i bob gobaith , ac a ro-
ddaiſt râs a chariad iddo tuhwnt i
bob haeddiant.

Pabeth a roddaf iti am y grâs
ymma ? canys nis caniadwyd i bawb,
gan ymadael a'r cwbl , ymwrthod a'r
byd,a dilyn buchedd grefyddol mewn
Monachlog.

Ai peth mawr ydyw imi dy wa-
sanaethu di, yr hwn y mae pob crea-
dur yn rhwymedic ei wasanaethu.

Ni ddylwn i dybied yn beth
mawr dy wasanaethu di: eithr hyn
ynhyttrach a welaf yn beth mawr ac
yn rhyfeddol , dy fod ti'n teilyngu
cymmeryd dyn mor dlawd a gwael
yn wasanaethwr iti ; a'i wneuthur ef
yn yn a'th garedigion wasanaethwyr
di.

3. Welc,

3. Wele, tydi piau'r cwbl sy genyfi, a'r pethau oll, â 'rhai yr wyf yn dy wasanaethu di.

Perhon 'ath fod di o'r tu arall, yn fyn-gwasanaethu i ynhyttrach, na myfi'n dy wasanaethu di.

Wele, mae'r Nef ar Ddaear, a greaist i wasanaethu dyn, yn barod bobamser gyda thi, a beunydd yn gwneuthur y pethbynac a erchi.

A bychan yw hyn gennyti: ti a drefnaist yr Angelion hefyd i wasanaethu dyn.

Ond mae'n rhagori ar hyn igyd, dy fod tidyhun yn teilyngu gwasa-naethu dyn: a'th fod gwedi addaw rhoddi dyhunian iddo ef.

4. Pabeth a roddaf iti am y milloedd hyn igyd o gymmwynasau? mi a fynnwn pe gallwn dy wasanaethu di bob dydd o'm bywyd.

Mi fynnwn pe gallwn wneuthur gwasaeth teilwng iti ond tros yn diwrnod!

Ynddiau 'rwyti'n deilwng o bob gwasaeth, o bob anrhydedd, a moliant tragicwyddol.

Yn-

Ynddiau tydi ydwyt fy Arglwydd i, a minnau ydwyt fy wasanaethwr tlawd di, yr hwn wyf yn rwymedic i' th wasanaethu di a'm holl nerthoedd, a byth nis dylwn flino yn dy foliannu di.

Felly y mynnaf, felly y dymunaf, a phabed bynnac y fo'n eisiau arnaf, teilynga di gyflawni hynny.

5. Mawr yw'r anrhydedd, mawr yw'r gogoniant o fod yn dy wasanaethu di, ac yn dibrisio pobpeth arall er dy fwyn di.

Oblegid grâs mawr a gaant y rhai, a ofstyngasant euhunain, tan dy wasanaeth tra sanctaidd di.

Hwynt-hwy a gaant dra hyfryd ddiddanwch yn yr Yspryd Glân, y rhai a fwriafant ymmaith bob cnawdol ddifyrrwch er cariad arnati.

Hwynt-hwy a gaant fawr ryddid enaid, y fawl sydd er mwyn dy enw di, yn myned i mewn i'r ffordd gyfwng, ac yn diyfryu pob gofal bydol.

6. Oh gymmeradwy a hyfryd wasanaeth

sanaeth Duw ! â'r hwn y gwnair dyn yn wîr rydd ac yn sanctaidd !

Oh sacraidd gyflwr y gweinidogaeth Crefyddol, a wna ddyn yn gydradd a'r Angelion, yn hôff i Dduw, yn ddychrynnedic i'r Cythreuliaid, ac yn ganimoladwy i'r ffyddloniaid !

Oh wasaneth i'w amgofleidio, ac i'w ddymuno bobamser, â'r hwn yr haeddir y daioni goruchaf, ac yr enillir y llawenydd a bery byth.

P E N. XI.

Bod yn rhaid holi, a rheoli'n gym-mesur chwantau ein calon.

I. **F**Y mab, mae'n rhaid iti'n chwaneg wybod llawer o bethau, na ddyicaist etto yn dda.

Beth yw 'rheini f' Arglwydd ?

Trefna dy ddymuniad yn hollawl ynol fy ewyllys da i: ac na fydd yn hoffwr ohonot dyhun: ond yn awyddus eiddig o'm hewyllys i.

Mynych y mae chwantau yn dy ennynnu di, ac yn dy yrru rhagot yn fför-

fforddrych : eithr ystyria, ai ermwyn gogoniant imi , neu ermwyn rhyw gymmwynas iti , yr wyt yn ymmod ac yn cynhyrfu.

Os myfi yw'r achos, ti fyddi'n ddi-gon bodlon, beth bynnac a ordeiniafi : ond os rhyw geisio iti dyhun sy'n llechu tan y cuddiad hwnnw , wele dyna'r peth sy'n dy rwyfro ac yn dy flino di.

2. Gochel ganhynny, rhag pwysô gormôd ar ryw chwant a ddelo i'th feddwl , heb ymgynghori â myfi : rhag edifarhâu ohonot ysgatfydd gwedi hynny , neu rhag bod ynddrwg gennyt yr hyn oedd o'r blaen yn dy fodloni , ac oeddit yn ei awyddu megis y goreu.

Oblegid nad yw pob awydd , a welir yn dda , ynyman i'w ddilyn : na phob gwrthwyneb chwaith ar y cyntaf i'w wrthod.

Buddiol weithiau ydyw arfer ymatal , ië hefyd yn y chwantau a'r bwrriadau da : rhag iti trwy ormod tacerder, ruthro i drawstynniadau meddwl ; rhag iti trwy dy fod ynanufydd,

fydd, wneuthur scandal i rai eraill ; neu hefyd wrth fod y lleill yn dy wrthsefyll , rhag iti gythryblu a chwyno.

3. Eithr weithiau mae'n rhaid arfer nerth a grym , a gwrthwynebu trachwantau'r corph yn wrol , heb edrych pabeth a fyn y cnawd , a phabed nis myn ; ond yn hyttrach ceisio gwneuthur iddo ddarostwng eihun ir yspryd, ië er nas myn.

A mae'n rhaid ei gospi. a'i yrru i wasanaethu'n vfydd. hyd oni bytho'n barod i bob peth , ac y dysgo fod yn fodlon ag ychydic, a bod yn ddifyr gantho gael pethau syml , heb na grwgach , nac yngan yn erbyn vnrhyw flinedd.

P E N. XII.

Am ddysgu ymddioddef, ac am ymdrechu'n erbyn trachwantau.

1. **A** Rglwydd Dduw , mi welaf fod ymddioddef yn angenrheidiol imi : am fod llawer o wrth-

wrthwynebau'n digwydd yn y bywyd ymma.

2. Felly y mae, fy mab: ond ni fynnaf gennyt geisio'r cyfryw heddwch ac y fo heb ddim temptasiwn, neu heb ymglywed dim gwrthwyneb.

Ond meddwl dy fod wedi cael heddwch y pryd hynny, pan fyddi'n cael dy flino ag amryw drallodau, a'th brofi'n llawer o wrthwynebau.

Os tydi a ddywedi, nad wyt yn gallu dioddef llawer, pafodd ganhynny y dioddefi di y Purdan?

O ddau ddrwg rhaid dewis bobamser y lleiaf.

Amhynny ermwyn gochel y poenau tragywyddol a ddaw, cais ermwyn Duw ddioddef yn fodlon y drygau presennol.

Ai tybied yr wyt, fod dynion y byd ymma heb ddioddef dim, neu ond ychydig? nis cai hwynt hwy felly, er iti chwilio am y rhai tyneraf a'r meddfaethaf oll.

3. Mae ganhynt hwy, meddi di, llawer o ddfyrrion, a mae'n hwy'n dilym

dilyn eu trachwantau euhun: ac am-hynny bychan y prisiant hwy eu blinderau.

4. Gâd i hynny fod, a'i bod hwy'n cael pob peth a fynnant: ond pa hyd, dybygi di, y parhâ hynny?

Wele, megis y mwsg y methant y fawl sy'n llawn o'r byd, a gwedi hynny ni bydd dim coffa o'r llawenydd a'r difyrrwch y fu.

A thra fyddant etto'n byw, nid ydynt yn gorhwyys ynddynt, heb chwerwedd a blinder ac ofn.

Oblegid eu bod hwy o'r un peth, ac y maent yn cymmeryd difyrrwch, lawer gwaith yn cael poen a dolur.

Cyfion y gwneir iddynt, am eu bod hwy'n ceisio ac yn dilyn plese-roedd yn afreolus, nas gallant gael eu cyflowni heb gywilydd a chwerwedd.

Oh mor fyrion, mor ffeilfion, mor annhrefnus a bryntion ydynt igyd!

Ond o dra medd-dod a dallineb meddwl, nid ydynt yn deall; eithr megis anifeiliaid mudion, ermwyn cael

cael ychydic o ddifyrrwrh y bywyd llygredic, mae'n hwy'n rhedeg i farwolaeth enaid.

Tydi ganhynny, sy mab, na ddos arol dy drachwantau, eithr tro oddiwrth ewyllyfion enwireddus.

Ymddifyrra yn ein Harglwydd, ac efe a rydd iti ddymuniadau dy galon.

5. Oblegid os tydi a fynni wirymddifyrru, a chael dy ddiddanu'n ddigonol gennyfi: wele ar ddibrifio pob peth bydol, ac ar ymwrthod â phob plesseroedd gwaelion, y bydd dy fendith di, ac y rhoddir iti helaethlawn amledd o ddiddanwch.

Ac o bafaint pellach y tynni dyhunan oddiwrth gyffur creaduriad, cadarnach o hynny a melysach diddanion a gai di ynofi.

Ond ar y cyntaf, nis cyrheiddi at y rhain heb dristwch, ymboeni ac ym-drechu.

Yr hen gynefinder y fydd yn gwrthsefyll: ond â gwell ymarfer y gorchfygir hynny.

Y cnawd

Y cnawd y fydd yn murmuro : ond â gwreš yspryd y distewir ef.

Yr hēn Sarph a ymbiga ac a ymgreulona, ond â gweddi y gyrrir ef ymmaith : ac yn chwaneg, wrth weithio'n dda, ac wrth ymffino, y ceuir adwy fawr yn ei herbyn.

P E N. XIII.

Am vfydd-dod tanlwydd gostyngedig ynol esampl Jesu Christ.

1. **F**Y māb, mae'r neb y fo'n ceisio tynnu eihun allan o vfydd-dod, yn ceisio tynnu eihunan allan o rās Duw : a'r neb a fynno bethau neilltuol, a gyll y rhaicyffredin.

Y neb ni fynno'n ewillysgar ac e'i wîrfodd ddarostwng eihunan i'w Bennaeith, sy'n dangos nad yw ei gnawd eihun yn gwbl vfydd iddo yntau : ond ei fod ef yn gwingo'n fynych ac yn murmuro.

Dysc ganhynnny'n fuan vfyddhâu i'w Bennaeith, os wyt yn mynnu darostwng dyhun.

Carrys

Canscint y gorchifygir y gelyn oddiwallan, pan fo'r dyn oddimewn wedi ddisstrywio.

Nid oes blinach na gwaeth gelyn i'th enaid, na thydi dyhunan; heb fod yn gytturi a'th yspryd.

Mae'n rhaid iti'n llwyr wrt ddibrisio dyhun, os mynni fod yn drech na chig a gwaed.

Am dy fod ti etto'n éaru dyhunari yn annhreftnus, yr wyt oherwydd mynn yn osni ymroddi dyhun yn hollawl i ewyllys rhai eraill.

2. Eithir pabthi mawr ydyw iti, yr hwn nid wyt ond llwch a dint, er mwyn Duw ddarostwng dyhuri i ddyn: gan ddarfod i myfi yr Hollalluoc a'r Goruchaf yr hwn a greis bob peth o ddim, ddarostwng fyhunan i ddyn erdyfwyni di?

Myfi a wncuthym fyhun yn iselaf ac yn waclaf oll, fel y gelliti orchfygu dy falchedd a'm gofyngeiddrwydd i.

Dyfe fod yr usydd, tydi lwc a lludw. Dysc ofyngeiddio dyhun ty-

di bridd a baw: ac ymgrymma dyhunan tan draed pawb.

Dysc dorri dy ewyllysiau, ac ymroddi dyhun i bob gostyngeiddrwydd,

3. Llosga o dra digter yn erbyn dyhunan, ac na âd i ddim chwydd fyw ynot: ond gwna dyhun mor ostyngedic ac mor fychan, ac y gallu pawb sengid arnât, a'th fathru megis tom yr heolydd.

Beth sy gennyt ddyn ofer a gwâg i'w gwyno o'i blegid?

Beth sy gennyt bechadur brwnt i'w ddywedyd yn erbyn y fawl a'th c'dannodant, yr hwn a ddigiaist Dduw cyn fynyched, ac a haeddaist Vffern lawer gwaith?

Eithr sy llygaid i a'th arbedodd di, am fod dy enaid di'n werthfawr yn s yn-gwydd i; fell y gellit wybod yn-gharedigrwydd i, a bod yn ddiolchgar yn waftad am y cymmwnasau a wneuthum iti.

Ac fel yr ymroddit dyhun bobamser i wîr vfydd-dod a gostyngeiddrwydd, ac y dioddefit yn fodlon gael dy gwbl ddibrifio.

P E N.

P E N. XIV.

*Am ystyrio dirgel farnedigaethau
Dyw rhag bod yn falch am be-
thau da.*

I. **Y**R wyt yn taranu O Ar-
glwydd. arnafi dy farnedi-
gaethau, ac a braw ac ofn yr wyt yn
ysgwyd fy holl esgyrn, a'm henaid
fy'n dychrynnu'n fawr iawn.

Yr wyf yn sefyll mewn syndod,
gan ystyried nad yw'r Nefoedd yn
lân yn dy olwg di.

Ac os cefaisit ddrygioni yn yr An-
gelion, ac nid arbedaist hwynt; pa-
beth a ddaw ohonofi?

Y sŵr a syrthiasant o'r Nef, a myfi
lwch a lludw beth a ryfygaf?

Hwynt hwy, gweithredoedd y
fawl, a weld yn gannoladwy, a
gwymasant i'r gwaelod isaf, a'r
fawl oeddent yn bwyttar bara'r An-
gelion, a welais yn ymddifyrru ar
soegion moch.

2. Nid oes dim fansteiddrwydd

196 Thomas a Kempis. L.M.

ganbynnyn, os tydi O Arglwydd a
gynni dy law oddiwrthym.

Nid oes dorthineb a wna lês, os
tydi a baid a'n theolini.

Nid oes caslernid a dâl addi, os
tydi a baid a'n eadw ni.

Nid oes diwteirdeb y fo diogel,
oddicithr i'li ein hanaddisfyn ni.

Nid oes gennym ddim ymgadw
chonam eithun; oddicithr iti fod yn
bresennol i wilio anom.

Oblegid weti ein gadawl gennytî,
nîz fodlwn, ac a gawn cin colli:
ond pan ddelych ti i ymwelet, â ni,
nyni a gawn ein codi ifynu, a byw.

Canys arwatal ydym, eithr yneti
y cawn ni ein diogelu: chonam eithun
yr ydym yn claearu, ond yno-
ti yr ennynnir ni.

3. Oh mor wael a gostyngedig y
dylwn i feddwl amdanaf fyhun!
mor fychan ac mor ddim y dylwn i
brisio'r cwbl sydd yn of, os tybygir
fod tippin o ryw ddaidni ynaf!

Oh mor isel ddyfn y dylwn ostyng-
geiddio fyhun tan dy anoddyn farne-
digaethau di, O Arglwydd; lle nid
wyf

wys yn cael sythian yn ungen na dim a dim !

Oh bwys anfeidrol ! Oh lawnsor annofiadwy ! lle nis medraf gael dim ohonof, ond dim yn llwyr gwbl !

Ple ganhynny ymae lloches gwâg egoriant ? ple mae'r rhifyg a fod rhinwedd ynofi ?

Llyncwyd yr holl wâg glôd yn nyfnder dy farnodigaethau di arfafi.

4. Beth yw pob cnawd yn dy plwg di ?

A ymffostia'r clai yngwydd y neb a'i llumio.

Pafodd y gellir ei ymgeodi ef â gwâg siarad, calon yr hwn fy wedi ei gwir ofstyngieddio yn Nuw ?

Oblegid nas gall yr holl fyd falch-ymgodi'r neb y mae'r Gwirionedd wedi ei ddarostwng iiddo eihun, ac ni syflir ef â genau pawb a'i cannofa, yr hwn a roes ei obwth yn ddiogel ar Dduw.

Oherwydd hwynt hwy hefyd, y rhai sy'n siarad, wele ni d ydynt i gyd yd dim : onys methant a dinanant gyda fwn eu geiriau : eithr

Gwirionedd ein Harglwydd a beri'n dragwywyddol.

P E N. XV.

Patodd y mae'n rhaid gwneuthur a dywedyd, ar bob peth a chwennychir.

i. **F**Y māb, dywaid ymmhob peth: Arglwydd, os gweli di'n dda, bydded hyn ymma.

Arglwydd, os bydd i'th anrhydedd di, gwneler hyn yn dy enw di.

Arglwydd, os gweli di y bydd hyn yn fuddiol imi, ac os gwyddost y bydd hyn ar fy llēs i; yna canniada imi arfer neu wneuthur hyn i'th anrhydedd di.

Ond os gwyddost di y bydd hynny'nddrwg imi, ac yn niweidiol i iachawdwriaeth fy enaid i, tynn oddiwrthyf y cyfryw ewyllys-chwant.

Oblegid nad yw pob chwant yn dyfod o'r Yspryd Glân, perhon a bod y dyn yn gweled y peth yn gyfion ac yn dda.

Anodd

Anodd yw barnu'n iawn, pa yn ai yspryd da, ai yn amgenach y fo'n dy yrru di i chwennychu hyn neu'r llall; neu hefyd ai dy yspryd didyhun y fo'n dy annog.

Llawer a welwyd wedi eu twyllo ar y diwedd, yr oeddent ar y cyntaf yn meddwl, mai yspryd da oedd yn eu gyrru hwynt.

2. Amhynny ag ofn Duw, ac â gostyngeiddrwydd calon, y mae'n rhaid dymuno a gofyn bob amser y peth bynnag a ddelo i'r meddwl i'w chwennych; ac yn bendifaddeu gan ymwrthod a thi dyhun, gorchymmyn y cwbl imi gan ddywedyd.

Arglwydd, tydi a wyddost, pa beth sydd oreu: bydded hyn neu'r llall megis yr wyt'i'n mynnu.

Dyro imi'r rhyn a fynni, a'r maint a fynni, a phan y mynni di.

Gwna â myfi megis y gwyddosti, a megis y bo goreu gennyt, ac me-gis y bytho mwy anrhydedd i tydi.

Gofod fi ymmha le y mynni; a gwna â myfi wrth dy foddyr hyn a fynni ymmhob peth.

Yn dy ddwylo di yr wyfi, tro fi,
a dattro fi o songylchi.

Wele, dy wâs di ydwyfi, yn barod i bob peth; am nad ydwyf yn chwennychu byw imi fyhun, ond i thydi: mi a fynnwn pe gallwn wneuthur hynny'n deilwng ac yn berfffeithlon.

G W E D D I.

I allael cyflawni cwyllys Dus.

3. Canniada imi, O Jesu tra dais onus dy râs di, fel y bytho ef gyda myfi, ac y gweithio gyda myfi, ac y parhão gyda myfi hyd y diwedd.

Dyro imi bobamser chwennychu a mynnu'r hyn, y fo mwy cydherdwy iti, a'r hyn y fo goreu genwysti.

Bydded dy cwyllys di fy cwyllys innau: a dilyned fy cwyllys i dy cwyllys di bobamser, a chyffuned ag ef yn llwyr.

Bydded imi yr un mynnau a'f un na fynnau a thydi: a bod heb allael na mynnu, neu na fynnun amgofnach, nac y mynni, ac a na fynni di.

4. Dyro

4. Dyro imi farw i bob peth ac
sy'n y byd ymma: ac er dy fwyn di,
hoffi cael fy nibrifio, a bod diwybod
amddanaf yn y byd hwn.

Dyro imi wrthben pob peth dy-
mnedic orphwys ynoti, a llonyddai
fyn-ghalon ynoti.

Tydi yw gwir heddwch y galon,
tydi yw'r gerphwys vnic: allan cho-
noti mae pob peth yn galed ac yn
fian. Yn yr heddwch ymma ymddo-
eihun, hydny yw, ynoti y Daion
geruchaf Aragywyddol y cytgaf ac y
gerphwysaf. *Amen.*

P. xvi. XVI.

Bod yn rhaid ceisio gwir ddidda-
nwch yn Nuw yn vnic.

1. **B**eth bynnac a allaf ei chwerti-
nach, neu feddwl amdano
i'm diddanu i, nid wyf yn ei ddif-
gwyl ymma, ond arol hyn.

Eithr pe bai holl ddiddanion y
byd gennys i'n vnic, a phe gallwn
fwydhau pob rhyw ddifftion, diau

yw, nas gallent barhâu chwaith hîr.

Amhynny fy enaid, ni elli di gael dy ddiddanu'n gyflawn, na'th ddifyrru'n berffeithlon; ond yn Nuw, Diddanwr y tlodion, a derbynntwr y rhai gostyngedic.

Disgwyl ychydic fy enaid, disgwyl addewid Duw, a thi a gai amledd o bob daoedd yn y nefoedd.

Os tydi a geisi y pethau presennol yn rhy afreolus, ti a golli' rhai tragwyddol a'r Nefolion bethau.

Arfer di y pethau amserol hyn, a dymuna'rhai tragwyddol.

Ni elli di gael dy ddigoni â dim daioni amserol: oblegid nid i fwynhâu'r rhain y crewyd di.

2. Pe bai gennyt yr holl ddaeoedd a grewydd, nis gelliti mor bod yn ddedwydd ac yn happys: ond yn Nuw yr hwn a greodd y cwbl, y mae dy ddedwyddwch a'th wynfyd di'n sefyll.

Nid y cyfryw a welir ac a gânmlir gan fflolaidd serchogion y byd: ond y cyfryw ac y mae daionus ffydd-

ffyddloniaid Christ yn ei ddisgwyl, ac y mae' rhai ysprydol, a'r rhai glân eu calon (ymarweddiaid y fawl sy'n y Nêf) ambell weithiau'n cael ei rhagflasu ymma.

Ofer ydyw, a byrr pob diddanwch bydol.

Da a chywir yw'r diddanwch, a gair oddimewn gan y Gwirionedd.

Mae'r dyn defosionol bobamser yn dwyn ei Ddiddanwch gydag ef, sef yr Jesu bendigedic, ac yn dyweddyd wrtho: Bydd di gyda myfi Arglwydd Jesu ymmhob man, ac ymmhob amser.

Bydded y diddanwch ymma imi, sef, mynnu o'm gwîr fod fod heb ddim diddanwch oddiwrth ddyn.

Ac os byddaf heb ddim diddanwch ohonoti, bydded dy ewyllys di, a'th gyfion brofedigaeth yn lle y diddanwch mwyaf imi.

Am nad wyt i'n digio'n barhâus, nac yn bygwth yn dragwyddol.

P R M. XVII.

*Bod yn rhaid bwrrw pob gofal
ar Dduw.*

1. **F**Y mab, gâd i mi wneuthur a
thydi yr hyn a fynnafi : trysfi
a wñ beth sy'n dda ar dy lës di.

Yr wytî yn ystyried megis dyn :
yr wytî'n meddwl yn llawer o bethau,
megis y mae bryd a cewyllys dyn yn
cynghori.

Arglwydd, gwîr ydyw yr hyn a
ddywedaist. Mwy yw dy ofal di
amdanafi, na'r cwbl o'r gofal a a-
llafi ei gymmeryd amdanaf fyhun.

Canys rhy ddamweiniol y mae'r
neb yn sefyll, yr hwn nid yw'n bw-
rrw ei ofal igyd arnati.

Arglwydd, os bydd fy ewyllys
i'n iawn, ac yn ddiogel ynoti, gwna
ohonofi yr hyn a weli di fod yni
dda.

Oblegid nas gall fod yn amgen na
da, beth bynnac a wnei di oho-
nofi.

2. Os tydi a fynny imi fod mewn tywyllwch bydd di'n fendigedic: ac os tydi a fynni imi fod mewn golechi, bydd di drachefn yn fendigedic. Os mynni di imi gael diddanwch, bydd di'n fendigedic: ac os mynni imi gael blinder a gofid, bydd di yn yr un modd yn fendigedic.

3. Felly, fy mab, y mae'n rhaid iti sefyll, os tydi a fynni rodio gyda myfi.

Rhaid iti fod cyn barotted i ddioddef, ac i fod yn llawen.

Rhaid iti fod mor fodion yn dlawd ac yn anghennus, a bod yn llawn golud ac yn gyfoethoc.

4. Arglwydd, er dy fwyn di, mi a ddioddefaf yn ewyllysgar y peth bynnac a fynni di ddyfod arnaf.

Mi a dderbynnaf yn ddiragor o'r law di y drwg a'r da, y mehus a'r chwerw, y llawen a'r trist: ac a roddaf ddiolch iti am bob peth a ddi-gwyddo imi.

Cadw di fyfi rhag pob pechod, ac nid ofnaf nac angeu nac Vffern.

Os tydi ni'm bwri si ymmaith yn dragy-

dragwydd, ni wna imi ddim ni-weid na'r blinfyd na'r trafferth pabynnac a ddelo arnaf.

P E N. XVIII.

Bod yn rhaid dioddef pob trueni bydol yn fodlon ynol esampl Christ.

¶ **F**Y māb, myfi a ddisgynnais o'r Nef ermwyn dy iachawdwriaeth di: myfi a gymmerraïs arnaf dy holl drueni di, nid o angenrhaid ond am fod cariad arnati yn fy nhynnu i: fel y dyscritithau ddioddefgarwch, ac y dyscrit ddioddef blinderau bydol yn ddiddig.

Canys o'r awr a'm ganwyd, hyd fy marw ar y Groes, ni fûm i ddim heb ddioddef dolur.

Mawr eisiau da bydol y fu arnaf: mynch y clywais lawer o achwyn amdanaf: dioddefais yn ddaionus ammharch a gwradwydd: am gymmwynasau mi gefais anniolchgarwch, am

am fyn-gwrthiau fyn-ghablu, am fy nysciediaethau fyn-gheryddu.

2. Arglwydd, gan iti fod yn ddioddefgar yn dy fywyd, trwy gwbl gyflawni yn hynny orchymmyn dy Dâd; iawn ydyw i minnau bechadur truan, ynol dy ewyllys di ymarwedd fy hunan yn ddiodddefgar: a dwyn hyd y gweli di fod yn dda, baich y bywyd llygredic hwn i'm iachawdwriaeth.

Oblegid er bod y bywyd presennol ymma'n flîn, ac yn drwm; er-hynny mae ef 'rwön trwy dy râs di'n haeddiannus iawn; a thrwy dy esampl di, ac ar hyd oltrâed y Sainct yn esmwythach i'rhai gweiniaid ac yn oleuach.

Mae ef hefyd yn llawer mwy di-ddanol, nac yr oedd yn yr Hên Gyfraith, pan yr oedd porth y Nêf yn aros yn gaead; ac yn dywyllach hefyd y gwelid y ffordd i'r Nêf, pan nid oedd ond nemmor yn gofalu, am geisio teyrnas y Nefoedd.

Ac nid oedd chwaith y fawl eeddent y pryd hynny'n gyfion ac i fod

fod yn gadwedic, cyn dy Ddioddefa
saint di, a gworthfawr ddyled eby
farwolaeth sancteiddlawn, yn gallu
myned i mewn i deyrnas y Nefoedd.

3. Oh pafaint o ddiolch a ddylwni
i roddi iti, am ddarfod iti deilyngu
dangos inni, ac i'r holl ffyddloniaid
ffordd eniopi a da i'r deyrnas dra-
gywyddol.

Canys dy fuchedd di yw ein ffordd
ni: a th̄wy sanctaidd ddioddefga-
rwyd yrydym yn rhodio attati, yr
hwn wyt ein Coron ni.

Pettasiti heb fynd o'r blaen a'n dy-
scu ni, pwy a gymmerasai ofal am
dy ganlyn di?

Gwae fi, pa nifer a arhosent yn
hirbell arol, oni bai eu bod hwy'n
canfod dy esemplau rhagorol di?

Wele! 'rydym etto'n claearu gwe-
di clywed cynnifer o'th arwyddion,
a'th ddyfcoediatthau di; beth y fy-
ddai, pettem ni heb gymaint go-
downi i'th ddibyn di?

P. N. XIX.

*Am ddiodelef can, a phwy sy'n
wir ddiodelefgar.*

i. **P**Aboth wyt i'n ei ddywedyd,
fy mab? Paid ac achwyn
gan ystyried sy Nioddefaint i, a'r
hyn a ddiodefodd y Sain Ciau eraill.

Nid wyt i etto gwedi gwirthsefyll
hyd at golli gwaed.

Bychan yw'r hyn wyt i'n ei ddiodelef,
gyferbyn a bliafod y lawi a
ddiodefodd gynnifer o bethau, a
demptiwyd cyn dafted, a ofidiwyd
cyn orthymmod, a flinwyd ac a bro-
fwyd gynnifer o foddion.

Rhaid i'n ganhynnau gofis y po-
thau snowtrion y mae rhai eraill yn
eu dioddef, fel y gelli i'n espwys-
thach ddilys yr hyn bychan yr wy-
ti'n ei ddiodelef.

Ac onid wyt i'n gweled mai by-
chan ydyw, edrych onid dy amio-
daefgarwch di sy'n peri hynny.

Ond pa i'n bynnac ydynt ai
mawr

fod yn gadwedic, cyn dy Ddioddefaaint di, a gwerthfawr ddyled dy farwolaeth sancteiddlawn, yn gallu myned i mewn i deyrnas y Nefoedd.

3. Oh pafaint o ddiolch a ddylwni i roddi iti, am ddarfod iti ddilynngu dangos imi, ac i'r holl ffyddloniaid ffordd union a da i'r deyrnas drwywyddol.

Canys dy fuchedd di yw ein ffordd mi: a th̄wy sanctaidd ddioddefgarwch yrydym yn rhodio attati, yr hwn wyt ein Coron ni.

Pettasiti heb synd o'r blaen a'n dyscuni, pwy a gymmerasai ofal am dy ganlyn di?

Gwae fi, pa nifer a arhosent yn hirbell arol, oni bai eu bod hwy'n canfod dy esamplau rhagorol di?

Wele! 'rydym etto'n claearu gwo-di clywed cynnifer o'th arwyddion, a'th ddysfcediaethau di: beth y fyddai, pettem ni heb gymaint gofoni i'th ddilyn di?

P. N. XIX.

*Am ddisoddef cam, a phwy sy'n
wir ddisoddefgar.*

i. **P**Abeth wyt i yn ei ddywedyd,
fy mab? Paid ac achwyn
gan ystyried sy Nioddefaint i, a'r
hyn a ddioddefodd y Sainctiau eraill.

Nid wyt i etto gwedi gwrthsafyll
hyd at golli gwaed.

Bychan yw'r hyn wyt i'n ei ddiso-
def, gyferbyn a blinfyd y fawl a
ddioddefodd gynnifer o bethau, a
demptiwyd cyn dafed, a ofidiwyd
cyn orthymmosi, a flinwyd ac a bro-
fwyd gynnifer o fodion.

Rhaid i'ti ganhynny gofio y po-
thau mowrion y mae rhai eraill yn
eu dioddef, fel y gelli yn esfaw-
thach ddw i'r hyn bychan yr wy-
ti'n ei ddisoddef.

Ac onid wyt i'n gweled mai by-
chan ydyw, edrych onid dy annio-
ddefgarwch di sy'n peri hynny.

Ond pa yn bynnac ydynt ai
mawr

mawr ai bychain, cais ddioddef y cwbl yn fodlon.

2. O bafaint gwell y paratoi di dyhunau i ddioddef, callach ohynny y gwnai, a mwy a heuddi: ti a ddygi hefyd y cwbl yn esmwythach wrth ymarfer, ac wrth roddi dy fryd i'w dwyn yn wrolach.

Ac na ddywaid: Nid wyfi'n abl i ddioddef gan y cyfryw ddyn; ac nid yw'r cyffelyb bethau i'w ddioddef: oherwydd cam mawr a wnaeth ef imi, ac ef a edliwiodd imi'r hyn nas meddyliais erioed amdanynt: ond mi a'i dioddefaf hwynt gan vnaall, ac megis y gwelafi fod yn dda.

Fföl ac anghall yw meddwl y cyfryw ddyn, am nad ydyw ef yn ystyried rhinwedd Dioddefgarwch, na phwy a'i corona ef: ond yn hytrach yn edrych ar bersonnau dynion, ac ar y cammau a wnaed do.

3. Nid dyn gwîr ddioddefgar yw'r neb ni fyn ddioddef, ond y maint a fynno ef, a chan y fawl y ywlo ef fod yn dda.

Oblegid nad yw'r dyn gwîr ddioddef.

ddefgar yn ystyried gan bwy y caffo ei flino, ai gan ei Bennaeth, ai gan ei gydradd, ai gan yn isach ei radd; ai gan ddyn da a sanctaidd, ai gan ddyn cyndyn, gwrthnysic ac annheilwng.

Ond yn ddiragor gan bob creadur, y maint bynnac, a chynnifer gwaith bynnac y digwyddo rhyw wrthwneb, ef a gymmer y cwbl yn ddiolchgar o law Duw, ac a gyfriffa hynny'n ynnill mawr.

Oblegid na ddichon dim, er bychaned y fo, os er mwyn Duw y dioddefir, fyned heibio i Dduw heb gael tâl amdano.

4. Bydd parod ganhynnau i'r ymladd, os tydi a fynni gael y gor fod.

Heb ymladd, nis gelli mor dyfod i gael Coron Dioddefgarwch.

Os tydi a wrthodi dioddef, ti a wrthodi gael dy goroni.

Ond os tydi a fynni gael dy goroni, ymladd yn wrol, dioddef yn fodlon.

Heb weithio, ni ellir mynd i'r gor-

mawr ai bychain, cais ddioddef y cwbl yn fodlon.

2. O bafaint gwell y paratoi di dyhunau i ddiodesdef, callach ohynny y gwnai, a mwy a heuddi: ti a ddygi hefyd y cwbl yn esmwythach wrth ymarfer, ac wrth roddi dy fryd i'w dwyn yn wrolach.

Ac na ddywaid: Nid wyfi'n abl i ddioddef gan y cyfryw ddyn; ac nid yw'r cyffelyb bethau i'w dioddef: oherwydd cam mawr a wnaeth ef imi, ac ef a edliwiodd imi'r hyn nas meddyliais erioed amdanynt: ond mi a'i dioddefaf hwynt gan vnarall, ac megis y gwelafi fod yn dda.

Ffôl ac anghall yw meddwl y cyfryw ddyn, am nad ydyw ef yn ystyried rhinwedd Dioddefgarwch, na phwy a'i corona ef: ond yn hytrach yn edrych ar bersonnau dynion, ac ar y cammau a wnaeth iddo.

3. Nid dyn gwîr ddioddefgar yw'r neb ni fyn ddioddef, ond y maint a fynno ef, a chan y fawl y y welo ef fod yn dda.

Oblegid nad yw'r dyn gwîr ddioddef-

ddefgar yn ystyried gan bwy y caffo ei flino, ai gan ei Bennaeith, ai gan ei gydradd, ai gan yn isach ei radd; ai gan ddyn da a sanctaidd, ai gan ddyn cyndyn, gwrthnysic ac annheilwng.

Ond yn ddiragor gan bob creadur, y maint bynnac, a chynnifer gwaith bynnac y digwyddo rhyw wrthwneb, ef a gymmer y cwbl yn ddiolchgar o law Duw, ac a gyfrifa hynny'n ynnill mawr.

Oblegid na ddichon dim, er bychaned y fo, os er mwyn Duw y dioddefir, fyned heibio i Dduw heb gael tâl amdano.

4. Bydd parod ganhynnau i'r ymladd, os tydi a fynni gael y gor fod.

Heb ymladd, nis gelli mor dyfod i gael Coron Dioddefgarwch.

Os tydi a wrthodi ddioddef, ti a wrthodi gael dy goroni.

Ond os tydi a fynni gael dy goroni, ymladd yn wrol, dioddef yn fodlon.

Heb weithio, ni ellir mynd i'r gor-

gorphwys : ac heb ymladd nis gellir cael y buddugoliach.

Bydded yn boffibl imi, O Arglwydd, trwy dy râs di yr hym a welir yn aminhosibl trwy natur.

Tydi a wyddost nad wylfi'n gallu dioddef ond ychydic, ac y bwrir fi i lawr yn fuan, pan godo gwrthwylleb bychan i'm herbyn.

Bydded y pabynnac ymslino mewn trallodau a gofidiau, er mwyn dy enw di yn hoff imi, ac yn ddymunedic : canys dioddef a chael fymlino er dy fwyn di, sy beth iachusol iawn imi.

P E N. XX.

*Am gydnabod ein gwendid einbam,
ac am drueni y bywyd ymema.*

I. **C**Yfaddefas yn fy erbyn syhun fy anghysfawnder, cyfaddefas iti, O Arglwydd, fyngwendid syhun.

Bychan lawer gwaith yw'r peth a'm bwrw i lawr, ac a'm gwna fi'n drist.

Rwy-

Rwyf i'n bwriadu gwneuthur ynt
wrol: ond pan ddeilo tippyn o dem-
ptasiwn, mi fyddaf mewn cyfyng-
det mawr.

Gwael iawn lawer gwaith, yw'r
peth, o'r hwn y daw temptasiwn
mawr.

A phan fyddwyf yn tybied fyhuri
yn sŵn ddiogel, cyn clywed oddiwr-
tho, mi gaf weled fyhunan wei-
thiau agos gwedi sŵn-gorchfygu a
chwythiad yfgafn.

2. Edrych ganhynny, O Ar-
glwydd, ar sŵn-gwaeledd a'm gwen-
did i, y rhai sydd obobparth ynt
lwyr wybodedic iti.

Trugarhâ wrthys, a gwared fi o'r
clai budr ymma, rhag i mi lynn ym-
ddo, a bod bobamser yn didigalorion:

Dymma'r peth, sy'n eurh sŵn-
ghydwybod i'n fynych, ac ynt perl
cywilydd arnaf yn dy olwg di, sy
med i'n barod i lithro, ac mor wann
i wrthsefyll anwydau drygionus:

Ac er nad yw hynny hyd at
gwbl gydsynni a hwynnt; gofidiu-
ethynny a gôrthrwint yw'r erlyn a
wrhaint

wnânt i'm herbyn, a blîn iawn ydyw byw fel hyn beunydd mewn ymryson.

Wrth hyn y mae fyn-gwendid yn yspys imi : oherwydd mai haws bobamser y rhythrant ffafnau ffieiddgas arnaf, nac yr ymadawânt â myfi.

3. Mi fynnwn, tra gadarn Dduw Israël, eiddigus hoffwr yr eneidiau ffyddlon, ped edrychiti ar flinedd a dolur dy wâs, ac y cymmhorthit ef ymmhob rhywbeth, yr elo atto.

Cadarnhâ fi â nerth ac â grym nefol, rhag i'r hên ddyn y cnawd annedwydd, sy fyth heb ei gwbl ddarostwng i'r yspryd, gael y goreu a meistroli arnaf: yn erbyn yr hwn y mae'n rhaid ymladd, tra fyddom yn y bywyd llawn truenus hwn.

Och ! pafath fywyd ydyw hwn, lle mae cyrmaint o drueni a thrallodau; lle mae pob man yn llawn o'rwydau ac o elynnion ?

Canis gwedi i vn blinder neu demptasiwn fyned heibio, ef a ddaw vnarall: ac etto a'r ymdrech cyntaf

vn

yn parhâu, chwaneg o rai eraill a ddawant, a hynny'n ddifymmwth.

4. A phafodd y gellir caru bywyd â chymaint o chwierwedd ynddo? bywyd cyn lawned o drallodau a blinderau?

Pafodd hefyd y gellir ei alw ef yn sywyd, yr hwn sy'n cenhedlu cyniffer cywyn a marwolaethau?

Ac erhynny ef a'i cerir, ac mae llaweroedd yn ceisio ymddifyrru ynddo.

Mynych y bei'r y byd, am ei fod yn ffugiol, yn fals ac yn ofer: ac erhynny nid ymadewir yn hawdd ag ef, am fod trachwantau'r cnaud yn meistroli gormod.

Ond mae'r naill yn tynnu i garu, a'r lall i ddiyftyu'r byd.

I garu'r byd y mae trachwantau'r cnaud, trachwantau'r llygaid, a balchder buchedd yn ein tynnu ni: ond mae'r cospedigaethau a'r trueni syn gyflawn yn eu canlyn hwynt, yn peri cás am y byd, a blinedd ynddo.

5. Eithr och yfi! mae difyrrwch drwg yn gorchfygu'r enaid sy gwedi ymro-

ymroddi eihunant i'r byd, a maen meddwl fod niwythu i melusper tan ddiain: oherwydd na ddarfu iiddo na gweled, na phrofi meluswydd Duw, na'r hyfrydwch sydd oddinewn rhinwedd.

Ond y fawd sy'n caffau'r byd yn berffesthlon, a o yn ceisio byw i Dduw mewn trefn a dysc sanctaidd, nid ydynt hwy heb wybod y meluswydd duwfol a addewyd i'rhai a wrthodant y byd: a maen hwy'n cansod yn eglur i'r orffwrw y mac dynion bydol yn cyfeiliotni, ac yn cael eu twyllio mewn amryw foddio.

P E N. XXI.

Bod yn rhaid gorffwys yn Niw wchben pob daeodd a rhoddion.

i. **V**Wchben pob peth, ac ymhob peth, gorffwys, O fy enaid, yn ein Harglwydd bobamser, canys efe yw tragwyddol orffwys y Seint.

Caniada

Caniada iiii, O draddaionus a hoff-lawn Jefu, orphiwy's ynoti vwchben pob creadur: vwchben pob te-gwch a iachawdwriazeth: vwchben pob gogoniant ac anrhydedd: vwchben pob teilyngdod a galluedd: vwchben pob gwybodaeth a manyl-ddyfc: vwchben pob cyfoeth a chel-fyddyd: vwchben pob llawenydd a gorfoledd: vwchben pob canmoliaeth a chlod: vwchben pob melusder a diddanwch: vwchben pob go-baith ac addewid: vwchben pob haeddeditigaeth a dymuned.

Vwchben pob donnian a rhoddi-on, a elli di eu rhoddi a'i tywallt y-nofi: vwchben pob gwynfyd a go-tawen a ddichon enaid dyn ei ym-glywed.

Yn ddiweddaf vwchben yr Angelion a'r Archangelion, ac vwciben yr holl Lu nefol: vwchben pob petthau gweledic ac anweledic, ac vwchben y cwbl o'r hyn nad ydwyti fy Nuw i.

2. Canys tydi, fy Arglywydd Dduw i, vwchben y cwbl wyt y goreu oll:

L tydi'n

tydi'n vnic wyt y Goruchaf: tydi'n vnic wyt y Galluoccaf: tydi'n vnic wyt y digonolaf a'r cyflawnaf, tydi'n vnic wyt y melusaf a'r cyffurusaf.

Tydi'n vnic wyt y teccaf a'r carediccaf: tydi'n vnic wyt y bonheddiccaf a'r gogoneddusaf vwchlaw y cwbl oll, yn yr hwn y mae pob daodedd igyd ynghyd ac yn berffaith, ac y buont bobamser, ac y byddant.

Ac amhynny bychan yw, ac nid digon y peth bynnac a roddi di imi heboti dyhun, neu a ddatcuddi imi aindani, neu a addewi imi heb dy weled di, a'th gael yn gyflawn.

Canys ynddiau, nis gall yn-ghalon i wîr orphwys, na'i bodloni'n hellawl, oeddieithr iddi orphwys ynoti, a mynd ifynu vwchben pob doniau a'r creaduriaid oll.

3. Oh sy'm Priodfab carediccaf Jesu Christ! y Cariad y pureiddaf, Llywodraethwr y creaduriaid oll pwy a rydd imi esgyll gwîr rydd-did i hedeg attati, ac i aros ynoti?

Oh pabryd y rhoddir imi'n gyflawn weled ac ymglywed, mor

fe-

felus ydwyt i fy Arglwydd Dduw i?

Oh! pabryd yr ymgynnullaf fy-hun yn hollawl ynoti, fel o dra cariad arnati, nad ymglywaf fy-hun: ond tydi'n vnic vwchben pob ymgly-wed a mōdd, mewn mōdd nad yw wybodedic i bawb?

Eithr ynawr mynch yr wyf yn cwynfan, ac â dolur yn dioddef fy annedwyddwch.

Oherwydd fod llawer peth yn di-gwydd imi yn y dyffryn hwn o dru-eni, y rhai a'm cythryblant yn fy-nych, a'm tristhāant ac a gymylant arnaf: mynch y rhwystrant ac y trawsdynnant fi, mynch y denant ac y rhwydant fi, rhag imi gael myned attati, a chael fy amgofleidio yn hy-fryd gennyt, gan fod bobamser yn bresennol gyda'r Ysprydion gwynfy-dedic.

Cyffroent di fy vcheneidiau i, am hamryw anniddanwch ar y ddaear.

4. O Jesu discleirdeb y gogoniant tragwyddol, a diddanwch yr enaid fy'n ymdeithio: attati y mae fyn-ge-

nau i heb ddim illesferydd, a'm gofste*g*
i fy'n llafaru wrthyti.

Pahyd y hir-driga fy Arglwydd i
tddyfod?

Doed attafi ei druanddyn, a gw-
naed fi'n llawen. Ystynned ei law, a
thynned fi ei weifyn tlawd ef o bob
tyfngder.

Dyre, dyre; oblegid heboti ni
bydd na dydd nac awr yn llawen:
canys tydi yw fy llawenydd i; a he-
boti gwâg yw fy mwrdd i.

Truan ydwysf ac megis wedi'm
earcharu, am trymthâu â llyffethei-
riau: hyd onis difyrri di fyfi â llew-
yrch dy bresennoldeb, gan ddangos
imi dy wyneb glân hyfryd.

5. Ceisient rhai eraill y peth byn-
nac a fynnant yn dy le di: nid oes
dim yn y cyfamfer a eill ryngu bodd
imi, nid oes dim a'm bodlona, ond
tydi yn vnic, fy Nuw i, fyn-gobnith
a'm iachawdwriaethi tragicwyddol.

Ni thawaf a sôn, ac nis peidiaf a
gweddio: hid onis ymchwelo dy
râs attaf, ac y llaferi di wrthyf o-
ddimewn.

6. Wele

6. Wele fyfi ymma : wele fyfi wedi dyfod attati , oherwydd iti alw arnaf. Dy ddagrau di , a hiraeth dy enaid , dy gofyngeiddrwydd a'th gyfudd calon a'm gogwyddasant fi , ac a'm dygasant attati.

7. A dywedais : Arglwydd , mi a elwais arnat , ac a chwennychais dy fwynhâu di , gan fod yn barod i wrthod pob peth er dy fwyn di.

Canys tydi'n gyntaf a'm cyffroist fi i'th geisio di.

Amaliynny, O Arglwydd, bydd di'n fendigedic , yr hwn a wnaethoſt y daioni ymma a'th wâs ynol amlder dy drugareddau di.

Beth yn chwaneg sy gan dy wâs i'w ddywedyd yn dy wydd di , ond gofyngeiddio ohono cihunian yn fawr iawn o'th flaen di , gan gofio bobamser ei ddrygioni a'i waeledd cihun.

Canys nid oes dim tebyg iti yn holl ryfeddodau nêf a daear.

Mae dy weithredoedd di'n dda iawn drosben , dy far nedigaethau'n

222 *Thomas a Kempis.* L. 111.
gywir, ac â' th ragweled di y llywo-
draethir pob peth.

Moliant ganhynny a gogoniant
iti, O ddoethineb y Tâd, moled a
bendithied di fyn-genau i, a'm he-
naid a phob peth creedic o'r vnwaith.

P E N. XXII.
*Am gofio amryw gymmwynasau
Dw i ddyn.*

i. **A** Gor, O Arglwydd, fyn-gha-
lon yn dy gyfraith, a dysc
imi rodio yn dy Orchymwynion di.

Gwna imi ddyal dy ewyllys di, ac
â mawr anrhydedd gyda dyfal yf-
ried, ddwyn ar gôf y cymmwynasau
a wneuthosti imi, yn gyfhal y
rhai cyffredin a'rhai neilltuol: fel y
gallwyf ohyn allan roddi teilwng
ddiolch iti.

Eithr yr wyf yn gwybod ac yn
eyfaddef, nes gallaf am y gronyn
lleiaf dalu dyledus foliannau o ddi-
olch iti.

Llai ydwyfi nac un daioni a wnae-
thost

thoſt irni : a phan fythwyf yn yſtyried dy hynodrwydd , a'th ragor-fraint di, mae fy yſpryd o dra maint y matter yn methu ynof.

2. Dy roddion di ydyw'r cwbl sy gennym yn ein henaid a'n corph , a'r peth bynnac a feddwm oddimaeſ ac oddimewm , trwy natur neu vwch-law natur : ac mae'n hwy'n dangos dy fod ti'n hael , yn garedic ac yn ddaionus , o'r hwn y cawsom bob daoedd.

Er bod y naill wedi, cael mwy, a'r llall wedi cael llai, o'th eiddo di erhynny y mae'r cwbl : ac heboti nis gellir cael y lleiaſ.

Ni all y neb, a gafodd y rhoddion mwyaf , ymffrostio am ei haeddiant, nac ymgodi eihunan yn vwch na rhai eraill, na gwatwor yr hwn sydd a llai gantho : oblegid mai efe yw'r mwyaf a'r goreu , yr hwn syn cym-meryd llai arno eihun, ac â mwy go-styng eiddrwydd a defosiwn yn rho-ddi diolch iti.

A'r neb a gyfrifo eihun yn waelach na phob vnarall , ac a farna ei-

huran yn annheilyngach, sy gymmwysaf i dderbyn y rhoddion mwyaf.

3. Eithr ni ddylai'r neb, a gafodd llai o roddion, driftâu, na bod yn ddigllon, neu genfigenu'r cyfoethoccach: ond yn hyttrach edrych arnati, a moliannu'n ddirfawr dy ddaioni di, am dy fod ti'n rhoddi dy ddoniau mor helaethlawn, mor ewillysgar, ac yn ddihaeddiant, heb ddimerbyn wyneb.

Ohonoti y mae'r cwbl, aë amhynny tydi wyt i'th foliannu ymmhob yn.

Tydi a wyddost pabell sy gymmwys i'w roddi i bob yn: a phaham y mae llai gan hwn ymma, a mwy gan hwn accw: nid i nyni, ond iti y mae'n perthyn barnu hynny, yr hwn wyt wedi deffinio haeddedigaethau pobvn.

4. Ac amhynny, O fy Arglwydd Dduw, rwyfi'n cyfrif yn gymmwynas fawr imi, nad oes llawer o bethau gennyf, o'rhai oddimaeas ac ynnol barn dynion yr ymddangosai clodd a gwych-

a gwychdra ynof: yn gymaint ac y dylai dyn wrth ystyried ei dloedi a'i waeledd eihun, mid yn vnic fod heb gymameryd trymder neu driftwch neu ddigalondid o hynny, ond yn hyttrach cymmeryd diddanwch mawr a llawenydd o honno.

Oblegid dy fod ti, O Dduw, wedi dewis y tlodion, a'rhai gostyngedig a'r sawl y mae'r byd yn eu dibrisio, i fod yn gyfeillion cartrefol, ac yn anwylion iti.

Tystion ohynny yw dy Apostoli-on di, y rhai a osodaist yn Dwyfegion dros yr holl ddaear.

Hwynt hwy erhynny y fuont fyw yn y byd heb ddim ymgwyno, ond mor ostyngedig a syml, heb na malaes na thwyll, a bod yn llaw-en hefyd ganthynt ddioddef am-mharch a dirinyg er mwyn dy enw di, ac amgofleidio â mawr awydd y pethau, y mae'r byd yn eu ffiei-ddio.

5. Nid oes dim ganhynny a ddy-lai lawenhâu'r neb sy'n dy garu di, ac yn cydnabod dy gymwynasau

di tuac atto ef, yn gymmaint a'th ewyllys di ynddo ef, a bôdd dy dragwyddol ddosparthiad di.

Am yr hyn, dyn a ddylai gymmeryd cymmaint bodlonrwydd a difyrrwch, ac y mynnai mor ewillysgar fod yn lleiaf, ac y dymunai vna-rall fod yn fwyaf oll.

Ac felly y dylai ef fod mor heddychol, a chyn fodloned yn y lle isaf a'r gwaethaf, ac y byddai yn y lle vchaf a'r goreu: a bod yn ddi-bris, ac yn wael, ac heb ddim sôn amdano mor ewillysgar, a bod yn fwy anrhydeddus na'r lleill igyd, neu yn y bri a'r gogoniant mwyaf yn y byd.

Oblegid dy ewyllys di, a serch an dy anrhydedd di, a ddylai ragori ar bob peth arall, ai ddiddanu, a'i fodloni ef yn fwy, na'r holl gymmwynsau, neu'r doniau a roddwyd, neu sydd i'w rhoddi iddo.

P E N. XXIII.

Am bedwar peth yn peri heddwec's mawr.

1. **F**Y mab, ynawr y dysgaf iti y ffordd i heddwch, ac i wir rydd-did.

2. Gwna, Arglwydd, yr hyn a ddywedaist, oblegid hoff y sydd gennyfi glywed hynny.

3. Cais, fy mab, wneuthur ewyllys vnarall yn hyttrach na'th ewyllys dyhun.

Dewis bobamser yr hyn y so llai, yn hyttrach na'r hyn y so mwya.

Cais bobamser y lle isaf, a bod yn waelach na phawb.

Dymuna bobamser, a gweddiss wneuthur o Dduw ei ewyllys yn hollawl ynoti.

Wele, y cyfryw ddyn a â i mewn i ffiniau heddwch ac esmwythdra.

4. Arglwydd, mae dy fyrr y madrodd di hwn ymma, yn cynnwys perffoeddwydd mawr.

Bychan

Bychan ydyw i'w lafaru, ond mae
ef yn helaeth o ystyr, ac yn llawn o
ffirwyth.

Canys pe gallwn gadw hwn ym-
ma'n ffyddlon, ni chodai cythryfwl
mor hawdd ynofi.

Oblegid cyn fynyched ac yr wyf
yn clywed syhun yn aflenyydd ac yn
flin o'm meddwl, rwyf yn gweled
fy mod wedi ymadael a'r addysg
ymma.

Eithr tydi, yr hwn wyt yn gallu
pob peth, ac yn caru llês yr enaid
bobamser, dyro chwaneg o râs imi,
fel y gallwyf gyflowni dy ymadrodd
di, a gorphen iachawdwriaeth fy
enaid syhun.

G W E D D I.

Yn erbyn meddyliau drwg.

5. O sy Arglwydd Dduw, na
fydd ymmhell oddiwrthyf: edrych,
O sy Nuw, i'n cymmhorth: am
fod amryw feddyliau wedi codi i'm
herbyn ac yn ymruthro arnaf: a dy-
chryndotlau mowriau sy'n blino fy
enaid i.

Pafodd

Pafodd yr âf trwyddynt yn ddiniw-eid? pafodd y torraf yn rhwydd trwy eu canol hwynt?

6. Myfi, ebyr ef, a âf o'th flaen di, a gwychion ogoneddus y ddaear a ostyngeiddiaf. Mi a agoraf ddro-ran'r Carchar, ac a eddateuddiaf iti ddirgeleddion cyfrinachau.

7. Gwna, O Arglwydd, megis y dywedi: a ffoant rhag dy wyneb di holl feddyliau enwireddus.

Hyn yw fyn-gobaith, a'm hunie ddiddanwch, cilio attati ymmhob blinedd a gofid, ymddiried ynoti, galw o waelod yn-ghalon arnati, a disgwyl yn ddioddefgar am dy ddi-danwch di.

G W E D D I E
Am gael llewychu'r enaid.

8. Llewycha fi, O Jesu daionus, a disgleirdeb goleuni oddimewn: a bwrw allan bob tywyllwch o drigfa fyn-ghalon.

Cadw oddiwrthyf laweroedd o drawsfeddyliau; a thorr yn chwili-fryw

fryw y temptasiwnau sy'n rhuthro'n florddrych arnaf.

Ymladd yn wrol drosaf, a gorchfyga'r milod drwg, sef drythyll drachwantau'r cnawd, fel y byddo heddwch trwy dy nerth di, ac amlder o'th foliant di yn lleisio mewn neuadd Sanctaidd, hynny yw, mewn cydwybod lân.

Gorchymmyn y gwyntoedd a'r temmhestloedd: a dywaid wrth y môr, taw a sôn; ac wrth y gogleddwynt, na chwytha ddim; a bydd tawelwch mawr a hindda.

9. Anfon dy oleuni a'th wirionedd i lewyrchu ar y ddaear, canys tir diffrwyth ydwyfi a gwâg, hyd onis llewychi di arnaf.

Tywaltt râs oddiuchod: gwylcha fyn-ghalon â gw lith nefol: dyro ddyfroedd defosiwn i leithio wyneb y ddaear, fel y dycce hi'r ffrwyth da a'r goreu.

Cyfod fy meddwl sy wedi ei lwytho'n rhy gaeth â phwys pechodau, ac at bethau nefolion côd ifynu fy holl ewyllyschwant i: fel gwedi profi melus-

melusder y dedwyddwch goruchaf, y ffieithiaf feddwl am bethau daearol.

10. Cippia fi ifynu, a gwared fi rhag pob diberhaus ddiddanwch crea-duriaid: oherwydd nas gall yn peth creedic lonyddu a diddanu'n gyflawn fy ewyllyschwant i.

Cysyllta fi â thi ag annattod gw-lwm Cariad: canys tydi'n vnic wyt yn ddigon i'r neb a'th garo, ac hebotti gwael ac ofer yw'r cwbl.

P E N. XXVI.

Am ochelyd manwl ymholi buchedd vnarall.

1. **F**Y mân, paid a bod yn wâg-ofalus, ac na chymmer arnat ofalon ofer a diles.

Beth yw hyn neu'r llall iti? dily-na di fyfi.

Canys pabeth ydyw iti, pa'r yn fydd, ai bod hwn ymma 'n gyfryw neu'n gyfryw: neu fod hwn accw'n gwneuthur, neu'n dywedyd fel hyn ac fel hyn?

Nid

Nid rhaid iti mor ateb tros rai eraill, ond trosodd dyhunan y mae'n rhaid iti roi cyfrif, i pabeth ganhynnny yr wytî'n affonyddu dyhun.

Wele, rwyfi'n gwybod pawb: ac yn gweled y cwbl a wnelir tan yr Haul: a myfi a wn pafodd y mae gyda phob vn: pabeth y mae ef yn ei feddwl, pabeth y mae yn ei fynnu, ac at ba ddiben y mae ei fryd ef a'i amcan yn tynnu.

Amhynnny rhaid gorchymmyn y cwbl imi: eithr tydi cadw dyhunan yn heddwch da, a gâd i'r affonydd wneuthur cymaint ac a fynno.

Fe a ddaw ar ei ben ef y cwbl a wnelo ac a ddywetto, oblegid nas geill ef fy sommi i.

2. Na chais gyfgod o enw mawr, na chyfeillach llaweroedd, na neillduol gariad dynion.

Mae'r pethau hyn yn peri traws-dynniadau a mawr ddallineb calon.

Myfi a lafarwn fyn-gair wrthyt o'm gwîr fod, ac a ddatcuddiwn ddirgeleddion iti, pettitî'n disgwyl

ym ofalus am fy nysfodiad, ac yn ago-
ryd porth dy galon imi.

Bydd ddiesgeulhus, a gwilia mewn
gweddiau, a goftyngeiddia dyhunau
ymmhob peth.

P E N. XXV.

*Immha beth y mae diogel heddwch
calon, a gwîr broffit ysprydol yn
bod.*

i. **F**Y mân, myfi a ddywedais :

*Heddwch a adawaf i chwi :
fy heddwch i a roddaf i chwi, nid
fel y mae'r byd yn rhoddi, yr wy-
fi'n rhoddi i chwi, Joh. 14. 27.*

Heddwch y mae pawb yn ei ddy-
muno : ond nid yw pob un yn cei-
fio'r pethau sy'n perthyn i wîf he-
ddwch.

Fy heddwch i fy gyda'rhai goftyn-
gedic, a'rhai tirion-galon : dy he-
ddwch di y fydd mewn mawr ddi-
ddefgarwch.

Os tydi a wrandoewi arnafî, ac os
dilyni

dilyni fy lleferydd i, ti a ell i gael
mwynhâu heddwch mawr.

2. Pa beth ganhydny, O Arglywydd, a wnaf?

3. Ymmhob peth gwilia arnat dyhun, pabeth a wnai, a phabeth a ddywedi: ac at hyn cyfeiria dy holl fryd a'th amcan, ses, i ryngu bodd imi'n vnic, ac na chwennych chwaith, ac na chais ddim allan ohonofi.

Na farna hefyd yn fyrbwyll ddim, nac am eiriau nac am weithredoedd rhai eraill: ac na ymddyrysa dyhun yn y pethau na erchwyd iti: a geill fod, nas cai dy gythryblu, oddieithr yn ychydic, ac yn anfynych.

Ond bod bobamser heb glywed dim cythryfwl, ac heb ddioddef na dim blinder calon na corph, sy beth nid yw'n perthyn i'r amser prefennol ymma, ond i ffrâd y llonyddwch tragywyddol.

Na chyfrifa ganhynnny dy fod ti wedi cael gwîr heddwch, oherwydd dy fod heb glywed dim trymder: na bod y cwbl y pryd hynny'n dda, pan fyddi heb ddioddef neb yn wrth-

wrthwyneb iti : na bod hyn yn beth perffaith , os bydd pobpeth yn mynd ynol dy ewyllys di.

Ac na wna gyfrif mawr ohonot dyhun ; neu na thybia dy fod ti'n anwylyd caredic , oblegid dy fod mewn defosiwn a melusder ysprydol mawr : canys nid wrth y rhain ymma , yr adnabyddir gwir gariadwr rhinwedd : ac nid ar y rhain y mae proffit a pherfeiddrwydd dyn yn sefyll.

4. Ar babeth yntau , O Arglywydd ?

5. Ar offrwm dyhunan o waelod dy galon i ewyllys Duw : heb ddim ceisio dy eiddo dyhun , nac mewn bychan nac mewn mawr , nac dros amser nac dros dragwyddoldeb.

Yn y modd ac y perhei a'r vnrhyw wynebpryd, gan roddi diolch i myfi mewn llwyddiannau a gwrthwynebau, gan ystyried y cwbl yn yr un gymmhwys fantol.

Ac os byddi di mor gadarn a hidroddefus mewn gobaith , ac , wedi imi dynnu oddiwrthyt y diddanwch oddi-

oddimewn, y paratoi di dy galon i
ddioddef chwaneg a mwy, heb ddim
cyflawni dyhunan, megis pettasiti
heb haeddu dioddef cymaint.

Ond fyn-ghyflawni i ymmhob
peth a drefnaf, a molianu fy Enw
sanctaidd i: yna y byddi'n rhodio ar-
hyd wir ac vniōn fford heddwch: a
bydd gobaith diammeu, y cai di ei-
lwaith weled fy wyneb i mewn llaw-
enydd gorfoeddus.

Eithr os tydi a gyrrhaeddi i ho-
llawl ddilys amdanat dyhun, bid
yspys iti, y cai di ar hynny fwyn-
hau amlder o Heddwch, ynol yr
hyn sy hossibl ya y drigfa brefennol
ymma.

P E N. XXVI

*Am ragorfraint meddwl rhydd, yr
hyn y mae Gweddil syml yn ei
haeddu, yn hytrach na darllain.*

I. **A** Rglwydd, gwaith gwr per-
ffaith yw hyn, bod bobam-
sar heb ymollwng y meddwl oddi-
wrth

wrth ystyried pethau nesoboni: a myned trwy ganol llawer gofalon megis yn ddirofal: nid fel dyn diog-swrth, ond â math o ragofraint meddwl rhydd, heb ymlynu wrth vni-thyw greadur ag awydd annhafnus.

2. Attolygaf arnat, O fy Nuw tra daiomus, cadw fi rhag gofalon y bywyd hwn, fel nad ymddyrysaf ynddynt: rhag llawer o angen rheidi-au'r corph, fel nas caethiwir fi mewn difyrwch cnaudol: rhag pob thwystr enaid, fel gwedi fy milno â blinderau, nas bythwyf yn ddiga-lon.

Nid wyfi'n dywedyd, rhag y pe-thau, y rhai y mae gwagedd dynion bydol â llawn sêrch ac awydd yn eu teisio: ond rhag y blinderau y rhai trwy gyffredin felltith dynoldeb sy'n pwysol mor drwm-boenus ar enaid dy wâs, ac yn ei dymnu ef ymoli, fel nad ydyw'n gallu myned i mewn i rydd-did yspryd, pan fyddo'n mynu.

3. O fy Nuw i, y melaesder an-nhraethadwy! gwna'n elwew i mi bob.

bob digrifwch cnawdol, sy'n fy nal i rhag caru'r diddanion tragicwyddol, ac yn fy nrwg-ddenu â rhyw ragraith o ddifyrrwch presennol.

Na orchfyged fi, O fy Nuw, na orchfyged fi, cîg a gwaed: ac na thwylled fi y byd a'i fyrr ogoniant: na fwried fi i lawr y Diawl a'i gyfrwysder.

Dyro imi gadernid i wrthsefyll, ymmynedd i ddioddef, a gwalladrwydd i barhâu.

Dyro i mi yn lle pob difyrrion bydol, hyfrydlawn ymiraid dy yspryd di: ac yn lle cariad cnawdol, tywallt ynof gariad arnati.

4. Wele, mae bwyd, diod, a diillad a'r cwbl o'r ddodren angenrheidiol i feithrin y corph, yn bethau blindrymmion i yspryd gwrefog.

Dyrorâs imi i arfer y cyfryw ymgeleddion mewn mesur gweddol, ac nid â gormod serch ymddifyrru ynddynt.

Nis gellir bwrw'r cwbl ymmaith, am fod yn rhaid cynnal natur: ond ceisio gormod o'r pethau y fo mwy difyr-

P.xxvii. *Thomas a Kempis.* 239

difyrriol, e mae'r Gyfraith sanctaidd yn gwahardd: canys yn amgenach y cnawd a wrthryfelai'n erbyn yr yfryd.

Yn y rhain, attolygaf arnat rheoled a dysced dy law di fyfi, rhag imi na throfesdu, na gwneuthur dim yn ormod.

P E N. XXVII.

*Bod cariad priodol amdano eihun,
yn tynnu dyn yn bollawl oddiwrth
y daioni goruchaf.*

I. **F**Y mân, rhaid iti roddi'r cwbl am y cwbl, heb gadw dim ohonot iti dyhun.

Gwybydd fod cariad priodol arnat dyhun, yn gwneuthur mwy oddrwg iti, nac un peth arall yn y byd.

Ynol y serch a'r cariad sy gennyt at ryw bethau, y mae'n hwy'n glynnu wrthyt yn fwy neu'n llai.

Pe bai dy gariad di'n bûr, yn symi, ac wedi ei drefnu'n dda, ti fyddit

240 *Thomas a Kempis.* L. 15.
ddit yn ddigaeth oddiwrth bob peth
bydol-

Paid a chwenzych yr hyn nid yw
tyfreithlon ei gael.

Paid a cheifio'r hyn a ddichon dy
rwyistro, a'th ddifeddu o rydd-did
yfprydol.

Rhyfedd, nad wyt o eithaf gwae-
lod dy galon yn ymroddi dyhunan
imi, gyda'r cwbl o'r pethau a elli eu
dymuno neu eu cael.

2. Pam yr wyt yn ymdreulio dy-
hun ymniaith â gwâg driftwch?
pam yr wyt i'n blino dyhunan â go-
falon ofer?

Sâf wrth fy môdd i, ac nis cai
eddioddef dim colled.

Os tydi a geisi'r hyn neu'r llall,
ac os ti a fynni fod ymnia, neu
accw er dy fwyn dyhun, ac er mwyn
cael mwyn o'r fodd dyhunan: byth
ni fyddi'n llonydd, nac yn ddiofal:
oblegid diffyg a gair ymhob peth:
ac ymhob mann ef a fydd rhyw
un i'r groesi di.

3. Da ganhynn ydyw, nid cael
rhyw beth, neu chwanegu pethau
eddia-

oddiallan: ond yn hyttrach eu dibrifio hwynt, a'i diwreiddio'n hollawl allan o'r galon.

Yr hyn sydd i'w ddyall nid yn vnic am ardrethion arian a golud, ond hefyd am ewyllys o gael ein parchu, ac ari chwant cael ein gwâg ganmol: yr hyn igyd sy'n passio ymmaith gyda'r byd.

Bychan yr amddiffyn y lle, os bydd eisiau grâs ysprydol: ac ni pharhâ chwaith yn hîr yr heddwch hwnnw a gair oddiallan, os bydd cyllwr dy galon di heb wir a diogel sail: hynny yw, oddieithr iti sefyll yn o'i, ti a ellî rievud gwella dyhunani.

Oblegid pan ddelo achos, ti a gai yr hyn, oddiwrth yr hwn yr oeddir yn cilio, a mwy ond odid.

G W E D D I.

*I bu'r galon ac i gael doethi-
neb nefol.*

4. Cadarnhâ fi, O Dduw, â grâs yr Yspryd Glân.

Dyro nerth i grythâu fy nyn oddi-

M mewn;

mewn, ac i esmwythâu syn-ghalon o bob gofal ofer a blinedd : fel 'nas trawsdynner hi ag amryw **ehwantau** am ryw beth, pa vn bynnac y fo , ai gwael ai gwerthfawr : eithr fel yr edrychaf ar y cwbl , megis pethau yn mynd heibio , a'm bod innau hefyd yn myned heibio gyda hwynt.

Oherwydd nad oes dim yn parhâu'n hir tan yr Haul , lle nid oes o id gwagedd a gofid yspryd. Oh, mor ddoeth yw'r neb a ystyria hynny !

5. Dyro imi, O Arglwydd, ddoethineb nefol , fel y dysgaf vwchben pob peth dy geisio a'th gaeldi, vwchben pob peth dy flysio a'th garu di : ac ynol trefn dy ddoethineb di, ddyall pethau eraill oll, megis y maent hwynt.

Dyro râs i fedru gochelyd yn bwyllog y gwenieithwr, ac yn ddioddefgar i wrthsefyll y gwrthwynebwr.

Oblegid mai doethineb mawr ydyw , bod yn ddiysgog ar bob cwythad geiriau, a bod heb ystyn clust i bob gweniaith peryglus : ca-

111

nys felly yr air yn ddibsyder arhyd y
ffordd a eddechreuwyd.

P E N. XXVIII.

Yn erbyn tafodau drwg a bsenmyr.

I. **F**Y māb, na fydded gwaeth
gennyt, os bydd rhai yn
meddwl yn ddrwg amdanati, ac yn
dywedyd yr hyn nis mynnit e'th fod
ei glywed.

Ti ddylit dybied yn waethaf oll
amdanat dyhun, a meddwl nad oes
neb yn wannach na thydi.

Os tydi a fynni rodio 'n ysprydol,
ni bydd fawr gyfrif gennyt am ciri-
au'n hedeg.

Nid doethineb bychan ydyw, tewi
a sōn yn amser drwg, gan ymchweli-
yd i mewn attafi, a bod heb gy-
thrybhu wrth glywed barnau dynion.

2. Na fydded dy heddwch di yn-
genau dynion: oblegid pa vn byn-
nac ai da ai drwg a ddywedant am-
danat, erhynny ni fyddi di ddim yn
ddyn amgenach. Ple mae gwir he-

ddwch a gwîr, ogoiant? ond ynofi?

A'r neb nid yw, nac yn ceisio rhwyngu bodd i ddynion, nac yn ofni eu hanfoddhâu hwynt, a gaiff feddu amlder o heddwch.

O gariad annhrefnus, ac o wâg ofn y mae holl aflonyddwch calon dyn yn codi, a phob trawsdynniad ei synhwyrau ef.

P E N. XXIX.

Wafodd y mae'n rhaid bendithio Duw, a galw arno ef yn amser blisfyd.

¶. **B**Endigedic y fyfho dy Enw di dros oes oesoedd, O Arglwyd yr hwn wyt yn mynnu i'r temptasiwn, ac i'r blisfyd ymima ddyfod arnaf.

Nid wyfi'n gallu mor cilio rhagddo, eithr mae'n angenrheidiol imi sedeg attati: i gael syn-ghymmorth gennyt, ac iti droi'r cwbl yn fuddiol imi.

Rwön,

Rwön, O Arglwydd, yr wyf
mewn gofid, a'm calon nid yw yn
iawn ;, eithr mae'r gwyn presennol
yn fy molestu i'n ddirfawr.

Ac ynawr, O Dâd anwyl garedic,
pabeth a ddywedaf? efe a'm daliwyd
fi mewn cyfngder blîn. Safia fi o'r
awr hon.

Eithr amhynny y deuthynn i'r awr ymما, fel yr anrhydeddir di pam gaffwyfi fyn-gostyng-eiddio'n ddifawr, am rhyddhau gennyt.

Rhynged bodd iti, O Arglwydd,
fyn-gwared i: canys fyfi druenyn pa-
beth a allaf wneuthur? ac i ba le-
yr af heboti?

Dyro imi ddioddefgarwch, O Ar-
glwydd, y tro ymma hefyd.

Cymrhortha fi, O fy Nuvv, ac
nid ofnaf ddim pafaint bynnac a'm
gofidir fi.

2. Ac yrwön beth a ddywedaf ar hyn? O Arglwydd, gwnelet dy ewyllys di. Da yr haeddwn i gael fy mlinio a'm goficio.

Ynddiau rhaid imi ddiodel, a mynnwn pe gallwn yn ymoddieflus,

hyd onid elai'r demmhefsl heibio, a dyfod hindda.

Ond mac dy hollalluog law di yn abl i dynnu'r temptasiwn ymma oddiarnafi, a thorri ei ymgrych, fel nas gorchfygir fi'n hollawl : megis y gwneuthoest yn fynych imi o'r blaen. **O** fy Nuw a'm trugaredd i.

Ac o bafaint anhaws imi, howsach i tydi y fydd yr hwn gyfnewid llaw y Goruchaf.

P E N. XXX.

Am ofyn gymmorth gan Dduw, ac am ymddiried cael grâs drachefn.

I. **F**Y mân, myfi yw dy Ar-glwydd di, yr hwn a roddaf i' ti gymmorth yn nydd tralled.

Dyre attafi, pan fytho hî'n flîn atnati.

Hyn sy fwyaf yn rhwystrô cael grâs nefol, dy fod ti'n troi'n hwyr i weddio, ac i alw arnafi.

Oblegid cyn gweddio a galw arnafi'n

naf i'n ddifrifol, yr wyt yn y cyfamfer yn ceisio llawer o ddiddanion bydol, aë yn ymddifyrru dyhun a'r creaduriaid.

Ac amhynny, y mae'n bod, nas gwna'r cwbl ond ychydig o lës, hyd yr ystyri, mai fyfi yw'r neb sy'n gwared y fawl y fo'n gobeithio ynofi: ac nad oes allan ohonofi na chymorth a dâl ddim, na chyngor a wna lës, na rhwymedi a barhâ.

Eithr ynawr, gwedi cymmeryd anadl eilwaith, ymgryfhâ yn-goleuni fy nhrugareddau i: am fy mod i'n agos (medd ein Harglwydd) i adgyweirio'r cwbl, nid yn vnic yn gyfan, ond hefyd mewn mesur pentyrog.

2. A oes dim yn anodd i myfi? neu ai tebyg ydwyfi i ryw vn a eddy, ac nis cyflawna ei air?

Ple mae dy ffydd di? saf yn ddio-gel, ac yn ddianwadal.

Bydd yn ddyn hiroddefus a chadarn; cyffur a roddir iti mewn amser addas.

Disgwyl amdanaf, disgwyf: myfi a ddeuaf, ac a'th waredaf di.

Temptasiwn yw'r hyn, sy'n dy flino di, a gwâg ofn sy'n dy dîychrynnu di.

Pa lês a wna gofalu am bethau a allant ddigwydd arol hyn, ond gwneuthur tristwch ynot arben tristwch? digon yw i'r dydd ei ddrwg eihun.

Peth ofer a dilês ydyw, cythryblu neu lawenychu am yr hyn sydd i ddyfod, ac ond odiid nis âw byth.

3. Eithr peth dynol ydyw, cael ein twyllo a'r cyfryw phansiau: ac arwydd hefyd o galondid bychan yw gadael ein tynnu cyn howsed i'r hyn y bo'r gelyn yn ein demu ni.

Oblegid nad gwaeth gantho ef, pa yn a wnelo, ai ein somimi a'n twyllo ni a'r pethau y fo gwîr, neu a'rhai y fo sfeilision: pa yn a wnelo ai ein bwrw ni i lawr â chariad ar bethau presennol, neu ag ofni rhag y pethau a ddaw.

Na chythrybler ganhynny dy galon di, ac na osned.

Cred

Cred ynoſi, a bydded ymddiriedd
gennyt o'm trugaredd i.

Pan fyddi di'n meddwl fy mot i
ymmhellaf oddiwrthyt, mynych yr
wyfi'n nessaf attat.

Pan fyddi di'n cyfrif, fod y cwbl
agos wedi ei golli, mynych y mae'r
haeddiant mwyaf ger llaw iti.

Nid yw'r cwbl wedi ci golli, pam
elo'r petli yn y gwrthwyneb.

Na farna ddi'm ynol dy ymglyw-
ed presennol: ac na ymroddi dyhun
yn hollawl i ryw driftwch o ba Barth
bynnac y delo, megis pe ni haf dim
gobaith geninyt o gael ymwared.

4. Na feddwl chwaith dy fod ti
wedi'th adael yn hollawl, er fy mod
i tros amser wedi danfon rhyw flin-
der arnat, neu wedi tynnu dy ddi-
ddanweh dymunedic oddiwrthyt:
oblegid felly yr air i deyrnas y Ne-
foedd.

A hyn ynddianu sy well iti, ac i'r
lleill o'm gweision i: cael eich blino
a gwrthwynebau, na phe baech yn
cael pobpeth ynol eich bodd ei-
chun.

Myfi a wñ ddirgel feddyliau dy galon di : a bod yn lefol er iachawdwriaeth dy enaid di , imi dy adael di weithiau heb ddim melus flas yfrydol : rhag iti ond antur ymfaelchu mewn llwyddiant a rhiwyddeb, ac ymfodtoni dyhun yn yr hyn nid ydwyt.

Yr hyn a roddais a allaf ei gymmoryd ymaithr : a'i ailroddi drachefni, pan welwyfi'n dda.

5. Pan roddwyf ryw dda iti, o'm heiddo i y mae hwnnw: pan ddygwyf hwnnw oddiarnat , nid wyl yn dwyn dim o'th eiddo di : canys myfi piau pob rhodd dda , a phob dawn perffeithlon.

Os gadawaf drallod ddyfod arnat, neu syw wrthwyneb pabynnac, na eddigia ddim, ac na fethed dy galon.

Myfi a allaf yn fuan dy godi di ifynu, a thro'i'r holl faich yn lawenydd.

Eithr cyfion ydwyf, a dirfawr gan moladwy pan fyddwyf yn gwneuthur fel hyn â thi.

6. Os tydi y fyddi gall, gan edrych ar bethau mewn gwirionedd, byth ni ddylit oherwydd gwrthwynebau driftâu, na bod yn ddi-galon, ond yn hyttrach llawenhâu a rhoddi diolch.

Jë, ti a ddylit gyfrifo hyn yn vnic lawenydd, fy mod i gan dy flino di â gofidiau heb dy arbed.

Megis y carodd y Nhâd fi, fe lly y cerais innau chwibthan, Jo. 15. 9. ebyr fi wrth fy ânwyl Ddifyblion: y rhai'n ddiau nid anfonais i lawenydd, ond i ymladdau mowrion: did i anrhydedd, ond i ammharch a diyfrwch: nid i seguryd, ond i boenau a llafuriau: nid i esmwythdra, ond i ddwyn mawr ffrwyth mewn dioddefgarwch. Cofia, fy mâb, y geiriau ymma.

mewn, ac i esmwythâu syn-ghalon o bob gofal ofer a blinedd : fel 'nas trawsdynner hi ag amryw **chwantau** am ryw beth, pa yn bynnac y fo , ai gwael ai gwerthfawr : eithr fel yr edrychaf ar y cwbl , megis pethau yn mynd heibio , a'm bod innau hesyd yn myned heibio gyda hwynt.

Oherwydd nad oes dim yn parhâu'n hir tan yr Haul , He nid oes o id gwagedd a gofid yspryd. Oh, mor ddoeth yw'r neb a ystyria hynny !

5. Dyro imi, O Arglwydd, ddoethineb nefol, fel y dysgaf vwchben pob peth dy geisio a'th gaeldi, vwchben pob peth dy flysio a'th garu di : ac ynol trefn dy ddoethineb di, ddyall pethau eraill oll, megis y maent lwynt.

Dyro râs i fedru gochelyd yn bwyllog y gwenieithwr, ac yn ddioddefgar i wrthsesfyll y gwrthwynebwr.

Oblegid mai doethineb mawr ydyw , bod yn ddiyfogog ar bob cwythad geiriau, a bod heb ystyn ciûst i bob gweniaith peryglus : ca-

nys

nys felly yr air yn ddibryder arhyd y
ffordd a eddechreuwyd.

P E N. XXVIII.

Tn erbyn tafodau drwg-absenwyr.

1. **F**Y mân, na fydded gwaeth
gennyt, os bydd rhai yn
meddwl yn ddrwg amdanati, ac yn
dywedyd yr hyn nis mynnit e'� fod
ei glywed.

Ti ddylit dybied yn waethaf oll
amdanat dyhun, a meddwl nad oes
neb yn wannach na thydi.

Os tydi a fynni rodio 'n ysprydol,
ni bydd fawr gyfrif gennyt am ciri-
au'n hedeg.

Nid doethineb bychan ydyw, tewi
a sôn yn amser drwg, gan ymchweli-
yd i mewn attafi, a bod heb gy-
thrybû wrth glywed barnau dynion.

2. Na fydded dy hedd-wch di yn-
genau dynion: oblegid pa un byn-
nac ai da ai drwg a ddywedant am-
danat, erhynny ni fyddi di ddim yn
ddyn amgenach. Ple mae gwîr he-

M 2 ddwch

eddwch a gwîr ogoiant? ond ynofi?

A'r neb nid yw, nac yn ceisio i
rhyngu bodd i ddynion, nac yn ofni
eu hanfoddhâu hwynt, a gaiff feddu
amlder o heddwch.

O gariad annhresfnus, ac o wâg si
ofn y mae holl aflonyddwch calon
dyn yn codi, a phob trawsdynniad ei
synhwyrau ef.

P E N. XXIX.

*Wafodd y mac'n rhaid bendithio sy
Duw, a galw arno ef yn amser
blinfyd.*

¶. **B**Endigedic y fyfho dy Enw di
dros oes oesoedd, O Ar-
glwyd yr hwn wyt yn mynnu i'r
temptasiwn, ac i'r blinfyd ymima ddy-
fod arnaf.

Nid wyfi'n gallu mor cilio rhag-
ddo, eithr mac'n angenrheidiol imi
redeg attati: i gael s yn-ghymmorth
gennyti, ac iti droi'r cwbl yn fu-
ddiol imi.

Rwön,

Rwön, O Arglwydd, yr wyf
mewn gofid, a'm calon nid yw yn
iawn; eithr mae'r gwyn presennol
ofri yn fy molestu i'n ddirfawr.

Ac ynawr, O Dâd anwyl garedic,
pabeth a ddywedaf? efe a'm daliwyd
wâg fi mewn cyfngder blin. Safia fi o'r
alon awr hon.

Eithr amhynny y deuthynn i'r awr
ymma, fel yr anrhydeddir di pan
gaffwyfi fyn-gostyngeiddio'n ddir-
fawr, am rhyddhâu gennyt.

Rhynged bodd iti, O Arglwydd,
fyn-gwared i: canys fyfi druenyn pa-
beth a allaf wneuthur? ac i ba le
yr af heboti?

Dyro imi ddioddefgarwch, O Ar-
glwydd, y tro ymma hefyd.

Cymrhertha fi, O fy Nuvv, ac
nid ofnaf ddim pafaint bynnac a'm
gofidir fi.

2. Ac yrwön beth a ddywedaf ar
hyn? O Arglwydd, gwnelet dy
ewyllys di. Da yr haeddwn i gael fy
mlino a'm goficio.

Ynddiau rhaid imi ddioddef, a
mynnwn pe gallwn yn ymoddieus,

hyd onid elai'r demmhefsl heibio, a
dyfod hindda.

Ond mae dy hollalluog law di yn
abl i dynnu'r temptasiwn ymma o-
ddiarnafi, a thorri ei ymgyrch, fel
mas gorchfygir fi'n hollawl: megis y
gwneuthoest yn fynych imi o'r blaen.
O fy Nuw a'm trugaredd i.

Ac o bafaint anhaws imi, how-
sach i tydi y fydd yr hwn gyfnewid
llaw y Goruchraf.

P E N. XXX.

*Am ofyn cymmorth gan Dduw, ac
am ymddiried cael grâs drâ-
chefn.*

I. **F**Y mât, myfi yw dy Ar-
glwydd di, yr hwn a roddaf
âti gymmorth yn nydd tralldod.

Dyre attafi, pan fytho hî'n flin
atnati.

Hyn sy fwyaf yn rhwyftrô cael
grâs nefol, dy fod ti'n troi'n hwyr i
weddio, ac i alw arnafi.

Oblegid cyn gweddio a galw ar-
nafi'n

naf'i'n ddifrifol, yr wyt yn y cyfamfer yn ceisio llawer o ddiddanion bydol, aë yn ymddifyrru dyhun a'r creaduriaid.

Ac amhynny, y mae'n bod, nas gwna'r cwbl ond ychydic o lês, hyd yr ystyri, mai fyfi yw'r neb sy'n gwared y fawl y fo'n gobeithio ynofi: ac nad oes allan ohonofi na chym: north a dâl ddim, na chyngor a wna lês, na rhwymedi a barhâ.

Eithr ynawr, gwedi cyrnameryd anadl eilwaith, ymgryfhâ yn-goleuni fy nhrugareddau i: am fy mod i'n agos (medd ein Harglwydd) i adgyweirio'r cwbl, nid yn vnic yn gyfan, ond hefyd mewn mesur pentyrog.

2. A oes dim yn anodd i myfi? neu ai tebyg ydwyfi i ryw yn a eddy, ac nis cyflawna ei air?

Ple mae dy ffydd di? fâf yn ddio-gel, ac yn ddianwadal.

Bydd yn ddyn hiroddefus a chadarn; cyffur a roddir iti mewn amser addas.

Disgwyl amdanaf, disgwyf: myfi a ddeuaf, ac a'th waredaf di.

Temptasiwn yw'r hyn, sy'n dy flino di, a gwâg ofn sy'n dy delychrynnu di.

Pa lês a wna gofalu am bethau a allant ddigwydd arol hyn, ond gwneuthur tristwch ynot arben tristwch? digon yw i'r dydd ei ddrwg eihun.

Peth ofer a dilês ydyw, cythryblu neu lawenychu am yr hyn sydd i ddyfod, ac ond odid nis daw byth.

3. Eithr peth dynol ydyw, cael ein twyllo a'r cyfryw phansiau: ac arwydd hefyd o galondid bychan yw gadael ein tynnu cyn howsed i'r hyn y bo'r gelyn yn ein demi ni.

Oblegid nad gwaeth gantho ef, pa vn a wnelo, ai ein sommi a'n twyllo ni a'r pethau y fo gwîr, neu a'rhai y fo sfeision: pa vn a wnelo ai ein bwrw ni i lawr â chariad ar bethau presennol, neu ag ofn rhag y pethau a ddaw.

Na chythrybler ganhynny dy galon di, ac na ofned.

Cred

Cred ynofi, a bydded yn addiri ied
gennyt o'm trugaredd i.

Pan fyddi di'n meddwl fy mod i
ymmhellaf oddiwrthyt, mynych yr
wyfi'n nessaf attat.

Pan fyddi di'n cyfrif, fod y cwbl
agos wedi ei golli, mynych y mae'r
haeddiant mwyaf ger llaw iti.

Nid yw'r cwbl wedi ci golli, pan
elor peti yn y gwrthwyneb.

Na farna ddiam ynol dy ymglyw-
ed presennol: ac na ymroddi dyhun
yn hollawl i ryw driftwch o ba barth
bynnac y delo, megis pe ni hai dim
gobaith gennyt o gael ymwared.

4. Na feddwl chwaith dy fod ti
wedi'th aadael yn hollawl, er fy mod
i tros amser wedi danfon rhyw flin-
der arnat, neu wedi tynnu dy ddi-
ddanwch dymunedig oddiwrthyt:
oblegid felly yr air i deyrnas y Ne-
foedd.

A hyn ynddiau sy well iti, ac i'r
lleill o'm gweision i: cael eich blino
â gwrthwynebau, na phe baech yn
cael pobpeth ynol eich bodd ei-
chun.

Myfi a wñ ddirgel feddyliant dy galon di : a bod yn lesol er iachawdwr iaeth dy enaid di, imi dy adael di weithiau heb ddim melus flas ysprydol : rhag iti ond antur ymfauchu mewn llwyddiant a rhwydddeb, ac ymffodtoni dyhun yn yr hyn nid ydwyt.

Yr hyn a roddais a allaf ei gymmoryd ymaith : a'i ailroddi drachefni, pan welwyfi'n dda.

5. Pan roddwyf ryw dda iti, o'm heiddo i y mae hwnnw : pan ddygwyf hwnnw oddiarnat, nid wyf yn dwyn dim o'th eiddo di : canys myfi piani pob rhodd dda, a phob dawn perfffeithlon.

Os gadawaf drallod ddyfod arhaf, neu ryw wrthwyneb pabynnac, na ddigia ddim, ac na fethed dy galon.

Myfi a allaf yn fuan dy godi di ifynu, a thro'i'r holl faich yn lawenydd.

Eithr cyfion ydwys, a dirfawr gamoladwy pan fyddwyf yn gwneuthur fel hyn â thi.

6. Os tydi y fyddi gall, gan edrych ar bethau mewn gwirionedd, byth ~~ni~~ ddylit oherwydd gwrthwynebau driftâu, na bod yn ddi-galon, ond yn hyttrach llawenhâu a rhoddi diolch.

Jë, ti a ddylit gyfrifo hyn yn vnic lawenydd, fy mod i gan dy flino di â gofidiâu heb dy arbed.

Megis y carodd y Nhâd fi, fe lly y cerais innau chwitherau, Jo. 15. 9. ebyr fi wrth fy ânwyl Ddifyblion: y rhai'n ddiau nid anfonais i lawenydd, ond i ymladdau mowrion: did i anrhydedd, ond i ammharch a diyffyrwch: nid i seguryd, ond i boenau a llafuriau: nid i esmwythdra, ond i ddwyn mawr ffrwyth mewn dioddefgarwch. Cofia, fy mâb, y geiriau ymma.

P E N. XXXI.

*Am ddibrifio pob creadur ermwyn
mwynhâu'r Creawdwr.*

I. **A**Rglwydd mae eisiau mawr arnafi etto am chwaneg o'r âs, os bydd rhaid imi fyned cyn bellid, ac nas geill yn dyn, nac yn creadur fy rhwydstro i.

Canys tra fo rhyw beth yn fy na-la i, nid wyfi'n gallu hedeg yn rhwyd attati.

Yn rhwydd yr oedd ef yn chwennych hedeg, yr hwn a ddywedodd: *Par y a rydd adeinydd imi megis colomen, a mi a bedaf ac a orphwysaf*, Psal. 54. 7.

Beth sy lonnydach na llygad symli? a phibeth sy rwyddach na'r dyn y so heb fod yn chwennych dim ar y ddaear?

Rhaid i ddyn ganhynny fyned goruwch pob creadur, a chan ymwrthod a'i hunan, sefyll ar uchelder ieddwl, a gweled nad oes yn y crea-

creaduriaid ddim tebyg i'r hyn sydd ynoti Creawdwr pob peth.

Ac oni bydd dyn yn rhydd oddiwrth bob creadur, nis geill ef mewn gwîr rydd-did ddisgwyl ar, ac ystyried pethau nefolion.

Dymma'r achos nad oes nemmor o ddynion myfyrdodgar i'w cael, am nad oes ond anaml ddynion yn medru sequestrio euhunain yn hollawl oddiwrth bethau darfodedic a'r creaduriaid.

2. Mae'n rhaid grâs mawr i hyn, sef i godi'r enaid i fynu ac i'w gippio ef goruwch eihunant.

Ac oni bydd dyn gwedi ei godi ifynu, ac yn rhydd oddiwrth bob creadur, a gwedi ei gwbl vno â Duw: pabeth bynnac a wyddo ef, pabeth bynnac y fo gantho, ni bydd ond o brîs ac o bwys gwael.

Hir y bydd ef yn fychan, ac yn gorwedd yn isel, y neb a gyfrifo ddim yn fawr, ond y daioni sydd yn ynic yn anfeidrol ac yn dragywyddol.

A'r peth bynnac nid yw'n Dduw,
nid

nid yw ond dim, ac yn ddim y dylid ei gyfrif ef.

Mae rhagor mawr rhwng doethineb dyn defosionol wedi lewyrchu gan Dduw, a gwybodaeth dyn dyfedic neu ryw wr eglwysic mawr lythrennog.

Llawer mwy rhagorol yw'r ddoethineb sydd oddiuchod yn deillio oddiwrth Dduw, na'r hon a gair trwy waith ac astudiaeth dyn.

3. Mae llawer yn chwenych myfyrio'n dduwiol: eithr nid ydynt hwy'n ceisio arfer y peth sydd angrheidiol i hynny.

Rhwystr mawr ydyw, ein bod ni'n sefyll ar arwyddion ac ar bethau gweledic, ac heb geisio marwolae-thu einhunain ond ychydic.

Nis gwn i pabeth ydyw, na pha yspryd sydd yn ein tywys ni, na pha amcan sy gennym nyni y rhai a el-wir yn ysprydol: gan ein bod ni'n cymmeryd chwaneg o boen, a'r gofal mwyaf am bethau gwael a darfodedic: ac am ein negesau ysprydol nid ydym yn meddwl ond ambell weithiau

weithiau a'n synhwyaru gwedi eu
cwbl adgynnall ynghyd.

4. Och yfi ! gwedi ychydic ym-
gynnall ein meddwl ar Dduw , yr
ydym ynyman yn torri allan ; heb
fod â manwl ymholi yn ystyried ein
gweithredoedd.

Nid ydym yn edrych , ymmha le
y-mae ewyllyfiau ein calon yn gor-
wedd , nač yn galaru fod ein gwei-
thredoedd mor ammhurion.

Oblegid fod pob cnawd wedi
llygru ei ffordd ar y ddaear , amhynny
y darfu i ddiluw mawr ganlyn.

Ac amhynny gan fod ein hewy-
lliffryd ni oddimewn wedi ei lygru'n
fawr , mae'n rhaid i'r weithred yn
canlyn (yr hon yw mynegfys yr eisi-
au nerth oddimewn) fod yn lygre-
dic.

O bûr galon y gofera ffrwyth bu-
chedd dda.

5. Paſaint a wnaeth dyn , a ofy-
nir : eithr o bafaint rhinwedd y gw-
naeth ef hynny , nid ystyrir mor ddi-
frifol.

**Gofynir , os bydd dyn yn gryf , yn
gyfoc-**

gysoethog, yn deg o brŷd a gwedd, yn hylaw, yn hardd, yn scrifenniwr da, yn gantor da, yn weithiwr da: eithr mor llawd o yspryd, mor addfwyn a dioddefgar, mor ddefosionol ac ysprydol nid ynganir gan lawer.

Mae natur yn edrych ar y pethau sy gan ddyn oddiallan: a grâs fy'n troi at y rheini sy ganthio oddimewn.

Mae hwnnw'n cael ei dwyllo'n fynych: mae hwn yn gobeithio'n Nuw rhag iddo gael ei sommi.

P E N. XXXII.

Am ymchwadu a'n hunain, ac am ymwrthod ein trachwantau.

1. **F**Y mât, nis gelli di fwynhâu perffeithlon rydd-did, oddi-eithr iti ymchwadu a'th hunan yn hollawl.

Mae'n hwy igyd yn lyfletieiriog y rhai sy'n berchennogion priodol, yn caru euhunain, yn gybyddion, yn rhodresgar, yn amgylch-grwydraid, a phobamser yn ceisio pethau mwymthus;

thus; nid yr hyn sydd o eiddo Jesu Christ: eithr yn dychymmygu ac yn llunio'n synych yr hyn nis parhâa ddim.

Oblegid y derfydd am y cwbl beth-bynnac ni ddelo o Dduw.

Cadw'r gair byrr cyflawn ymma: Gwrthod y cwbl, a thi a gai'r cwbl: gât dy drachwantau, a thi a gai lonyddwch.

Ystyria hyn yn dda: a phan y cyflawnych, ti a ddyelli'r cwbl.

2. Arglwydd, nid gorchwyl yn diwrnod yw hyn, na chwarae plantos: ië yn y gair byrr ymma y cynhwysir holl berfseiddrwydd Crefydolion.

Fy mân, ni dyliti droi dy gefn, na bod yn ddigalon wrth glywed ffordd y rhai perffaith: eithr yn hyttrach, myned ymmlaen ar ymgyrchion mwy hynod, ac o'r hyn lleiaf o dra mawr ewyllys dymuno hynny.

Mynnwn pettai hi gydathi fel hyn, a'th fod ti gwedi dyfod hyd hyn ymma, nas byddit yn serchog ohonot dyhun:

dyhun : eithr dy fod yn sefyll wrth fy vnic amnaid i, ac wrth amnaid y neb a osodais yn Dàd arnat : yna y byddit yn fawr iawn wrth fy modd i, a'th holl fywyd ti a gerddai mewn llawenydd a heddwch.

Mae llawer o bethau gennyti etto i'w gadael : y rhai oddieithr iti eu rhoddi imi'n llwyr, nis gelli gael dy ddymuned.

Mi a'th gynghoraf i brynnu aur coeth tanbaid gennyfi, fel y byddi'n gyfoethog, hynny yw, doethineb nefol yn sathru tan draed pob peth gwael a darfodedic.

Dibrisia ddoethineb ddaearol, pob boddhâu dynion, a chael dy fôdd a'th ewyllys dyhun.

Dywedais, fod yn rhaid iti brynnu bethau falw a gwael am rai gwerthfawr ac vchelion yngwydd a golwg dynion.

Canys gwael a bychan iawn y gweillir y wir ddoethineb nefol, a gollngir hi agos drosgof : gan nad ydyw hi ag vchel fryd amdani eihunan, nac yn ceisio ei mawrhâu ar y ddaear :

ar: yr hon y mae llawer yn ei chanmol a'i tafod, ond yn eu bywyd mae'n hwy ymmhell oddwrthi: ac erhynny Gemm gwerthfawr ydyw, yr hwn sydd yn guddiedic oddiwrth lawer.

P E N. XXXIII.

Am anwadaliwch calon, ac am gyfeirio ein hamcan gorhennol tuacat Dduw.

I. **F**Y māb, na ymddirieda yn yr ewylls fryd sy gennyt ynawr: buan y try hwnnw i rywbeth arall.

Tra fyddych fyw ti a fyddi'n go-gwyddo i newid ac i fod yn anwadal, iē o'th anfodd: fel ac y cair di rwön yn llawen, rwön yn drîst; ynawr yn heddychlon, ynawr yn aflonydd; rwön yn ddefosionol, rwön heb'ddim defosiwn: ynawr yn astudiol, ynawr yn ddiog: rwön yn drwm-gofidus: rwön yn ysgafn esmwyth.

Ond mae'r neb sy synhwyrol aç a gwybodaeth cyflawn ysprydol gan tho,

tho, yn sefyll yn vwch na'r ymnewid ymma: heb fod yn edrych pâbeth y mae ef yn ei ymglywed yn ddo eihun, neu o ba barth y mae gwynt anwadlwydd yn chwythu: eithr mae holl amcan ei feddwl ef yn cyfeirio at y diwedd iawn a dymunedic.

Oblegid felly y geill ef barhâu yr un dyn, a'r vnrhyw yn ddiyfogog; gan annelu syml llygad ei fwriad, trwy gynnifer o amryw ddigwyddau yn ddatfael tuacattafi.

2. Eithr o bafaint purach y bo llygad y bwriad, gwastattach ohynny yr air trwy amryw demmheistloedd.

Ond mae golwg y bwriad pûr yn dywyll yn llawer: canys buan yr edrychir ar y peth difyr a digrif a ymgyfarfo.

Am nas cair ond odid ddyn yn gwbl lân o'r brychni a elwir: Ceisio eihunau yn ei lielyntiau.

Felly y daeth yr Juddewon gynt i Bethania at Martha a Mair Magdalén, nid ermwyn yr Jesu'n unig, ond

ond hefyd i gael gweled Lazarus.

Rhaid glanhâu ganhynny golwg y bwriad, a'r amcan a fo gan ddyn, fel y bytho'n bûr ac yn vñion, a thuhwnt i bob pethau daearol yn cyfeirio tuacattafi.

P E N. XXXIV.

*Bod Duw'n hoff i'r sawl a'i caro,
ac yn hyfryd viwchben y cwbl, ac
ymmhob peth.*

I. **W**Ele fy Nuw i, a'm cwbl.
Pabeth chwaneg a fynaf, neu pabeth dedwyddach a allaf ei ddymuno?

O Air melusber a blasus? eithr i'r neb y fo'n caru'r Gair: nid i'r neb y fo'n caru'r byd, na'r pethau sydd yn y byd.

Fy Nuw i, a'm cwbl. Digon yw dywedyd hynny i'r neb sy'n dyall: a'i ddywedyd yn fynych sydd hyfryd i'r neb y fo'n caru.

Canys a thydi yn bresennol, mae pob

pob peth yn ddifyr : eithr a thydi yn absennol, mae'r cwbl yn ddiflas.

Ti a wnai galon heddychol, a llo-nyddwch mawr, a llawenydd hyfryd-lawn.

Ti a wnai feddwl yn dda am bawb , a'th foliannu di ymmhob peth : ac heboti nis geill dim ein bodloni ni chwaith hîr : ond os bydd rhaid i rywbeth fod yn ddifyr, ac yn hyfryd iawn, mae'n rhaid i'th râs di fod yn bresennol gydag ef: a'i dymmheru â phereidd-dra dy ddoethineb di.

2. Beth ni bydd flasus iawn, i'r neb yr wyt i yn flasus?

A phan nis byddi di yn ddifyr i ddyn, beth a eill ei ddifyrru ef?

Ond mae doethion y byd, a'r sawl sy'n caru pethau cnawdol, yn methu gorddiwyd dy ddoethineb di : am fod gormod gwagedd yn y byd, a marwolaeth yn y cnawd.

Eithr mae'r sawl sy'n dy ddilyn di, gan ddibrifio'r byd a marweiddio eu cnawd, yn dangos eu bod hwy'n wir ddoethion: am eu bod yn troi o

wagedd i'r gwirionedd, ac o'r cnawd i'r yspryd.

J'rhai hyn 'y mae Duw'n flasus: a'r daioni pabynnac y mae'n hwy yn ei glywed ac yn ei gael yn y creaduriaid, mae'n hwy yn troi'r cwbl i foliannu'r gwneuthurwr.

Ond mae rhagor erhynny, a rhagor mawr rhwng y melusder sy'n y creawdwr a'r hwn sy'n y creadur, rhwng tragedi a'mser, rhwng y goleuni creedic a'r digreedic.

3. Oh! y Goleuni tragedi yr hwn wyt yn rhagori ar bob goleuni creedic, saetha oddiuchod bellodri dy ddisgleirdeb i dreiddio trwy holl berfedd ynghalon.

Pura, llawenhâ, gloywa, a bywia sy yspryd i a'i holl nerthoedd i lynu wrthi yn eithafon llawenydd.

Oh! pabryd y daw yr awr honno ddedwydd a dymunedic, yn yr hon y llenwi di fi a'th bresenoldeb, ac y byddi di oll yn oll imi?

Hyd onis caffwyf hynny, nis bydd i ni mor cyflawn lawenydd.

Mae'r

Mae'r hên ddyn (Gwae fyfi !) yn byw etto ynwyf: nid yw ef wedi ei gwbl groeshoelio, nid yw wedi mawr'n hollawl.

Mae ef etto'n trachwantu'n ddrud ac yn ddewr yn erbyn yr yspryd, mae ef byth yn terfysgu ac yn codi rhyfel oddimewin, ac heb fod yn gadael teyrnas yr enaid yn heddychol.

4. Eithr tydi, yr hwn wyt yn arglwyddiaethu ar nerth a gallu'r môr, ac yn llonyddu cwnnwrf ei donnau ef, cyfod a chymmhorth fi.

Gwasgara'r Cenhedloedd sy'n mynni'r rhyfela, cura hwynt yn chwilffiw trwy dy nerth di.

Dangos, attolygaf arnat, dy fowriion weithredoedd, a gogonedder dy ddeheulaw di: oblegid nad oes go-baith arall, nac amddiffyn imi, ond ynoti fy Arglwydd Dduw i.

P E N. XXXV.

Nad oes diogelwch rhag temptasiwn yn y bywyd ymma.

1. **F**Y māb, byth ni fyddi dī'n ddiogel ac yn ddibryder yn y bywyd ymma: ond tra y byddi fyw, mae arfau ysprydol bobamser yn angenrheidiol iti.

Rhwng gelynnion yr wyt yn trammwy: a mae'n hwy yn codi i ymladd yn dy erbyn ar y llaw ddehau ac ar y llaw afferwy.

Amhynny oddieithr iti arfer bwceded dioddefgarwch o bobparth it, ni fyddi chwaith hîr heb glwyf neu friw.

Heblaw hynny, onis gosodi di dy galon yn ddiogel ynofi, gyda llawn bûr ewyllys i ddioddef y cwbl er fy mwyn i, nis gelli mor aros yn y mowrwres ymma, na chyrhaeddyd Coron y rhai gwynfymedig.

Rhaid iti ganhynny fyned trwy'r
N cwbl

cwbl yn wrwl, ac arfer llaw gadarn ynerbyn pob gwrthwyneb.

Canys i'rhai a orchifygo y rhoir y Manna; ac i'rhai diog a musgrell y gadewir digon o drueni.

2. Os ceisi di orphwys yn y bywyd ymma, pafodd gwedi hynny y cyrhaeddi di yr esmwythdra tragicwyddol.

Na ymrodda dyhun i lawer o esmwythdra, ond i fawr ymddioddef.

Cais wîr lonyddwch, nid ar y eddaear, ond yn y Nef; nid yn ny-nion, nac yn y creaduriaid eraill, ond yn Nuw'n vnic.

Rhaid iti o'th wîr fodd oddef pob peth er cariad ar Dduw, sef, poenau, doluriau, profedigaethau, cyfyngderau, angenrheidiau, gwendidau, cammau, drwg-abfen, ceryddau, goftyniadau, cywilyddau, dirmygau, gogonau ac anmarchau.

Mae'r hain yn gwneuthur dyn yn rinweddol, mae'r hain yn profi Nefis Christ, mae'r hain yn gweithio Coron nefol.

Myf i a roddaf daledigaeth dragywyddol

gywyddol am boen a llafur byrr, a gogoniant anniben am gywilydd amserol darfodedic.

3. Ai tybied yr wytî, y cai di ynol dy ewyllys ddiddanion ysprydoi bobamser?

Nîchafodd fy Sanct i y cyfryw ynwaftadol : eithr llawer o drymderau, ac amryw brofedigaethau, a desolasiwnau mowtrion.

Eithr hwy a drigasant yn ddiodegar tan y cwbl : a mwy o ymddiried oedd ganthynt yn Nuw, nac ynddynt euhan : gan wybod nad yw dioddefiadau yr amser ymma yn gywiw i haeddu'r gogoniant sydd i ddyfod.

A fynni di gael ynyman, yr hynnis cawsant llaweroedd ond prin trwy boen mawr a llawer o dda-grau.

Disgwyl ein Harglwydd, gwna'n wrol, a chymmer galon : na ofna eddim, ac na chilia, ond dyro dy gorff a'th enaid yn ddiyfogog er gogoniant Duw.

Myfi a dalaf iti â mesur llawn.

N 2 he-

helaethi : myfi a fyddaf gyda thi ym-
mhob blinder.

P E N. XXXVI.

*In erbyn gwâg farnedigaethau
dynion.*

1. **F**Y mât, bwrw dy galon yn ddiogel ar ein Harglwydd, ac era ofna farn dynion, lle bo dy gydwybod yn dangos dy fod ti yn wirion ac yn ddiiddrwg.

Da ydyw a dedwydd i ddyn ddiodef fel hymny : ac ni bydd hymny'n flin i galon ofstyngedic, y fo'n ymddiried yn Nuw yn hytrach nac ynddi eihun.

Llawer a chwedleuant lawer, ac anhymny bychan o goel fydd i'w rhoi arnynt.

Ond nid yw possibl bodloni pawb. Er darfod i S. Paul geisio rhingu bodd i bawb, a gwneuthur eihun yn bobeth i bawb : erhymny bychan oedd gantho gael ei farnu gan ddynion.

2. Ef a wnaeth er mwyn adeila-
du a safio eneidiau rhai eraill, gym-
aint ac oedd ynddo ef, ac oedd yn
ei allu: erhynny nis gallai lefairy,
nas cai ei farnu weithiau a'i ddibri-
fio gan eraill.

Amhynny ef a orchymmynodd y
cwbl i Dduw, yr hwn oedd yn gwy-
bod y cwbl: ac â dioddefgarwch
æc â gostyngciddrwydd ef a amddi-
ffynodd eihun rhag safnau pobl yn
llafaru enwireddau, neu'n dychym-
myg amryw bethau celwyddog, ac
wrth eu bodd euhun yn gwag-ffro-
stio pobrhyw afregedd.

Erhynny ef a atebodd weithiau,
rhag gwneuthur scandal i'rhai gwei-
nion wrth dewi a sôn.

3. Pwy wyt i sy'n ofni dyn ma-
rwol? heddyw y mae ef, ac yforu
nis cair moi weled ef mwy.

Ofna Dduw, ac ni bydd rhaid iti
ddychrynnu rhag y braw a'r arfwyd
a wna dynion.

Pa ddrwg a cill neb wneuthur iti
â geiriau, ac â chamweddau? iddo
eihun y mae'n gwneuthur niwied

yn hyttrach nac iti: ac nis geill
hwnnw ddiangc barn Duw, pwy-
bynnac yw ef,

Bydded Duw gerbron dy olygon
di, ac na ymryssona â geiriau cwyn
fannus.

Ond os tybyger ar yr amser pre-
fennol, dy fod yn cael dy fathru
tan draed, ac yn dioddef y cywilydd
nis haeddaist: na ddigia amhynny,
ac na wna dy Goron yn llai trwy dy
annioddefgarwch.

Eithr edrych yn hyttrach tuac at-
tafi yn y Nef, yr hwn wyf yn gallu
gwared dyn o bob cam a chywilydd,
ac a dalaf i bob un ynol ei weithre-
doedd.

P E N. XXXVII.

*Am ymadael a'n hunain yn llawyr
ac yn bollawl ermwyn cael rhydd-
did calon.*

I. **F**Y mân, gât dyhunan, a thi
a'm cai fi.

Na ddewis, ac na neilltua ddim
iti

iti dyhun: a thi a ynnilli bobamser.

Oblegid y rhoddir iti chwaneg o'râs, cyn gynted ac yr ymadewi di â thi dyhun, heb gymmeryd dyhun attat eilwaith.

2. Arglwydd pasawl gwaith y gadawaf fyhun, ac ymmha bethau yr ymwrthodaf â myfi fyhun?

3. Bobamser, ac ymmhob peth: megis yn y bychan, felly yn y mawr. Nid wyf yn esemptio dim: eithr mi a fynnas dy gael di'n noeth o bob peth.

Os yn amgen, pafodd y gelli di fod o'm heiddo i? a minnau o'th eiddo dithau? onis yspeilir di o'th holl ewyllys dyhun oddimewn ac oddimae?

Po cyntaf y gwnai hymy, gwell y cai di glywed dyhun: ac o bafaint mwy a difrifach, mwyaf y bod oni di fi, a mwy y fydd dy ynnill dithau.

4. Mae rhai yn ymwrthod a'i huanin, ond nid heb ryw nam: oblegid nad ydynt yn gofod eu goglad

yn hollgwyl ar Dduw, ond yn ceisio rhagddarbod iddynt euhun.

Mae rhai hefyd ar y cyntaf yn cynnig y cwbl: ond wedi hynny gan gael eu pigo â themptasiwn, mae'n hwy'n troi ynol at yr hyn sydd ciddo euhun, ac amhynny ni ffynnant hwy mewn rhinwedd.

Nid yw'r hain yn cyrhaeddyd gwîr rhydd-did calon bûr, na hyfryd râs cynnefin dra â myfi: oddieithr iddynt ymadael yn gyflawn â hwynt euhun, ac yn gyntaf offrwm euhundain yn Aberth beunyddol imi: heb yr hyn nis cair ac niš gellir cael y cyfundeb, yn yr hwn y mae fy Seint yn fy mawd i.

5. Dywedais yn llawn snyeh wrthyt, ac yrwön dywedaf cilwaith wrthyt: gad dyhun, ymwrthod a' th hunan, a thi gai heddwch mawr.

Dyro'r cwbl am y cwbl: na chais ddim iti, na chymmer ddim ynol: saf yn burgwbl ac yn ddiysgog ynofi, a thi a'm cai fi.

Ty fyddi'n rhydd dy galon, a'r tywyllych nid amgylcha di.

Dyro

Dyro dy holl egni ar hyn, gwe-
ddia am hyn, dymuna hyn; sef cael
d'yfpeilio o'th holl ewyddys dyhun; ac
yn gwbl noeth dilyna dy Jesu noeth;
bydd farw iti dyhunant, a bydd
fyw'n dragwydd i myfi.

Yn a y methant ac y difannant pob
ffansiau gweigion, pob aflowyddweh
enwireddus, a gofalon ofer.

Yna hefyd y cilia ymaith pob ofn
anghyrnessur, ac y bydd marw pob
cariad annrhefnus.

P E N. XXXVIII.

*Am lywodraethu pethau 'n iawn
oddiallan ac am gyrchu at Dduon
meon peryglon.*

I. **F**Y mab, rhaid iti yn ofalus
geisio hyn, sef bod ohonot
ymmhob man, ac ymmhob gwei-
thred, a neges oddiallan, yn gwbl
rhydd oddimewn, ac yn feistrwlw
arnat dyhun: fel y bo pob peth ta-
nati, ac nid tydi tanynt hwy.

Fel y byddi'n Arglwydd ac yn

reolwr ar dy weithredoedd, nid yn gaethwas nac yn gyflog-ddyn.

Ond yn hyttrach yn ddyn rhydd, ac yn wir Hebreadd, gwedi mynd imewn i gyfran a rhydd-did plant Duw.

Y rhai sy'n gofod pethau presennol tan eu traed, ac a'i meddwl yn edrych ar y rhai tragicwyddol.

Y rhai sy'n edrych ar bethau dardodedig a'i llygad chwîth, ac a'r dehau yn canfod y rhai tragicwyddol.

Y rhai nid yw pethau amserol yn eu tynnu hwy i lynnwr wrthynt, ond mae'n hwy'n hyttrach yn tynnu'rheini i wasanaethu Duw'n iawn: megis y mae ef y Creawdwr goruchaf gwedi eu hordeinio hwynt, yr hwn ni adawodd ddim yn ddidrefn yn ei greaduriad.

2. Os tydi hefyd a sefi ar bob-digwydd, nid wrth yr ymddangos oddimae, nac wrth edrych â golygon cnawdol ar y pethau a weli ac a glywi: ond ynyman ar bob achos gan fyned i mewn gyda Moyses i'r Babell i ymgynghori a'n Harglwydd:

ti a gai glywed weithiau yr Attab Duwfawl, ac a ddychweli wedi dy addysgu am lawer o bethau presennol, ac am rai eraill i ddyfod.

Canys Moyses a gyrchai bobamser i'r Babell i gael attab ammheuon a gofyniadau tywyll, ac a giliai i gymmorth Gweddi er mwyn gochel peryglon, a drygioni dynion anrafol.

Felly y mae'n rhaid i tithau redeg i Gell dy galon, gan ofyn cymmorth yn daer gan Dduw.

Amhynny yr ydys yn darllain, ddarfod i Josue a meibion Israel gael eu twyllo gan y Gabaonitiaid; oherwydd na cheisiafant yn gyntaf gyngor gan Dduw, ond gan hawdd goelio eu geiriau teg hwynt, hwy a sominwyd a'i rhagrithiol dduwioldeb hwynt.

PEN.

P E N. XXXIX.

*Am na bo dyn yn rhy daer yn
ei negesau.*

1. **F**Y māb, gorchymmyn dy
achos hebamser imi, myfi a
drefna 'y cwbl yn iawn yn amser cy-
faddas.

Aros fy ordinhāad i, a thi a gai
weled hynny ar dy lēs di.

2. Arglwydd, digon bodlon y
gorchymmynaf bob peth iti, oble-
gid nas geill fyn-gofal i wneuthur
ond bychan o lefhāad.

Mynnwn pe bawni heb lynnú gor-
mod wrth ddigwyddau'n dyfod, ond
yn offrwm fy hun yn ddioed i'th fod
a'th ewyllys di.

3. Fy māb, mynch y bydd dyn
yn ymdrafferthu yn daerllyd am ryw-
beth y fo yn ei ddymuno : ond wedi
iiddo gael hynny, ef a ddechreua fe-
ddwl yn amgenach amdano : oble-
gid nad ydyw bryd-ewyllys dynion
yn parhau chwaith hir ar yr un
peth,

peth, ond yn myned o'r naill i'r llall.

Nid peth o'f bychanaf ganhynny ydyw i ddyn, ymwrthod bafyd ag ef eihunant yn y pethau lleiaf.

4. Gwîr broffit ysprydol dyn, yw ymwrthod a'i hûn: a'r neb sy wedi ymchwadu cibunant, sy mewn rhyddid a diogelwch mawr.

Ond mae'r hên elyn, gan wrthryfela ynerbyn pawb o'rhai da, heb fod yn peidio a'i temptio hwynt: eithr mae ef ddydd a nos yn gosod dichellion enbyd oflaen y rhai diofalus, i'w bwrw hwynt bendramwngl i faglau ei sommedigaeth ef.

Gwiliwch a gweddiwch, medd ein Harglwydd, rhag i chwi sy'n thio i dempratiwn, Mat. 26. 41.

P E N. XL.

Nad oes dim da gan ddyn ohono ei-hun, ac nas geill ef ymglodfors am ddim.

1. **A** Rglwydd, pabeth yw dyn iti feddwl amdano? neu pabeth yw māb dyn i fod gwiw gennyt i ymweled ag ef?

Pabeth a haeddodd dyn, iti roddi grās iddo?

Arglwydd pabeth a allaf achwyn, os tydi a'm gadewi? neu os tydi ni wnai, y peth a ofynnaf, pabeth yn gyfion a ddywedaf yn dy erbyn?

Hyn yn diau a allaf ei feddwl a'i ddywed yd mewn gwirionedd: Arglwydd nid ydwyfi ddim, nid wyfi'n gallu dim, nid oes dim daioni gennyf ohonof fy hun: eithr yr wyfi'n methu yn y cwbl, ac yn myned bobanser i ddim.

Ac oddieithr imi gael fyn-ghomfforddi gennyt i, a'm haddysgu oddi-mewn

mewn, mi a oeraf yn hollawl ac a
ymollyngaf igyd.

2. Eithr tydi, O Arglwydd ! wyt
yr un bobamser, ac yn parhau yn
dragywyddol, bobamser yn ddai-
onus, yn gyfion, ac yn sanctaidd,
ac yn trefnu'r cwbl ynol dy ddoethi-
neb.

Ond fyfi, yr hwn wyf yn gogwy-
ddo i fethiant ac i ddifffyg yn hyt-
trach nac i ddaioni, nid wyf yn
parhau'n waftadol yn yr unrhwy-
stâd: oherwydd fod saith amser yn
cyfnewid arnaf.

Eithr buan yr â hi'n well gyda
myfi, pan y teilyngi di, ac yr ydystyn-
ni di law i'm cymmorth: canys ty-
di'n vnic heb gydweithiad dyn wyt
yn dichon fy helpu i: ac a'elli fy
nerthu'n gymmaint, ac nas cyfnewi-
dier fy wynebpryd mwy i amryw
weddau; ond fyn-ghalon a dry at-
tati, ac a orphwysa ynoti'n vnic.

3. Amhynny pe medrwn yn llw-
yr wrthod pob diddanwch dynol,
naill ai oherwydd cael defosiwn, neu
oherwydd yr angenrhaid sy'n peri-
uny

imi gyrebu attati, am nad oes yn dyn yn abl i'm comffordd i :

Yn a da y gallwn obeithio am dy râs, a llawerhâu am roedd atwydd o'r gyffur nefol.

4. Rhoddaf eddiolch i ti, o'r hwn y mae'r cwbl yn dysod, cynnifer gwaith bynnac ac y bo dim yn myned yn dda gyda myfi.

Eithr fyfi nid wyf ond gwagedd a diddym yn dy wydd di, dyn anwadal, a dinerth.

Am babeth ganhynny y gallaf ymffrostio ? neu paham y ceisiaf gael fym-mharchu.

Ai am ddim ? ond coeg wagedd cyflawn yw hynny ?

Yn ddiau Cowyn melltigedic yw gwâg ogoiant, a'r gwagedd mwyaf : oblegid ei fod yn tynnu dyn rhag myned i'r gwir ogoiant, ac yn sceilio'r enaid o'r grâs nefol.

Canys tra fo dyn yn ymfodloni ynddo eihun, mae ef yn dy anfodloni di : tra fo'n hela canmol gan eddynion, mae'n colli gwir rinweddau.

5. Eithr

5. Eithr gwâit ogoiant a llawer, nydd sanctaidd yw, bod dyn yn goe goneddu ynoti, ac nid ynddo eihun, yn llawenychu yn dy enw di, ac nid yn ei nerth eihun: nac yn ymddifyrnu mewn vnrhyw greadur, ond o'th plegid ti.

Canmoler dy Enw di, ac nid fy enw i: triawryger dy waith di, ac nid fy un i: bendithier dy enw sanctaidd di, eithr amasi na fwrier dim o garnelioedd dynion.

Tydi ydwyd fyn-gogoniant, a llawenyyd ynt-ghalon.

Ynoti y gageoddaf ac y llawer-nychaf trwy'r dydd: eithr dim ynof fyhus, ond yn fyn-gwendidau.

6. Ceisient yr Juddewon y'glod sydd o'i bugilydd: myfi a'i geisiau yr holl sydd o Ddiw yn vni.

Nid yw holl ogoiant dynion, holl anrhydedd darfodedig, holl vchelidet bydol wedi gymmharu a'th Ogoiant di, ond gwagedd a sioldeb.

O fyn-gwirionedd i, a'm trugaredd; fy Nuw i, y dra fendigedig Drindod i bid tripliant ac anrhydedd,

dedd, rhinwedd a gogeniant iti dros oes oesoedd.

P E N. XLI.

Am ddibrisio pob parch ac an-rhydedd amserol.

1. **F**Y mân, na chythrybla dyhun, wrth weled rhai eraill yn cael eu perchi, a'i codi ifynu: a thydi yn cael dy ddibrisio a'i ofstyng eiddio.

Côd dy galon ifynu attafi yn y Nêf, ac nis byddi'n drîst am yr amharch a wnelo dynion iti ar y ddaear.

2. Arglwydd, yr ydym mewn tywyllwch, a hawdd yw ein twyllo ni ar y ddaear.

Ped edrychwn ârnas fyhun yn iawn, mi gawn weled nas gwnaed cam imi erioed gan yr un o'r ceaduriaid: ac amhynny nis gallaf yn gyfion achwyn yn dy erbyn di.

Eithr oherwydd ddarfod imi becha'n fynych, ac yn ddirfawr yn dy erbyn di, iawn ydyw, fod pob ceadur wedi ei arfogi yn fy erbyn ianau.

Cy-

Cywilydd ganhynny ac ammiharch sy'n gyfion ddyledus imi : eithr mo- liant, ac anrhydedd, a gogoniant iti.

Ac oddieithr imi baratoi syhunan i hyn , sef i fod yn fodlon i'm dibri- sio , ac i'm gwrthod gan bob crea- dur, ac i'm cyfrif yn hollawi ddim, nis gallaf gael fy llonyddu oddi- mewn a'in cadarnhâu , ná chael fy llewyrcha'n ysprydol, nam' cwbl gy- sylltu yn un â thi.

P E N. XLII.

Na ddylid gofod heddwch ar ddynion.

I. F Y môb , os yw'r heddwch sy gennyt, yn sefyll ar y cyttundeb a'r bodloniwydd sy gennyt yn rhyw ddyn, gyda'r hwn yr wyt yn cydfyw, hîr y byddi'n anwadal ac yn aistowydd.

Eithr os tydi a dry at y Gwirionedd tragicwyddol, sy'n byw bobamser, ni fyddi di'n drift am un cyfaill a elo oddiwrthyt, neu a fo marw.

Ynofi y dylai cariad tuacat gyfaill sefyll

sefyll: ac er sy mwyn i y dyliti garu pwybynnac a weli'n hôfi iti, ac i'w garu'n sawr yn y bywyd ymma.

Hebofi ni thâl cyfeillach ddim, ac ni pharhâ; ac nid glân a gwîr gariad yw'r hwn nis clymnais i.

Ti a ddylit fod wedi marw i'w gysryw afoetwnau tuaeat dy garedigion, fel y chwennycht (yn gymaint ac sydd ynoti) fod heb ddim cymdeithas dynion,

Nês y mae dyn yn tynnu at Dduw, o bafaint mwy y bo'n cilio oddiwrth bob cyffur daearol.

Ywch hefyd y mae ef yn hedeg at Dduw, o bafaint dyfnach y bo'n disgyn ynddo eihun, ac yn cyfrif eihunân yn waelach.

2. Eithr y neb y fo'n penmi dim daioni arno eihunân, sy'n eisweystre gnâs Duw i ddyfod iddo: am fod gnâs yr Yspryl Glân bobamser yn eisio calon estyngedie.

Pettiti'n medru cwbl ddiddymau dyhun, a glanhâu dyhunân o bob cariad eredig, yna y byddai'n rhaid i'ni liso i'mewn iti, â mawr amlder gnâs.

Pan

Pan yr edrychi di at y créaduriaid, tynnir y prydhynt y galwg at Dduw oddiwrthyt.

Dyfod o'r chyfugu dyhen ymchwob peth o'mwyn y Creawdwr yna y byddi'n abl i gythaedd yd gwybodaeth am bethau nesolion.

Rw lleiedy fo'r peti, os cerir ef, aë edrychir arno'n arinhrefnas, ef a ddiwynia'r enaid ac a dynn y dyn oddiwrth y daioni pennaf.

P E N. XLIII.

Yn erbyn gwybodaeth gwâg a bydol.

1. F Y mân, na âd i dêg a di-chellgar cisiau dynion dý gynhyrfu: am nad yw teyrnas Dduw'n sefyll ar ymadrodd, ond ar finwedd.

Gwrando'n ofalus fyn-gleiriau i, y rhai sy'n ennynnau calonhau, at yn goleuo'r meddwl: yn peri cystydd calon, ac yn dwyn amryw gyflur i'd enaid.

Byt i na ddarllain gymaint ac yn gair,

gair, i beri tybied di fod ti'n ddy-scedic ac yn ddoeth.

Eithr cais farweiddio dy ddrwg anwydau a'th feian: oblegid y gwna hynny fwy llês iti, na gwybod am-ryw gweftiwnau caled.

2. Gwedi iti ddarllain a gwybod llawer, rhaid iti droi bobamser at vn prif ddechreuad.

Myf y wyl yn dyscu gwybodaeth i ddyn, ac yn rhoi dyall eghurach i'rhai bychain, nac a ellir ei ddyscu gan ddyn.

Buan y bydd ef ddoeth, wrth yr hwn y llafara fi, a llawer o lês ysprydol a ynnilla.

Gwae hwynt hwy, y rhai sy'n gofyn llawer o bethau cuwriows ac ofer gan ddynion, ac heb ofalu nemmor am y ffîrdd i'm gwafanaethu.

Ef a ddaw'r amser pan yr ym-ddengys Meistr y meistri Christ, Ar-glwydd yr Angelion i wrando gwer-ff pawb, hynny yw, i holi cydwy-bod pob vn.

A'r pryd hynny a chwilir Jerusalem a lanterau: a bydd amlwg cuddie-dic

dic gyfrinachau y tywyllwch, a di-stewir dadleuon tafodau.

3. Myfi yw'r neb sy mewn munudyn yn codi'r dyn gostyngedic i ddyall mwy o refymmau a gwirioneddau tragicwyddol, na phettai wedi astudio ddeng mlynedd yn yr Ysgolau.

Myfi wyf yn dyscu heb ddim fwn na thrwst geiriau, heb ddim cymmync opiniwnau, heb geisio dim parch a chlod, heb ymryson argumentau.

Myfi wyf yn dyscu dibrisio pethau daearol, ffieiddio pethau presennol, chwennychu pethau tragicwyddol, cilio rhag parch a bri, dioddef cammau a drwgabsen, gosod yr holl obaith ynofi, bod heb chwant a'm ddim allan ohonofi, a'm caru fi'n ddirfawr vwchben y cwbl.

4. Canys rhyw un, wrth yn-gharu i yn fawr iawn, a ddyscodd bethau duwfol, ac a lasarodd bethau tragicwyddol.

Ef a gafodd fwy o lles, wrth ymwrthod a'r cwbl, nac wrth astudio

diô vchel a manwl ddyfeciadaethau.

Eithr yr wyfi'n llafaru pethau cyffredin wrth rai, a phethau nälltuol wrth rai eraill: i rai yr wyf yn ymddangos yn hyfryd yn arwyddion a sifurau, ond i eraill yr wyf mewn mawr oleuni yn datcuddio dirgeleddion.

Vn yw lleferydd y llyfrau, ond nid sydnt hwy'n dyscu'n gyfrol: oblegid mae fyfi yw Athro'r Gwirionedd oddinewn, chwiliwr y calonnau, deonglwr y meddyliau, gyrrwr gweithredoedd da ymlaen, gari rannu i bob un megis y gwelwyf yn wiw.

P E N. XLIV.

Na ddylid tynnu atrom bethau oddiellan.

I. **F**Y mab, rhaid iti fod yn ddi-bwybod yn llawer o bethau, a chyfrif dyhunan megis dyn gwedi marw ar y ddaear, ac i'r hwn y mae'r Hell fyd wedi ei groeshoedio.

Rhaid

Rhaid iti hefyd fyned heibio i lawer peth â chlûst fyddar, a meddwl yn hyttrach am yr hyn a wneilo heddwch iti dyhun.

Gwell iti droi dy lygaid oddiwrth y pethau y fo'n dy anfoddhâu, a gadael i bob vñ ei feddwl eihun, nac ymryson â geiriau cynnenus.

Os byddi di'n iawn gyda Duw, gan ddisgwyl ei farn ef, haws y fydd iti adael eu meddwl euhun i rai eraill.

2. O Arglwydd! hyd ymmha le y deuthom? Wele yrydys yn wylafain am golled fyddol, yn ymboeni ac yn rhedeg am elw bychan, ac yn gollwng ynangof y golled ysfrydol, a braidd o'r diwedd y meddylir am-dani.

Gofalir am y peth, ni wna ddim, neu ond bychan o lës: ac a air heibio'n ddiofal, i'r hyn sy bennaf angenrheidiol: oherwydd bod dyn trwy natur yn llithro i'r pethau fyddol fydd oddiallan iddo: ac oddiethr iddo ddychwelyd atto eihun ar fyrr amser, bodlon iawn y gorwedd ef ynddynt.

O PEN.

P E N. XLV.

*Na ddylid coelio pawb, ac mor
hawdd yw i ddyn drosseddu me-
wn geiriau.*

1. **C**Ymmorth fi, O Arglwydd,
 yn fyn-gofid a'm blinder:
 canys ofer yw'r ymwared a ddisgwy-
 lir gan ddyn.

Pa fawl gwaith y twyllwyd fi o
gael ffydlondeb yno, lle yr oeddwn
yn meddwl y cawn?

Pa fawl gwaith hefyd y cefais
ffyddlondeb yno, lle nid oeddwn yn
disgwyl dim?

Ofer ganhynny yw gobeithio yn
nynion: eithr cadwedigaeth y rhai
cyfion sydd ohonoti O Dduw.

Bendithier di, O Arglwydd Dduw,
 ymmhob peth a ddigwyddo ini.

Gweinion ydym, ac anwadal:
 hawdd y gyllir ac y troir ni.

2. Pwy yw'r dyn sy'n cadw ei-
lunian, ac yn edrych o bobparth iddo
mor

mor ofalus, ac nas daw i ryw dwyll,
cyfngder neu astonyddwch?

Eithr y neb sydd yn ymddiried
ynoti, O Arglwydd, ac yn dy geisio
di â chalon bûr syml, nis cwympha
cyn hawsed.

Ac os cwympo a wna i ryw flin-
der, pafodd bynnac y dyryso aë y
glyno ynddo, buan y caiff ef ei wa-
redu, neu'i gyffuro gennyt, am nad
wyt'i'n gadael tros fyth y fawl a obei-
thiant ynoti.

Did y cair cyfaill ffyddlon a crys-
ymmhob cyfngder ei anwylyd.

Tydi O Arglwydd, tydi'n vnic
wyt y ffythlonaf oll ymmhob peth,
ac heboti nid oes yr un arall cyffe-
lyb.

3. O mor ddoeth a synhwyrol
oedd yr enaid sanctaidd hwnnw, a
ddywedodd: Fy ewyllys i, a'm me-
ddwl sy gwedi eu diogelu, a'i ca-
darnhau yn-Ghrîst?

Pettai hi felly gyda myfi, yna ni
chythrybled ofn dyn fi cyn hawsed,
ac nis poenid fi â phicellau gei-
riau.

Pwy sy'n gallu rhag-weled, pwy a ddichon ochelyd y drygau oll sydd i ddyfod ?

Os y drygau hefyd a ragwelir a glwyfant, beth a wna'rhai nis gellir eu rhagweled ond briwo yn drwm, ac archolli'n ddyfn ?

Ond pam nas ceisiais yn well ragweled a darbod i myfi fy hun druddyn ? pam hefyd y coeliais rai eraill cyn hawfed ?

Eithr dynion breuol a gweinion ydym , ac nid amgen ydym na dynion gweinion, perhon a bod llawer yn ein cyfrif, ac yn ein galw ni'n Angelion .

I bwy y coeliaf, Arglwydd ? i bwy, ond iti, yr hwn wyt y Gwirionedd ni thwylla, ac nis geill ei dwylio ?

O'r tu arall, mae pob dyn yn geIwyddoc, yn wan , ac yn anwadal : ac yn hawdd gantho lithro, yn enwedig ar eiriau : yn gymaint ac na ddylid coelio ynyman y peth y dybygid ar y cyntaf ei fod yn wir diogel

4. Mor synhwyrol y rybyddiaist di, fod yn rhaid gochel rhag dynion: ac mai gelynion dyn yw ty-Iwyth ei dy ef eihun: ac nad oes mor coelio, os dywaid rhyw vn; *Wele ymma, wele accw*, Mat. 24. 23.

Dyfsgais i'm cywilydd fyfyr, a mynnwn pe bai hynny i'm gofalach ochelyd, ac nid i'm ffolineb.

Taw a fôn (medd rhyw vn) taw a fôn, a chadw iti dyfyr yr hyn a ddywedaf wrthyt. A thra fyddwyfi'n tewi, ac yn coelio fod y peth yn gyfrinachol, ni eill ef eihun dewi y peth a geisiodd ei dewi: ond ynyman ef a'm cyhoeddodd fi a'i hun hefyd: ac a aeth i ffordd.

Rhag y cyfryw chwedleuau, a rhag y cyfryw ddynion anochelgar gwared fi, O Arglwydd, rhag imi syrthio i'w dwylo hwy, na gwneuthur byth y cyfryw bethau.

Dyro air cywir a diogel yn yn-ge-nau i, a gyr ymmhell oddiwrth yf dafod gyfrwys.

Y peth nys mynnwn ei ddioddef, a ddylwn trwy bob modd ei oche-lyd.

5. Oh mor dda a heddychol ydyw, tevi a sôn am rai eraill, a bod heb goelio pob peth yn ddiragger, a pheidio'n hawdd ac adrodd pethau ymmhellach ?

A bod heb ddangos eihun i nemmor : a'th geisio di bobamser yn olygwr calon :

A bod heb adael ei ddwyn o amgylch â phob chwythad geiriau : eithr chwennych cyflowni pob peth oddinewn ac oddimaeas ynol bedd dy cwyllys da di ?

Mor ddiberygl ydyw, ermwyn cadw grâs nefol, gwrthod ymddangos yn-galwg dynion, a bod heb ddy-muno'r pethau a welir yn rhyfeddol oddiwallan : eithr â gofal cyflawn ceisio'r pethau a wasanaethant i wella i bunchedd, ac i chwanegu gwrës ysprydol ?

Pafaint oddrwg a wnaeth i lawer, bod eu rhinwedd hwy'n wybodol i eraill, a darfod eu canmol hwynt yn rhy fuan.

Pafaint o lês a wnaeth, cadw grâs yn ddifftaw guddiedic yn y bywyd ma-

marwol ymma, yr hwn nid yw ond
temptasiwn a milwriaeth?

P E N. XLVI.

*Am ymddiried yn Nuw pan y pic-
cellir geiriau drwg yn ein her-
byn.*

I. **F**Y mân, saf yn ddiogel, a
gobeithia ynofi. Canys pa-
beth yw geiriau, ond geiriau? Hwy
a hedant trwy'r awyr, ond ni friw-
ant gymaint ac yn garreg.

Os ydwyti'n euog, bwriad a emen-
dio dyhun yn ewyllysgar.

Onid oes dim ar dy gydwybod,
ymrodd a dioddef hynny'n ewy-
llysgar er mwyn Duw.

Digon bychan iti, yw dioddef
geiriau weithiau, yr hwn nid wyt
etto'n gallu goddef dyrnodau trym-
mion.

A phaham y mae pethau cyn fy-
nyched yn myned at dy galon, ond
oblegid dy fod ti etto'n gnawdol, ac
yn ystyried mwy ar ddynion nac y
dylit.

O 4 Oher-

Oherwydd gan dy fod ti etto'n ofni cael dy ammharchu, nis mynni ddioddef dy geryddu am dy drofeseddau; ond ceifio 'rwyt ryw gyfgo-dau o escusodion.

2. Eithr edrych arnat dyhun yn well, a thi a gai weled fod y byd yn byw ynot etto, a gwâg awydd i ryngu bodd i ddynion.

Canys am dy fod ti'n gochel cael dy oftyng-eiddio a'th gywilyddio am dy gamweddau, mae'n eglur ddiau, nad wyt i nac yn wîr oftyngedig, nac yn wîr farw i'r byd, ac nad yw'r byd wedi ei groeshoelio i tithau.

Eithr gwrando fyn-gair i, ac ni bydd waeth gennyt am ddeng mil o eiriau dynion.

Wele, pe dywedid yn dy erbyn y cwbl a ellid trwy'r malais mwyaf eu defeisio: pa ddrwg a wnai hynny iti, os gollyngi iddynt fyned heibio, heb eu prisio mwy na phluen; a allent hwy dynnu cymaint ac yn blewyn oddiar dy ben di?

3. Eithr y neb sydd heb ei galon oddimewn iddo, ac heb Dduw yn

yn ei olwg, a gythryblir yn hawdd ac ammharch bychan.

Ond y neb a ymddiriedo ynofi, ac ni chwennycho sefyll ar ei farn eihun, y fydd heb ddim dychryn dynion.

Canys myfi yw'r barnwr sy'n gwylbod pob cyfrinach : myfi a wn pa-fodd y bu'r matter : myfi a adwaen y neb sy'n dioddef, a'r neb sy'n gwneuthur y cam.

Oddiwrthyfi yr aeth y gair hwnnw : ac a myfi'n goddef y digwyddodd hynny : fel y datcuddier meddyliau llawer calonnau.

Myfi a farnaf yr euog a'r gwirion : ond yn gyntaf mi a fynnaf brofi pob yn o'r ddaau.

4. Mynych y mae testiolaeth dyn yn twyllo : gwir yw fy marn i, hi a saif, ac nis dymchweler hi.

Mae hi'n guddiedic gan mwyaf, ac heb fod yn amlwg i nemmor : ac er-hynny nid yw hi vnamser yn methu, ac nis gall hi mor methu : perhon nas tybygir yn-golwg dynion ffôl ei bod hi'n gyfion.

Attafi ganhynny y mae'n rhaid cyr-

chu ymmhob cyflafaredd a barn, ac
nid sefyll ar dy dýb a'th ewyllys dyhun.

Canys mis cythryblir y dyn cyfion,
beth bynnac oddiwrth Dduw a ddi-
gwyddo iddo: ac os llaferir peth
anghyfion yn ei erbyn ef, ni bydd
fawr gwaeth gantho.

Ac ni bydd ef ofer-lawen, os rhai
eraill wrth reswm a'i esgusodant ef.

Oblegid ei fod ef yn cofio, mai
fyfi yw chwiliwr y calonnau a'r aren-
nau: yr hwn nid wyf yn barnu ynol
y golwg a'r ymddangos sydd yn-
gwydd dynion.

Canys mynch y gwelir ar fai yn
syngwydd i, yr hyn a dybygir ei fod
yn ganmoledic ynol barn dynion.

5. O Arglwydd Dduw, yr hwn
wyt yr Justus cyfion, cadarn a dioddef-
gar, yr hwn wyt yn gwybod gwendid
a drygioni dynion', bydd di fy nerth
a'm holl ymddiried i: am nad yw
syn-ghydwybod fyhun yn ddigon imi.

Tydi a wyddost yr hyn nid wy-
fi'n gwybod, ac amhynnny mi a ddy-
lwn ar bob cerydd ymostyngeiddio
fyhunau a dioddef yn howddgar.

Ma-

Maddeu imi hefyd yn ddaionus
cyn fynyched ac y gwneuthum yn
amgenach: a dyro imi eilwaith râs i
ddioddef chwaneg.

Oblegid gwell imi, ydyw dy he-
laethlawn drugaredd di i gael ma-
ddeuant; na'r cyfiawnder a dybygir
ei fod yn ofi, i amdiffyn fyn-ghydwy-
bod guddiedic.

Er nad wyfi'n clywed fy hun yn
euog o ddim, etto nis gallaf gyfi-
awnhâu fy hunan ar hynny: oblegid
heb dy drugaredd di nis cyfiawnheir
vndyn byw yn dy olwg di.

P E N. XLVII.

*Bod yn rhaid dioddef pob trymde-
rau er mwyn y bywyd trwywy-
ddol.*

I. **F**Y mân, paid a gadael i'r poe-
nau a gymmerai'r arnat er
fy mwyn i, dy ddigalonni di, ac na
âd i drallodau dy fwrw di ilawr yn
hollawl: eithr cadernhaed di fy
addewid i, a chyflured ymmhob di-
gwydd. Di-

Digon ydwyfi i dalu vwchben
pob modd a mesur.

Ni chai di ymboeni ymma chwaith
hir: na'th drymhâu â doluriau bo-
bamser.

Aros ychydic, a thi a gai weled
diwedd buan o'th ddrygau.

Awr a ddaw, pan y derfydd pob
poen, trafferth, a helbul.

Bychan a byrr yw'r cwbl, sy'n
mynd heibio gydag amser.

2. Gwna'r hyn a wnai: ymboe-
na'n ffyddlon yn fyn-gwinlan i, myfi
y fyddaf dy gyflog di.

Yscrifenna, darlain, cana, galara,
cadw osteg, gweddia, dioddefa groe-
sau'n wrol: mae bywyd tragicywy-
ddol yn deilwng o hyn oll ac o law-
er mwy o ymladdau.

Daw heddwch ar y dydd a wyr
ein Harglwydd: ac ni bydd na dydd
na nôs, hynny yw, o'r amser ym-
ma: ond goleuni tragicywyddol, di-
scleirdeb anfeidrol, heddwch diogel,
ac esmwythdra diofal.

Yna nis dywedi; *Pay a'm gre-
yá fi o gorpus y farwolaeth ton?*
Rhuf.

Rhuf. 6. 24. Ac nis llefi : *Gwae fi fod fy nbrigiant i wedi ei hoedi'n hîr!* Psal. 119. 5. Canys bwrir an-geu beridramwnwgl : a bydd ia-chawdwriaeth dibaid, heb ddim cy-fyngder : llawenydd dedwyddlawn : cymdeithas ddifyr, hardd a hyfryd.

3. Oh petti*n* gweled tragedywy-ddol goronau y Sain*c*t yn y Nef, ac mewn pa gymaint gogoniant y mae*n* hwy'r wön yn gorfoleddu, y rhai oeddent gynt yn ddibris yn y byd ymma, ac a dybygid megis yn annheilwng o gael byw; ynddiau ti a ostyng-eiddit dyhun ynyman hyd at y ddaear, ac a chwenychit yn hyt-trach fod tan bawb, na bod yn vwch nac vn.

Ac ni thrachwantit ddyddiau llawen y bywyd hwn, ond yn hyt-trach hoff y fyddai gennyt gael dy flino a'th ofidio ermwyn Duw : a chael dy brisio*n* ddim ymmysg dy-nion, a gyfrifit yn elw pennaf.

4. Oh ! pe bai flâs gennyt i am y pethau hyn, a phe disgynnent yn ddyfn ynot hyd at dy galon ! pa-fodd

fodd y beidditi gwyno gymaint ac
vnwaith.

Onid rhaid ermwyn bywyd tra-
gywyddol ddioddef pob pethau
poenus?

Nid peth bychan yw colli neu
ynnill teyrnas Dduw.

Côd ganhynny dy wyneb tuar
Nêf. Wele fyfi, a'm holl Sainct gy-
da myfi, y rhai a gowsant ymdrech
mawr yn y byd ymma, mae'n hwy
'rwön yn llawenu, mae'n hwy 'rwön
yn cael eu difyrru, mae'n hwy 'rwön
yn ddiofal, mae'n hwy 'rwön yn gor-
phwyso: ac a gânt aros gyda myfi
yn nheyrnas fy Nhâd yn ddiddiben.

P E N. XLVIII.

*Am y Dydd tragwyddol, a byrder
y bywyd hwn.*

I. **O** Ddedwyddlawn drigfa'r
Ddinas nefol! O dra dis-
clair ddydd Tragwyddoldeb! yr
hwn nid oes yn nos yn ei dywyllu,
ond y Goleuni goruchaf bobainser
yn

yn ei lewychu : dydd hyfryd bobamser, diofal bobamser, ac heb newid ei gyflwr vnamser.

O pe bai y diwrnod hwnnw yn dydd-hâu, ac y bai diwedd o'r holl bethau amserol hyn !

Mae ef yn diau, yn llewyrchu i'r Sainct â discleirdeb tra splennydd a dibaid : eithr nid ond o hirbell, ac megis trwy ddrych i'r fawl sy'n pererindotta ar y ddaear.

2. Mae trigianolion y Nef yn gwybod, mor ddifyr a mor hyfryd yw'r dydd hwnnw : eithr mae deol blant Efa'n cwynfan fod hwn ym-ma'n chwerw ac yn ffin.

Byrion a drwg yw dyddiau'r amser hwn, yn llawn o ddoluriau ac e gyfyngderau.

Lle y diwynir dyn a llawer o bechodaau, y rhwydir ef maewn llawer o ddrwg anwydau : yr aflen yddir â llawer o ddychryndodau : y tynheir â llawer o ofalon : y trawsdynnir â llawer o rodrefau : y rhwyftrir â llawer o wageddau, yr amgylchir â llawer o amryfuseddau, y gwasgir a llaw-

â llawer o boenau; y blinir â them-
ptasiwnau, y gw. nheir â difyrion, y
gofidir â thlodi.

3. O pabryd y daw diwedd o'r
drygau hyn? pabryd y câf fyn-gwa-
red o annedwydd gaethiwed pecho-
dau?

Pabryd, O Arglwydd, y cofiaf
amdanati'n vnic? pabryd y câf yn
gyflawni fy llenwi â llawenydd y-
noti?

Pabryd y byddaf heb ddim
rhwylstr mewn gwîr rydd-did? heb
ddim trymder na meddwl na
corph!

Pabryd y bydd heddwch cyfan-
gwbl, heddwch diofal a difraw, he-
ddwch oddimewn ac oddimaes, he-
ddwch diogel o bobparti?

O Jesu daionus! pabryd y câf se-
fyll i èdrych armati? pabryd y câf
synnied ar ogoniant dy deyrnas di?
pabryd y byddi di oll yn oll imi?

O pabryd y byddaf gyda thi yn
dy deyrnas a baratoaist i'th anwyl
garedigion ers tragicwyddoldeb?

Gadawyd fi druianddyn ar dîr ge-
lynnion,

lynnion, lle mae rhyfeloedd beunyddol, a dirfawr a flwyddiannau.

4. Comffordda fy neoliad i, yf gafnhâ fy nolur, canys attati y mae fy holl hiraeth i, yn vcheneidio.

Oblegid baich imi yw'r cwbl, beth-bynnac y mae'r byd ymma'n ei gynnig i'm diddanu.

Rwyfi'n chwennych dy feddu di'n hollawl, ond nid wýf yn gallu cael gafael ynot.

Da y fyddai gennyl ymlynu wrth nefolion bethau: ond mae matterion bydol a gwyriau drwg anfarweiddiedig yn pwysio arnaf, ac yn fngwsgu i lawr.

A'm meddwl yrwyf yn mynnu gorchfygu pob peth: ond a'm cnawd yrwyf o'm hanfodd yn gorfod bod tanyst.

Felly fyfi ddyn annedwydd wyf yn ymladd â myfi fyhun, a gwnaed fi'n flin i myfi fyhunan: gan fod yr yspryd yn ceisio bod ifynu, a'r cnawd i wared.

5. Oh! pabeth wyf yn ei ddiodef oddirnewn, pan fyddwyf a'm meddwl

meddwl yn myfyrio ar bethau nefolion, neu'n trin pethau sanctaidd; ac ynymian a minnau fyth yn llafaru gweddiau, y bydd rhawd o phansiau cnawdol yn rhuthro arnaf. Oh fy Nuw! na fydd bell oddiwrthyf, ac na thro dy wyneb oddiwrthyf yn dy ddigofaint.

Saetha dy fellt-luched, a chwala hwynt; piocella dy bilwrnrau, a gwasgerir phantasiau'r gelyn.

Casgla ynghyd fy meddyliau i oll attati: gwna firmi ollwng ynanghof bob peth daearol: dyro râs imi'n fuan i fwrw ymmaith holl phansiau enwireddus.

Cymmhorth fi, O'r Gwirionedd tragwyddol, fel na chaffo gwagedd byth fynghyffroi i.

Dyre attafi, hyfrydwch nefol, a ffroed pob aflenid rhag dy wyneb di.

Maddeu imi hefyd, a thrugarhâ wrthyf yn ddaionus, cyn fynyched ac y meddyliaf mewn gweddi am ddim arall ond tydi.

Canys cyffesaf ynndiau, yr arferaf

feraf fod yn llawn o drawsfeddyliau.

Oblegid mynch nid wyf yno, lle'rwyf a'm corph yn sefyll neu'n eistedd: ond yn hyttrach lle bo fy meddyliau yn fy nwyn i.

Yno yr wyf, lle bo fy meddwl i: a mynch y mae fy meddwl yno, lle bo'r peth y fyddwyf yn ei garu.

Buan'y daw i'r meddwl y peth y fo trwy natur yn difyrru, neu trwy arfer yn bodloni.

6. Amhynny, tydi y Gwirionedd a ddywedaist: *Lle mae dy dryffor di, yno hefyd y mae dy galon di,* Mat. 6. 21.

Os fyfi a garaf y Nêf, mi a feddyliaf yn ewillysgar am bethau nefolion.

Os y byd a garaf, mi fyddaf lawen am lwyddiannau bydol ac yn drîst am groesau amserol.

Os y cnawd a garaf, mynch y meddyliaf am bethau cnawdol.

Os yr yspryd a garaf, difyr y fydd gennyf feddwl am bethau ysprydol.

Oble-

Oblegid beth bynnac a garaf, da y fydd gennyf siarad, a chlywed siarad am hynny: a mi a ddygaf gyda myfi adref phansiau a dychymmygion am y cyfryw bethau.

Eithr gwyneifyd y dyn, O Arglwydd, yr hwn er dy fwyn di a ymadawo a'r holl greaduriaid: a or-threcho natur yn fforddrych, a groeshoelio â gwreis yr yspryd drachw-antau'r cnawd: fel a chydwybod serenol yr offrymמו weddiau purlan iti: ac y fyddo'n deilwng i fod ym-mysg y Corau Angelawl, wedi bw-rw ymmaith oddiwrtho bob pethau daearol oddiewn ac oddiellan.

P E N. XLIX.

Am hiraeth am y bywyd tragicwyddol, ac am faint yw'r daoedd a addewid i'r sawl a ymladdant yn wrol.

I. **F**Y mab, pan glywi fod hi-raeth oddivchod yn dechreu ynot am y bywyd tragicwyddol, a'th fod

fod ti'n chwennych myned allan o'th babell corphorol , fel y gelli heb ddim cysgod cyfnewid synnied ar fy niscleirdeb i : agor dy galon yn helaeth , ac a'th holl ewyllysfryd derbyn yr ymysprydoliaeth sanctaidd hwn.

Dyro helaethlawn ddiolch i'r Dai-
oni goruchaf , sydd yn dy drin di
cyn garedicced , yn ymweled â thi
mor drugarog , yn dy gyffroi cyn
wrefocced , yn dy godi mor nerthol ,
rhag iti a'th bwys dyhun lithro i be-
thau daearol .

Oblegid nad wyt yn cael hyn o'th
feddw1 neu o'th egni dyhun , ond yn
vnic o deilyngdod y Grâs nefol , ac
o ddaioni Duw : fel yr eli rhagot
mewn rhinweddau , ac mewn go-
styngeiddrwydd , ac y paratoi dyhun
i'r ymladdau sydd i ddyfod , ac y
glynî wrthi yfi a'th holl galon , ac y
ceisi fyn-gwasanaethu i ag ewyllys-
fryd gwresog .

2. Fy mab , mynch y mae'r tan
yn llösgî , ond heb fwg nid â'r fflam
ifynu .

Felly

Felly y mae dymuniadau llawer o ddynion yn llosgi tuar Nef, ac er-hynny nid ydynt hwy'n rhydd o demptatiwnau ewyllyfion cnawdol.

Ac amhynny nid yn burlan er-mwyn anrhydedd Duw, y mae'n hwy'n ceisio gantho y peth a chwennychant mor daer.

Cyfryw lawergwaith yw dy chw-ant dithau, a ddangosfaist ei fod mor daer.

Canys nid pûr a pherffaith yw'r peth, sy wedi ei gymmysc a'i lygru a'th serch, ac a'th lês dyhun.

3. Cais, nid y peth y fo difyr a hyfryd iti, ond yr hyn y fo cymme-radwy ac anrhydeddus i myfi: canys os tydi a ferni'n iawn, ti a ddylit gyfrifo a dilyn fy ordinhaad i, yn hyttrach na'r dymuned y fo gennyt, neu'r peth bynnag dymunedic.

Mi a wn dy ddymuned di, ac a glywais dy aml ymgwyno.

Ti a fynnit efoes fod yn rydd-did gogoniant plant Duw.

Mae'r Drigfa dragwyddol, a'r Wlad nefol sy'n llawn o lawenydd efoes

eisoes yn hôff gennyt : ond ni ddaeth yr awr honno etto : ac mae amser arall rwön : sef amser rhyfel, amser poen a llafur, ac amser profedigaeth.

Dymuno'rwyd cael dy lenwi â'r daioni goruchaf : ond nis gelli dimor cael hynny ynawr.

Myfi yw hwnnw : aros fyfi (medd ein Harglwydd) hyd oni ddelo teyrnas Duw.

4. Mae'n rhaid iti gael dy brofi etto ar y ddaear, a'th flino'n llawer o bethau.

Cyffur a roddir iti ambell weithiau, ond helaethlawn ddigonedd o hono nis caniadir iti rwön.

Ymnertha ganhynnny, a bydd wrwl, yn gyfal wrth wneuthur, ac wrth ddioddef pethau gwyrthwynebus i natur.

Rhaid iti amwisco'r dyn newydd, a'i newid ef yn wr amgenach.

Rhaid iti wneuthur lawergwaith, yr hyn nis mynnai, a gadael heb ei wneuthur, y peth y fyddi di'n ei ynnu.

Y peth

Y peth y fo'n dda gan rai eraill, a gaiff fyned rhagddo : yr hyn y fo'n hôff gennyt, ni ffynna ddim pellach.

Yr hyn a ddywedo rhai eraill, a wrandewir : yr hyn a ddywedi di, a ddibrifir.

Rhai eraill a geisiant ac a gaânt : tydi a geisi, ac nis caniadur iti.

5. Mowrwyd y fyddant rhai eraill yn-genau dynion : ond amdanati ni bydd dim sôn.

Gorchymmynir hyn neu'r llall i eraill : ond tydi ni chyfrifir yn fitt nac yn fuddiol i ddim.

Amhynny natur ambell weithiau y fydd yn drîst, a mawr y fydd, os ti a ddioddefi hyn gan dewi a sôn.

Yn y rhain, ac yn llawer o be-thau cyffelyb, yr arferir profi ffyddlon was ein Harglwydd i gael gweled pafodd a dichon ef ymwrthod a'i hunan ymmhob peth.

Prin y mae dim, yn yr hwn y mae'n angenrheidiol iti farweiddio dyhun yn gymaint, ac wrth weled a dioddef y pethau y fo'n erbyn dy ewy-

ewyllys di: ac yn bendifaddeu pan y gorchymmynir y pethau, y rhai a dybygiti eu bôd yn flîn ac yn ddiles.

Ac am nad wyt yn beiddio gwrthsefyll awdurdod vchelach, a thithau wedi dy osod tan lywodraeth rhai eraill: amhynny ti a dybygi'n galied fod yn rhaid iti rodio wrth amnaid ynarall, a gadael dy holl ewyllys dyhun.

6. Eithr cofia fy mîb firwyth y poenau a'r blinderau hyn, ac y bydd diwedd ohonynt ar fylder, a bod y talesigaeth yn llawn anfeidrol: ac nî fydd dim trymder arnat, ond cyffur mawr o'th ymddioddef.

Oblegid yn lle'r ychydic o'th ewyllys, a'r hwn yrwyt yrwön o'th wir fodd yn ymwrthod, ti a gai dy ewyllys dyhun bobamser yn y Nef.

Cans yno ti gai bob peth a fynni, a phob peth a elli ei ddymuno.

Yno oblegid y bydd dy ewyllys di yn yn bobamser a'm hewyllys innau, ni chais ef ddim dieithrol na neilltuol.

Yno y cai dy feddu pob math o ddaeoedd lieb ddim ofn o'i colli.

Yno ni bydd neb i'th wrthsefyll di, neb i achwyn arnat, neb i'th twystro: yno ni ddaw dim yn dy erbyn.

Eithr pob peth dymunedic y fydd yno o'r vnwaith, ac a ddifyrrant dy holl ewylls di, ac a'i llenwant hyd yr eithaf.

Yno y rhoddaf ogoniant iti am yr ammharch a ddioddefaist ymma; llaes-wisg moliant am y tristwch o'r blaen, ac am y lle gwaef, Thrôn neu Orsedd teyrnas yn dragwyddol.

Yno yr ymddengys firwyth V. sydd-dod, y bydd llawenydd am boen penyd, ac â gogoniant mawr y coronir gostyngeddrwydd iselfryd.

7. Ynawr ganhynny ymgrymma dyhunan yn ostyngedic tan ddwylo pawb: ac na sydded gwaeth gennyt pwy a cdywedodd, neu a barodd hyn ymma.

Eithr gofala'n fawr am gymmeryd y cwbl yn dda, pa un bynnac ai Penmaeth, ai Tanlwydd, ai Cydradd a gei-

a geisia neu a ddymuna rywbeth gennyt, ac â phurlan-ewyllys cais gyflowni hynny.

Ceisied vñ y naill beth, vnarall y llall: gogonedded hwn yn hyn ym-ma, vnarall yn hyn accw, a chaed ei ganmol fil fil o weithiau: eithr tydi na lawenycha nac yn hwn, nac yn y llall, ond aim gael dy ammarchu a'th ddibrifio, ac am dy fod yn fy modloni a'm hanrhydeddu i yn vnic.

Dymma'r peth sy raid iti ei ddy-muno: cael o Dduw ei foliannu bobamser ynoti, bid trwy fyw, bid trwy farw.

P E N. L.

*Pafodd y mae'n rhaid i ddyn y fo
blîn ei feddwl, offrwm eihun yn
nwylo Duw.*

I. **O** Arglywydd Dduw, Tâd sancteiddiol ! bydd di fendigedic rwön ac yn dragwyddol: oblegid megis y mynnaisti, felly y gwnaed: a'r hyn a wneutho't sydd dda.

P 2 Llawc-

Llawenyched dy wâs ynoti, nid ynddo eihau, nac mewn dim arall, canys tydi'n vnic yw'r gwîr lawenydd, tydi yw fyn-gobaith a'm Coron i: tydi yw fy anrhydedd a'm hyfrydwch. i, O Arglwydd!

Pabeth sy gan dy wâs, ond yr hyn a gafodd gennyt, a hynny hefyd heb ei fod ef yn haeddu dim?

Tydi pian'r cwbl a roddaiſt, ac a wnaethoſt.

Tlawd ydwyfi, ac mewn poenau a blinderau o'm hieuengtid: ac mae fy enaid yn tristâu lawergwaith hyd at ddagrau: a weithiau yr aflo-nyddir ef oherwydd gwynniau drwg yn codi yn ei erbyn.

2. Rwyfi'n chwennych llawenydd heddwch, yrwyfi'n gofyn yn daer heddwch dy blant di, fy'n cael eu porthi gennyt yn-goleuni diddawnwch.

Os rhoddi di heddwch, os tywallti lawenydd sanctaidd ynofi: enaid dy wâs a lenwir â nefol hyfrydwch, fel y cano ef oddimewn bêr gân gyffon i' th foliannu di'n ddefosionol.

Eithr

Eithr os tydi a dynni dybhun oddiwrtho ef, megis y gwnai'n fynych iawn, ni bydd ef yn gallu rhedeg arhyd dy orchymmynion di: on yn hyttrach ef a blyga ei liniau i guro ei ddwyfron, am nad ydyw hi gydag ef rwön, megis yr oedd hi ddoe ac echdoe, pan yr oedd dy oleuni di'n disgleirio vwch ei ben ef, ac yntau yn cael ei amddiffyn tan gysgod dy adeunydd di rhag temptasiwnau tær yn rhythro arno.

3. O Dâd cyfion, sancteiddiol, ac i'w foliannu bobamser! dymma'r awr wedi dyfod i brofi dy wâs di.

O Dâd caredic, iawn yw, i'th wâs ar yr awr hon ddioddef rhywbeth er dy fwyn di.

O Dâd i'w anrhydeddu bobamser, daeth yr awr, yr hon ers trwywyddoldeb a wydditi y doi hi, i'th wâs gael ei ddarostwng dros ychydic o amser oddiellan, ond oddimewn byw bobamser gyda thi.

Gwaeler ef ychydic, a goftyngeiddier, method yngwydd dynion, a chaed ei faeddu a'i flino â gwyn-

niau afreolus ac â gwendidau, fel y caffo ef drachefn, gyfodi gyda thi yn-gwawr y goleuni newydd, a'i o-goneddu yn y Pebyll nefol.

O Dàd sancteiddiol! felly y trefnaist di, ac felly y mynnaist: a'r hyn a wnaed, tydi a'i gorchmynnaist.

4. Obliged grâs a ffafor ydyw i'th anwyl-ddyn, ddioddef a chael ei ofidio'n y byd ymma er dy fwyn di, cyn fynyched bynnac, ac gan pâ vñ bynnac y goddefi di wneuthur hynny.

Nid oes dim heb dy gyngor a'th ragluniaeth di, nac heb achos a wnaир ar y ddaear.

Da ydyw imi, O Arglwydd, gael fyn-gostyngieddio gennyi: fel y dysgwylf dy gyfiawnderau di, a bwrw ymmaith bob vchder calon, pob rhyfylg a gorhydri.

Da ydyw imi fod cywilydd yn cuddio fy wyneb i; fel y gyrrer fi i'th geisio di yn hyttrach na dynion i'm cyffuro.

Dyscais o hyn hefyd ofni dy an-chwiliadwy farnedigaeth di, yr hwn wyt

wyt yn gofidio'r cyfion gyda'r annuwiol, ond nid heb gyfiownder a gwirionedd.

5. Diolchaf iti am nad arbedaiſt fyn-ghamweddau: eithr ti a'm briwaiſt fi a gwialennodion tōſt a llym, gan fy archolli â doluriau, ac wrth fwrw cyfyngderau ynof oddimaeſ ac oddimewr.

Nid oes neb a'm comffordda i, o'r cwbl ac sy tan y Nēf, ond tydi, O fy Arglwydd Dduw i, Meddyg nefol yr eneidiau, yr hwn wyt yn ſaro ac yn iachau, yn bwrw i Vnerni, a thracheſta yn tynnu allan o'hoi.

Bydded dy gerydd di arnafi, a'th wialen di a'm dysca fi.

6. Wele, O Dàd caredic: dymma fi'n dy ddwylo di, myfi a ymgrymmaf fyhun tan wialen dy goſpedigaeth di.

Taro fyn-ghefn a'm gwddwg, fel yr vniowwyf fyn-gwyrgammedd torchog i'th ewyllys di.

Gwna fi'n ddiscybl duwiol a goſtyngedic, megis yr arferi'n dda wneuthur, fel y rhodiaf wrth dy bob amnaid di.

Yr wyfi'n gorchymmyn iti fy hun, am holl eiddo iw ceryddu; gwell yw cael ein cospedigaeth ymma, nac yn y byd a ddaw.

Ti a wyddost y cwbl a phob peth neilltuol, ac nid oes dim yn guddiedig oddiwrthyt i yn-ghydwybod dyn.

Cyn eu gwneuthur, ti a wyddost y pethau y fyddant: ac nid rhaid iti gael dy ddysgu gan nêb, neu dy yspysu am y pethau a wnaир ar y ddaear.

Ti a wyddost pabeth sy dda ar fy llês i, a phafaint y mae blinder a gofid yn gwafanaethu i lanhâu rhwd enwireddau a beiau.

Gwna â myfi ynol dy ddymunedic fod. ac na ddiyftyra fy muchedd bechadurus, yr hon nid yw'n wybodedic i neb yn well, ac yn eglurach, nac iti'n vnic.

7. Dyro imi, O Arglwydd wybod yr hyn sydd raid ei wybod: a charu yr hyn a ddylid ej garu: a chanmol yr hyn sy bennaf yn rhynugu bodd iti: a phrisio'r hyn sy werthfawr yn dy wydd di: a beio a go-

a goganu'r hyn sy'n frwnt ac yn a-flan yn dy olwg di.

Na âd imi farnu ynol gweled y golygon oddiallan, na rhoi sentens ynol clywed clustiau dynion diwybod: eithr mewn gwîr a chyfion farn gwahanu rhwng pethau gweledie a'rhai ysprydol: ac ynanad dim ceisio dy fodloni, a gwneuthur dy ewyllys di.

8. Mynych y twyllir synhwyrau dynion wrth farnu: twyllir hefyd serchogion y byd wrth garu pethau gweledic yn vnic.

Beth yw dyn o hynny well, am fod dyn arall yn ei fawrhau ef?

Y twyllodrus sy'n sommi'r twyllodrus, pan fo'n yn ei glodfori, y gwag y gwag, y dall y dall, y methiant y methiant: ac mewn gwirionedd, e mae ef yn gwneuthur mwy cywilydd iddo, wrth ei ganmol ef yn ofer.

Oblegid pafaint bynnac yw pob un yn dy olwg di, cymaint ydyw ef, ac nid dim mwy, medd y gostyngedig Sanct Efransis.

P E N. LI.

*Bod yn rhaid arfer gweithredoedd
gostyngedic, pan nes gellir trin
uchsel nefolion bethau.*

1. **F**Y mab, nid wyt i bobamser yn
gallu parhau mewn ewyllys-
chwant gwrefog i geisio rhinweddau,
nac yn gallu sefyll ar y gradd uchaf
mewn nefol ymsynniadau a myfyr-
dodau: eithr mae'n rhaid iti wei-
thiau, oherwydd dy Iwgr dechreuol,
ddisgyn at bethau iselach: ac o'r
anfodd trwy flinedd ddwyn baich dy
fuchedd Iygredic.

Tra fyddi'n dwyn corph marwol,
ti a gai glywed trymder a blinfyd.

Amhynny mynch y bydd rhaid
cwynfan yn y cnawd, oherwydd
baich y cnawd; oblegid nes gellir
parhau mewn astudiaethau yfrydol,
a myfyrdodau duwiol yn ddibaid.

2. Y pryd hynny cymmwys y fydd
iti redeg i drin pethau gostyngedic
a gweithredoedd oddiallan, ac ym-
ddifyr-

ddifyrru dyhunant mewn actau da, ac â diogel ymddiried ddisgwyl am-danafin dyfod, ac am yr ymweled oddiuchod : gan ddwyn yn ddioddefgar dy ddeoliad a sychder dy enaid : hyd oni ddelwyfi eilwaith i ymweled â thi, ac i'th wared o'th holl gyfyngderau.

Oblegid myfi a wnaf iti ollwng ynanghof dy flinder a'th boenau, a chael esinwythdra a llonyddwch o-ddimewn.

Myfi a ledaf o'th flaen di dêg a hyfryd feisydd y Scrythurau Glân ; fel â chalon helaethlawn y dechreui redeg arhyd fyn-Gorchymwynion i.

A thi a ddywedi : *Nid yw dioddefiadau yr amser presennol ymmi yn haeddu'r gogoniant, a ddutcuddir ynom ni,* Rhyf. 8. 18.

PEN.

P E N. LII.

Na ddylai dyn gyfrif eihun yn dei-
lwng o gyffur ysprydol, ond yn
hytrach yn euog o wialennodion.

1. **O** Arglwydd nid wyfi'n dei-
lwng o'th gomffordd di,
nac o vnrhyw ymweled ysprydol :
ac amhynny cyfion y gwnai di a my-
fi, pan y gadewi fi'n clawd ac yn
ddigyffur.

Pettwn i'n gallu gollwng cym-
aint a'r mōr o ddagrau, etto ni
fyddwn i'n deilwng o'm diddanu
gennyt.

Amhynny nid wyfi'n deilwng o
ddim, ond o'm flangellu, a'm co-
spi : oblegid ddarfod imi dy ddigio
di'n orthrwm, ac yn fynnych, a thro-
seddu'n llawer o bethau'n fawr
iawn.

Gwedi ystyried ganhynny'r cwbl,
yn-gwirionedl nid wyfi'n deilwng o'r
cyffur lleiaf.

Eithr tydi wyt Dluw trugarog a
dawy-

mwynaidd, yr hwn nid wyt yn mynnu colli dy weithredoedd, ond er mwyn dangos dy ddaioni ar lestri trugaredd, tuhwnt hefyd i'w haeddiant eihun yr wyt yn teilyngu cyfuro dy wâs vwchlaw pob modd a mesur.

Oblegid nid yw dy gyffurau di, megis ymadrodd dynion yn diddanu.

2. Beth a wneuthum, O Arglwydd, i haeddu rhoddi o honot ddim cyffur nefol imyfi? Nid wyfi'n cofio ddarfod imi wneuthur dim da: ond fy mod bobamser yn barod i bechu, ac yn ddiog i emendio fy muchedd.

Hyn sy wîr, ac nis gallaf mo'i wadu. A phe gwnawn yn amgenach, tydi a sefit i'm herbyn, ac nis byddai neb i'm hamdiffyn i.

Pabeth a haeddais am fy mhechodaau, ond Yffern a'r tan tragicwyddol?

Cyffessaf yn-gwirionedd, fy mod i'n haeddu pob cywilydd, dirmyg ac ammharch, ac nad yw'n weddus, bod sôn amdanaf ymmysc dy, weision

sion duwiol di. Ac er bod yn flin gennyfi glywed hyn: etto ermwyn y gwirionedd, mi a gyfaddefaf fy mhechodau, fel yr haeddwyf gael trugaredd gennyti.

3. Beth a ddywedaf ddyn euog, yn llawn o bob gwradwydd?

Nid oes wyneb gennyf i lafaru dim, ond y gair ymما'n vnic: pechais, O Arglwydd, pechais: trugarhâ wrthyf, maddeua imi,

Gâd imi dros ychydic amser, wylofain am fyn-gofid a'm trueni, cyn yr elwyf i dir y tywyllwch, sy wedi ei guddio â chaddug angeu.

Beth wyt i bennaf yn ei geisio gan y pechadur truan, ond edifarhâu ohono a gostyngeiddio eihunan am ei gamweddau?

Allan o wîr edifeirwch o gostyngeiddrwydd calon y cyfyd gobaith am faddeuant: ac â rheini yr heddychir cydwybod a flonydd, yr atgyweirir y grâs a gollwyd, yr amddiffynnir rhag y digofaint a ddaw, ac yn-ghusfan sanctaidd yr ymgyferfydd Duw a'r dyn edifeiriol.

4. Gostyngedic edifeirwch am bechodau, sydd Aberth cymmeradwy iti, O Arglywydd; yn sawrio'n llawer pereiddach yn dy bresennoldeb di, nac arogldarth Thûs.

Dymma hefyd y peraidd ennaint, y fynnaist ei dywallt ar dy sanctaidd draed: oblegid erioed ni ddiystyraist di galon edifeiriol a gostyngedic.

Yn honno y mae amddiffyn rhag llidiog a digllon wyneb y gelyn. Yno y golchir ac y glanheir y brynti a'r aflenidid pabynnac a gaffwyd yn vnlle arall.

P E N. LIII.

*Na roddir grâs Duw i'r sawl y fo
a'i bryd ar bethau daearol.*

I. **F**Y mân, gwerthfawr yw fyngrâs i, ni oddef ef ei gymmyscu â'r pethau sydd oddiallan, nac â diddanion daearol.

Rhaid iti ganhynny fwrw iffordd bob rhwystr grâs, os mynni di gael ei dywallt ynot. Cais

Cais loches ddirgel iti dyhun: ho-fia drigo wrthot dyhun: na ddōs i ymsiarad ac i chwedleua ag eraill: eithr yn hyttrach tywallt Weddi ddefosionol at Dduw, fel y gelli gadw dy enaid yn edifeiriol, a'th gydwybod yn lân.

Na wna ddim cyfrif o'r holl fydd: bydded gwell gennyt wasanaethu Duw, nac ymhel ac yn peth oddi-allan.

Oblegid nis gelli mo'n gwasaethu i, ac o'r vnwaith ddifyrru mewn pethau darfodedic.

Rhaid iti dynnu dyhun ymmhell oddiwrth dy gydnabod a'th gyfeillion, a chadw dy feddw1 yn rhydd oddiwrth bob cyffur amserol.

Felly y mae'r bendigedic Apostol S. Petr yn attolwg ar y ffyddloniad; *gadw euhunain megis dieithraid a phellenigion yn y byd ym-ma, 1 Pet. 2. 11.*

2. O! pafaint y fydd ymddiried y dyn ar awr ei angeu, yr hwn nid oes chwant am ddim daearol yn ei ddal ef yn y byd.

Eithr

Eithr nid yw'r enaid methiant eto'n medru cadw'r galon wedi ei neilltuo felly oddiwrth bob peth: ac nid yw'r dyn cnawd-anianol yn dyall hyfrydwch y dyn ysprydol.

Ond os efe a fyn fod yn ddyn gwîr-ysprydol, rhaid iddo ymadael yn gyfystal â'r hyn sy nessaf atto, ac â'r hyn sy bellaf oddiwrtho: a gochelyd rhag neb yn fwy, na rhagddo eihunant.

Os tydi a orchfygi dyhun yn berffaith, haws y fydd iti ddarostwng y leill igyd.

Buddugoliaeth berffaith yw gorfoleddu arnom eihunain.

Oblegid y neb a gatwo eihun yn ostyngedic, yn y modd ac y bo ei gnawd yn vfydd i'w refwm, a'i refwm ymmhob peth yn vfydd i minnau, hwnnw sy'n wîr Orefgynnw arno eihun, ac yn Arglwydd ar y byd.

3. Os wyt'i'n chwennych dringo i dop-brîg y perffeiddrwydd ymma, rhaid iti ddechreu'n wrol, a gosod y fwyall ar y bôn, i ddiwreiddio ac i ddi-

ddistrywio'r drwg a'r afreolus duedd sy gennyt attat dyhun, ac at bob peth o'th eiddo di, a daoedd bydol.

Ar y gwall ymnia, sef bod dyn heb na threfn na rheol yn hoffi eihun, y mae'r cwbl agos yn dibennu, bethbynnac sy'n hollawl i'w orfod a'i fwrw i lawr: yr hwn fai wedi ei orchfygu, heddwch a llonyddwch mawr a ganlyn.

Ond oblegid nad oes nemmor yn ceisio marw'n berffeithlon iddynt euhun, nac yn myned allan ohonynt euhunain yn hollawl, amhynny mae'n hwy'n parhâu gwedi eu rhwystro ynddynt euhun, fel nas gallant godi yn eu hyspryd goruwch euhunain.

Eithr y neb a chwennycho rodio'n rhwydd gyda myfi, rhaid iddo farweiddio ei holl anwydau drwg afreolus, a bod heb lynn wrth vnrhyw greadur, trwy trachwant cnewd a neilltuol gariad.

P E. N. LIV.

*Am y rhagor sy rhwng cyffroadau
Natur a Grâs.*

1. **F**Y mâb, ystyria'n ddyfal gyffroadau Natur a Grâs, oherwydd eu bod hwy'n cyffro mewn moddion manwl a gwrthwynebus iawn i'w gilydd: a braidd y gwybyddir y rhagor, ond gan ddyn ysprydol y fo wedi ei lewyrchu oddi-mewn.

Pawb ynddiau a chwennychant ryw dda, ac a wnaant ryw liw o ddaioni yn eu geiriau a'i gweithredoedd: amhynny tan rith daioni, mae llawer yn cael eu twyllo.

2. Mae natur yn gyfrwys, yn tynnu llawer atto ef, yn maglu, ac yn twyllo, a'i ddiweddf bobamser yw efe eihunan.

Ond mae grâs yn rhodio'n syml, yn gochel pob rith o ddrygioni, nid yw ef yn gosod dichellion, ond yn gwneuthur pob peth yn bûr er mwyn Duw,

Duw, yn yr hwn hefyd y mae ef yn gorphwys yn ddiweddol.

3. Nid yw natur ohono eihun yn mynnu na marw, nai' wasgu, na'i orchfygu, na bod yn ofstyngedic o'i fodd.

Ond mae grâs yn astudio marweiddio eihun, yn ymwrthod a'i chwariantaw crawdol : yn ceisio bod yn ofstyngedic, yn fodlon i'w orchfygu, heb fynnu ei rydd-did eihun : yn caru bod tan drefn a rheol, heb chwennych meistroli ar neb : ond byw, aros, a bod bobamser tan Dduw : ac yn barod ermwyn Duw i ymgrymu eihunan yn ofstyngeiddlon i bob creadur.

4. Mae natur yn gweithio am ei fûdd a'i lês eihun, ac yn ystyried pa ynnill a ddaw iddo ef o vnarall.

Ond nid yw grâs yn edrych ar y peth y fo buddiol iddo eihun, ond yn hyttrach ar yr hyn a wnelo lês i lawer-roedd.

5. Natur a gymmer o'i wir fodd barch ac anrhydedd.

Ond mae grâs yn rhoddi'n ffyddlon

ffyddlon i Dduw bob parch a gogoniant.

6. Mae natur yn ofri cywilydd a dirmyg.

Ond mae grâs yn llawen wrth ddioddef amriharch ermwyn yr Je-su.

7. Mae natur yn caru segurid ac esmwylthdra'r corph.

Ond ni eill grâs fod yn ddiog: eithr ef a gymmer boen o'i wir fodd.

8. Mae natur yn ceisio pethau gwerthfawr, a gwych, ac yn ffici-ddio y rhai gwael, garw a gwrthyn.

Ond mae grâs yn hoffi pethau syml a gostyngedic, ac nid yw ef yn diystyru gwisgadau brâs a geirwon, nac yn gwrthod gwisgo hên ddillad clyttiog.

9. Mae natur yn prifio pethau darfodedic, mae'n dda gantho ef ynnillion daearol; ef a drifthâ o achos colledion, ac a ddigia am y cam a wnaid iddo â'r gair lleiaf,

Ond mae grâs yn ystyried pethau tragicwyddol, nid yw ef yn glynw wrth

wrth y rhai daearol, nid blîn gantho am golledion, ac ni chythybla ef o achos geiriau llymmion, am ei fod ef wedi gosod ei drysor a'i lawenydd yn y Nêf, lle nis collir dim.

10. Mae natur yn chwannog, ac yn well gantho gymmeryd na rhoi, yn caru pethau neilltuol, a'r hyn sydd o'i eiddo ef eihun.

Ond mae grâs yn ddaionus, ac yn hael, yn fodlon wrth ychydig, ac yn cyfrif bod yn well rhoi, na chymmeryd.

11. Mae natur yn gogwydd at y creaduriaid, at drachwantau'r cnawd, at wageddau, ac at ymisiarad a chwedleua.

Ond mae grâs yn tynnu at Dduw, ac at rinweddau: yn gwrthod y creaduriaid, yn fflo oddiwrth y byd, yn cashâu trachwantau'r cnawd, yn attal crwydro a gwibio, yn cywilyddio dangos eihun yn gyhoedd.

12. Da gan natur gael rhyw gysfur oddiallan, a'r hwn y gallo ef ddi fyrru'r cnawd.

Ond mae grâs yn ceisio ei ddiddanu'n

mu'n Nuw'n vnic, a'i ymddifyrru'n y Daioni goruchaf vwchlaw pob peth gweledic.

13. Mae natur yn gwneuthur y cwbl, ermwyn cael ynnill a llês iddo eihun : ni ddichon ef wneuthur dim 'n rhâd : ond mae ef yn gobethio cael naill ai cystal, ai gwell, neu glôd, neu ffafor am y weithred dda a wnelo : a mae ef 'n chwennych prisio ohonynt yn fawr ei waith ef a'i roddion.

Ond nid yw grâs yn ceisio dim bydol ; nac yn gofyn amgen gwobr, ond Duw'n vnic yn daledigaeth ; ac nid yw ef yn mynnu chwaneg o berthau angenrheidiol y byd, nac a wafanaetho iddo i ddyfod ohyd i'r perthau tragicwyddol.

14. Hôft gan natur fod llawer o garedigion a cheraint cyfoethoc gantho : ef a ymffrostia am ei le hynod, am ei enedigaeth a'i dylwyth bonheddic ; ef a wna wên lawen ar y rhai mowrwyd, a'r penswyddogion : ef a wenieutha y rhai goludoc : ac a ganmol ei gyffelyb eihun.

Ond

Ond mae grâs yn caru ei elynion hefyd, ac nid yn chwyddo nac yn mynd yn falch oherwydd lliaws o garedigion: ni wna ef ddim cyfrif o fonedd ei dylwyth, nac o'r lle hy-nod yn yr hwn y ganwyd ef, oddi-eithr bod mwy rhinwedd yno.

Mae ef yn hoffi'r dyn tlawd yn hyttrach na'r goludoc yn cydgwyno a'r gwirion yn fwy nac a'r galluoc: yn cydlawenhâu a'r cywir, nid a'r twyllodrus.

Mae ef yn cynggori y rhai da i ferchu bobamser y doniau goreu, ac i ddynwared Mâb Duw mewn rhinweddau.

15. Buan yr achwyn natur oherwydd eisiau a blinedd.

Ond grâs a ddioddefa dylodi yn ddianwadal.

16. Mae natur yn troi'r cwbl atto ef eihun yn gorchestu ac yn ymboeni ymmhob peth trosto eihunan.

Ond mae grâs yn bwrw'r cwbl ar Dduw, oddiwrth yr hwn y mae'n hwy'n ddechreuol yn deillio: nid yw ef yn pennu dim daioni arno ei-hun,

hun, nac yn rhyfygu'n falch : nid yw
ymryson, nac yn gosod ei opini-
wn eihun oflaen rhai eraill : eithr
ymmhob ystyr a dyall yn darostwng
eihun i'r ddoethineb dragwyddol
ac i farnedigaeth Duw.

17. Mae natur yn chwennych
gwybod cyfrinachau a chlywed ne-
wyddion : yn mynnu ymddangos
oddiallan, a phrofi llawer o pethau
trwy'r synhwyrau: yn chwennych cael
ei adnabod a gwneuthur pethau o'r
hyn y daw canmoliaeth a rhyfeddod.

Ond nid yw grâs yn ceisio clywed
newyddion, na gweled pethau
rhodresus : oherwydd fod hynny
igyd yn tarddu o'r hên lygredigaeth,
gan nad oes dim yn newydd nac yn
barhâus ar y ddaear.

Amhynny mae ef yn dysgu attal
y synhwyrau, a gochel gwâg ym-
fodloni a balch ymddangos, ac yn
cuddio'n ostyngedic yr hyn y fo'n
haeddu ei ganinol a'i ryfeddu : ac
ymmhob peth ac ymmhob gwybo-
daeth yn ceisio llês yr enaid, a moli-
ant a gogoniant Duw.

Q

Nid

Nid yw ef yn mynnu elodfori^Y. Si hun na'r hyn fydd o'i eiddo: on cael o Dduw ei fendithio yn ei ddoniau, yr hwn o'i wir ddaion, sy'n rhoddi'r cwbl.

18. Goleuni goruchnaturiol yw'r Grâs ymma, a rhyw neilltuol ddawn Duw, sy'n Nôd priodol o'r Etholedigion, ac yn Wyfyl o'i tragywyddol gadwedigaeth hwynt: yr hwn sy'n codi dyn o ddaearolion i nefolion bethau: ac o ddyn cnawdol yn ei wneuthur ef yn ddy'n ysprydol.

Po mwy ganhynn y gwasgir ac y gorchfygir Natur, mwy Grâs y dywalltir yn yr enaid: ac â newydd ymweliadau, mwy yr adnewyddir beunydd y dyn oddimewn ynol de Iw Duw.

P E N. LV.

Am lygredigaeth Natur, ac am nerth Grâs Duw.

1. **F**Y Arglwydd Dduw, yr hwn a'm craiſt fi ynol dy lûn a'th ddelw

ddelw dyhun, dyro imi y grâs hwn, a ddangosaist ei fod yn gymaint, ac mor angenrheidiol i'm henaid : fel y gallwyf orchfygu fy naturiaeth ddrygiornus, sy'n fy nhynnau i bechodaui ac i ddarnnedigaeth.

Oblegid fy mod i'n clywed cyfraith pechod yn fyn-gnhawd yn gwrthryfela'n erbyn cyfraith fy meddwl i ; ac yn fy nhynnau i'n gaeth i gyflawni chwantau'r cnawd yn llawer o bethau : ac nid wyf yn gallu gwrthsefyll ei rhuthrau a'i digyrchion hi , oddieithr imi gael fynghymmhorth gan dy râs tra sanctaidd di trwy ei dywallt yn wresog i'm callon.

2. Rhaid cael dy râs di , a'th fawr râs : i orchfygu natur sy bobamser o'i jeuengtid yn pwysol i ddrygioni.

Canys wedi cwympo trwy'r dyn cyntaf Adda, a'i lygru trwy bechod, mae cospedigaeth y brychewyn ymma wedi disgyn ar yr holl genhedaeth ddynol : fel y cyfrifir natur eihunau , a greaisti'n dda ac yn iawn, twönn yn fai ac yn wendid naturiaeth

lygredic, am fod ei gyffroadau ef, sy wedi eu gadael iddo eihun, yn tynnu at ddrygioni ac at bethau gwaelion.

Oblegid fod yr ychydic nerth, sydd etto'n aros ynddo, megis rhyw wrechionen wedi ei chuddio â lludw.

A honno yw, y rhefwm naturiol eihunan, wedi ei amgylchu â mawr dywyllwch, etto a gallu gantho i farnu rhwng y da a'r drwg, i gan fod y rhagor sy rhwng y gwir a'r anwir: er ei fod yn fethiant i gyflawni pob peth y mae'n ei farnu'n dda, ac heb fod yn meddu na chyflawn oleuni'r gwirionedd, na chwbl iechyd ei ewyllysfryd.

3. Ac o hyn y mae, Oh fy Nuw! sy mod i ynol y dyn oddimewn yn difyrzu yn dy gyfraith di, gan wybod fod dy Orchymmyn di yn dda, yn gyfion, ac yn sanctaidd; yn cerddu hesyd pob drwg ac yn dangos y dylid gochelyd pechod.

Ond a'm cnawd yr wyfi'n gwafanaethu cyfraith pechod, gan fy mod yn

yn cyflowni trachwantau'r cnawd, yn hyttrach na rhefwm.

Oddiymma y mae, fy mod i'n ewyllysto gwneuthur da, eithr cyflawni hynny nid wyfi'n medru.

Amhynny mynch y bwriadaf lawer o weithredoedd da, ond oblegid fod eisiau grâs i gymhorth fyngwendid, rhyw rwystr bychan a wna imi gilio ynol, a methu.

Ac o hyn y digwydd, fy mod i'n adnabod ffordd perffeiddrwydd, ac yn canfod yn ddigon eglur pafodd y dylwn wneuthur.

Eithr gan fod pwys fy llygredigaeth fy hun yn gwasgu arnaf, nid wyfi'n codi ifynu at pethau sy mwy perffaith.

4. Mor ddirfawr angenrheidiol, O Arglwydd! ydyw dy râs di imyfi, i ddechreu daioni, i gynnyddu ynddo ac i'w gyflowni?

Canys hebddo ef, nis gallaf wneuthur dim: eithr ynoti y gallaf wneuthur pob peth trwy gymmorth dy râs di.

Oh wîr nefol râs! heb yr hwn

nid yw ein haeddedigaethau ni ein-hun, na donniau natur chwaith ddim i'w prisio.

Ni thâl na chelfyddydau, na gó-lud, na thegwch neu nerth corph, na synwyr neu ber-araith ddim yn dy olwg di, O Arglwydd, heb dy râs bendigedic di.

Oblegid fod donniau natur yn gyffredin i'rhai da, ac i'rhai drwg: eithr grâs neu gariad perffaith yw dawn priodol yr Etholedigion: a'r sawl a nodir â hwn, a gyfrifir yn deilwng o fywyd tragedywyddol.

Cymaint yw rhagorfaint y Grâs hwn, ac nad yw na dawn Prophydoliaeth, na gwneuthur Gwyrthiau, nac unrhyw Myfyrdod er vcheled y ifo, o ddim pris hebddo ef.

Ac nid yw Ffydd chwaith, na Gobaith, na'r rhinweddau eraill yn gymmeradwy iti heb Gariad perffaith a Grâs.

5. Oh râs tra bendigedic, yr hwn wyt yn gwneuthur y tlawd o yspryd yn gyfoethog o rinweddau, a'r cyfoethog

foethog o laweroedd o dda, yn o-styngedic o galon.

Dyre, disgyn arnaf, a llenwa fi'n fore a'th gyffur, rhag methu o'm henaid o dra blinedd a sychder yspryd.

Attolygaf arnat, O Arglwydd, gael ohonof râs yn dy wydd di, canys digon yw imi gael dy râs di, heb gael y pethau eraill y mae natur yn eu chwennych.

Os myfi a demptir ac a flinir â llawer o drallodau, nid ofnaf ddim niweid, tra fo dy râs di gyda myfi.

Efe yw fy nerth i a'm cadernid, efe a rydd gyngor a chymmhorth.

Mae ef yn gryfach na'r gelynnion igyd, ac yn ddoethach na'r holl ddoethion.

6. Athro y Gwirionedd yw ef, Meistr trefn-deulu, goleuni'r galon, diddanwch mewn blinfyd; mae ef yn gyrru tristwch iffodd, yn bwrw ofn heibio, yn magu defosiwn, yn tynnu dagrau i redég.

Beth ydwyfi hebddo ef, ond cyff pwdr, a bonyn crîn i'w fwrrw ym-maith?

Dy râs di ganhynny. O Arglwydd, a'm rhagflaeno i bobamser, ac a'm canlyno, ac a'm gwnelo'n waftadol i ymroi ar weithredoedd da. Trwy ein Harglwydd Jesu Christ dy Fâb di. *Amen.*

P E N. LVI.

Bod yn rhaid ini ymwadu a'n buanin, a dilyn Christ yn dilyn ei groes.

1. **F**Y mâb, y maint yr aî di allan o honot dyhun, cymaint a elli fyned i mewn i myfi.

Megis y mae, bod heb chwennychu dim oddiallan, yn peri heddwch mawr oddimewn: felly y mae ymwadu a'i hunan oddimewn, yn cyfylltu dyn â Duw.

Mi a fynnaf gennyt ddyscu perffaith ymwrthod â thi dyhun, yn fy ewyllys i, heb ddim na gwrthddywyd nac achwyn.

Dilyn fyfi, myfi yw'r ffordd, y gwirionedd, a'r bywyd: heb y ffordd,

nis

nis gellir myned; heb y gwirionedd,
 nis gellir gwybod; heb y bywyd,
 nis gellir byw. Myfi yw'r ffordd, a
 ddylit ei dilyn: y gwirionedd, yn yr
 hwn y dylit gredu: y bywyd, a ddy-
 lit ei obeithio.

Myfi yw'r ffordd ar yr hon ni
 chyfeiliorna neb, y gwirionedd di-
 dwyll, y bywyd diddiben.

Myfi yw'r ffordd vunionaf, y gwiri-
 onedd goruchaf, y bywyd gwîr, y by-
 wyd gwynfydedig y bywyd digreedic.

Os tydi a erys yn fy ffordd i, ti a
 gai wybod y gwirionedd, a'r gwi-
 rionedd a'th weryd di, a thi a ddeui
 ohyd i'r bywyd tragicwyddol.

2. Os mynni di fyned i mewn i'r
 bywyd, cadw'r gorchymmynion.

Os mynni di wybod y gwirionedd,
 creda ynofi.

Os mynni di fod yn berffaith,
 gwerth y cwbl.

Os mynni di fod yn ddiscybl imi,
 ymwada â thi dyhun.

Os mynni di feddiannu'r bywyd
 dedwyddlawn, dibrisia'r bywyd pre-
 sennol.

Os mynni di gael dy ddyrchafu yn y Nef, dibrisia dyhun ar y ddaear.

Os mynni di deyrnasu gyda myfi, dwg dy groes gyda myfi.

Oblegid gweision y groes yn vnic, sy'n cael y ffordd i'r dedwyddwch a'r gwîr oleuni.

3. O Arglwydd Jesu ! oherwydd mai cyfwng yw ffordd dy fuchedd di, a dibris gan y byd, dyro imi trwy ddiystyru'r byd dy ddilyn di.

Oblegid nid mwy yw'r gwâs na'i Arglwydd, ac nid vwch yw'r discybl na'i athro.

Ymarferer dy wâs yn dy fuchedd di, oherwydd yno y mae iachawdwriaeth a gwîr sancteiddrwydd i'm henaid i.

Bethbynnac y ddarllennwyf neu a glywyf yn amgenach, ni wna na diddanwch, na difyrwch cyflawn imi.

4. Fy mab, gan dy fod yn gwybod, a gwedi darllain dy pethau hyn igyd ; dedwydd y fyddi, os tydi a'i cyflawni hwynt.

Y neb

Y neb sy gantho fyn-gorchymmy-nion i, ac sy'n eu cadw hwynt: efe yw'r hwn sy'n fyn-gharu i: a min-nau a'i caraf yntau, ac a amlyccaf fyhun iddo ef: ac a wnaf iddo gyd-eistedd â myfi yn nheyrnas fy Nhâd.

5. Arglwydd Jesu, megis y dywedaist ac yr addewaist, felly hefyd bydded: a dyro imi ras i haeddu hynny.

Cymmerais, cymmerais y Groes o'th law di: mi a'i dygaf hi, ac mi a'i dygaf hi hyd at angeu, megis y gosodaist hi arnafi.

Yn wir ddiau, Croes yw buchedd Monach daionus, a dyn gwir-grefyddol: a hi a'n blaena ni'n ddiogel i'r Paradwys nefol.

Dechreuwyd eisoes, ac nid yw'n rhydd cilio ynol, ac ni ddylid gadael y gwaith sy wedi ei ddechreu.

6. Iddo frodyr, awn ynghyd rhagom, yr Jesu y fydd gyda ni.

Ermwyn yr Jesu y cymmerasom y Groes hon: ermwyn yr Jesu par-hewn tan i hi.

Efe

Efe y fydd ein cymmhorthwywr,
yr hwn yw ein twysog a'n blaenor.

Wele, ein Brenin yn myned o'n blaen, yr hwn a ymladd trostom.

Canlynnwn yn wrol, na ofned
neb lddychryndodau: byddwn yn ba-
rod i farw'n lew ac yn ddewrwyd
yn y rhyfel: ac na adewn y drygair
ar ein gogoniant, o ddarfod ini ffo
oddiwrtn ein Croes.

P E N. LVII.

*Na ddylai dyn fod yn rhy ddigalon
wedi iddo gwympo i ryw fai.*

I. **F**Y māb, mae dioddefgarwch a
gostyngeiddrwydd mewn ad-
syd yn rhyngu bodd imi yn fwy, na
llawer o ddiddanwch a defosiwn
mewn gwynfyd.

Pam y mae'r peth bychan a ddy-
wedwyd yn dy erbyn yn peri trist-
wch a blinder arnat?

Pettasai'r peth yn fwy, ni ddylas-
titi mor cythryblu o'i herwydd.

Eithr ynawr, gad iddo fyned
heil-

heibio; nid y cyntaf ydyw, na dim o newydd: ac nid y diweddaf y fydd, os tydi y fyddi hîr yn fyw.

Digon gwrol ydwyt, pan nis digwyddo dim gwrthwyneb.

Da hefyd y medri di â geiriau gynghori, a chalonni'rhai eraill; ond pan ddelo trallod disymmwth wrth dy ddrws di dyhun, mae dy gyngor a'th nerth igyd yn methu.

Ystyria dy wendid mawr, yr hwn wyt yn ei brofi'n fynych ar achosion bychain: ac etto er dy iachawdwriaeth di y mae hynny'n bod, pan fo y rhain a'r cyffelyb yn digwydd.

2. Bwrw hyn, y modd goreu y gelli, allan o'th galon; ac os darfu iddo wrth dy gyfarfod, dy bigo'n dôst, erhynny na âd iddo dy ddi-galonni di, na'th flino'n chwaith hîr.

O'r hyn lleiaf, cymmer y peth yn ddioddefgar, onis gelli di'yn hyfryd lawen.

Er nad wyt yn clywed hynny o'th fod, a bod cynnwrf digofaint ynot: etto attal dyhunan, ac na âd i ddim an-

annrhefnus fyned allan o'th enau, yr hyn a ddichon scandalizo y rhai bychain.

Buan y gostwng y cynnwrf a godwyd, ac â grâs yn dychwelyd y dolur sydd oddimewn a wnaир yn el-mwyth.

Etto, fel yr wyfi'n byw (medd ein Harglwydd) yr wyfi'n barod i'th gymmhorth di, ac i'th ddiddanu'n chwaneg nac y fu'n gynnefin: os tydi a ymddiriedi ynofi, gan alw arnaf yn ddefosionol.

3. Bydd ddioddefgarach, ac ymbaratoa dyhun i ddioddef mwy.

Nid yw'r cwbl wedi ei golli, er dy fod yn clywed dyhun yn fynych mewn gofid, neu yn rhyw flinedd gorthrwm.

Dyn ydwyt i, ac nid Duw; cnawd ydwyt ac nid Angel.

Pafodd y gelli di barhâu bobamser yn yr vnrhyw stâd o rirwedd, gan ddarfod i Angel syrthio'n y Nêf, a'r dyn cyntaf ym Mharadwys?

Myfi yw'r hwn sy'n rhoddi iachuslawn ddiddanwch i'r galarus: ac yn codi

codi at fy Nuwdod y fawl sy'n cydnabod eu gwendid eu hun.

4. Arglwydd, bendigedic y fo dy air di, melusach i'm genau i na'r mîl a'r dîl.

Pabeth a wnawni mewn cymaint cyfyngderau a gofidiau'n pwysso arnaf: oni bai dy fod ti a'th lefydd ac a'th ymddiddanion sanctaidd yn fyn-ghomfforddi?

Trwy ddyfod ohonof o'r diwedd i borth iachawdwriaeth ac i'r gwifyd tragicwyddol,awaeth pabeth neu pafaint bethau y fo rhaid imi eu dioddef?

Dyro ddiwedd da: dyro fyned dedwydd allan o'r byd ymma:

Meddwl amdanafi, O fy Nuw! a chyfarwyddfa fi arhyd y ffordd union i'th deyrnas di. *Amen.*

P E N. LVIII.

Na ddylid chwilio matterion goruchel, na dirgel farnedigaethau Duw.

I. **F**Y māb, gochel ymddadleu am faterion goruchel, ac am ddirgel farnedigaethau Duw: paham y gadawyd hwn accw, ac y cymmerwyd hwn ymma i gymaint grâs a ffafor: paham hefyd y gofidir hwn mor ddirfawr, ac y dyrchafir y llall mor rago'r ol.

Mae'r pethau hyn tuhwnt i bob dyalltwriaeth a synwyr dynion; ac i ymchwilio barnedigaethau Duw, nid oes dim na rhefwm yn abl, nac ymddadleu.

Amhynny pan fo'r gelyn yn bwrw'r pethau hyn i'th feddwl di, neu ryw ddynion rhodresgar yn ymorol gennyt amdanynt, atteb hwynt gyda'r Prophwyd: *Cyfion ydwyti, O Arglwydd, a chywir yw dy farnau di, Psal. 118. 137.*

A hyn

A hyn ymma hefyd: *Barnedigaethau ein Harglwydd sy wedi cyfiowni ynddynt euhun*, Psal. 18. 10.

Fy marnedigaethau i fydd i'w hofni, ac nid i'w chwilio, am nad yw dyall dyn yn abl i'w hamgyffred hw-ynt.

2. Paid hefyd ac ymofyn, neu ymddadleu am haeddedigaethau'r Sainct: pa vñ sy fwy sanctaidd na'r lleill, nen pa vñ fydd vwch yr nheyrnas y Nefoedd.

Mae'r cyffelyb ymadroddion, yn synych yn peri cynnenau diles, ac ymryson: a mae'n hwy hefyd yn magu balchder a gwagfost: o'rhai y mae censigennau ac anghytundeb yn tarddu, tra fo'r naill trwy falchder yn cyfrif y Sainct ymma, a'r llall yn maentumio vnarall yn well ac yn fwy.

Ac nid yw chwilio a gwybod y pethau cyffelyb yn gwneuthur dim llês, ond yn hyttrach yn anfodloni'r Sainct: oblegid nad Duw o anghytundeb ydwyfi, ond o heddwch: yr hwn heddwch sy'n sefyll ar wîr oстыngiiddr.

geiddrwydd yn hyttrach nac ar fawrhâu einhunain.

3. Rhai a dynnir â zêl o helaethach cariad i hoffi'r Sainct hyn yn fwy na'r rhai eraill: eithr o ddyn y mae'r cariad hwennw'n hyttrach nac o Dduw.

Myfi yw'r hwn a greais pob vn o'r Sainct: myfi a rois râs: myfi a roddais ogoiant iddynt.

Myfi a yn haeddedigaethau pob vn ohonynt: myfi a'i rhagflaenais hwynt â bendithion fy melusrw-ydd i.

Myfi a ragwybuum fy anwyl garedigion ers cyn holl oesoedd: myfi a'i dewisais hwynt o'r byd, ac nid hwynt hwy a'm dewisasant fi.

Myfi a'i gelwais hwynt â grâs: a'i tynnais hwynt â thrugaredd: myfi a'i harweinais hwynt trwy amryw brofedigaethau.

Myfi a dywalltais iddynt gyffurau mowrwyd: myfi a roddais barhâu iddynt: myfi a goronais eu dioddefgarwch hwynt.

4. Myfi a adwaen y cyntaf a'r diwe-

diweddaf ohonynt: myfi wyf yn eu cofleidio hwynt igyd a chariad gwerthfawr anfeidrol.

Myfi ydwyf i'm molianu'n fy holl Sainct: myfi wyf goruwch pob peth i'm bendithio ac i'm hanrhydeddu ymmhob yn ohonynt: y rhai a ddarfu imi eu dyrchafu i gymaint gogoniant, ac a'i rhagordeiniais i hynny heb ddim haeddiant ohonynt eu hun yn myned o'r blaen.

Pwybynac ganhynny a ddiystyro ryw yn o'm rhai lleiaf i, nid yw hwnnw'n anrhydeddu'r mwyaf: canys myfi yw'r hwn a wneuthum y bychan a'r mawr.

A'r neb a ddibrifio ryw yn o'm Sainct i, a'm dibrifia innau hefyd, a'r lleill igyd sy'n rheyrnas y Nef.

Mae'n hwy igyd yn yn trwy rwym cariad perffaith: mae'r yn meddwl a'r yn mynnu ganthynt; a mae'n hwy'n caru eugilydd a'r yn rhwym Cariad.

5. Ac etto (yr hyn sy lawer vwch) mwy y carant hwy fyfi, na hwy eu hun, a'i haeddedigaethau eu hunain.

Canys

Canys gwedi eu cippio goruwch euhunain, a gwedi eu tynnu allan o'i cariad priodol euhun, mae'n hwy i gyd yn myned rhagddynt i'm caru fi, yn yr hwn y mae'n hwy'n gor-phwys, ac yn meddu gogoniant tragywyddol.

Nid oes dim a ddichon iddynt droi ynol, na'i gwafgu i lawr: oble-nid gan eu bod hwy'n llawn o'r Gwirionedd tragywyddol, e mae'n hwy'n llosgi â than o gariad anniffodda-dwy.

Amhynny peidient dynion cnaw-dol ac anifeiliaidd ac ymryson am gyflwr y Sainct, y rhai nis gwyddant ddim ond caru eu difyrion priodol euhun. Hwy a dynnant ac a ar-ddodant ynol eu phanfiau euhun, nid fel y mae'n rhyngu bodd i'r Gwirionedd tragywyddol.

6. Mae anwybodaeth yn llawer, yn enwedig yn y fawl, fy heb eu nemmor lewychu, y rhai prin y gwyddant garu rhyw un a chariad perffaith-ysprydol.

Llawer hefyd a dynnir â serch na-turiol,

turiol, ac â charedigrwydd dynol i hoffi hwn neu'r llall : ac ynol yr arfer sy ganthynt wrth serchu pethau daearol, felly y mae'n hwy'n meddwl am bethau nefol.

Ond mae rhagor anfeidrol rhwng y pethau y mae dynion ammherffaith yn eu meddwl, a'rhai y mae'r sawl sy gwedi eu Hewychu'n yr enaid, trwy ddatcuddiad oddiuchod, yn eu canfod.

7. Gochel ganhynny, fy mân, rhag ymddadleu yn rodresgar am y pethau hyn, sy'n vchelach na'th ddyall di : eithr ymboena'n hyttrach ac amcana gael ohonot dy gyfrif ië yn waelaf oll yn nheyrnas Dduw.

A phettai rhyw yn yn gwybod, pa yn o'r Sanct sy'n rhagori ar y lleill mewn sancteiddrwydd, neu pwysydd i'w gyfrif fwyaf yn nheyrnas y Nefoedd, pa lês a wna'r gwybodaeth hwnnw iddo ef, oddieithr iddo wrth hynny ostyngeddio eihunant yn yngwydd i, a chodi ifynu i ganmol fwyfwy fy enw i ?

Llawer inwy y bodlona ef Dduw,
yr

yr hwn a feddylia am liaws a maint yw ei bechodau eihun, ac am anamllder ei rinweddau, a chyn belled y mae ef oddiwrth berfffeiddrwydd y Sainct: na'r neb a ddadleuo am eu mawredd, neu eu bychander hwynt.

Gwell yw â defosionol ymbil, ac â dagrau, gweddio ar y Sainct, ac â meddwl gofynedig gofyn eu cymorth: nac â gwâg ymholi chwilio eu cyfrinachau hwynt.

8. Mae'n hwy'n ddigon, ié yn llawn bodlon, pe bai dynion yn medru bodloni eu hunain, ac attal eu gwâg chwedleua.

Nid ydynt hwy'n gogoneddu am eu haeddiannau eu hunain, gan nad ydynt yn pennu dim daioni arnynt eu hun, ond y cwbl arnaf: oblegid mai fyf i o'm cariad anfeidrol a rddais y cwbl iddynt hwy.

Mae'n hwy wedi eu llenwi â llawenyydd mor orllawn, ac â chymaint cariad ar fy Nuwdod i: fel nad oes dim eisiau gogoniant arnynt: ac nas geill diffyg dedwyddwch fod arnynt hwy.

Mac'r

Mae'r holl Sainct, po vchelach y mae'nt hwy mewn gogoniant, yn ostyngeddach ynddynt euhun, ac yn nesach attafi, ac yn gareddioccach i myfi.

Ac amhynny y cai di'n scrifennedig: *Eu bod hwy'n bwrtw ar latwr eu Coronau gerbron Duw, ac yn syrthio ar eu hwynebau oflaen yr Oen, ac yn addoli'r htwn sy'n byw dros oesoedd oesoedd*, Dat. 4. 10.

9. Mae llawer yn gofyn, pwy yw'r mywaf yn rheyrnas Dduw: y rhai nis gwyddant, y byddant hwy yn deilwng i'w cyfrif ymmysc y rhai lleiaf.

Peth mawr yw bod yn lleiaf yn rheyrnas y Nef, lle y mae pawb yn fowrion: oblegid mrai plant Duw y gelwir hwynt, ac y byddant igyd.

Y lleiaf yno y fydd mawr ymmysg miloedd: a'r pechadur canmlwydded y fydd marw.

Canys pan ofynnodd y Discyblion, pwy oedd y mwyaf yn rheyrnas y Nefoedd, dymma'r ateb a gowasant:

Oddi-

Oddieithr eich troi chwi, a'ch gwneuthur megis plant bychain, nid ewch chwi ddim i mewn i deyrnas y Nefoedd. Pwybynnac ganhynny a ostyngo eihunan fel y bachgennyn hwn, hwnnw yw'r mwyaf yn nheyrnas y Nefoedd, Mat. 18. 3, 4.

10. Gwae y fawl, ni bo gwiw ganthynt ostyngeiddio euhunain o'i bodd gyda phlant bychain: am nas gedy ifel borth y deyrnas nefol iddynt hwy fyned i mewn.

Gwae hefyd y cyfoethogion, y rhai sydd a'i diddanwch ganthynt ymما: oherwydd tra fo'r tlodion yn myned i mewn i deyrnas Dduw, hwynt-hwy a safant allan gan udo.

Llawenhewch y rhai goffyngedic, a gorfoeddwch y rhai tlodion, oblegid chwychwi piau Teyrnas Dduw: eithr os chwychwi a rodiwch ynol y gwirionedd.

P E N. LIX.

*Bod yn rhaid ini osod ar Dduw'n
wnic ein gobaith oll a'n hyder.*

I. **A** Rglwydd, pabeth yw fy hyder, sy gennyf yn y bywyd hwn? neu pa gyffur mwyaf fydd imi, o'r cwbl a eilir eu canfod tan y Nef?

Ond tydi, O fy Arglwydd Dduw, trugareddau'r hwn fydd aneirif.

Ple y bu da imi heboti? neu pa-bryd y gallai fod yn ddrwg imi a' thydi'n bresennol?

Gwell gennyfi fod yn dlawd er dy fwyn di, na bod yn gyfoethog heboti.

Gwell gennyfi bererindotta ar y ddaear gyda thi, na meddiannu'r Nef heboti. Lle'rwyti, yno y mae'r Nef: a mae marwolaeth ac Uffern, lle nid yd wyti.

Mae hiraeth arnaf amdanati: ac atmhynny rhaid imi gwynofain ac wylofain, a gweddio ar: iati.

R Byr-

Byrrarhyn-byrra, nis gallaf gy-flawnach ymddiried yn neb a ddi-chon ddwyn cymorth yn gym-mhwysach imi, nac ynoti fy Nuwi.

Tydi ydwyt fyn-gobaith i, tydi fy ymddiried, tydi wyt fynghyfurwr i, a'r ffyddlonaf oll ymnhob blin-de-roedd.

2. Mae pawb yn ceisio'r pethau y fo ar eu llês eulun: tydi'n vnic wyt yn ceisio fy iachawdwriaeth i, a'm proffit ysprydol, ac yn troi pob peth i fod yn cda er fy mwyn i.

Ac er dy fod yn gadael i amryw demptatiwnau a blinderau ddigwydd imi: etto er mwyn llês i myfi yr wyt i'n ordeinio hynny igyd, yr hwn a arferi, profi dy anwyl garedigion mewn mil o fodion.

A mae'n rhaid imi yn y profiad ymma dy garu a'th ganmol di, yn gymmaint a phettiti'n fy llenwi â diddanion nefol.

3. Ganhynny ynoti, O fy Arglwydd Dduw, y gosodafi fy holl ymddiried a'm noddfa: arnati y dodaf fy holl flinderoedd a'm cyfyngderau:

am

am fod y cwbl yn wan ac yn fethiant bethbynnac a welaf allan oho-noti.

Oblegid nas gwna llaweroedd o gyfillion ddim llês, ac nis geill cym-morthwywyr cedeirn helpu dim ! na doethion gynghorwyr roddi dim ateb llcsol : ac nis geill llyfrau y rhai dyscedic ddiddanu : na dim golud gwerthfawr wared : nac yn lle dirgel a hyfryd fodloni ; oddieithr iti dyhun fod yn bresennol i'm cym-morthwyo, i'm comfforddi, i'm cyf-furo, i'm dyscu, ac i'm cadw fi.

4. Canys nad yw'r holl bethau , a dybygir eu bod yn peri esmwythdra a dedwyddwch , heboti ond pûr ddim , ac yn wirddiau nis gwânt ddim happyrwydd.

Tydi ganhynny yw terfyn pob peth da , goleuni bywyd , a dyfnder doethineb : a gobeithio ynoti goruwch y cwbl , yw cadarn gyffur dy weision.

Attati y codaf fyn-golygon : ynoti y gobeithiaf , O fy Niw , Tâd y trugareddau.

Bendithia a sancteiddia fy enaid i
 â bendithion nefol, fel y bytho'n
 drigfa sanctaidd iti, ac yn Orsedd i'th
Ogoniant tragywyddol di: a dyro,
 nas caffer dim yn nheml dy Vchel-
 fraint, a ddichon anfoddhau golygon
 dy Fawredd di.

Ynol maint dy ddaioni, ac ynol
 amlder dy drugareddau edrych arna-
 fi a gwrando ar weddi dy weifsyn
 tlawd, yn, ddeol ymmhell yn-gwlad
 cyfgod angeu.

Amddiffyn a chadw enaid dy wâs
 truan rhwng cynnifer o beryglon by-
 wyd llygredic: ac a'th râs di'n ei
 ganlyn, cyfeiria ef arhyd flordd he-
 ddwch i wlâd y disgleirdeb tragy-
 wyddol. *Amen.*

Diwedd III Lyfr.

DILYNIA D CHRIST

Llyfr IV.

Am Sacrament yr Allor.

Cynghoriad defosionol i'r Cymmun
sanctaidd.

LLEFERYD CHRIST.

DEuwch attafi, pawb ac sy'n
flinderog ac yn llwythog, a
myfi a'ch esmwythaaf chwi.
Medd ein Harglwydd, Mat.
11. 28.

TBara a roddafi, yw fyn-ghnawd
i, tros fywyd y byd, Joh. 6. 51.
Cymmerwch a bwyttewch, hwn
yw fyn-gorff i, yr hwn a ddy-
roddir trofoch chwi. Gwnnewch
hyn er coffa amdanafi, Math.
26. 26.

R 3

T neb

366 Thomas a Kempis. L. IV.

*Y neb sy'n bwysta fyn-ghnawd i,
ac yn yfed fyn-gwaed i, sy'n
aros ynosi, a minnau ynddo yn-
tau, Joh. 6. 56.*

*Y geiriau a laferais i wrthych
chwi, yspryd a bywyd ydynt,
John 6. 63.*

PENNOD I.

*A pha gymmaint anrhydedd y mae'n
rbaid derbyn Christ.*

LLEFERYDD Y DISCYBL

I. **D**YMMIA DY EIRIAU DI, Christ, y Gwirionedd trwywyddol, er na lafarwyd hwynt ar yr un amser, ac nad ydynt gwedi eu scrifennu yn yr un man.

Oblegid ganhynny mai dy eiriau di ydynt, a'i bod yn wîr: mae'n rhaid imi eu derbyn hwynt igoed yn ddiolchgar ac yn flyddlon.

Dy eiriau di ydynt, a thydi a'i llafe-

llaferaist hwynt: a'm geiriau innau hefyd ydynt, oblegid iti eu gosod hwynt allan er fy iachawdwriaeth i.

Yn ewyllysgar y derbynnaf hwynt o'th enau di, fel y planner hwynt yn ddyfnach yrr fyn-ghalon i.

Mae geiriau o gymaint hygaredd, a chyn lawned o gariad a melusrwydd, yn fyn-ghyffroi: ond mae fyn-ghamweddau i yn fy nychrynnu, a'm cydwybod aflan yn fyn-gwthio ynol rhag dyfod i dderbyn cymaint dirgeleddau.

Mae melusrwydd dy eiriau di yn fyn-ghymhell i: ond mae lliaws y meiau i yn fy llwytho'n drwm.

2. Yr wyt'i'n erchi imi ddyfod attati'n hyderus, os mynnaf gael cyfran gyda thi, a dorbyn ymborth anfarwoldeb, os chwennychaf gael bywyd tragedywyddol a gogoniant.

Deuwch attafi (meddi di) *chwy-chwi bawb ar sy'n flinderog ac yn lwythog, ac myfi a esmwythaf arnoch.*

O air melusper a mwyn yn-ghlust pechadur! dy fod ti, O fy Arg-

Iwydd Dduw, yn gwahodd y tlawd
a'r anghennoc i dderbyn dy gorff
tra sancteiddiol!

Eithr pwy ydwyfi, O Arglwydd, i
ryfygu dyfod attati?

Wele nid yw'r Nefoedd yn abl
i'th gynnwys di: a thi a ddywedi:
Deuwrch attafi bawb oll.

3. Pabeth yw meddwl y Mwyn-
der tra daionus ymma? a'r gwahodd
hwn mor howddgar a hynaws?

Pafodd y beiddiaf ddyfod attati,
yr hwn nis gwn ddim daioni ynofy-
hun, wrth yr hwn y gallaf ryfygu
dyfod?

Pafodd y gallaf dy ddwyn di i'm
ty i, yr hwn a ddigiaus yn fynych dy
olwg tirion di?

Mae'r Angelion a'r Archangelion
yn dy anrhydeddus, mae'r Sainct a'-
rhai Cyfion yn dy ofni: a thi a ddy-
wedi wrthym: *Deuwrch attafi bawb
oll.*

Oni bai dy fod ti'n dywedyd hyn,
pwy a gredai ei fod yn wir?

Ac oni bai dy fod ti'n gorchym-
myn, pwy a feiddiai ddyfod attat?

4. Wele,

4. Wele, y gwr cyfion Noe a weithiodd gan mlynedd i adeiladu'r Arch, fel y gallai ef a rhai o ddynion gael eu safio ynddi: a myfi, pafodd y paratoaf fyhun mewn un awr, i gymmeryd ag. anrhydedd i mewn ynof Adeiladwr y byd?

Dy wâs mawr di, a'th anwylyd cu Moesen a wnaeth Arch o goed anlygredic, ac a'i goreuodd hi igyd trosti ag aur coeth, i ddodi llechau y Gyfraith i'w cadw ynndi: a myfi yr hwn nid wyf ond creadur pwdr, pafodd y beiddiaf mor hawdd dderbyn Gwneuthurwr y Gyfraith a Rhoeddwr bywyd?

Salomon y dœthaf o Frenhinoedd Israël, y fu saith mlynedd yn adeiladu Teml fowrwyth er moliant i'th Enw di.

A thros wyth niwrnod y cynnaliodd ef Wyl ei chyssegriad hi: ef a offrymodd fil o ebyrth heddychol, ac â sain Vdcorn ac â gorfoedd aruthr y gosododd ef Arch y Cyfammod â mawr barch a gwychdra yn y lle a ddarparafid iddi.

A myfi, yr annedwyddaf a'r tlot-taf o ddynion, pafodd y dygaf di imewn i'm ty: yr hwn nis medraf dreulio ond prin hanner awr o amser yn ddefosionol? a mynnwri pe gallwni dreulio unwaith yn deilwng agos hanner awr.

5. O fy Nuw i! pafaint a wneuthont hwy i ryngu bodd iti?

Ochr, mor fychan yw'r hyn yr wyf i'n ei wneuthur? mor fyr yw'r amser yr wyf i'n ei dreulio, pan fythwyf yn paratoi fyhn i dderbyn y Cymmun bendigedic?

Anfynych yr wyf yn cwbl gynnull fy synnhwyrau attaf, i roi fy mryd ar bethau nefol: a llawer anfyrnachach y byddaf heb ddim trawsdynniad meddwl.

Ac ynddianu yn-gwydd dy sanctaidd Dduwdod di, ni ddylai un meddwl anweddai ddyfod i'm côf, niac un creadur gymmeryd gafael ynol: oherwydd fy mod i ddwyn i'm letty nid rhyw Angel, ond Arglwydd yr Angelion.

6. Eithr mae rhagor mawr iawn,
— rhwng

rhwng Arch y Cyfammod a'i Relicciau, a'th Gorph tra purlan di gyda'i rinweddau annhraethadwy : rhwng yr Offrymniau Cyfreithiol hynny a oeddent yn arwyddo pethau i ddyfod, ac Aberth dy wir Gorph di, sy'n hollawl gyflawniad o'r cwbl o'r hên Offrymniau.

7. Paham yntau nad wyfi'n gwrefogi yn fwy ar dy anrhydeddus bresennoldeb di?

Paham nad wyfi'n paratoi fyfyr
â mwy dyfalwch i dderbyn dy san-
cteiddiol ddirgeleddion di ? gan
ddarfod i'r hên Sainct hynny y Pa-
triarchiaid a'r Prophwydi, y Brenhi-
noedd a'r Twysogion gyda'i pobl
dduwiol igyd, ddangos cymaint o
fryd a defosiwn i anhydeddu Duw ?

8. Y Brenin tra duwiol Dafydd,
a ddawnsiodd oflaen Arch D. uw a'i
holl nerth, gan goffa y cymmwy-
nafau a wneuthid gynt i'r Tadau:
ef a wnaeth offer Cerdd o amryw-
fath: ef a osodod allan Psalmau, ac
o ordeiniodd ganiadau â mawr lawc-
nydd: ef a ganodd hefyd ar y De-
lyn

lyn yn fynych wedi ei ymysprydoli â grâs yr Yspryd Glân: ef a ddyscodd bobl Israel a'i holl galon i foliannu Duw, ac â llais genau cyffon i'w bregethu a'i fendithio ef bob dydd.

Ac os bu cymaint defosiwn y prydhyrny, ac ymgoffia am foliannu Duw, oflaen Arch y Cyfainimod; pafaint anrhydedd a defosiwn sy raid i mi'r wön, ac i'r holl bobl Christianogol wneuthur yn gwydd y Sacrament, wrth dderbyn tra rhagorol gorff Christ?

9. Mae llawer yn rhedeg i amryw leoedd, i gael gweled Creiriau a Reliciau y Sainct ynddynt: a hwý a ryfeddant wrth glywed eu gweithre-doedd hwynt, wrth edrych ar uchel a helaelthlawn adeiladau eu Temlau hwynt: ac a gusanant eu sacreiddiol esgyrn hwynt, sy wedi eu crynhoi mewn aur a sidanau.

Ac weie, tydi wyt ymma'n bresennol gyda myfi ar yr Allor fy Nuw i, Sanct y Seintian, Creawdwr dynien, ac Arglwydd yr Angelion.

I weled y pethau hynny, mynch y

Bydd

bydd rhodresgarwch dynion, a newydd-der y pethau i'w canfod, yn ein tynnu ni: eithr ychydic o lles ac o wella buchedd a gair wrthynt, yn enwedic lle bo ysgafn ymredeg heb ddim edifeirwch calon.

Ond ymma yn Sacrament yr Allor, tydi ydwyt yn gwbl presennol Duw a Dyn Christ Jesu: yn yr hwn hefyd y cair cyflawn ffrwyth iachawdwriaeth dragwyddol, cynfynyched bynnac ac y derbynir di'n deilwng ac yn ddefosionol.

Ac at hwn ymma, nid rhyw anwadalrwydd, na rhodresgarwch neu gnawdoldeb sydd yn tynnu: ond gwir ffydd, gobaith defosionol, a glan Gariad perffaith.

10. O Dduw anweledic, Creawdwr y byd, mor ryfeddol y gwnai a nyni? mör hyfryd a daionus y trefnaiist i'th Etholedigion! i'r fawl yr wyt yn rhoddi dyhun i'th dderbyn yn y sacrament bendigedic ymma?

Canys mae hyn vwchben pob dyall dyn: mae hyn yrhaned dim yn tyn-

nu calonnau y thai defosionol, ac yn ennynnu eu hewylls fryd hwynt.

Oblegid eu bod hwy dy wîr ffydd-loniaid di, y rhai sy'n gofalu ar emendio eu buchedd oll, yn fynych trwy'r teilyngaf Sacrament ymma yn cael grâs mawr o ddefosiwn, a serch ar rhinwedd.

11. O ryfeddol a chuddiedic râs y Sacrament ymma, yr hwn y mae ffydd-loniaid Christ yn vnic yn ei adnabod: eithr y rhai anffyddlon, ar sawl sy gwedi eu caethiwo mewn pechodau nis gallant glywed dim o-hono.

Yn y Sacrament ymma, y rhoddir grâs ysprydol, yr adnewyddir yn yr enaid y rhinwedd a gollwyd, a'r tegwch a ddiwynwyd trwy bechod, a ddaw arno drachefn.

Cymaint yw'r grâs ymma lawer gwaith, a bod trwy lownder y defosiwn, nid yr enaid yn vnic, ond y corph egwan hefyd yn clywed rhoi yngwaneg o nerth a grym iddo.

12. Trîst iawn erhynny, a galanus ydyw ein claearedd a'n diofalwch ni,

ni, a'm nad ydym â mwy serch ac awydd fryd yn cyrchu i dderbyn Christ : yn yr hwn y mae holl o-baith a haeddiant y fawl sydd i'w safio.

Canys efe yw'n Sancteiddiwr a'n Rhybrynnwr ni: efe yw cyffur Pererin-ddynion. a meddiant tragicwyddol y Sainct.

Peth galarus iawn yntau ydyw, fod llawer heb wneuthur ond bychan gyfrif o'r Dirgeledd iachuslawn hwn sy'n llawenychu'r Nêf, yn cynnal ac yn cadw'r holl Fyd.

Och ar ddallineb a chaledi calon dynion, sy heb wneuthur mwy cyfrif o ddawn mor annhraethadwy; ac wrth ei hymarfer beunydd, sy'n llithro i anystyried amdani.

13. Canys pe ni bai ond un man ynvnic, lle y gellid cyrchu at y Sacrament sancteiddlawn ymma; a phe ni bai ond un Offeiriad ynvnic yn ei gyssegru ef: â phafaint chwant ac awydd (dybygi di) yr ai dynion i'r cyfryw fan, ac at y cyfryw Offeiriad Duw, i gael gweled trin a der-

à derbyn y Dirgeleddion duwfawl hyn?

Ond rwön fe a wnaed llaweroedd yn Offeriaid, ac yn llawer man yr offrymmir Christ: fel y byddai cariad a grâs Duw tuacat ddynion yn amlyccach, o þafaint mwy y mae'r Cymmun sacraidd wedi ei ledu tros wyneb yr holl Fyd.

Diolchaf iti, O Jesu daionus, y Bugail tragicwyddol, yr hwn a deiliyngaisf ein porthi ni dlodion a deol ddynion a'th werthfawr Gorph a Gwaed: ac i dderbyn y Dirgeleddion hyn à lleferydd hefyd dy enau dyhuni, ydwyt yn ein gwahodd ni gan ddywedyd: *Deuuch attasi bawb ac sy'n flinderog ac yn lwythog, a myfli a'ch porthaf chiwi.*

P E N.

P E N. II.

Bod Duw yn dangos cariad mawr,
ac yn rhoddi daioni anfeidrol i
ddyn yn y Sacrament hwn.

LLEFERYDD Y DISCYBL.

I. **G**an hyderu ar dy ddaioni a'th drugaredd di, O Arglwydd, yr wyfi'n dyfod yn glâf attati fy Iachawdwr; yn newynog ac yn sychedic at Ffynnon y bywyd; yn dlawd at Frenin y Nef; yn gaethwas at fy Arglwydd; yn greadur at y Creawdwr: yn flin-ofidus at ynglyssurwr trugaroc.

Eithr paham y mae hyn yn bod? sef dy fod ti'n dyfod attaf? Pwy ydwyfi, i roddi ohonot i dyhun i myfi?

Pa fodd y beiddia pechadur ddyfod o'th flaen di? a thydi pa fodd y bydd gwiw gennyt ddyfod at bechadur?

Ti a wyddost dy wâs, ac a wyddost nad oes dim daioni ynddo, am

yr

yr hwn y dylit wneuthur hyn ymma iddo.

Rwyfi'n cyffesu ganhynnny fyn-gwaeledd fy hun, yn cydnabod dy ddaioni di, yn canmol dy drugaredd, ac yn diolch iti am dy ddirfawr gari-ad.

Canys er dy fwyn dyhun yr wyt yn gwneuthur hyn, nid oherwydd fy haeddiannau i : fel y gallwn i wybod dy ddaioni di'n well, fel y tyw-allter cariad helaethach ynofi, ac y gorchymmynner gostyng-eiddrwydd perffeithiach imi.

Gan fod hyn yntau yn rhyngu bodd iti, a'th fod ti wedi erchi'r peth, mae bod hyn yn wîw gennyt, yn fy modloni innau: a mynnwn, pe bai fy enwireddau i heb fod yn rwystr i hynny,

2. O Jesu tra hynaws a daionus, pafaint anrhymedd, parch, a diolch gyda moliant tragicwyddol sy'n ddy-ledus iti, am ein bod ni'n cael derbyn dy Gorph gwerthfawr di, godidogrwydd yr hwn nid oes tafod dyn yn abl i'w draethu.

Eithr

Eithr pabeth a feddyliaf yn y Cymmun ymما, wrth ddyfod at fy Arglwydd, yr hwn nid wyf yn medru ei barchu'n deilwng, ac etto yr wyf yn chwennych ei dderbyn yn ddefosionol.

Pa beth gwell a iachusach a feddyliaf, na gostyngeddio fy hunan yn hollawl ger dy fron di, a dyrcha-fu dy anfeidrol ddaioni di tuac attafi?

Mi a'th foliannaf di, O fy Nuw i, a dyrchafaf yn dragwyddol. Dibrisiaf, dirmygaf, a gostyngaf fy hunan hyd at eigion dyfnder fyn-gwaeledd.

3. Wele, tydi yw Sanct y Sainct, a myfi yw budreddi pechaduriaid.

Wele, tydi ydwyt yn goftwng dy-hun attafi, yr hwn nid wyf yn dei-lwng i edrych arniati.

Wele, tydi a ddeui attafi: ti a fynni fod gyda myfi: tydi wyt yn fyn-gwahodd i i'th wledd di.

Tydi a fynni roddi bywyd nefol imi, a bara'r Angelion i'w fwytta: nid amgen'n ddiau na thydi dyhun, y bara byw yr hwn a ddisgynnaist
o'r

o'r Nef, ac wyt yn rhoddi bywyd i'r byd.

4. Wele, o ba le y mae caredigrwydd yn dyfod, pafath deilyng-dod sy'n disgleirio arnom! pa gym-maint diolch a moliant sy'n ddyledus iti am hyn ymma?

O mor iachusol a llesfawr oedd dy fryd a'th feddw1 di, pan yr or-deiniaist hyn! mor hyfryd a melus yw'r Wledd yn yr hon y rhoddaist dyhunan yn fwyd imi!

O mor ryfeddol yw dy Weithre-diad di, O Arglwydd, mor alluoc yw dy nerth, mor annhraethadwy dy wirionedd!

Canys tydi a ddywedaist, a gwnaed y cwbl: a hynny a wnaed, a oeddi ti wedi ei erchi.

5. Peth rhyfeddol a gwîw i'w gredu, ac vwchben pob dyall dynion ydyw: dy fod ti, fy Arglwydd Dduw, y gwîr Dduw a Dyn yn dy gynnwys yn gwbl-gyfan tan ychydic o rithiau bara a gwin, ac heb dy ddifa wrth dy fwytta gan y fawl a'th cymmero.

Tydi,

Tydi, Arglwydd y cwbl, yr hwn
nid oes arnat eisiau neb, a fynnaist
drwy dy Sacrament drigo ynom ni.

Cadw fyn-ghalon a'm corph yn
ddihalog: fel y gallwyf yn fynych
drin a derbyn dy Ddirgeleddau di:
a'i cymmeryd hwynt i'm iachawdw-
niaeth tragicwyddol: y rhai a dref-
naist ac a ordeiniaist yn bennaf er
anrhydedd iti, ac yn goffa parhaus
amdanati.

6. Llawenhâ O fy enaid, a dyro
ddiolch i Dduw am ddaioni mor hy-
nod, ac am ddiddanwch mor odi-
dog, a adawyd iti yn y dyffryn hwn
o ddagrau.

Canys cynnifer gwaith ac y by-
ddi'n trin ac yn coffa, neu'n derbyn
Corph Christ, ti fyddi cyn fynyched
yn cyflawni gwaith dy Rybrynniad, ac
yn gwneuthur dyhun yn gyfrannoc o
holl haeddiannau Christ.

Oblegid byth nis lleihâ cariad
Christ, a byth nis dispycdir maw-
redd ei drugareddau ef.

Amhynny mae'n rhaid iti bobam-
ser â 'newydd gywirdeb enaid, bâra-
toi

toi dyhunan i hyn : ac â dyfal fe-
ddwl yityried dirgeledd mawr dy
iachawdwriaeth.

Ti ddylit dybied y peth mor fawr,
mor newydd, a mor hyfryd pan fy-
ddi yn dywedyd neu'n gwrando'r
Offeren, a phebai Christ y dythwn
hwnnw'n gyntaf wedi disgyn i groth
Mair fendigedic forwyn a'i wneuthur
yn ddyn : neu pe bai ef gan ei gro-
gi ar y Groes, yn dioddef ac yn
marw er iachawdwriaeth dynion.

P E N. III.

Bod yn lesfawr cymmuno'n fynych,

LLEFERYDD Y DISCYBL.

1. **W**ele, dymma fi'n dyfod at-
tati, O fy Arglwydd, fel
y bo gwell imi o'th rodd di; ac y
llawenycher fi'n dy Wlêdd sanctaidd
di, yr hon a baratoaist, O fy Nuw,
mewn melusfrwydd mawr i'r tlawd.

Wele, ynoti y mae'r cwbl a allaf,
ac a ddylwn ei ddymuno : tydi ydwy-
t

fe-^{nt} fy iechyd a'm gwared i: fyn-go-
dy ^{faith} a'm cadernid, fyn-gwîr deg-
wch a'm gogoniant.

wr, Llawenhâ ganhynny heddyw en-
fy- id dy wâs: oblegid attati, O fy
o'r Arglwydd Jesu, y codais fy enaid.

Chwennych yr wyfi dy dderbyn di
rwön yn ddefosionol, ac yn anrhy-
deddus: ewyllysio yr wyf dy ddwyn
di i'm tŷ fy hun, fel gyda'r daionus
Zachæus, yr haeddaf gael fy men-
dithio gennyt, a'm cyfrifo ymmysg
plant Abraham.

Mae fy enaid i'n chwennychu dy
Gorph di, a'm calon yn cefisio bod
n'vn a thydi.

2. Dyro dyhun imi, a hynny fydd yn ddigon: oblegid heboti, nid oes yn diddanwch a dâl ddim.

Heboti nid wyfi'n gallu bod : a
heb dy ymweled ti nid wyfi'n gallu
byw.

Amhynny mynch y mae'n rhaid
mi gyrchu attati: a'th gymmeryd
n jachawdwriaeth i'm henaid: rhag
sgatfydd imi lewygu.

Canys felly , y trugaroccaf Jesu,
gan

gan bregethu wrth y bobl, a chan
jachâu amryw glefydau, y dywedaist
ar vchapryd : *Ni fynnasi eu go-*
llwng hwynt yn ymprydiol i'w car-
tref, rhag iddynt lesmeirio ar y
ffordd, Mat. 15. 32.

Gwna dithau felly a myfinnau, yr
hwn a adawaist dyhunan yn y Sacra-
ment er cyffur i'r ffyddloniaid.

Canys tydi ydwyt felusber ym-
borth yr enaid : a'r neb a'th fwyttao
di'n deilwng, a gaiff fod yn gyfran-
noc, ac yn Etifedd o'r gogoniant
tragywyddol.

Angenrheidiol yn diau, ydyw imi,
yr hwn wyf yn llithro ac yn pechu
cyn fynyched, yn diffygio ac yn
methu cyn gynted, wrth fynych
weddio, cyffesu a derbyn dy San-
Steiddiol Gorff di newyddu, glan-
hau ac ennynnau fyhunan : rhag ys-
gatfydd wrth ymattal yn hwy, imi
adael fy mryd a'm bwriad san-
ctaidd.

3. Parod i wneuthur drwg yw
synhwyrau dyn o'i ieuelgtid : ac
onis caiff ef y Cymmhorth a'r Me-
ddygi-

ddyginiaceth duwfol, ef a lithra ynyman i'r pethau gwaethaf.

Eithr y Cymmun sanctaidd a dynna ddŷn ynol, ac a'i comfioedd a mewn daioni,

Ond fyfi yr hwn ydwŷfrwön yn glaear cyn fynyched ac yn ddiofal, pan fyddwyf yn cymmuno, neu'n trin y Sacrament bendigedic: pabell a fyddwn, pe bawn heb gymeryd y Rhwymedi hwn tra rhagorol, ac heb geisio cymaint Cymorth?

Ac er nad wyf bob dydd yn addas, nac mewn cyflwr digon trefnus i'w dderbyn ef: ethynny mi a wna fyn-goreu ar amserodd symmefur i recefio y Dirgeleddion duwfol, ac i wneuthur fyhun yn gyfrannioc o gymaint grâs.

Oherwydd y diddanweh hwn yw yr o'rhai pennaf yr enaid ffyddlon, tra fo ef mewn corph marwol yn bellennig oddiwrthyt: gan gofio ei Arglwydd Dduw'n fynych, dderbyn ohono ynddo eihun ei Anwyl-garemic yn ddefosionol.

4. Oh dy ryfeddol deilyngdod di o'n plegid ni! gan di fod ti, O f' Arglwydd Dduw, Creawdwr a Bywiolwr pob yspryd, yn teilyngu dyfod at enaid truan tlawd, i besgi ei newyn ef a'r cwbl o'th Dduwdod, ac o'th Ddynoldeb!

O yspryd dedwyddlawn! O enaid happy, y fo'n haeddu derbyn ei Arglwydd Dduw'n ddefosionol: ac wrth ei dderbyn, yn cael ei gyflawni â llawenydd ysprydol!

O mor vchelfawr yw'r Arglwydd, y mae'n ei gymmeryd! mor hyfryd yw'r Gwestai y mae'n ei lettya; mor lawen yw'r Cyfaill y mae'n ei dderbyn, mor ffyddlon yw'r Anwylyd y mae'n ei groesafu, mor brydweddol yw'r Priodfab y mae'n ei gofleidio, yr hwn sydd i'w serchu oflaen pob caredigion, ac vwchben pob peth dymunedig!

Tawent a sôn yn dy wydd di (O fy Arglwydd caredigaf) Nef a Dae-ar, a'i holl addurnau: canys pa de-gwch bynnac a gogoliant sy gan-thynt, o deilyngdod dy haelioni di y

mas'r

mae'r cwbl : ac nis cyrhaeddant hyd
at dy Enw di, o ddoethineb yr hwn
nid oes mor diben.

P E N. IV.

Bod y sawl a gymmuno'n ddefosionol yn cael llawer o ddaioni.

LLEFERYDD Y DISCYBL.

i. **R**Hagflaena dy wâs , O fy
Arglwydd Dduw , â ben-
dithiori dy felusrwydd , fel y ga-
llo'n ddefosionol ac yn deilwng ddy-
fod at dy Sacrament mowrwyd di.

Cyffroa fyn-ghalon attati, a gwa-
red fi o'r musgrelli trymlyd hwn :
ymwêl â myfi yn dy jachawdwri-
aeth i brofi'n ysprydol dy felusrwydd
di, yr hwn o'r Sacrament ymma , sy
negis o ffynnon yn llifo'n fflwch.

Goleua hefyd fy llygaid i ganfod
ymmaint Dirgeleddau ; ac â ffydd
diammeu, nertha fyfi i'w credu.

Canys dy weithred di ydyw'r peth,
nid gallu dyn : dy sacreiddlawn

ordinhâd di, nid rhyw ddychymmyg dynion.

Amhynny nis gellir cael vndyn y fo'n addas ac yn abl i esponi a dyall y pethau hyn, sy goruwch vchel-fraint yr Angelion.

Pabeth ganhynny a allafi bechadur annheilwng, sy bridd a lludw, ci ddeall, neu ei olrhain o vchel gyfrinach cyn ddirgeled?

2. Arglwydd yn symledd fynghalon, yn-gwîr a diogel ffydd, ac ar dy archiad di, yr wyfi'n dyfod attat ag anrhydedd ac a gobaith: a'rwyf yn credu dy fod ti, Duw a Dyn ymma'n bresennol yn y Sacrament.

Dy ewyllys di ganhynny ydyw, imi dy dderbyn di, ac vno fy hun â thydi mewn cariad perffaith.

Amhynny attolygaf ar dy drugaredd, a'rwyf yn deisif arnat, roddi ohonot imi râs priodol i hyn: sef, fel y toddaf igydynoti, ac y bythwyf yn orllawn o gariad arnati; ac mas cymmeraf byth mwy gyffur amgenach.

Oher-

Oherwydd bod y Sacrament hwn tra teilwng ac vchelaf oll, yn iechyd enaid a corph, yn feddyginaeth pob clefyd a gwendid ysprydol: yn yr hwn y glanheir ein beiau ni, y ffrwynir ein drwg-anwydau, y gorchfygir neu y lleiheir ein temptasiwnau: a'r hwn y tywalltir mwy grâs yn ôm: y rhinwedd a ddechreuwyd a chwanegir, ffydd a ddiogelir, gobaith a nerthir, a chariad perffaith a ennynir ac a ymledir.

3. Canys llawer o ddaioni a roddwaist di, ac a roddi etto'n fynych i'th anwyl-garedigion wrth gymmuno'n ddefodol, fy Nuw i, Noddwr fy enaid, Cryfhewr pob gwendid dynol, a Rhoddwr pob cyffur ysprydol.

Am dy fod ti'n bwrw llawer o ddi-
ddanwch ydddynt yn erbyn amryw
drallodau a gofidiau, ac yn eu codi
hwynt o eigion dyfnder eu digalon-
dra cuhun, i fod mewn gobaith o
gael amddiffyn gennyt: ac â rhyw
râs newydd yn eu llawenhâu ac yn
eu llewyrchu hwynt, yn y cyfryw.

fodd, ac y mae'n hwy y oedd o'r blaen yn drwm-drift, ac heb ddim defosiwn cyn cymmuno, arol hynny gwedi eu porthi a'r bwyd ac a'r ddiod nefol, yn clywed euhunain gwedi eu newid yn well.

Hyn a wnai di, gan ddosparthu felly i'th etholedigion, fel y cydnabyddant ynddiau, ac y gwybyddant yn eglur, pafaint yw eu gwendid hwy ohonynt euhun, a pha fath ddaioni a grâs y mae'n hwy'n ei gael ohonoti.

Oblegid eu bod hwy ohonynt euhunain yn oerllyd, yn drwm ac yn annefisionol: eithr ohonoti mae'n hwy'n haeddu bod yn wresog, yn heinif ac yn ddefisionol.

Canys pwy a â at ffynnon melusrwydd, ac na ddwg beth melusrwydd oddiyno gydag ef?

Neu pwy gan sefyll wrth danllwyd mawr o dan, na chlyw beth gwrës oddiwrtho?

A thydi wyt ffynnon bobamser yn orllawn, ac yn llifo trofddi: a thân bobamser yn llosgî'n ddibaid.

4. Amhynny onis gallaf gymre,
ryd o lownder y ffynnon, nac y eil
hyd at gael yn-gwala; erbynny mi
a ddodaf fy mîn wrth dwll y bibell
nefol; fel y caffwyf o'r byn lleiaf
ddefnyn bychan oddiyno i dorri pieth
o'm syched, rhâg imi grino'n ho-
llawl.

Ac onis gallaf fod igyd yn nefol,
nac yn gwbl tanbaid, megis y Che-
rubim a'r Seraphim bendigedic: mi
a wna fyn-goreu erhynny gan bar-
hau ac erlyn ar ddefosiwn i ddarpar-
u fyn-ghalon, fel y gallwyf wrth
ostyngedic dderbyn y bywiol Sacra-
ment hwn, glywed tippyn o wrës y
danllwyth Dduwfawr.

Ond pabeth bynnac sy'n eisiau ar-
naf, cyflawna di hynny'n ddaionus
ac yn rasusol, O Jesu bendigedic fy
Jachawdwr sancteiddiaf: yr hwn a
deilyngait alw pawb attat, gan ddy-
wedyd: *Deuwlch attasi bawb a:*
sy'n flinderog, ac yn lwythog, a my-
fi a esmrythaf arnoch, Mat. 11. 21.
Hynny yw, gan eich porthi a'r bw-
yd Duwfol.

5. Ynddiau, yr wyfi'n ymboeni yn chwys fy wyneb, yr wyfi'n flin o ddolur calon, yn lwythog o bechodaau, yn afluxydd gan demptasiwnau, wedi'm dyrysu mewn llawer o ddrwg anwydau, ac yn cael fyn-gwasgu ganhynt: ac nid oes neb a'm comflorrrda, neb a'm gwareda, nac a'm gwna'n safiedic, ond tydi fy Arglwydd Dduw a'm Jachawdwr, i'r hwn yr wyl yn gorchymmyn fyhun, a'r cwbl fydd o'm heiddo, i'm cadw a'm dwyn i fywyd tragicwyddol.

Cymmer si er moliant a gogoniant i'th enw di, yr hwn a baratoaist dy Gorph a'th Waed yn fwyd ac yn ddiod imi.

Caniada, O fy Arglwydd Dduw a'm Ceidwad, gyda mynch dderbyn dy Ddirgeleddau, i'm zêl a'm defosifwn chwanegu tuac attati.

PEN.

P E N. V.

*Am deilyngdod y Sacrament a'r
Swydd Offeiriadol.*

LLEFERYDD YR ANWYL
GAREDIC.

I. **P**E pai purdeb Angelion gen-
nyti, a sancteiddrwyd Sanct
Joan Fedyddiwr; erhynny ni fyddi-
ti'n deilwng nac i dderbyn, nac i
drin y Sacrament ymma.

Oblegid nad oes dim haeddiant
mewn dyn a'i gwna ef yn wíw i
gyssegru a thrin Sacrament Christ, ac
i gymmeryd bara'r Angelion yn
fwyd iddo.

Mawr yw'r Dirgeledd, a mawr
yw swydd yr Offeiriad: i' rhai y
rhoddwyd yr hyn nis caniadwyd i'r
Angelion.

Oherwydd mai Offeiriad ynvnic
wedi eu hordeinio'n iawn yn yr E-
glwys, sy'n gallu dywedyd Offeren, a
chyssegru corph Christ.

Gweinidog Duw yw'r Offeiriad, yn arfer geiriau Duw, trwy ordin-hâd a gorchymmyn Duw: eithr Duw eihun yw'r Awdur perinaf, a'r Gwneuthurwr anweledic: tan yr hwn y mae'r peth bynnac a fynno ef, ac i'r hwn y mae pob peth a ercho'n vfyddhâu.

2. Amhynny ti a ddylit gredu mwy yn Nuw Hollalluoc yn y Sa-crament tra rhagorol ymma, nac i'th synhwyrau dyhun neu i vnrhyw arwydd gweledic.

Ag ofn ganhynny, ac â mawr an-thydedd y mae'n rhaid dyfod at y gwaith ymma.

Disgwyl arnat dyhun, ac ystyria pa weinidogaeth a roddwyd iti wrth arddodiad dwylo'r Escop.

Wele, ti a wnaed yn Offeiriad, ac i ddywedyd Offeren ti a gyssegrwyd: ystyria bellach am offrymmu'n ffyddlon Aberth i Dduw, ac am ymddwyn dyhun ymmhob lle ac atser yn ddifai.

Ni ddarfu iti ysgafnhâu dy faich: eithr bellach yr wyt yn rhwym â chw-

chwlwm caethach i fyw'n rhinwe-
ddol, ac yn rhwymedic i fyw mewn
mwy perffeithrwydd duwioldeb.

Offeiriad a ddylai fod wedi ei a-
ddurno a'i harddu â phob rhinwe-
ddau, a rhoi esampl o fuchedd dda
i rai eraill.

Ei ymarwedd ef a ddylai fod, nid
megis y mae cyffredinol ac arferedig
ffyrdd a moddion dynion, ond me-
gis y mae ymarwedd yr Angelion yn
y nefoedd, neu ddynion perffaith ar y
ddaeas:

3. Mae Offeiriad y fo gwedi ei
wisgo yn y dillad Cyffredinic, yn lle
Christ i weddio ar Dduw'n iselfryd
ac yn ostyngedic, trosto eihunau a
thros yr holl bobl,

Mae arwydd Croes Christ gantho
o'r tublaen iddo ac o'r tuol, i goffa
dioddefaint Christ bobamser: o'i
flaen mae croes gantho yn ei gasul,
fel yr edrycho ar oltraed Christ, ac
a'i canlyno ef yn lew ac yn wre-
sog.

Mae ef wedi arwyddo â chroes
o'r tu ol, fel y dioddefo'n howdd-

gar

gar er mwyn Duw, bob gŵrthwynebau gan rai eraill.

Mae ef yn dwyn croes o'i flaen i gofio galaru am ei bechodau eihun: mae ef yn dwyn croes o'r tu ôl iddo, i'w goffia trwy dofturio i wylo am drosseddau rhai eraill: ac fel y gwyppo ei fod ef wedi ei osod yn y canol rhwng Duw a'r pechadur.

Ac na fydded yn hwydrwm, ac yn ddiog i weddio, ac i offrymmu 'n sanctaidd, hyd o'm haedd o gael grâs a thrugaredd drwy ddymuned.

Pan fo Offeiriad yn dywedyd Offeren, mae ef yn anrhydeddu Duw: yn llawenhâu'r Angelion: yn adeiladu'r Eglwys: yn cymmorth y rhai byw: yn esmwythâu'r meirw ffyddlon, ac yn gwneuthur eihun an yn gyfrannoc o bob daioni.

P E N. VI.

Gofyn am exersis oflaen Cymmuino.

LLEFERYDD Y DISCYBL.

1. **P**AN gofiwyf dy deilyngdod dī, a'm gwaeledd fy hun, yr wyf yn dychrynnu'n ddirfawr, ac yn gwradwyddo ynofy hun.

Oblegid oni ddeuaf attati, mi a giliaf rhag byw: ac os rhuthr af attat yn annheilwng, mi a'th ddigiaf di.

Pabeth ganhynny a wnaf, O fy Nuw i, a'm cymmhorthwywr, a'm cynghorwr mewn angenrheidiau?

2. Dysc di imi y ffordd iawn: gosod ti imi ryw exersis byrr cyn-gweddus i'r Cymmun tra bendige-dic.

Canys llesfawr ydyw gwybod, pa-fodd y dylwn yn ddefosionol ac yn anrhydeddus baratoi fyn-ghalon i dderbyn yn fuddiol dy Sacrement di; neu i gyflawni cymaint a mor dduwfawr Aberth.

PEN.

P E N. VII.

Am holi ein cydwybod, ac am fwriadu emendio'n ddifrifol.

LLEFERYDD YR ANWYL GAREDIC.

1. **V**Wchben pob peth y mae'n rhaid i Offeiriad Duw, â mawr ostyngeddrwydd calon, â syml anrhydedd, ac â llawn ffydd gyda duwiol fryd o barchu Duw, ddyfod i offrwm, i drîn, ac i dderbyn y Sacrament ymma.

Hola dy gydwybod yn ofalus: ac ynol dy allu pura a glanhâ hi â gwîr edifeirwch ac â gostyngedic gyffes: yn y modd ac na bo unpeth garthrwm yn gwasgu arni, neu ddim a wyddost ei fod yn dy ymgnofa, ac yn rhwystro dy ddyfod yn rhwydd attafi.

Bydded yn ddrwg gennyt am dy holl bechodau'n gyffredinol: ac am dy

dy droseddau beunyddol cwyna a galara'n fwy neilltuol.

Ac os caniada'r amser, yn nirgel-wch dy galon cyffesa wrth Dduw holl drueni dy ddrwg anwydau.

2. Cwyna a bydded yn ddrwg gennyt dy fod ti fyth mor gnawdol a bydol : mor anfarwaidd i'th ddrwg anwydau : mor lawn o gyffroadau trachwantau'r cawd.

Mor anwarchus ar dy synhwyrau oddiallan : mor fynych wedi dy ymblygu mewn llawer o ffansiau ofer.

Mor fawr yn gogwydd at bethau oddiallan : mor anofalus am y pethau sydd oddimewn.

Mor ysgafn i chwerthin ac i afreolaeth : mor galed i wylo ac i edifaru.

Mor barod i esmwythdra a rhyddid y cawd, mor ddiog i bethau garw a gwreis ysprydol.

Mor guwriows i glywed newyddion, ac i weled pethau tēg a hyfryd : mor ddigalonnoc i gofleidio pethau gostyngedig a gweil.

Mon

Mor chwannog i feddu llawer o bethau, mor gynnil i roddi, ac mor law-gaead i ddal gafael ynddynt.

Mor ddiyfyr wrth siarad: mor anwadal i dewi.

Mor anweddai a yn dy foesau: mor daer a haerllug yn dy weithre-doedd.

Mor awyddus ar fwytta: mor fyddar wrth wrando gair Duw.

Mor gyflym i orphwys: mor ddiog a mufgrell i weithio.

Mor wiliadwrus i chwedleua, mor gysgadurus i cadw gwylnos sanctaidd.

Mor ddyfrys i ddiwedd gwasanaeth Duw: mor anwadal i wrando ac ystyried ar hynny.

Mor esceulus wrth ddarllain dy Oriau Canonical; mor oerlyd wrth ddywedyd yr Offeren: mor grifysch wrth gymmuno.

Mor chwippyn yn goddef dy drawsdynnu: mor anfynych yn cwbl-gynnill dy fynnhwyrau attat.

Mor ddisymmwth yn ymollwng i lliid a digofaint: mor hawdd i anfoddhau rhai eraill.

Mor

Mor barod i farnu : mor doft a llym wrth geryddu.

Mor llawen mewn llwyddiannau : mor wann a methiant mewn gwrth-wynebau.

Mor fynych yn bwriadu llawer o ddaioni, ac heb gyflawni ond nemmor.

3. Gwedi cyffesu a galaru am y beiau hyn, a rhai eraill gyda gwir edifeirwch, a mawr ffieidd-dra o'i plegid, gwna bwrpas diogel o wella dy fuchedd bobamser, ac o fyned rhagot well well mewn daioni.

Gwedi hynny â hollawl ymroddiad, ac â chyflawn ewyllys offrymma dyhurnan, er gogoniant i'm henwi, ar allor dy galon yn Aberth waftadol imi, sef gan orchymmyn dy gorff a'th enaid yn ffyddlon imi.

Fel y gelli felly haeddu dyfod yn deilwng i offrymmu Aberth i Dduw, ac i dderbyn Sacrament yn-gorff i'n iachusol.

4. Obliged nad oes offrwm teilyngach, nac jawnwaith llawnach i ddileu pechodau, na bod dyn yn offrwm

offrwm eihunan yn burlan ac yn hollawl i Dduw, gydag Aberth corph Christ yn yr Offeren a'r Cymmun Sanctaidd.

Os gwna dyn, yr hyn sydd ynddo ef, ac os ef y fydd yn wîr edifeiriol: cynnifer gwaith bynnac y delo attafi i gael maddeuant a grâs: *Fel mai byw fi, medd ein Harglwydd, yr hwn nid wyf yn mynnu marwolaeth pechadur, ond troi ohono oddiwrth ei ddrygioni a byw: nis cofiaf mwyl ei bechoda ef, eithr y cwbl a faddeuir iddo, Ezech. 33. 11. Jerem. 31. 34.*

P E N. VIII.

Am offrwm Christ ar y groes, ac am ymroddi einbunain iddo ef.

LLEFERYDD YR ANWYL
G A R E D I C.

i. **M**egis y darfu i myfi, a'm dwylo gwedi eu lledu ar y Groes, ac a'm corph yn crogi'n noeth-lummyn, tros dy bechoda di, o'm gwîr

gwîr fod, offrwm fy hunan i Dduw'r Tâd, yn y modd ac nad oedd dim yn aros ynof, nad aeth igoed yn Aberth i ryngu bodd i Dduw:

Felly y dylit tithau o'th wîr fod offrymmu dyhun yn Aberth burlan sanctaidd imi beunydd yn yr Offeren, gyda'th holl nerthoedd a'th ewillysfryd, yn gymaint ac y gelli o waelod dy galon.

Beth a geisiaf gennyt i'n hyttrach, nac astudio i'th rhoi dy hun yn hollawl imi.

Pabeth bynnac a roddi imi heboti dyhun, nis gwnaf ddim pris ohono: am nad wyt i'n ceisio dy rodd di, ond tydi dyhun.

2. Megis na byddai ddigon iti gael pob peth hebofi: felly nis geill rhynghu bodd i minnau, y peth bynnac a roddi i myfî, oddieithr iti roddi dyhunan.

Offrymma dyhun imi, a dyro dy hunan igoed i Dduw, a hynny y fydd yn Offrwm gymmeradwy.

Wele, myfî a offrymmais fy hun igoed i'm Tad trosoti: rheddais hefyd

fyd yn-gorph a'm gwaed igyd yn ymborth iti, fel y byddwn igyd o'th eiddo di, ac y parhēi dithau o'm heiddo innau.

Ond os tydi a sefi arnat dyhunan, ac nis rhoddi dyhun o'th wîr fodd i'm hewyllys i, ni bydd hynny'n gyflawn offrwm, ac ni bydd mor cytundeb cyfangwbl rhyngom.

Amhynny boddlawn offrwm oho-not dyhun yn nwylo Duw, a ddylai ragflaenu dy holl weithredoedd di, os tydi a fynni gael rhydd-did a grâs.

Canys oherwydd hynny y mae'n bod, nes gwnair nemmor yn lywychedic ac yn rhydu, am nes medrant yn llwyr-gwbl ymwindu a'i hunain.

Diogelwîr yw yn-gair i. *Oddi-eithr i neb o honochwi ym wrthod a'r cwbl a feddo, nis gall ef fod yn Ddifybl imi*, Luc. 14. 33. Tydi ganhynny os mynni fod yn Ddifybl imi, offrymma dyhuri an imi, gyda'th holl ewyllysfryd.

P E N. IX.

*Bod yn rhaid ini offrwm einbundai
a'r cwbl sy gennym i Dduw, a
gweddio dros bawb.*

LLEFERYDD Y DISCYBL.

1. **T**Ydi, O Arglwydd, piau'r cwbl ar fydd yn y Nêf ac ar y ddaear.

Rwyfi'n chwennychu offrwm fy-hun yn aberth foddlawn i tydi, a bod o'th eiddo di'n dragwyddol.

Arglwydd, yn symledd yr-ghalon yr offrymmaf fy-hun iti heddyw, yn wâs tragicwyddol, ac yn aberth o foliant bythol.

Cymmer fi gyda'r Offrwm hwn o'th Gorph gwerthfawr di, yr hwn yr wyf heddyw yn ei offrwm iti, yngwydd yr Angelion ymma'n anweledic yn gweini arnati: fel y bytho'n jachawdwriaeth imi ac i'r holl bobl.

2. Arglwydd, yr wyfi'n offrwm iti fy holl bechodau a'r camweddau, a wneu-

a wneuthum yn dy wydd di, a'th Angelion sanctaidd, o'r dydd y gellais gyntaf bechu hyd yr awr hon ar dy heddychol allor di, i'w cynneu'n flam danllyd a'i llosgi gennyti: fel y dileui di holl frychau y mhechodau i, ac y glanhêi yn-ghydwybod o bob enwiredd, ac yr ailroddi imi dy râs, yr hwn a gollais wrth bechu; gan faddeu'r cwbl imi, ac y cymmeri fi'n drugareddus i gusfan heddwch â thydi.

3. Pabeth a allaf wneuthur am fym-mhechodau, ond eu cyffesu hwynt yn oftyngedic, gan edifarhâu o'i plegid, ac attolwg ar dy drugaredd di'n waftadol.

Attolygaf arnat, gwrando fi'n ddaionus, pan fyddwyf yn sefyll ger dy frondi, O fy Nuw i.

Mae'n ddirfawr ddrwg gennyf am fy holl bechodau, nis gwnaf hwynt byth mwy: eithr yr wyfi'n edifarhâu o'i plegid, a mi a edifarhâf tra fythwyf fyw, gan fod yn barod i wneuthur penyd a jawnwaith amdanynt ynol yn-gallu.

Maddeu

Maddeu imi, O Dduw, maddeu imi fym-mhechodau, er dy enw sanctaidd di: gwared fy enaid a rybrynnaiſt a' th werthfawr Waed.

Wele yr wyfi'n gorchymmyn fy-hun i'th drugaredd di, yr wyfi'n ymroddi fy hunan i'th ddwylo di.

Gwna a myfi ynol dy ddaioni di, ac nid ynol fy mawr ddrygioni a'm hanwiredbau i.

4. Rwyfi'n offrwm hefyd iti fy holl ddaioni, neu'r pethau da a wneuthwm, er nad ydynt ond bychain jawn ac aminherffaith, i'w hemendio a'i sancteiddio gennyti: fel y byddant yn hoff ac yn gymmeradwy iti: ac fel y tynni di hwynt i fod bobamser yn well well: ac fel yr arweini fi ddynyn diog a diffrywth i ddiben canmoledic a dedwydd.

5. Rwyfi'n offrwm iti hefyd holl ddymuniadau y rhai defosionol: angenrheidiau fy Rheini, a'm Ceraint, a'm Brodyr, a'm Chwiorydd, a'm Ceredigion oll, gyda'r fawl a wneuthont ddaioni imi, neu i rai eraill er dy fwyn di.

Ac angenrheidiau y fawl a chwen-nychafant, ac a geisiasant gennyfi ddywedyd Gweddiau ac Offerennau trostynt eu humain a thros bawb o'i heiddo hwynt, pavnbynnac y fo ai bod hwy etto yn y cnawd, ai bod ei-soes wedi meirw i'r byd ymma.

Fel y clywant igyd oll fod cym-
mhorth dy râs di, cyffur nerthol,
amddiffyn rhag peryglon, ac ymwa-
red o'i poenau, wedi dyfod iddynt:
ac fel gwedi eu tynnu o bob drygau,
y rhoddant yn llawen ddiolch mow-
rwyd iti.

6. Offrymmaf hefyd yn neilltuol
Weddiau ac Aberthau heddychol iti
tros y fawl y fuont achos o ryw
ddrwg imi, neu a'm tristasant fi,
neu a'm gogonasant, neu a wneu-
thant ryw golled neu flinder imi.

Tros y rheini hefyd, y rhai a go-
wsant eu tristhâu, eu cythryblu, eu
blino, neu'i scandalizo gennyfi â
geiriau, â gweithredoedd, yn wybo-
dol neu'n anwybodol, fel y maddeui-
di imi igyd yn gyffelyb ein pechodau
a'r camweddau a wneuthom i'w gi-
fydd.

Tyn,

Tyn, O Arglwydd, allan o'n calonau ni bob drwg dyb, llid, digofaint ac ymryson, a phob peth a ddi-chon friwo Cariad perffaith, a lleihâu anwylder brawdol.

Trugarhâ, O Arglwydd, trugarhâ ar y sawl sy'n attolwg am dy drugaredd di: dyro râs i'r sawl sydd a'i eisiau arnynt: a gwna imi fod yn gyfryw ac yr haeddom feddy dy râs di, a myned rhagom i fywyd tragwyddol. *Amen.*

P E N. X.

Na ddylid gadael yn ysgafn y Cym-mun Sanctaidd.

LLEFERYDD YR ANWYL
GAREDIC.

I. **M**Ynych y mae'n rhaid iti gyrchu at ffynnon y grâs a'r trugaredd duwfawl: at ffynnon y daioni a'r purdeb cyflawn: fel y gelli gael dy jachâu o'th ddrwg anwydau a'th feiau: a haeddu bod yn gadarnach

T

nach

gadarnach ynerbyn pob temptasiwnau a dichellion y Diawl, a'th wneuthur yn fwy gwiliadwrus.

Mae'r gelyn gan wybod y llês llawn mawr a'rhwymedi sydd yn y Cymmun sanctaidd, ymmhob modd ac ar bobamser, ac achlysur yn ceisio'n gymmaint ac y gallo, tynnu ynol y flyddoniaid a'rhai defosionol, a'i rhwystro hwynt rhag cymmuno.

2. Oblegid pan fo rhyw rai'n paratoi euhunain i dderbyn y Cymmun sanctaidd, hwy a ddioddefant waeth dygyrchau Satan.

Efe yr yspryd melltigedic (megis y mae'n scrifennedic yn *Job*) a ddaw ym'ysc plant Duw, i'w cythryblu hwynt a'i ddrygioni arferol; neu i'w gwneuthur hwy'n rhy ofnus, ac yn ammheus: ermwyn lleihâu eu ferch a'i defosiwn hwynt: neu â rhyw resymau cyfrwys i ddwyn eu ffydd oddiwrthynt: fel y gallo naill ai peri idoyst adael y Cymmun, neu ei dderbyn ef â chlaearedd diffrwyth a diles.

Eithr na fydded dim gwaeth genynt

nyt er ei gyffroadau ef a'i ffiansiau, er brynted ac er hylled y fythont: ond tro'r cwbl am ei ben ef eihu-nan.

Rhaid ei organu a'i watwor ef ddi-hiryn annedwydd: ac nid gadael y Cymmun sanctaidd oherwydd y dy-gyrchau a'r cyffroadau y mae ef yn eu codi ynom yn ein herbyn ni.

3. Mynych hefyd y bydd gormod gofal am gael defosiwn yn rhwystro dyn, a rhyw ammheuaeth am wneuthur Cyffes yn jawn.

Gwna di, ynol cyngor y rhai dy-scadic a'r doethion, a bwrw ymmaith bob ammheuaeth a scrupul: oherwydd eu bod hwy'n llestair grâs Duw, ac yn distrywio defosiwn yr enaid.

Paid a gadael y Cymmun sanctaidd oblegid rhyw drymder neu gythryfwl bychan: eithr dôs yn fu an i'th Gyffes, ac o'th wirfodd madden eu beiau i rai eraill.

Ond os tydi a anfoddheist ryw vnarall, gofyn yn ostyngedic faddeuant gantho: a Duw'n ewyllysgar a faddeua i tithau.

4. Pa lês a wna oedi Cyffes yn hwyach, a gohirio derbyn y Sacrament bendigedic?

Glanhâ dy gydwybod gyda 'rhai cyntaf: chwyda allan y gwenwyn yn fuan, brysia i gymmeryd y rhwymedi, a thi a gai glywed dyhun yn well, na phettiti'n oedi hynny'n hwy.

Os oherwydd hyn ymma y peidi heddyw, eforu ysgatfydd fe a ddigwydd rhywbeth mwy: ac felly ti a gai dy rwystro'n hîr rhag cymmuno, a thi a wnaир yn anaddasach i hynny.

Cyn gynted ac y gelli, ysgwyd y trymder a'r diogi ymma oddiwrthyt: oblegid nas gwna mor llês, bod yn hîr yn ammheu, bod yn hîr mewn cythryfwl, ac oherwydd rhwystrau beunyddol bod dyn yn didoli eihu-nan oddiwrth y Sacramenta duwfawl.

Jë, llawer o ddrwg a wna hîr oedi cymmuno: am fed hynny'n arfer dwyn dyn i fethiant mawr a mwgrelli ysprydol.

Och yfi! mae rhyw rai claearyllyd, lledtwymn, diog, a rhydd-didgar yn ceisio

ceisio o'i gwîr fod oedi cyffleissu a
derbyni y Cymmun sanctaidd, rhag
iddynit fod yn fwy rhwymedic i ym-
ghdw euhunain rhag pêchu.

5. Gwae fi! mor fychan yw eu
oriad hwynt tuaçat Dduw, mor
wann yw defosiwn y fawl a ddibrifi-
ant mor hawdd dderbyn y Cymmun
sanctaidd?

Mor cdedwydd y fai'r dyn, ac mor
gymmieradwy gerbron Duw, yr
hwn y fyddai fyw felly, ac mewn
cymaint purdeb cydwybod, a'i fod
ef yn barod, ac mewn ewyllys da i
gymmiuno bob dydd, pe bai hyn-
ny'n rhydd iddo: ac y gallai eu
wneuthur heb fod rhai eraill yn
cymmeryd notis ohono.

Os rhyw yn a ymarbed weithiau
oherwydd goftyngeiddrwydd, neu
am fod rhyw achos cyfreithlon yn ei
iwyistro: mae ef i'w ganmol am y
parch y mae'n ei ddangos tuaçat y
Sacrament.

Ond os syrthni a diogi y fo'n
crippian arno, rhaid iddo ysgwyd
hynny ymmaith, a gwneuthur yr

hyn y fo 'ynddo ef: ac ein Harglwydd y fydd gydag ef, i lwyddo ei ewyllys da ef ynol ei ddymuned, yr hyn y mae ef bennaf yn ei ystyried.

6. Eithr pan fo rhwystr cyfreithlon yn digwydd, bydded ewyllys da gantho, a bryd duwiol i gymmuno: ac felly ni fydd ef heb ffrwyth y Sacrament.

Canys pob dyn defosionol a ddi-chon bob dydd, a phob awr, yn fuddiol ac heb rwystri dderbyn Christ yn ysprydol.

Ac erhynny, fe a ddylai ar ryw ddyddiau ac amseroedd pennodol, a serchog anrhydedd dderbyn corph ei Rybrynnwr yn sacrafennol: gan geisio moliant a gogoniant Duw, yn hyttrach na chyffur iddo eihunan.

Oherwydd bod dyn yn cymmu-no'n ddirgeleddus, gynnifer gwaith ac y bo ef yn myfyrio'n eddefosionol ar ddirgeleddion Ymgawloliaeth a Dioddefaint Christ, ac felly yn enynnau eihunan mewn cariad arno ef.

7. Y neb nis paratoa eihun yn amgenach, ond am fod gwyl wedi

dy-

dyfod, neu o ran bod arfer yn peri, y fydd lawer gwaith yn ammharod.

Gwyneifyd y neb sy'n offrymmu eihun yn Aberth i'r Arglwydd, cynnifer gwaith ac y bydd ef yn dywed dyd Offeren, neu 'n cymmuno.

Na fydd yn rhy hir ar ddywed dyd Offeren, nac yn rhy fuan: eithr cadw arfer cyffredin y sawl y fo'n byw gyda thi.

Ni ddyliti wneuthur na dygnedd na blinder i'r eraill: ond dilyn y ffordd gynnesfin, ynol ordiñhad Pennaethion a gwneuthur llês i'r eraill, yn hyttrach na chyflawni dy ddefosiwn a'th ewylls fryd dyhun.

P E N. XI.

Bod Corph Christ, a'r Scrythur Lân yn angenrheidiol iawn i'r enaid ffyddlon.

LLEFERYDD Y DISCYBL.

I. **O** Arglwydd Jesu tra daionus! pafaint yw melusdei

yr enaid defosionol, y fo'n cyfe-ddach â thi yn dy Wlêdd? lle nis gofodir bwyd amgenach iddo i'w fwytta na thydi dyhun, ei vnic anwyyl-garedic ef, dymuniédic vwchben pob dymuniadau ei galon?

Ac ynndiau; hyfryd y fyddai imi yn dy wydd di ollwng dagrau o ddyfnder serch yn-ghalon, a gyda Mair Magdalen dduwiol, olchi dy draed di â dagrau fy llygaid.

Eithr ple mae'r defosiwn ymma? ple mae helaethlawn ymollwng dagrau sanctaidd?

Ynndiau, yn dy wydd di a'th Angelion bendigedic, fe a ddylai fy holl galon i losgi, ac o dra llawenydd wylo.

Oblegid dy fod ti'n bresennol genyf yn y Sacrement, er dy fod yn guddiedic tan rithiau amgenach.

2. Canys nis gallai fy llygaid i oddef edrych arnati'n dy rith dyhun, ac yn dy ddisgleirdeb Duwfawl: ac ni allai'r holl fyf sefyll yn llewyrch gogoniant dy Fowredd di.

Yn hyn yntau, yr wyt wedi dar-bod

bod i'm gwendid i, wrth dy fod yn guddiedic tan y Sacrament.

Mae ef yn wîr ddiffugiol gennyfi, ac yrwyf yn ei addoli ef ymma, yr hwn y mae'r Angelion yn ei addoli yn y Nêf: ond myfi erhynny yn y cyfamser ymma, trwy ffydd, eithr hwynt hwy yn ei rith a'i agwedd ei-hun, heb na llem na gorchudd.

Mae'n rhaid imi fod yn foddlon yn-goleuni y wîr ffydd, a rhodio wrth hwnnw, hyd onis dyddheo dydd y disgleirdeb tragicwyddol, ac y machludant cysgodau y ffigurau.

Ond pan ddelo'r hyn sy'n gyflawn berffaith, fe a dderfydd am ymarfer y Sacramentau: oblegid nad oes mor eisiau ar y Gwynfydedig yn y gogoniant nefol am feddyginaeth y Sacramentau.

Oherwydd eu bod hwy'n waftadol yn llawenhâu yn-gwydd Duw, gan edrych wyneb yn wyneb ar ei Ogoriant ef: ac wedi eu newid a'i ddisgleirdeb i ddisgleirdeb y Duwdod a'i hraethadwy, e maen hwy'n profi Gair Duw wedi ei wneuthur yn

T 5 gnawd,

gnawd, megis y bu ef o'r dechreuad, ac y bydd yn dragwyddol.

3. Gan gofio y rhyfeddodau hyn, b'inedd trwm yw pob cyffur imi, iē yr un ysprydol hefyd: oblegid hyd onis gwelaf fy Arglwydd yn ei ogo-niant, nis cyfrifaf ond yn ddim y cwbl o'r pethau wyf yn eu gweled, ac yn eu clywed yn y byd.

Tŷst imi ydwyt i, O Dduw, nad oes un peth a ddichon fyn-ghyffuro i, nac un creadur fy llonyddu i, ond tydi fy Nuw i, yr hwn wyf yn chwennychu ei ganfod a'i ddarsynnied yn dragwyddol.

Ond ni bydd hynny'n possibl, tra fyddwyf yn y cnawd marwol ymma.

Amhynny mae'n rhaid imi ym-roddi fy hun ar ddioddefgarwch mawr, a goftwng fy hunan iti ymhob dymuned.

Oblegid dy Sainct di hefyd, O Arglwydd, y rhai sy'r wön yn llawenychu gyda thi yn nheyrnas y Ne-foedd, tra fuont fyw, oeddent mewn ffydd a mawr ddioddefgarwch yn disgwyl dy Ddyfodiad. Yr hyn a
gre-

gredasant hwy , a gredaf innau : yr hyn a obeithiasant hwy , a obeithiaf innau : i'r lle yr aethant hwy , rwyf innau'n gobeithio y cŵf trwy dy râs di fyned.

Mi a rodiaf yn y cyfamser yn ffydd , wedi'm conforddi ag esam-plau'r Sainct.

Mi a gymmeraf lyfrau duwiol hefyd yn ddiddanwch , ac yn ddrŷch buchedd imi : ac vwchben y rhain igyd dy Gorph tra sancteiddiol di , yn rwymedi imi ac yn amddiffyn godidoc.

4. Canys mi a welaf fod dau beth yn dra angenrheidiol imi yn y bywyd hwn , heb y rhai ni byddai'r bywyd , annedwydd ymma'n ddioddefadwy imi.

Gwedi'm caethiwo yn-gharcar y corph ymma , yr wyf yn cydnabod , fod eisiau arnaf am ddau beth , sef bwyd a goleuni.

Tydi yntau a roddaiſt imi ddy-nyn truan dy Gorph sanctaidd yn luniaeth i'r henaid a'm corph : ac a osodaift yn oleu i'm traed , dy di.

Heb y ddau hyn, nis gallwn mor byw'n dda: canys Gair Duw yw goleuni fy enaid i, a'th Sacrament di yw bara'r bywyd.

Y rhain hefyd a ellir eu galw'n ddwy fordd, gwedi eu gosod ymma ac accw, yn Nhryffordy'r Eglwys lân.

Y naill yw bordd yr Allor fendedelic, a'r bara sacredic arni: hynny yw gwerthfawr Gorph Christ.

Y llall yw bordd y Gyfraith dduwfawl, yn cynwys athrawiaeth sanctaidd, yn dyscu'r ffydd iawn, ac yn arwain dyn yn ddiogel sicr tu-hwnt i'r lenn orchudd, lle mae Sanct y Seintiau.

Diolchaf iti, O Arglwydd Jesu, goleuni y goleuni tragicwyddol, am fordd y ddyscediaeth sanctaidd, yr hon a weinidogaist ini trwy dy weision, y Prophwydi, a'r Apostolion a'r Doctoriaid eraill:

5. Diolchwn iti, O Arglwydd Jesu Crêwdwr a Rhybrynnwr dynion; a'r lwn er mwyn darsos dy gariad a baratoaist Swpper fawr

fawr, yn yr hon y gofodaist, nid yr Oen mysticawl (neu'r dirgeleddus) ond dy dra sanctaidd Gorph a th Waed dyhun i'w fwyta: gan lawen nychu'r holl Ffyddloniaid a Gwledd sanctaidd, a'i meddwi hwynt a Char-gel jachusol, yn yr hwn y mae holl ddifyrrion Paradwys: a mae'r Angelion bendigedic yn cydwledda a nyni, ond hwynt-hwy a melusrwydd dedwyddach.

5. Oh pafaint ydyw, ac mor an-rhydeddus yw swydd yr Offeiriad, i'rhai y rhoddwyd, a geiriau sacraidd eallu cyssegru Arglwydd y Mowredd, ei andithio a'i gwefusau, ei dda-la'n eu lwylo, a'i weinidogi i'r lleill oll!

O mor an y dylai fod dwylo, mor bur gena, mor sanctaidd corph, mor ddihalog 'lon yr Offeiriad', i mewn i'r hwn y nac Awdur yr holl burdeb yn myned cyn fyngched!

Allan o ethau'r Offeiriad ni ddy-lai dim ddyfod, ond y fwy sanctaidd: dim nac adrodd na gar ond fo go-nest, diwair, a llesol. yr hwn sy gynni-

gynnifer gwaith yn derbyn Sacrament Christ.

7. Syml a diwair y dylai'r golygon fod, sy'n arfer edrych ar Gorff Christ: pŵr y dylai'r dwylo fod ac wedi eu codi tua'r Nêf a arferant drîn Creawdwr Nêf a Daear.

Wrth yr Offeiriad yn neilltuol y dywedir yn y Ddeddf: *Byddwch sanctaidd, oherwydd sanctaidd ydwyfi eich Arglywydd Dduw chwi,* Lev. 11. 44, 45.

8. Cymmhorthed ni, Hollalluoc Dduw, dy râs di, fel y gallom ni, y rhai a gymmerasom arnom y swydd Offeiriadol, dy wasanaethu di'n Iwng, ac yn ddefosionol yr nhob purdeb a chydwybod dda.

Ac onis gallwn fyw newn cymaint gwiriondeb buedd ac y dilem: caniada ini erhynny wylo'n gymmesur am v drygau a wnaethom: ac yn yspryd gofyngeiddrydd, a bwriad ewillys da, dy wasanaethu di o hyi allan yn wrefocach.

P E N.

P E N. XII.

*Bod yn rhaid i'r sawl a gymmuno
baratoi einhunain â gofal mawr.*

LLEFERYDD YR ANWYL
GAREDIC.

1. **M**YFI ydwyt hoffwr purdeb,
a rhoddwr pob sancteiddrwydd.

Rwyfi'n ceisio calon bûr, ac yno y
mae lle fyn-ghorhwys i.

Paratoa Ystafell-fwytta fawr imi :
a myfi a'm Discyblion, a wnaf fym-
Mhasc gyda thi.

Os tydi a fynni imi ddyfod attati ;
bwrw allan yr hên lefein, a glanhâ
drigfa dy galon.

Caûa allan y byd igyd, a holl dyr-
fa drwg-weithredoedd, eisteddâ me-
gis aderyn y tô ynvnic yn y tô, ac â
chiwerwedd enaid meddylia am dy
drofeddau.

Oblegid pob un y fo'n caru, a ba-
rato'r Ue goreu a'r teccaf i'w anw-
yl.

yl-garedic: oherwydd mai wrth hynny y cair gwybod ewyllys da y neb a'i derbynno ef.

2. Eithr bydded yspys iti, mas gelli wrth haeddiant dy weithred dy-hun gyflowni'n ddigonol y paratoad ymما; perhon a'th fod trwy'r flwyddyn yn paratoi dyhunan, heb feedwl am ddim arall.

Eithr o'm trugaredd, ac o'm grâs i ynvnic, y caniadir iti ddyfod at y mwrdd i: megis pettit yn galw Carddottyn i giniò gwr goladoc; aclyn-tau heb ddina ganthe i'w aithroddi pati y daioni hwnnw, ond gostyng-eiddio cihunan, a diolch amdanio.

Gwna di yr hyn sydd ynoti, a gwna hynny'n ofalus, nid o ymarfer, nac o angenrhaid: ond taglofn ac anrhydedd, ac â mawr ewyllysfryd derbyn gorff dy anwyl-garedic Arglwydd Dduw yn teilyngu dyfod at-tati.

Myfi a elwais, myfi a erchais, myfi a gyflawna'r hyn sy'n eisfau ynoti: dyfe, a derbyn fi.

3. Pan y rhoddwyf mas defolion iti,

iti, dyro dithau'r ddiolch i'th Dduw a'mdano: nid oherwydd dy fod ti'n deilwng, ond oherwydd ddarfod i mi gymmeryd trugatedd arnati.

Onid oes defosiwn gehnyt, ond yn hyttrach dy fod yn clywed dyhun yn sych ac yn grîn: parhâ ar weddio, cwyna, cura, ac nás paid hyd onis haeddi gael gronyn neu ddefnyn o'rás jachusol.

Mae eisiau arnati amdanafi: nid oes mor eisiau arnafi amdanati.

Ac nid wýfi'n dyfod i'm sancteiddio gennyti: eithr yr wyfi'n dyfod i'th sancteiddio ac i'th wellhâu di.

Tydi ydwyt yn dyfod i'th sancteiddio gennyfi, ac i'th vno a myfi, i dderbyn grâs newydd, ac i gael dy ennyntu i emendio eilwaith.

Paid a bod yn ddiofal am y grâs ymma: eithr darpara dy galon â phob dyfalwch, a dwg attat dy Anwyl-garedic.

4. A mae'n rhaid iti nid ynvnic â mawr ddefosiwn baratoi dyhun cyn cymmuino: eithr hefyd cadw dyhun yn gofalus ar hynny, wedi derbyn

byn y Sacrament. Oblegid, nad llai a ddylai fod y gwarchad arol, nac oedd y paratoad defosionol o'r blaen. Canys gwarchad da a gofalus arol cymmuno, yw'r paratoad goreu i gael mwy grâs wrth gymmuno drachefn.

Oblegid hyn a wna ddyn yn ammharod jawn, sef tywallt ohono ei-hunan ynyman i ddifyrriion bydol.

Gochel siarad llawer, aros yn ddirgel, a mwynhâ Dduw, oherwydd efe sy gennyt, yr hwn nis gall yr holl fydd ei ddwyn oddiwrthyt.

Myfi yw'r neb, i'r hwn y dylit ymroddi dyhunan igyd: yn y modd ac ohyn allan, nas byddi byw ynot dyhun, ond yn oisi heb na gofal na blinder.

P E N. XIII.

*Bod yn rhaid i'r enaid defosionol
chwennych a'i holl galon uno ei-
hun â Christ yn y Sacrament.*

LLEFERYDD Y DISCYBL.

1. **P**WY a rydd imi, O Arglwydd,
dy gael di yn vnic; ac ago-
ryd yn-ghalon igyd iti, megis y mae
fy enaid i'n mynnu: ac na bo neb
bellach i edrych arnaf, nac yn crea-
dur i'm cynnyrfu, neu i ystyried an-
danaf: ond tydi'n vnic i lafaru wr-
thyfi; a minnau wrthyt tithau, me-
gis yr arfera Anwylyd ymsiarad a'i
Anwylyd; a'r Cyfaill ymddiddan a'i
Gyfaill.

Hyn a lattolygaf, hyn a ddymu-
naf, sef cael fy vno igyd â thi; a
diddyfnu yn-ghalon oddiwrth bob
peth creedic: a dyscu drwy'r Cym-
mun sanctaidd, a mynch offrym-
mu'r Offeren, cael mwy blâs ar
dragwyddol a nefolion bethau.

O fy

O fy Arglwydd ! pabryd y byddaf wedi fy vno â thi'n hollawl, wedi fy llyncu ynoti, a gwedi go llwng fyfyrn igyd ynanghof?

Tydi ynofi, a mintriau ynotithau ; ac felly dyro ini barhâu ynghyd.

2. Ynddiau, tydi ydwyt fy Anwyl-gatedic i, a ddewifwyd o fyfig nni-loedd : yn yr hwn y rhynghodd bodd i'm heinai i drigo ydros holl ddyddiau y mywyd.

Ynddiau, tydi ydwyt fy heddy-chwr i, yn yr hwn y mae'r heddwch pennaf, a'r gwîr orphwys : allan o'r hwn nid oes ond blinfyd a dorut, a thriueni anniben.

Ynddiau, tydi ydwyt Dduw cudadiedic, a'th gyngor di nid yw gyda'rhai annuwiol, ond gyda'rhai gostyngedic, a'r symlion y mae dy ymddiddan di.

O mor Hyfryd, Arglwydd, ydyw dy yspryd di ? yr hwn er mwyn dangoes dy felusrwydd i'th blant, a deiliyngaist eu porthi hwynt a'r bara melaesaf yn disgyn o'r Nef.

Ynddiau, nid oes Cenhedlaeth arall

arall mor honnaid, a'i Duwiau gan-thi'n nes'hâu atti, mégis yr wyt, ein Duw ni, yn nes'hâu at yr holl ffyddloniaid: i'r fawl yn ddiddan-wch beunyddol, ac i godi eu calonau hwynt tuar Nêf, y rhoddaist dyhun i'th fwytta a'th gymmeryd ynddynt.

3. Canys pa Genhedlaeth arall sy mor hynod a'r bobl Christianogol?

Neu pa greadur arall tan y Nêf sy mor anwyl-garedic a'r enaid defosionol, at yr hwn y mae Duw'n dyfed i'w borthi a'i gnawd gogone-ddus.

O Râs annhraethadwy! O Deilyngdod rhyfeddol! O'r Cariad anfeidrol a roddwyd yn lwyf vnic i ddynion!

Eithr pabeth a ailroddaf i'm Harglwydd am y grâs ymma, am gariad mor rafgorol.

Nid oes dim arall mwy cymmeradwy a allaf ei roddi, na gosod ynghalon yn hollawl ar fy Nuw, ac uno fyhun yn holl gwbl ag efe.

Yna

Yna y llawenychant fy holl ym-mysgaroedd i, pan fo fy enaid wedi ei gwbl gysylltu â Duw.

Yna y dywaid ef: os tydi a fynni fod gyda myfi, minnau a fynnaf fod gyda thithau. A mi a attebaf iddo: **Tcilyn**ga di, **O Arglwydd**, aros gyda myfi, a minnau'n ewillysgar a fynnaf fod gyda thithau.

Hyn yw fy holl ddymuned, bod yn-ghalon wedi ei chwbl vno â thi.

P E N. XIV.

Am yr hiraeth mawr sy gan lawer o rai defosionol i dderbyn Corph Christ.

LLEFERYDD Y DISCYBL.

1. **O** Pafaint yw amlder dy felusrwydd di, Arglwydd, yr hwn a guddiaist i'r sawl a'th of-nant di? Pan fyddwyf yn cofio rhyw rai duwiol yn cyrchu at dy Sacrement di, **O Arglwydd**, â dir-fawr serch calon ganthynt gyda defosiwn

fosiwn, yna y byddaf lawer gwaith yn cywilyddio ac yn gwrido ynof fyhun, am fy mod yn dyfod mor glaearaidd, ac mor oerlyd at dy Allor di a Bwrdd y Cymmun Sansteiddlawn.

Am fy mod yn aros mor grîn ac mor sych, heb ddim gwreš a gwŷn calon: am nad wyf igyd yn fflam-medic yn dy wydd di, fy Nuw i: ac am nas gogwydder, ac nas tynner fi mor fforddrych megis y tynnwyd llawer o rai duwiol, y fawl o dra mawr hiraeth am y Cymmun, ac o dra serchol ymglywed calon tuac attati, nid oeddent yn gallu mor arbed rhag wylo.

Ond â genau eu calon yngystal a'i corph, oeddent yn dy chwenny-chu di, O Dduw, y ffynnon fyw, o eithafoedd merion eu henaid, heb allael rheoli eu newyn yn amgenach, na'i digoni eu hunain, hyd onis derbynient dy Gorff di â mawr awydd ac â hyfrydwch ysprydol.

2. O eu gwîr-wrësog ffydd hwynt! arwydd digonol o'th bresennoldeb sancteiddiol di.

Canys hwynt hwy a wîr-adnabyddant eu Harglwydd, wrth dorri'r bara, calon y fawl sy'n llosgï'n gymaint, tra fyddi di'n rhodio gyda hwynt.

Mynych y mae'n cyfryw serch a defosiwn, cymaint cariad a gwres ymmhell oddiwrthyfi.

Bydd drugaroc wrthyfi, O Jesu dajonus, tirion a mwynaiidd: a chaniada i'th gardottyn tlawd glywed yn ei galon, ambell weithiau o'r byn lleiaf, beth chwant o'th gariad di yn y Cymmun sanctaidd, fel y chwanego 'n fwy fy ffydd i: y cynyddo fyn-gobaith yn dy ddaioni di: ac nas metho cariad ynofi, wedi ei ennynnu'n berfféithlon wrth dderbyn y Manna nefol.

3. A mae dy drugaredd di yn gallu rhoddi hefyd y grâs yr wyf yn chwennych: ac wrth ymweled â myfi'n ddaionus cynneu gwres yfrydol ynof, pan fo hynny'n rhyngu bodd iti.

Oble-

Oblegid er nad wyfi'n llosgi â chymaint ferch a hiraeth ac oedd gan dy ddefosionol weision neilltuol hynny, etto trwy dy ras di, mae genyfi chwant o'r tanbaid ferch a hiraeth mawr hwnnw, gan weddio ac attolwg am gael bod yn gyfrannog gyda'r holl gyfryw garedigion mowrwresog, a'm cyfrifo'n vu o'i Cyfei llach sanctaidd hwynt.

P E N. XV.

Mai â gostyngeiddriwydd, ac â bod dyn yn ymwadu a'i bunan y cair, grâs defosiwn.

LLEFERYDD YR ANWYL
G A R E D I C.

I. **M**ae 'n rhaid iti geisio grâs defosiwn yn daer, ei ddy-muno'n chwannoc, ei ddisgwyl yn oddefgar ac yn foddlon, ei dderbyn yn ddiolchgar, ei gadw'n ostynge-dic, gweithio ag ef yn ddyfal, a gorchymwyn i Dduw'r amser a'r

modd o'r ymweled nefol, hyd o'nis gwelo ef fod yn dda ddyfod.

Ti a ddylit ostyng eiddio dyhun yn bendifaddeu, pan nas clywi ond bychan, neu ddim desofiwn ynot, ac nid bod yn rhy ddigalon, na thrist hau'n anrhesymol.

Llawer gwaith y rhydd Duw yn yn munudyn yr hyn a ddarfu iddo ei neccau'n hir amser.

Ef a rydd weithiau ar y diwedd, yr hyn yr oedd yn ei oedi ar ddechreu'r Weddi.

2. Pe rhoid grâs bobamser ynyman, ac ynol ein mynnu ni, prin y byddai dyn egwan yn abl i'w ddwyn ef.

Amhymn y rhaid disgwyl grâs desofiwn a gobaith da, ac a dioddefgarwch go yngedic. Ond bwrw dir achos arnat dyhun, ac ar dy bechoda'u di, pan nas rhoddir, neu y tynnir ef yn guddiedic oddiwrthyt.

Bychan lawer gwaith: yw'r peth a rwydra cael grâs; os bychan, ac nid yn hyttrach mawr, y dylid galw'r peth a nadda gymaint o ddaioai.

Ac

Ac os tydi a fwri ymmaith y bychan neu'r mawr ymma, gan ~~ei~~ gwbl orchfygu, fe a fydd iti y peth yr wyt yn ei geisio.

3. Canys cyn gynted ac yr ymroddi dyhun i Dduw o waelod ~~dy~~ galon, heb geisio na hyn na'r llall, ynol dy fodd neu dy ewyllys dyhun, ond gan fwrw dyhunan yn hollawli arno ef, ti a gai dyhun yn heddychol, ac yn yn ag efe: am nad oes dim mor hoff a hyfryd, ac yw, boddioni ewyllys Duw.

Pwybynnac ganhynny a gotto ~~ei~~ fryd â chalon burlan tuacat Dduw, gan ddilwytho eihunan o bob cariad annhhrefnus, a chan ddibrifio pob peth creedic, y fydd yn gwbl addas i dderbyn dawn o ddefosiwn, ac yn deilwng ohono.

Oblegid bod ein Harglwydd yn arfer tywallt ei fendithion ynvnic yno, lle bo'r llestri'n wâg.

A pho perfeithiach y gwrthodo dyn bethau daearol, ac y bytho marw iiddo eihun, gan ddiyityru eihunan, cynt o hydny y daw gris atto, am-

Iach yr â imewn iddo, ac uchelach y cyfyd ef galon rydd i fod mewn llâd perfffeithiach.

4. Yna y caiff ef weled, a'i orienwi, a rhyfeddu, a'i galon ef a helaethir ynddo: am fod llaw ein Harglwydd gydag ef, a darfod iddo ddodi eihunan yn hollawl yn ei ddwylo ef yn dragwyddol. Wele, fel hyn y bendithir y dyn a fo'n ceisio Duw o waelod ei galon, a'r neb nis derbynodd ei enaid yn ofer.

Dymma'r dyn yr hwn wrth dderbyn y sanctaidd Ewcharist, a haedda'r grâs o gael ei vno â Duw: am nad yw ef yn ystyried ei gyffur a'i ddefosiwn neilltuol eihun, ond wrwchben pob cyffur a defosiwn, yn hoffi gogoniant ac anrhydedd Duw.

P E N. XVI.

Bod yn rhaid ini ddangos ein ban-
genrheidiau i Christ a gofyn
grâs gantho ef.

LLEFERYDD Y DISCYBL.

I. **O** Dra daionus a charediccaf
Arglwydd, yr hwn wyf yn
chwennychu rwön ei dderbyn yn
ddefosionol, tydi a wyddost yn-
gwendid i, a'r angenrhaid fydd ar-
naf, mewn pafaint ddrygau a beian
rwyf yn gorwedd, mor fynych yr
wyf yn cael fy mlino, a'm temptio,
a'm cythryblu, a'm haflonyddu.

Attati rwyfi'n dyfod am rwy-
medi: attolygaf arnat, confordda
fi.

At y neb sy'n gwybod pob peth,
yr wyf yn llafaru, i'r hwn y mae fy
holl gyfrinachau i'n amlwg, a'r hwn
ynvnig wyt yn gallu fyn-ghyffuro'n
berffaith a'm cymmorth.

Tydi a wyddost pa ddaioni sy'n eisiau arnaf, ac mor dlawd o yfryd yr wyf.

2. Wele, rwyfi'n sefyll yn dy wydd di, yn dlawd, ac yn noeth, yn gofyn grâs, ac yn attolwg am drugaredd.

Portha dy gardottyn newynoc, emlynna fy oerni à thâm cariad amdanati, llewyrcha fy nallineb a'th ddisglaer bresennoldeb di.

Tro bob peth daearol yn chwervedd imi, pob peth blîn a gwrthwynebus yn ddioddefgarwch, pob peth creedic a gwael yn ddiystyrwch ac yn dros gôf imi.

Côd fyn-ghalon attati yn y Nêf, ac na âd imi grwydro arhyd y ddaear.

Bydd di'n vnic o hyn allan yn feflus ac yn hyfryd imi'n dragwydd: canys tydi'n vnic wyt fy mwyd a'm died i, fyn-ghariad a'm llawenydd i, fy melusfrwydd a'm daioni oll.

3. Mynnwn, ped ennynnit fi'n hollawl a'th bresennoldeb, pe llof-git fi, pe newidit si ynnoti; fel trwy râs

râs vndeby oddimewn, a thrwy ym-
doddiad gwresoc trasferch cariad y
gwneler fi yn yn yspryd â thydi.

Na âd imi fyned oddiwrthyt i'n
newynoc ac yn sychedic, eithr gw-
na'n drugaroc â myfi; megis y gw-
neuthost yn fynych a'th Sanct yn
rhyfeddol.

Pa ryfedd y fyddai, pettwni igyd
yn myned yn danbaid ohonoti, ac
yn methu ynofi fy hunan: gan dy
fod ti yn dàn bobamser heb ddar-
fod byth; yn gariad yn puro ca-
lonnau, ac yn llewyrchu synhwy-
rau.

P E N. XVII.

*Am gariad tanbaid, ac am ewy-
llysfryd mowrwyresoc i dderbyn
Christ.*

LLEFERYDD Y DISCYBL.

1. **A**'R defosiwn mwyaf, a cha-
riad ffammedic, ac â
holl awyddfryd a gwres yn-ghalon

yr wyfi'n chwennychu dy dderbyn di,
O Arglwydd, megis y darfu i lawer
 o'r Sainct a dynion defosionol dy
 chwennych di, wrth gymmuno, y
 rhai a ryngasant fodd iti fwyaf me-
 wn sancteiddrwydd buchedd, a de-
 fosiwn gwrefoc.

O fy Nuw i, a'm Cariad traged-
 wyddol, y cwbl o'm daioni, a'm de-
 dwyddwch annherfynol, rwyfi'n
 chwennychu dy dderbyn di, a'r ewy-
 llyschwant mwyaf, ac a'r anrhydedd
 teilyngaf y fu erioed, ac a allodd ei
 glywed ynddo eihun, yr vn o'th
 Sainct di.

2. Ac er fy mod yn anheilwng i
 gael yr holl ynglywedau hynny o
 ddefosiwn; etto er wyl yn offrwm
 iti y cwbl o awyddfryd yn-ghalon,
 megis pe bai gennyfi'n vnic yr holl
 fflammedic chwantau hynny tra
 cymmeradwy iti.

Jé hefyd a phethbynna a ddichon
 enaid defosionolei feddwli a'i ddy-
 muno, hynny igyd a'r parch mwyaf
 ac a'r carediccaf awydd-fryd yr
 wyfi'n ei gynnig a'i offrwm iti.

Nid

Nid wyfi'n mynnu cadw dim imi
fyhun : eithr yr wyfi o'm gwîr fod
ac o ewyllys yn-ghalon , yn aberthu
fyhunan a'r cwbl sy gennyf iti.

O fy Arglwydd Dduw i , a'm
Creawdwr, a'm Rhybrynnwr , a'r cy-
fryw ferch ac anrhydedd , a'r cyfryw
foliant a gogoniant , a'r cyfryw
ddiolchgarwch , teilyngdod a chari-
ad , a'r cyfryw ffydd , gobaith a
phurdeb , yr wyfi heddyw yn chw-
ennych dy dderbyn di , ac y derbyn-
nodd di dy sancteiddlawn Fam yr
ogoneddus Forwyn Mair ; pan i'r
Angel yn mynegi dirgeledd dy Ym-
gnawdoliaeth wrthi , yr atebodd
hi'n ofstyngedic ac yn ffyddlon :
*Wele lawforwyn ein Harglwydd ;
bydded imi ynol dŷ air di ,* Luc.
1. 28.

3. Ac megis y darfu i'th fendigedic
Ragflaenwr y godidoccaf o'r Sainct,
Joan Fedyddiwr , gan lemmain yn
dy wydd di, grychneidio o dra llaw-
enydd yn yr Yspryd Glân ac yntau
etto yn garcharoc yn ymmysgaroedd
ei fam: a gwedi hyunny wrth gan-
fod

fod yr Jesu'n rhodlo yminysg dynion, gan oflyngeiddio eihunian yn llwyr isel, a mawr serch a defosiwn ddywedyd: *Cyfaill y Priodfab, yr hen sy'n sefyll, ac yn ei glywed ef, sydd yn llawenychu â llawenydd oberwydd llais y Priodfab*, Jo. 3. 29. felly'rwyf innau'n chiwennych â mawr ac â sacreiddlawn ewyllyf-chwantau fy *fflammychu*, a phresentio fy hunan iti o waelod yn-ghaion.

Amhynny rwyfi'n offrwm, ac yn rhoddi iti lawenyddai pob calon ddefosionol, awydd-ferchau gwresoc, 'Vchel ddyrchafaelion enaid, llewyrchiadau goruchnaturiol, a nefolion ymweliad. u gyda'r holl riaweddau a'r moliannau a roed ac a roddir iti gan bob creadur yn y Nef ac ar y Ddaear, trofo sy'hun, a thros bawb a orchymynnyd i'm Gwedd i: fel y molianner di'n deilwng gan bob un, ac y gogonedder di'n dragwyddol.

4. Cymmer ddymuniadau fygħaloni, O fy Arglywydd Dduw, a'r ewy-

ewyllyfion o foliannau anfeidröl, ac o fendiffion difesur ac anniben sy'n gyfion ddyledus iti ynol amlder dy Fowredd annhraethadwy.

Y rhain y roddaf, ac wyfi'n chwennych eu rhoddi iti bob dyddiau a momentau o amseroedd: ac i'w rhoddi gyda myfi, yr wyf a gweddiau ac â llawn ferch calon ya gwahodd ac yn attolwg ar yr holl Ysprydion nefol ac ar y fwyddioniaid igyd.

5. Molent di holl bobloedd, a llwythau, a thafodau, ac a'r gorfoedd mwyaf gyda'r defosiwn gwrefoccaf mawrygent dy Enw sanctaidd melred di.

A phwybynnac yn anrhydeddus, ac yn ddefosiionol a drinant dy Sacrament tra uchel godidoc, hae-dent gael grâs a thrugaredd gennyt, a gweddient yn olyngedic drosof innau bechadur truan.

A gwedi iddynt gael ei defosiwn dymunedic, a'i cyffuro'n llawddi, a'i porthi'n rhyfeddol, pan aont oddiwith dy Fordd facraidd nefol

nefol di, teilyngent gofio amdanaf innau ddynyn tlawd.

P E N. XVIII.

Na ddylai dyn fod yn gwriows chwiliennwr y Sacrament ym-ma, ond gan ddilyn Christ yn oftyngedic, darostwng ei synhwy-rau i'r Ffydd sanctaidd.

LLEFERYDD YR ANWYL
GAREDIC.

1. **R** Haid iti ochelyd rhag cuwriows a diles chwilienna'r Sacrament tra vchel hwn, oddieithf iti fod yn mynnu suddo a boddi 'n nyfnder amheuaeth.

Y neb y fo chwiliennwr Mawredd, a lethir â gogoniant. Mae Duw'n gallu gwneuthur mwy, nac a eill dyn ei ddyall.

Goddefadwy yw duwiol a goftiñgedic holi y gwirionedd, pan fo'r dyn yn barod bobamser i'w ddysgu, až yn ceisio rhedio wrth jachy-

jachysol a diogel ddyscediaethau'r Tadau sanctaidd.

2. Gwyneifyd y dyn symyl y fo'n gadael anodd ffyrdd holiadau ac ymryson, ac yn cerdded arhyd waftad a diogel lwybr Gorchymmynion Duw.

Llaweroedd a gollasant eu desoliwn a'i duwioldeb wrth fynnu holi a chwilio pethau vchel.

Ffydd y mae Duw yn ei geisio gennyt, a buchedd burlan, nid vchelder dealltwriaeth, na bod yn gwybod dyfnder Dirgeleddion Duw.

Onid ydwyt'i'n dyall, nac a'th synwyr yn amgyffred y pethau sy tanoti; pafodd y dyalli, ac yr amgyffredi y rhai sy goruwch iti?

Dyro dyhunan tan Dduw, a go-styngeiddia dy synwyr i Ffydd, a rhoddir goleuni gwybodaeth iti, fel y bo ar dy lês, ac yn angenrheidiol iti.

3. Mae rhai yn cael eu temptio'n ddirfawr ynghylch Ffydd a'r Sacrament: ond ni ddyli'd bwrw'r bai

am-

amhynny arnynt hwy, ond yn hyttrach ar y gelyn.

Paid a gofalu, paid ac ymrefymmu a'th feddyliau: ac na ateb ddim i'r ammheuon y fo'r Diawl yn eu bwrw ynot: eithr creda i Dduw, creda i'w Sainct ac i'w Brophwydi ef, a'r gelyn drygionus y fioa oddiwrthyt.

Da a lleffol jawn y fydd lawer gwaith, fod gwafanaethydd Duw yn dioddef y cyfryw bethau.

Canis nid yw ef yn temptio'r anffyddloniaid a'r pechaduriaid, yrhai y mae ef eisoes yn eu meddu, ac yn eu dala'n ddiogel: ond mewn amryw fodion e mae ef yn temptio'r ffyddloniaid desosionol.

4. Dos di rhagot ganhynny â ffydd syml a diammheus, ac â gostyngedic anrhydedd derbyn y ben-digedic Sacrament.

A'r pethbynnaid nid wyt yn ei ddyall, gorchymmyn hynny'n ddiofali i Dduw Hollalluoc.

Ni thwylla Duw di ddim : efe a dwyllir, y fo'n credu gormod iddo eihunan.

Mae Duw'n cerdded gyda'rhai syml, yn datcuddio eihunan i'rhai gofstyngedic, yn rhoi deall i'rhai by-chain ; yn agoryd synhwyrau y rhai pûr eu calon, ac yn cuddio ei râs oddiwrth y rhai rhodresgar a'r beil-chion.

Gwan yw dyall dyn, a hawdd y geill ef gael ei dwyllo : eithr ni ddi-chon gwîr Ffydd gael ei sommi.

5. Pob rhefwm, ymchwiliad ac ymofyn naturiol a ddylai ddilyn Ffydd, nid ei blaenu hi, a'i gwrth-wynebu.

Canys Ffydd a Chariad sydd ym-ma fwyaf oll yn rhagori, ac yn gw-eithio 'n y sancteiddaf a'r godidoccaf Sacrament hwn, mewn moddion rhyfeddol.

Mae'r Duw tragicwyddol ac an-seidrol, gallu yr hwn sydd yn anniben, yn gwneuthur pethau mowri-on ac anchwiliadic yn y Nef ac ar y Ddear, ac nid oes mor chwi-lienna

lienna ei ryfeddol weithredoedd ef.

Pe bai gweithredoedd Duw o'r cyfryw fath, ac y gallai synwyr dyn eu deall hwynt, ni fyddent hwy i'w galw'n rhfyfeddol, ac yn annhraethadwy.

DIWEDD.

LLYNGEELL
GENEGLAETHOL
CYMRU

